INSETE

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΕΤΕ | INSTITUTE SETE

Η ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ

Β΄ Παραδοτέο

Ανάδοχος:
Αναστασία Τουφεγγοπούλου,
Διδάκτωρ Χωροταξίας - Πολεοδομίας ΕΜΠ

Ιούλιος 2017

Το παρόν εκπονήθηκε για λογαριασμό

INSETE

Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων

Από την
Αναστασία Τουφεγγοπούλου,
Διδάκτωρ Χωροταξίας - Πολεοδομίας ΕΜΠ

Δυνάμει της από 24/04/2017 Σύμβασης με αντικείμενο: «Η Χωρική Οργάνωση και Ανάπτυξη του Τουρισμού μέσα από την Ανάλυση και Αξιολόγηση των υπό Διαδικασία Θεσμοθέτησης Νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων» και αφορά στην παράδοση του δεύτερου Παραδοτέου όπως ορίζεται στη σύμβαση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα	
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ 360/76 ΣΤΟ ΝΟΜΟ 4447/16	15
1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΣΑ (Ν. 4277/14) ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΣΥΝΟΨΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ	18
1.1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Ν. 4447/2016 - ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΠΧΠ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ (1999) ΚΑΙ ΝΕΟΥ (2016) ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ	18
1.2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΜΕ ΚΥΡΙΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥΣ	22
1.2.1. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Στάδιο Β1)	22
1.2.2. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Στάδιο Β1)	28
1.2.3. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Κρήτης (Στάδιο Β1)	38
1.2.4. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Πελοποννήσου (Στάδιο Β1)	46
1.3. ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	52
1.3.1. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Στάδιο Β1)	52
1.3.2. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (Στάδιο Β1)	57
1.3.3. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Στάδιο Β1)	65
1.3.4. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Θεσσαλίας (Στάδιο Β1)	71
1.3.5. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Ηπείρου (Στάδιο Β1)	77
1.3.6. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Στάδιο Β1)	85
1.3.7. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Στάδιο Β1)	92
1.4. ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΘΗΝΑΣ – ΑΤΤΙΚΗΣ	99
2. ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΣΑ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	107
2.1. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	107
2.2. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	114
2.3. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥΣ ΥΠΟΔΟΧΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	119
2.4. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	123
2.5. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ/ ΚΛΑΔΟΥΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	126
2.6. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	129

2.7. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ	133
2.8. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ (ΦΕΚ 3155Β/2013) - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΡΑΣΗΣ	136
2.9. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΙΣ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ: ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ	140
2.10. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΙΣ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ: Α) ΣΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΙΣΡΟΗ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ. Β) ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΤΑ ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ	144
3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	149

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας	27
Χάρτης 2: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Ιονίων Νήσων	37
Χάρτης 3: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Κρήτης	45
Χάρτης 4: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου	56
Χάρτης 5: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	64
Χάρτης 6: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Δυτικής Μακεδονίας	70
Χάρτης 7: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Θεσσαλίας	76
Χάρτης 8: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Ηπείρου	84
Χάρτης 9: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Στερεάς Ελλάδας	91
Χάρτης 10: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας	98
Χάρτης 11: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΡΣΑ Αθήνας - Αττικής	106
Χάρτης 12: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού στην Ελλάδα μέσα από την ανάλυση των νέων ΠΧΠ και του νέου ΡΣΑ	156

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Περιεχόμενο Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων σύμφωνα με τους νόμους 2742/99 και 4447/2016	19
Πίνακας 2.1: Πρότυπο χωρικής οργάνωσης του τουρισμού - Περιφέρειες με κύριους τουριστικούς προορισμούς	108
Πίνακας 2.2: Πρότυπο χωρικής οργάνωσης του τουρισμού – Λοιπές Περιφέρειες	109
Πίνακας 3.1: Κατευθύνσεις για τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού - Περιφέρειες με κύριους τουριστικούς προορισμούς	115
Πίνακας 3.2: Κατευθύνσεις για τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού - Λοιπές Περιφέρειες	116
Πίνακας 4: Κατευθύνσεις για οργανωμένους υποδοχείς του τουρισμού ανά περιφέρεια	120
Πίνακας 5: Κατευθύνσεις ανά κλίμακα τουριστικής επιχείρησης ανά περιφέρεια	123
Πίνακας 6: Συσχετίσεις της τουριστικής δραστηριότητας με άλλους κλάδους της οικονομίας ανά περιφέρεια	126
Πίνακας 7: Κατευθύνσεις για την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και καινοτομιών στον τουρισμό ανά περιφέρεια	129
Πίνακας 8: Κατευθύνσεις προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό ανά περιφέρεια	134
Πίνακας 9: Εξειδίκευση- τροποποίηση του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 3155Β/2013) μέσα από τις κατευθύνσεις των νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων - Προτάσεις ανάδρασης ανά περιφέρεια	137
Πίνακας 10: Κατευθύνσεις προς τα Θαλάσσια Χωροταξικά Σχέδια, ανά περιφέρεια	142
Πίνακας 11: Προσαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων για τον τουρισμό στη δεδομένη οικονομική συγκυρία και το μεταναστευτικό/ προσφυγικό ζήτημα, ανά περιφέρεια	148

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Μεθοδολογία μελέτης	14

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α-γενής	Πρωτογενής τομέας
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειες
Β-γενής	Δευτερογενής τομέας
ΒΔ	Βορειοδυτικός
ΒΕΠΕ	Βιομηχανική και Επιχειρηματική Περιοχή
ΒΟΑΚ	Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης
Γ-γενής	Τριτογενής τομέας
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΓΠΧΣΑΑ	Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Δ.	Δήμος
ΔΕ	Δημοτική Ενότητα
ΔΕΔ – Μ	Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών
ΕΑΖ	Ευρύτερη Αναπτυξιακή Ζώνη
εδ.	εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΛ	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων
ΕΕΜΤ	Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΟΤ	Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΕΠΧΣΑΑΚΚ	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Καταστημάτων Κράτησης
ΕΠΧΣΑΑΤ	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Τουρισμού
ΕΣΧΑΔΑ	Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων

ΕΣΧΑΣΕ	Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικής Επένδυσης
ΕΧΕ	Ειδική Χωρική Ενότητα
ΕΧΜ	Ειδική Χωροταξική Μελέτη
ΖΝΑ	Ζώνη Ναυσιπλοΐας Αναψυχής
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
ΘΧΣ	Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός
ΙΜ	Ιερά Μονή
κ.ά.	και άλλα
κ.λπ.	και λοιπά
κ.ο.κ.	και ούτω καθεξής
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
μ.	μέτρα
MICE	Meetings, Incentives Conferences and Events
Ν.	Νόμος
ΝΑ	Νοτιοανατολικός
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ΝΟΑΚ	Νότιος Οδικός Άξονας Κρήτης
ΟΠΑΑΧ	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου
ΟΥΤΔ	Οργανωμένος Υποδοχέας Τουριστικών Δραστηριοτήτων
ΠΑΜΘ	Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
παρ.	παράγραφος
ΠΒΑ	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου
ΠΓΕ	Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη
ΠΔΕ	Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
ΠΔΜ	Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΡΠΟ	Περιοχή Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης

ΠΕΧΠ	Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων
ΠΗ	Περιφέρεια Ηπείρου
ΠΘ	Περιφέρεια Θεσσαλίας
ΠΙΝ	Περιφέρεια Ιονίων Νήσων
ΠΚ	Περιφέρεια Κρήτης
ΠΚΜ	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
ΠΟΑΚΠ	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Καταδυτικών Πάρκων
ΠΟΑΠΔ	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων
ΠΟΠ	Προϊόν Ονομασίας Προέλευσης
ΠΟΤΑ	Περιοχή Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης
ΠΠ	Περιφέρεια Πελοποννήσου
ΠΠΧΣΑΑ	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΠΣΤΕ	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΠΧΠ	Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο
ΡΣΑ	Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής
Σαβ/κου	Σαββατοκύριακου
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΣΟΑΠ	Σχέδιο Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΣΤΚ	Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα
στρ.	στρέμματα
ΣΧΟΟΑΠ	Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
ΤΑΙΠΕΔ	Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

ΦΕΚ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Αν και η πρώτη θεσμοθέτηση του χωροταξικού σχεδιασμού στην Ελλάδα έγινε με την ψήφιση του Ν. 360 το 1976, χωροταξικό σχεδιασμό απέκτησε η χώρα μας –με την έννοια της στρατηγικής χωροταξίας- μόλις το 2003 με τη θεσμοθέτηση των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) του Ν. 2742/99[1]. Σύμφωνα με τις διατάξεις τόσο του Ν.2742/99, ο οποίος ήταν σε ισχύ μέχρι και την εκπόνηση των νέων ΠΠΧΣΑΑ "Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης" και αντικαταστάθηκε αρχικά από το Ν.4269/14 και δύο χρόνια αργότερα από το Ν.4447/16, αλλά και του σε ισχύ σήμερα Ν.4447/16, "*τα ΠΠΧΣΑΑ οφείλουν να περιλαμβάνουν τις κατευθύνσεις για τη χωρική διάρθρωση των βασικών παραγωγικών τομέων και κλάδων*" συμπεριλαμβανομένου ασφαλώς του τουρισμού.

Στην εν λόγω μελέτη επιχειρείται, λοιπόν, η προσέγγιση του ζητήματος της χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας, η οποία αποτελεί μία από τις κυρίαρχες αναπτυξιακές προοπτικές για τη χώρα, αλλά και έναν από τους βασικούς καταναλωτές του χώρου, υπό το πρίσμα των υπό διαδικασία θεσμοθέτησης νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων (ΠΧΠ) του προνομιακού, διεθνώς, χωρικού επιπέδου άσκησης στρατηγικής χωροταξίας που είναι η περιφέρεια[2].

Το τελικό παραδοτέο της παρούσας μελέτης συναρθρώνεται από τέσσερα (4) βασικά μέρη. Αρχικά, η μελέτη επιλέγει ως εισαγωγικό μέρος να παρουσιάσει τη διαδρομή του χωροταξικού σχεδιασμού από το Ν. 360/76 στο Ν. 4447/2016 και καταλήγει λογικά στο συμπέρασμα ότι, οι μοναδικές σήμερα κατευθύνσεις που είναι σε ισχύ για την χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού δίνονται από τα ήδη δεκατεσσάρων ετών ΠΠΧΣΑΑ ενώ οι αναθεωρήσεις τους, αν και ήδη έχουν ολοκληρωθεί εδώ και 1-3 χρόνια (πλην αυτής της περιφέρειας του Νοτίου Αιγαίου), δεν έχουν προχωρήσει στο στάδιο της θεσμοθέτησης, με κίνδυνο βέβαια να μην είναι πλέον επίκαιρες. Συνεπώς, αναγνωρίζοντας την κρισιμότητα των κατευθύνσεων για την αναπτυξιακή εξέλιξη του τομέα, αλλά και το γεγονός ότι αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο χωρικής στρατηγικής βάσει των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης, η ανάλυση και αξιολόγηση, που ακολουθεί στα επόμενα κεφάλαια, των κατευθύνσεων και επιλογών των νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων αποκτά όχι μόνο νόημα αλλά αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος επιχειρείται η συνοπτική και εύληπτη παρουσίαση των κυριότερων κατευθύνσεων και επιλογών για τη χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού, στη βάση της αναλυτικής παρουσίασής τους, όπως αυτή είχε προηγηθεί στο πρώτο παραδοτέο. Ακολουθεί η συμπλήρωση της σύνοψης των

[1] Το μοναδικό θεσμοθετημένο σχέδιο στρατηγικής χωροταξίας που προηγήθηκε και δεν αφορά τον τουρισμό είναι το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Καταστημάτων Κράτησης (ΕΠΧΣΑΑΚΚ) (ΦΕΚ 1575/Β/28-11-2001).

[2] Υπογραμμίζεται ότι οι πηγές πληροφοριών είναι τα Β1 Στάδια των Μελετών Αξιολόγησης, Αναθεώρησης και Εξειδίκευσης των ΠΠΧΣΑΑ, όπως αυτά δημοσιοποιήθηκαν για τις ανάγκες της δημόσιας διαβούλευσης.

ευρημάτων ανά Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο μέσα από την παρουσίαση χαρτών που έχουν δημιουργηθεί παρουσιάζοντας ανά περιφέρεια τις προτεινόμενες ζώνες τουριστικής ανάπτυξης, τις ζώνες ή/και τα σημεία ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικής ανάπτυξης καθώς και τις μεταφορικές υποδομές (λιμάνια και αεροδρόμια).

Στο τρίτο μέρος πραγματοποιείται η συνθετική και συγκριτική αξιολόγηση των έντεκα (11) νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων[3] καθώς και του νέου ΡΣΑ στη βάση των κάτωθι οικονομικών- κοινωνικών και χωρικών κριτηρίων:

1. *Πρότυπο χωρικής οργάνωσης του τουρισμού.*
2. *Κατευθύνσεις για την ανάπτυξη Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού.*
3. *Κατευθύνσεις για Οργανωμένους Υποδοχείς του Τουρισμού.*
4. *Κατευθύνσεις ανά κλίμακα τουριστικής επιχείρησης (πολύ μικρή, μικρή, μεσαία, μεγάλη).*
5. *Συσχετίσεις με άλλους τομείς/ κλάδους δραστηριοτήτων.*
6. *Κατευθύνσεις σχετικές με την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και καινοτομιών στον τουρισμό.*
7. *Κατευθύνσεις προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό.*
8. *Συνάφεια των κατευθύνσεων των νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 3155Β/2013) - Προτάσεις ανάδρασης.*
9. *Προσαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων στις νεώτερες πολιτικές: θαλάσσια χωροταξία.*
10. *Προσαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων στις νεώτερες ανάγκες: α) Στα δεδομένα που αφορούν την εισροή και εγκατάσταση μεταναστών στη χώρα και ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές της περιφέρειας. β) Στην ανάγκη προσαρμογής της χωροταξικής πολιτικής της χώρας στα νέα δεδομένα της οικονομικής συγκυρίας, με γνώμονα πάντοτε και τις αρχές της αειφορίας.*

Όπως καθίσταται σαφές, τα δέκα (10) κριτήρια προκύπτουν από το περιεχόμενο των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων βάσει του Ν.2742/99, λαμβάνοντας, εντούτοις, υπόψη και το νέο θεσμικό πλαίσιο Ν.4447/2016 με το περιεχόμενο του οποίου θα πρέπει να εναρμονιστούν. Ακόμα, τα ανωτέρω κριτήρια εκτιμούν και τις κατευθύνσεις των προδιαγραφών σύνταξης των Μελετών Αξιολόγησης – Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης Θεσμοθετημένων Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης. Συνεπώς, κρίνονται και αξιολογούνται αποκλειστικά εκ του περιεχομένου τους, ως χωροταξικά σχέδια.

[3] Επισημαίνεται ότι μέχρι και την παράδοση του παρόντος δεν έχει βγει σε διαβούλευση το Β1 Στάδιο της μελέτης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου του Νοτίου Αιγαίου.

Τέλος, η μελέτη ολοκληρώνεται με ορισμένες συμπερασματικές παρατηρήσεις. Επιχειρείται μια συνολική αξιολογική τοποθέτηση ως προς τα ζητήματα που προσεγγίζουν τα υπό ανάλυση Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια για την τουριστική ανάπτυξη, επισημαίνοντας αφενός τα πλεονεκτήματα και τις προοπτικές και αφετέρου αναγνωρίζοντας τις διαφαινόμενες απειλές. Στο πλαίσιο αυτό, βασιζόμενη στις αναλύσεις, διαπιστώσεις και συμπεράσματα των προηγούμενων κεφαλαίων, προκύπτουν κρίσιμα ευρήματα με κύρια επιδίωξη να ενισχύσουν την υφιστάμενη χωρική και τουριστική πολιτική της χώρας προς την κατεύθυνση της ορθολογικά σχεδιασμένης και συγκροτημένα διαχειριζόμενης τουριστικής δραστηριότητας με όρους αειφορίας. Το ζήτημα της επίτευξης βιώσιμης και υπεύθυνης τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, με τις ελάχιστες δυνατές επιπτώσεις στην φυσική και πολιτιστική κληρονομιά και με τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη για τις κοινωνίες υποδοχής παραμένει επίκαιρο.

Ακολουθεί το διάγραμμα μεθοδολογίας της μελέτης, στο οποίο συνθετικά παρουσιάζεται το σύνολο των βημάτων της πορείας υλοποίησης της μελέτης καθώς και οι μεταξύ τους διασυνδέσεις.

Διάγραμμα 1: Μεθοδολογία μελέτης

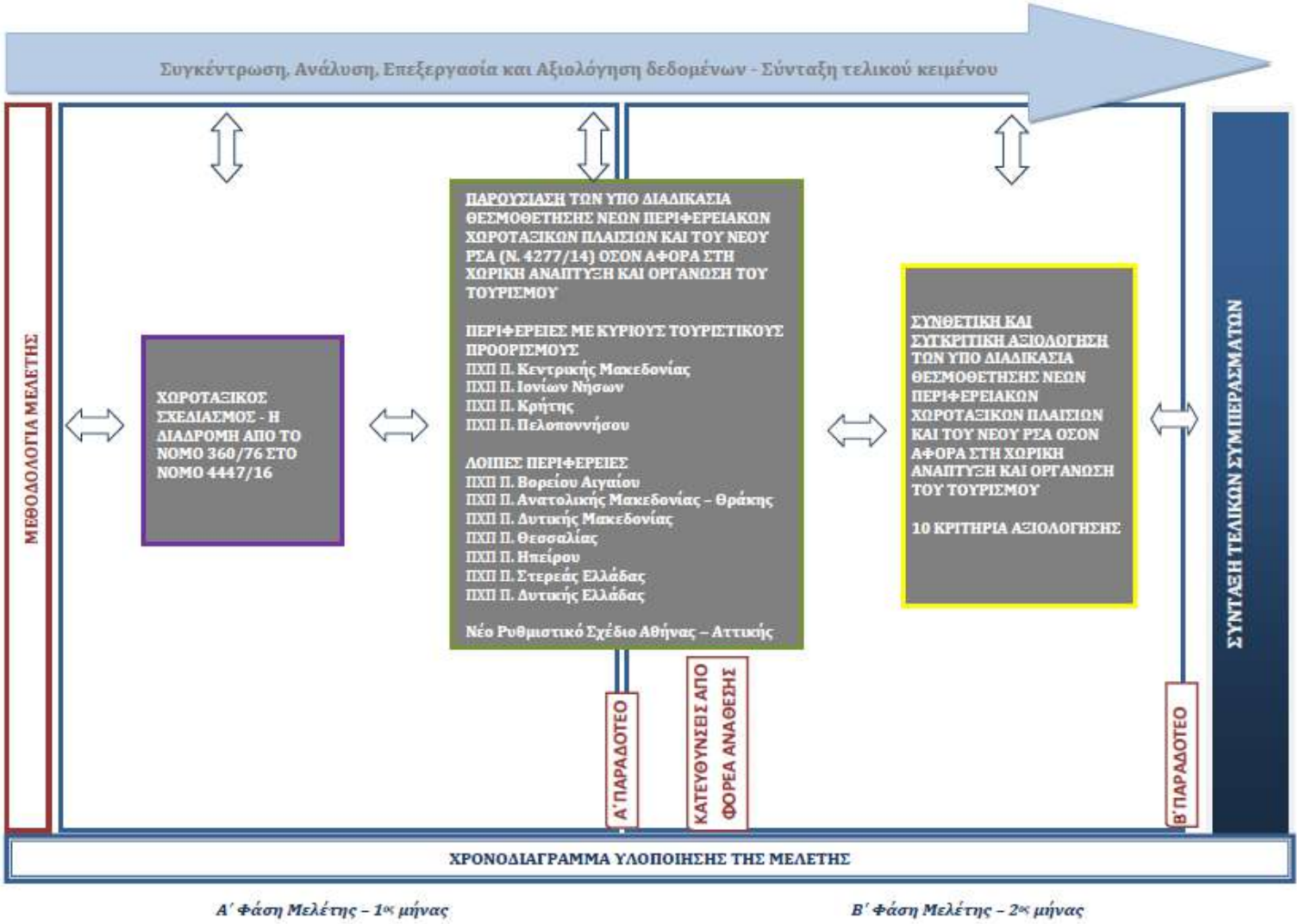

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ 360/76 ΣΤΟ ΝΟΜΟ 4447/16

Η χωρική οργάνωση του τουρισμού στην Ελλάδα δεν αποτέλεσε για τρεις δεκαετίες μετά την ψήφιση του πρώτου νόμου για τη χωροταξία, αποκλειστικό αντικείμενο προσέγγισης χωροταξικού σχεδιασμού. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 360/76 "*Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος*", όπου προσδιορίστηκε για πρώτη φορά η έννοια του "*χωροταξικού σχεδίου*", το χωροταξικό σχέδιο "*οφείλει να καθορίζει την κατανομή και διάρθρωση των χρήσεων χώρου, κατά λειτουργίες και τομείς παραγωγής*". Παρά την ύπαρξη συγκεκριμένων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού, τα οποία προέβλεπε ο παραπάνω νόμος και τα οποία υπόσχονταν αποτελεσματικότητα σε εύλογο χρονικό διάστημα, στην ουσία η εφαρμογή του περιορίστηκε σημαντικά και έτσι δεν υπήρξε ουσιαστικό αποτέλεσμα στη ρύθμιση του χώρου. Έκτοτε, και για περίπου δέκα χρόνια, η έννοια της στρατηγικής χωροταξίας αδρανοποιήθηκε παντελώς. Μόλις το 1994 ξεκίνησαν οι εργασίες για τη διαμόρφωση του νέου νομοσχεδίου για τη χωροταξία και το 1999 ψηφίστηκε ο νόμος 2742 "Περί Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης".

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 ως υποκατάστατα χωροταξικού σχεδιασμού λειτούργησαν οι Ειδικές Χωροταξικές Μελέτες (ΕΧΜ) που αφορούν κυρίως παράκτιες περιοχές και νησιά με τουριστικό ενδιαφέρον και περιβαλλοντικές πιέσεις και λιγότερο ορεινές περιοχές ή άλλους κρίσιμους χώρους. Μηχανισμός εφαρμογής για τη θεσμοθέτηση των προτάσεων των ΕΧΜ ήταν οι Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ Κω, Θήρας, Ζακύνθου κ.ά.). Έτσι λοιπόν, η απουσία του στρατηγικού σχεδιασμού με τις αρνητικές συνέπειες που επιφέρει αυτή για τη χωρική οργάνωση παρέμεινε μέχρι και τη θεσμοθέτηση των πρώτων χωροταξικών σχεδίων, στις αρχές του 2000.

Ορισμένα από τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν ή οξύνθηκαν λόγω της έλλειψης χωροταξικού σχεδιασμού ενδεικτικά είναι[4]:

- Η σε ακραίο βαθμό διάχυτη αστικοποίηση με τις πολλαπλές παρενέργειές της.
- Οι συγκρούσεις χρήσεων γης εξαιτίας της χωροθέτησης δραστηριοτήτων και λειτουργιών χωρίς επαρκείς περιορισμούς.
- Η αλλοίωση του τοπίου κυρίως σε περιοχές με έντονες τουριστικές πιέσεις.
- Ο ανορθολογισμός της χωρικής οργάνωσης των υπερτοπικών δικτύων μεταφορών και η προβληματική χωροθέτηση διαφόρων άλλων υποδομών (π.χ. υποδομές αντιρρύπανσης).
- Η ακύρωση επενδυτικών σχεδίων λόγω δυσκολιών κατά τη διαδικασία χωροθέτησης.
- Η έλλειψη χωροταξικών κατευθύνσεων για τον υποκείμενο σχεδιασμό αλλά και για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό.

[4] **Πηγή:** Οικονόμου, Δ. (2002). Το θεσμικό πλαίσιο της χωροταξίας και οι περιπέτειές του. *Αειχώρος, 1,* 116-127.

Η ουσιαστική αδρανοποίηση του Ν. 360/76 άρχισε να αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα 20 χρόνια σχεδόν μετά την ψήφισή του και σε αυτό καθοριστικό ρόλο έπαιξε το ΣτΕ. Τελικά, μόλις το 1999 θεσμοθετήθηκε το νέο θεσμικό πλαίσιο και πιο συγκεκριμένα, ο Ν. 2742/99. Στο πλαίσιο του Ν. 2742/99, ο οποίος διατηρήθηκε σε ισχύ για 15 χρόνια, η Ελλάδα διένυσε την περίοδο που σταδιακά η χωροταξική πολιτική παρήγαγε χωροταξικό σχεδιασμό σε δύο επίπεδα, εθνικό και περιφερειακό. Ειδικότερα, την περίοδο 2003-2004 θεσμοθετήθηκαν τα 12 Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης - ΠΠΧΣΑΑ, το 2008 η χώρα απέκτησε το πρώτο Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης - ΓΠΧΣΑΑ (ΦΕΚ 128 Α/03.07.2008) και ακολούθησαν τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης - ΕΠΧΣΑΑ για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας ΑΠΕ (ΦΕΚ 2464 Β/03.12.2008), τη Βιομηχανία (ΦΕΚ 151 ΑΑΠ/13.04.2009), τις Υδατοκαλλιέργειες (ΦΕΚ 2505/Β/04.11.2011).

Το πρώτο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό (ΕΠΧΣΑΑΤ) εγκρίθηκε μόλις τον Ιούνιο του 2009 (ΦΕΚ 1138 Β/11.06.2009). Χωρίς επιφύλαξη ήταν θετική η θεσμοθέτηση ενός χωροταξικού σχεδίου αποκλειστικά για τον τουρισμό, έναν από τους βασικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, οι κατευθύνσεις που προωθούσε αποτέλεσαν πεδίο έντονου διαλόγου μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και αρμοδίων επιστημονικών, επαγγελματικών και περιβαλλοντικών φορέων. Μάλιστα, η Έκθεση Αξιολόγησης της Εφαρμογής του θεσμοθετημένου ΕΠΧΣΑΑΤ που συντάχθηκε από τη Δ/νση Χωροταξίας του ΥΠΕΚΑ (2013) αναφέρει ότι: "*Το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο ανταποκρίνεται βέβαια στο αίτημα του ν. 2742/1999 για τον προσδιορισμό της "χωρικής διάρθρωσης του τομέα" (Άρθρο 7), αλλά δεν προωθεί επαρκώς συγκεκριμένες αναπτυξιακές προτεραιότητες (ποιότητα, διαφοροποίηση, χωρική και χρονική διεύρυνση), με βάση τις διεθνείς τάσεις της τουριστικής αγοράς, τις κατευθύνσεις της αναπτυξιακής πολιτικής και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, τα οποία προκύπτουν και από τις κατευθύνσεις πολιτικής για τον κλάδο. Μοιάζει, έτσι, σαν ένα σχέδιο "καταλληλοτήτων", όπου θεωρείται δεδομένη η ελκυστικότητα της χώρας ως τουριστικού προορισμού, χωρίς να γίνεται αντιληπτό το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας και η φθίνουσα τάση που παρουσιάζει το ελληνικό τουριστικό προϊόν και χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα συγκριτικά τουριστικά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα ορισμένων περιοχών*".

Αποτέλεσμα των παραπάνω τέσσερα χρόνια μετά, στο τέλος του 2013, μετά από πολύμηνες διαβουλεύσεις και διαφορετικά σχέδια ΚΥΑ ΕΠΧΣΑΑΤ που παρήχθησαν αλλά και κρίσιμες αλλαγές σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, οι οποίες συνέβαλαν στην αλλαγή των κατευθύνσεων πολιτικής και προτεραιοτήτων της χωρικής οργάνωσης του τουρισμού στον Ελλαδικό χώρο, ήταν η έγκριση του νέου ΕΠΧΣΑΑΤ (ΦΕΚ 3155Β/12.12.2013).

Δυστυχώς σήμερα εν έτει 2017, η χώρα της οποίας ο τουρισμός είναι ένα εξαιρετικά κρίσιμο θέμα για την αναπτυξιακή πορεία της και επίκαιρο για τις χωρικές και περιβαλλοντικές του διαστάσεις, ο αναπτυξιακός προγραμματισμός της οποίας για την περίοδο 2014-2020 τον κατατάσσει στους κύριους άξονες της αναπτυξιακής στρατηγικής και αξιολογεί τη συμβολή του ως καθοριστική στην προσπάθεια για

αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας, βρίσκεται και πάλι "ανοχύρωτη", χωρίς εκείνο το πλαίσιο που προδιαγράφει και κατευθύνει τη χωρική ρύθμιση του τομέα.

Το δεύτερο Πλαίσιο ακυρώθηκε από την Ολομέλεια του ΣτΕ το 2015, καθώς, σύμφωνα με την απόφαση, δεν είχε τηρηθεί η νόμιμη διαδικασία για την έγκρισή του. Αυτομάτως λοιπόν είχε επανέλθει σε ισχύ το πρώτο Πλαίσιο, του 2009. Με τη νέα απόφαση το 2017 το Ε΄ Τμήμα έκρινε ότι δεν μπορεί το παλαιό Πλαίσιο να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε ισχύ. Σύμφωνα με το σκεπτικό, η πολιτεία είχε το 2013 αναθεωρήσει το παλιό Πλαίσιο επειδή ήταν παρωχημένο και συνεπώς, ως τέτοιο, δεν μπορεί να επανέλθει. Αντ' αυτού, "*μετά την ακύρωση του νεότερου πλαισίου και μέχρι την έγκριση νέου που πρέπει πάντως να προχωρήσει σε σύντομο χρονικό διάστημα, εξακολουθεί να είναι δυνατή η ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας στη χώρα με βάση τις προβλέψεις που τυχόν υπάρχουν σε υφιστάμενα περιφερειακά χωροταξικά πλαίσια καθώς και τα κατωτέρου ιεραρχικώς επιπέδου σχεδιασμού*".

Συνεπώς, οι μοναδικές σήμερα κατευθύνσεις που είναι σε ισχύ για την χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού δίνονται από τα ήδη δεκατεσσάρων ετών ΠΠΧΣΑΑ, ενώ οι αναθεωρήσεις τους, αν και ήδη έχουν ολοκληρωθεί εδώ και 1-3 χρόνια (πλην αυτής της περιφέρειας του Νοτίου Αιγαίου), δεν έχουν προχωρήσει στο στάδιο της θεσμοθέτησης, με κίνδυνο βέβαια να μην είναι πλέον επίκαιρες. Αναγνωρίζοντας την κρισιμότητα των κατευθύνσεων για την αναπτυξιακή εξέλιξη του τομέα, αλλά και το γεγονός ότι αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο χωρικής στρατηγικής βάσει των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης, η ανάλυση, και αξιολόγηση που θα ακολουθήσει σε επόμενο στάδιο, των κατευθύνσεων και επιλογών των νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων αποκτά όχι μόνο νόημα αλλά αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΣΑ (Ν. 4277/14) ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΣΥΝΟΨΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

1.1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Ν. 4447/2016 - ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΠΧΠ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ (1999) ΚΑΙ ΝΕΟΥ (2016) ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ[5]

Στο διοικητικό και γεωγραφικό επίπεδο της περιφέρειας, ο χωροταξικός σχεδιασμός πραγματοποιείται κυρίως μέσω των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων (ΠΧΠ)[6] και σε αυτά τα χωροταξικά σχέδια στηρίζεται η ανάλυση της παρούσας μελέτης. Τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια καταρτίζονται για κάθε περιφέρεια της χώρας και αποτελούν σύνολα κειμένων, χαρτών ή και διαγραμμάτων, με τα οποία παρέχονται κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης σε περιφερειακό επίπεδο. Ωστόσο, δεδομένου ότι τα νέα ΠΧΠ έχουν εκπονηθεί βάσει του Ν.2742/99 και θα πρέπει να εναρμονιστούν με τον νέο νόμο, δηλαδή προαπαιτούμενη ενέργεια είναι η προσαρμογή των ήδη ολοκληρωμένων μελετών στα δεδομένα του Ν. 4447/2016[7], κρίνεται απαραίτητη η σύγκριση των δύο θεσμικών πλαισίων, ως προς τις κατευθύνσεις που δίνουν. Για την περισσότερο εύληπτη παρουσίαση επιλέχθηκε να δομηθεί ο παρακάτω συγκριτικός πίνακας.

[5] Στην ενότητα αυτή πηγή πληροφοριών είναι κυρίως οι Ν. 2742/99 "*Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις*" και Ν.4447/2016 "*Χωρικός σχεδιασμός - Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις*".

[6] Σύμφωνα με την παράγραφο 13 του άρθρου 6 του Ν.4447/2016, "Όπου στις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας αναφέρονται τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελούν εφεξής Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια του παρόντος άρθρου".

[7] Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 13 "Μεταβατικές διατάξεις" του Ν.4447/2016, "*Εκκρεμείς διαδικασίες αναθεώρησης ή τροποποίησης Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης ολοκληρώνονται με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 2742/1999. Για τις ανωτέρω εκκρεμείς διαδικασίες, με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μπορεί να καθορίζονται ειδικότερες προδιαγραφές για την εναρμόνιση με τον παρόντα νόμο και να καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια*".

Πίνακας 1: Περιεχόμενο Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων σύμφωνα με τους νόμους 2742/99 και 4447/2016

Περιεχόμενο	ΠΠΧΣΑΑ (Ν. 2742/99)	ΠΧΠ (Ν.4447/16)
Καταγραφή και αξιολόγηση της θέσης της Περιφέρειας στο διεθνή και εθνικό χώρο, ο ρόλος της σε εθνικό επίπεδο και σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες και οι λειτουργίες διαπεριφερειακού χαρακτήρα	Χ	Χ[8]
Καταγραφή και αξιολόγηση των παραγόντων που επηρεάζουν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και διάρθρωση του χώρου της Περιφέρειας	Χ	
Αποτίμηση χωρικών επιπτώσεων των ευρωπαϊκών, εθνικών και περιφερειακών πολιτικών και προγραμμάτων στο επίπεδο της Περιφέρειας	Χ	
Προσδιορισμός, με προοπτική 15 ετών, των βασικών προτεραιοτήτων και στρατηγικών επιλογών για την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη στο επίπεδο της Περιφέρειας	Χ	
Κατευθύνσεις για τη χωρική διάρθρωση βασικών δικτύων και υπηρεσιών διοικητικής, κοινωνικής και τεχνικής υποδομής	Χ	Χ[9]
Κατευθύνσεις για τη διοικητική και οικονομική ανασυγκρότηση του περιφερειακού χώρου	Χ	
Κατευθύνσεις για τη χωροθέτηση βασικών παραγωγικών δραστηριοτήτων	Χ	Χ[10]
Κατευθύνσεις για: ΠΟΑΠΔ, ΠΕΧΠ, ΣΟΑΠ	Χ	Χ[11]
Προσδιορισμός των εγκεκριμένων οργανωμένων υποδοχέων δραστηριοτήτων, καθώς και των εγκεκριμένων σχεδίων δημόσιων ή ιδιωτικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας		Χ
Κατευθύνσεις για το οικιστικό δίκτυο	Χ	Χ[12]
Κατευθύνσεις για την οικιστική ανάπτυξη και ανασυγκρότηση του αστικού χώρου		Χ
Προτεραιότητες για τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά	Χ	Χ[13]
Εξειδίκευση των κατευθύνσεων	Δυνητική (στο επίπεδο των εδαφικών	Υποχρεωτική (στο επίπεδο των Δήμων)

[8] Η νέα κατεύθυνση που ουσιαστικά ενσωματώνει τις παλαιότερες αναφέρεται ως εξής: "*Αποτίμηση, ανάδειξη και αξιοποίηση των ιδιαίτερων αναπτυξιακών και γενικότερα χωρικών χαρακτηριστικών κάθε περιφέρειας για την ισότιμη ένταξή της στον εθνικό, ενωσιακό και διεθνή χώρο*".

[9] Ο νέος νόμος δεν περιλαμβάνει κατευθύνσεις διοικητικής και κοινωνικής υποδομής.

[10] Στο νέο νόμο αναφέρεται με τον ευρύτερο όρο "*Χωρική διάρθρωση βασικών παραγωγικών τομέων και κλάδων*", γεγονός που έχει να κάνει με γενικότερες κατευθύνσεις και όχι μόνο σε επίπεδο σημειακό, δηλαδή κυρίως χρήσεων γης, αλλά και ευρύτερης χωρικής ανάπτυξης.

[11] Η αντίστοιχη νέα κατεύθυνση περιορίζεται στις ΠΕΧΠ και ΣΟΑΠ και ειδικότερα αναφέρεται: "*Προσδιορισμός ενεργών παρεμβάσεων και προγραμμάτων χωροταξικού και αστικού χαρακτήρα, όπως ιδίως οι Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) και τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ), των άρθρων 11 και 12 του ν. 2742/1999 (Α΄ 207)*".

[12] Ο νέος νόμος ρητά αναφέρεται σε κατευθύνσεις και για τη διάρθρωση του περιφερειακού χώρου ("Πρότυπο Χωρικής Οργάνωσης"), αν και τα σε ισχύ ΠΠΧΣΑΑ περιλαμβάνουν διακριτή ενότητα για το Πρότυπο Χωρικής Οργάνωσης.

[13] Οι αντίστοιχες νέες κατευθύνσεις ενσωματώνουν την παλαιότερη και την εμπλουτίζουν ως εξής: "*Ανάδειξη, προβολή και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και του οικιστικού και αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος, κάθε περιφέρειας* " και "Προστασία του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου".

	ορίων των Ν.Α. ή και άλλων γεωγραφικών ορίων της Περιφέρειας)	
Πρόγραμμα δράσης	Χ	Χ

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο σημείο αυτό, λόγω του αντικειμένου που πραγματεύεται η συγκεκριμένη μελέτη, κρίνεται ενδιαφέρον να υπερθεματιστεί η σημασία της ρύθμισης "*κατευθύνσεις για τη χωρική διάρθρωση βασικών παραγωγικών τομέων και κλάδων*", κατεύθυνση που ασφαλώς υπήρχε και στο προηγούμενο θεσμικό καθεστώς. Δηλαδή, τα ΠΧΠ οφείλουν να αναφέρονται στο πως οργανώνονται στο χώρο οι τρεις παραγωγικοί τομείς και οι κλάδοι τους, συμπεριλαμβανομένου φυσικά και του τουρισμού. Συνεπώς, τα ΠΧΠ επιβάλλεται να αναφέρονται σε όλους τους βασικούς τομείς και τους κλάδους τους. Αν παραλείψουν κάποιον τομέα/ κλάδο υπάρχει, επακόλουθα, κενό στο περιεχόμενό τους με τις συνέπειες που αυτό επιφέρει (για παράδειγμα αδυναμία υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων).

Επιπρόσθετα, το εξαιρετικά ενδιαφέρον αφορά την καινούργια, πλέον υποχρεωτική, κατεύθυνση τα ΠΧΠ να περιλαμβάνουν σε ειδικό Παράρτημα, που συνοδεύεται από κείμενα και διαγράμματα κατάλληλης κλίμακας, κατευθύνσεις ανά Δήμο που αφορούν, μεταξύ άλλων, τη χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων ή άλλων χρήσεων στο μη αστικό, ιδίως, χώρο. Επίσης, τα παραρτήματα οφείλουν πλέον να περιέχουν κατευθύνσεις για τις χρήσεις γης και όρους δόμησης που λαμβάνονται υπόψη μέχρι τη θεσμοθέτηση υποκείμενου ρυθμιστικού σχεδιασμού για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και της υπαίθρου με ιδιαίτερη αναφορά στην προστασία της γεωργικής γης. Συνεπώς, με την εν λόγω κατεύθυνση, ακόμα και στις περιπτώσεις έλλειψης πολεοδομικού σχεδιασμού και μέχρι την κάλυψη με σχέδια χρήσεων γης, τα νέα ΠΧΠ επιχειρούν να προασπίσουν την ορθολογική χρήση του χώρου.

Όσον αφορά, επιπλέον, τους οργανωμένους υποδοχείς, μεταξύ αυτών και του τουρισμού, η πρόβλεψη είναι τα ΠΧΠ να περιλαμβάνουν τους εγκεκριμένους οργανωμένους υποδοχείς δραστηριοτήτων, καθώς και τα εγκεκριμένα σχέδια δημόσιων ή ιδιωτικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας και όχι, όπως ίσχυε στο προηγούμενο θεσμικό πλαίσιο για τις Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, όπου ο Ν.2742/99 προέβλεπε τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια να οριοθετούν την περιοχή, όχι ακριβώς το σημείο που θα υλοποιηθούν, αλλά μια ζώνη αναζήτησης αυτών των οργανωμένων υποδοχέων.

Ακόμα, επισημαίνεται ότι όπως και στο Ν.2742/99 έτσι και στο νέο νόμο, τα ΠΧΠ εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων, τις οποίες συντονίζουν, εξειδικεύουν ή/ και συμπληρώνουν. Κατά την κατάρτισή τους λαμβάνονται υπόψη οι άξονες και οι στόχοι της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής, το περιφερειακό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, τα προγράμματα περιφερειακής

ανάπτυξης, καθώς και άλλα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα, πολιτικές και στρατηγικές που επηρεάζουν τη διάρθρωση και ανάπτυξη του χώρου. Μάλιστα αναφέρεται ότι αν προκύπτουν ασάφειες ή αντικρουόμενες κατευθύνσεις μεταξύ των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων και των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων ή των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων μεταξύ τους, εκδίδεται, ύστερα από αιτιολογημένη εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας και σύμφωνη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας, σχετική απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και των συναρμόδιων Υπουργών με την οποία καθορίζεται η ισχύουσα κατεύθυνση.

Επίσης, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το αναπτυξιακό πρόγραμμα κάθε περιφέρειας οφείλει να περιλαμβάνει κατά προτεραιότητα τα έργα και δράσεις που προωθούν την εφαρμογή των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων, σύμφωνα και με το πρόγραμμα ενεργειών και προτεραιοτήτων των τελευταίων.

Όσον αφορά στις διαδικασίες σύνταξης, έγκρισης, παρακολούθησης και αναθεώρησης των ΠΧΠ, αυτή αναλύεται στις παραγράφους 7, 8 και 9 του άρθρου 6 του Ν.4447/2014.

Τέλος, καθίσταται σαφές ότι τα πολεοδομικά σχέδια (Τοπικά Χωρικά Σχέδια και Ειδικά Χωρικά Σχέδια), πρέπει να εναρμονίζονται και να προσαρμόζονται προς τις κατευθύνσεις των ΠΧΠ. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: "*Τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων και περιέχουν τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την επίτευξη των σκοπών τους". Τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια πρέπει να εναρμονίζονται με τα Ειδικά και Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια, καθώς και με τις κατευθύνσεις της οικείας αναπτυξιακής πολιτικής και λαμβάνουν υπόψη τις κατευθύνσεις των εγκεκριμένων Τοπικών Χωρικών Σχεδίων και Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου*".

1.2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΜΕ ΚΥΡΙΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥΣ

1.2.1. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Στάδιο Β1)[14]

Το **αναπτυξιακό πρότυπο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) όσον αφορά τον τουρισμό** προτείνεται να υπακούει στις ακόλουθες στρατηγικές προτεραιότητες:

- **Απεξάρτηση του τουρισμού από τη διεθνή συγκυρία και επικέντρωσή του στην υψηλής ποιότητας ζήτηση μέσα από την ποιοτική αναβάθμιση του τομέα, τον εμπλουτισμό – διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος και τη σύνδεση του προϊόντος "ήλιος+θάλασσα" με δίκτυα "εναλλακτικού" τουρισμού, την άμβλυνση της εποχικότητας και τη σύνδεση με τον πολιτισμό.**

Επιπρόσθετα, το εν λόγω Περιφερειακό Πλαίσιο ορίζει **Ευρύτερες Αναπτυξιακές Ζώνες (ΕΑΖ),** οι οποίες ερμηνεύονται ως ζώνες για τις οποίες δίνει κατεύθυνση καταλληλότητας για τη χωροθέτηση μονάδων ή υποδοχέων των αντίστοιχων κλάδων. Για τον προσδιορισμό της **ΕΑΖ Τουρισμού** τα κριτήρια είναι: η εξειδίκευση της απασχόλησης στον τουρισμό σε επίπεδο ΔΕ, οι κατευθύνσεις του αναθεωρημένου ΕΠΧΣΑΑΤ και οι υπάρχουσες τουριστικές ανωδομές και υποδομές.

Συγκεκριμένα, **η Ευρύτερη Αναπτυξιακή Ζώνη του τουρισμού περιλαμβάνει τρεις κύριες ζώνες:**

1. **Η σημαντικότερη είναι στη Χαλκιδική (που επιμερίζεται σε Αναπτυγμένο Τουριστικά και Αναπτυσσόμενο Τουριστικά τμήμα).**
2. **Η δεύτερη κατά σειρά σημασίας είναι η παραλιακή ζώνη της Πιερίας (Αναπτυσσόμενη Τουριστικά).**
3. **Η τρίτη τοποθετείται στην κατηγορία "Περιοχές ενδεικνυόμενες για την ανάπτυξη ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού" που αποτελείται από δύο τμήματα (μερικώς υπάρχουσα ασθενή υποζώνη προς ενίσχυση, ως πολιτική του Περιφερειακού Πλαισίου, στο βορειοδυτικό ορεινό τμήμα της περιφέρειας, με μια επίσης ασθενή και μικρότερης έκτασης ομόλογη στο βορειοανατολικό τμήμα).**

Στις δύο πρώτες η στρατηγική συνίσταται στην εξυγίανση του χωρικού προτύπου, την ποιοτική αναβάθμιση και τη διεύρυνση προς συμπληρωματικές μορφές (συμπεριλαμβανόμενης της σύγχρονου τύπου οργανωμένης τουριστικής κατοικίας, σε αντιδιαστολή προς τη συμβατική διάσπαρτη εκτός σχεδίου παραθεριστική κατοικία). Στην τρίτη στόχος είναι η ποσοτική ενίσχυση, με παράλληλη διαφοροποίηση και σε άλλες μορφές συμβατές με τα ειδικά χαρακτηριστικά του ορεινού χώρου και ενίσχυση της απασχόλησης στον τουρισμό και συγγενείς δραστηριότητες.

[14] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας", 2014.

Προσδιορίζονται, επίσης, διαγραμματικά θέσεις για ειδικές μορφές τουρισμού και ειδικές τουριστικές υποδομές (κυρίως με βάση τις σχετικές επισημάνσεις στο Ειδικό Πλαίσιο, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις ως νέα επιλογή του Περιφερειακού Πλαισίου).

Επίσης, **ως προς τις τουριστικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας και τις δυνατότητες υποδοχής μεγάλων επενδύσεων,** λόγω της διάρθρωσης του τομέα, της δομής των επιχειρήσεων και των ειδικών χαρακτηριστικών της προσφοράς αλλά και της ζήτησης τουριστικού προϊόντος, **δεν εντοπίζονται σήμερα στην περιφέρεια δραστηριότητες / τάσεις ισχυρής εθνικής και περιφερειακής κλίμακας που θα συνεπάγονταν και ειδικές χωρικές ρυθμίσεις για την υποδοχή μεγάλων επενδύσεων εθνικής ή περιφερειακής εμβέλειας.**

Οι προοπτικές που διακρίνονται και προτείνεται να διευκολυνθούν ή οργανωθούν με χωρικές ρυθμίσεις είναι οι ακόλουθες:

- **Η ενίσχυση του τουρισμού πόλης (city brakes) στη Θεσσαλονίκη,** με τη διευκόλυνση των επενδύσεων διευθέτησης / αξιοποίησης της αγοράς, των πολιτιστικών και θρησκευτικών υποδομών (σε σύνδεση και με το Άγιο Όρος), των στοιχείων ειδικών μορφών τουρισμού (για συνέδρια, εκθεσιακές δραστηριότητες κ.ά.).
- **Η παροχή δυνατότητας αξιοποίησης του εργαλείου των Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) στην παράκτια ενότητα της Χαλκιδικής και στην παράκτια ενότητα Πιερίας σε περιοχές με μη κορεσμένη φέρουσα ικανότητα**.
- **Η παροχή δυνατότητας αξιοποίησης των διαφόρων εργαλείων οργανωμένης τουριστικής χωροθέτησης (ΠΟΤΑ, ΣΤΚ, ΕΣΧΑΣΕ, ΕΣΧΑΔΑ, ΠΕΡΠΟ τουρισμού) στην παράκτια ενότητα της Χαλκιδικής και στην παράκτια ενότητα Πιερίας σε περιοχές με μη κορεσμένη φέρουσα ικανότητα** ή/και ως μηχανισμός εξυγίανσης του υφιστάμενου μοντέλου διάχυτης τουριστικής ανάπτυξης με την παροχή καταλυμάτων υψηλής ποιότητας.
- **Η διευκόλυνση της υλοποίησης ειδικών τουριστικών υποδομών:** συνεδριακού (κυρίως στη Θεσσαλονίκη και Χαλκιδική), θαλάσσιου και καταδυτικού τουρισμού (κατά τις προβλέψεις του ΕΠΧΣΑΑΤ), υδατοδρομίων (κατά τις μελέτες σκοπιμότητας-βιωσιμότητας σε περιοχές όπου θα αποδειχθούν βιώσιμα, όπως ενδεχομένως σε Θεσσαλονίκη, Μουδανιά, Ν. Μαρμαρά, Σάνη, Ουρανούπολη), χιονοδρομικών κέντρων (Τρία Πέντε Πηγάδια, Βόρας, Ελατοχώρι, Σέλι, Λαϊλιάς), Θερμαλιστικού Τουρισμού – Τουρισμού Ευεξίας (Πόζαρ, Λαγκαδάς – Ν. Απολλωνία, Σιδηρόκαστρο – Αγγιστρο, Πικρολίμνη), τουρισμού φύσης στα Εθνικά Πάρκα (υπό την ευθύνη των Φορέων Διαχείρισης).

Ακόμα, οι **στρατηγικοί στόχοι σε σχέση με τον τουρισμό ανά Ευρύτερη Χωρική Ζώνη** είναι:

- **Ορεινή Ευρύτερη Ζώνη: Η επικέντρωση του τουρισμού σε εμπλουτισμό και**

διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος.

- **Παράκτια Ευρύτερη Ζώνη: Η απεξάρτηση του τουρισμού από τη διεθνή συγκυρία και η επικέντρωση του στην υψηλής ποιότητας ζήτηση, η διασύνδεση νέων μορφών τουρισμού με το κυρίαρχο πρότυπο, η άμβλυνση της εποχικότητας και η σύνδεση με πολιτισμό και περιβαλλοντικούς πόρους, η διασφάλιση της αποδοτικότητας στη χρήση των πόρων και η αποτροπή των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή.**
- **Πεδινή μη παράκτια Ευρύτερη Ζώνη: Δεν καταγράφονται στόχοι με έμφαση στον τουρισμό.**
- **Λειτουργική Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης: Η επικέντρωση του τουρισμού στην υψηλής ποιότητας ζήτηση, η άμβλυνση της εποχικότητας και η σύνδεση με τον πολιτισμό και τους περιβαλλοντικούς πόρους.**

Τέλος, σύμφωνα με το νέο ΠΧΠ, **η χωρική οργάνωση του τουρισμού σε κλίμακα περιφέρειας ακολουθεί τη λογική:**

- **των τουριστικών προορισμών,**
- **των τουριστικών διαδρομών / δικτύων.**

Ως **τυπικές ζώνες τουριστικού προορισμού** υποδεικνύονται οι ακόλουθες:

Κ1. Νότια Πιερία: ζώνη παράκτιου τουρισμού, συνδυάζεται με "εσωτερικό" Όλυμπο και αρχαιολογικό χώρο Δίου, με προβλήματα ποιοτικής διάρθρωσης υποδομών – προϊόντος.

Κ2. Βέρμιο: αναδυόμενη "εσωτερική" ζώνη θεματικού τουρισμού, χειμερινός τουρισμός και άθλησης, τουρισμός πόλης, δρόμοι του κρασιού.

Κ3. Βόρας (Καϊμάκτσαλαν): αναδυόμενη "εσωτερική" ζώνη θεματικού τουρισμού, χειμερινός τουρισμός και άθλησης, θεραπευτικός (Πόζαρ), οικοτουρισμός.

Κ4. Κερκίνη – Δοϊράνη – Κοιλάδα Στρυμόνα: αναδυόμενη "εσωτερική" ζώνη θεματικού τουρισμού, οικοτουρισμός – αγροτουρισμός, θεραπευτικός.

Κ5. Στρυμονικός: ζώνη παράκτιου τουρισμού και πύλη του Αγίου Όρους, στο βόρειο τμήμα με προβλήματα ποιοτικής διάρθρωσης υποδομών – προϊόντος.

Κ6. Σιθωνία: ζώνη παράκτιου τουρισμού με δυναμικό σε φάση ανάπτυξης αλλά με σοβαρά ζητήματα φέρουσας ικανότητας.

Κ7. Μεσοδυτική παράκτια Χαλκιδική: εντονότερη "φθορά" λόγω ιδιοκατοίκησης.

Κ8. Κασσάνδρα: ώριμη ζώνη παράκτιου τουρισμού με "βάρος" σε εθνικό επίπεδο, με σοβαρά ζητήματα φέρουσας ικανότητας και με αντιπαλότητα τουρισμού και παραθεριστικής ιδιοκατοίκησης.

Κ9. Αστικό – μητροπολιτικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης: ζώνη εκθεσιακού-συνεδριακού τουρισμού και τουρισμού πόλης, με διακριτή πολιτιστική συνιστώσα.

Κ10. Λίμνες Βόλβης – Κορώνειας και ορεινός όγκου Βερτίσκου: αναδυόμενη "εσωτερική" ζώνη θεματικού τουρισμού, θερμαλιστικά κέντρα Απολλωνίας και Λαγκαδά, Πικρολίμνη, αγροτουρισμός.

Οι **γενικές χωρικές κατευθύνσεις για τον τουριστικό τομέα** έχουν ως εξής:

- **Πρόβλεψη δυνατότητας χρηματοδότησης σχεδιασμού και υποστηρικτικών υποδομών θεματικών τουριστικών διαδρομών**:
  - ✓ Διαδρομές θρησκευτικού τουρισμού με βασικό κόμβο το Άγιο Όρος (απαιτούνται ορισμένες υποδομές πρόσβασης στο Άγιο Όρος, αλλά κυρίως διαμόρφωση ενός ειδικού προγράμματος θρησκευτικού και πολιτιστικού τουρισμού που θα αξιοποιεί το Άγιο Όρος ως βασικό στοιχείο).
  - ✓ Περιπατητικά μονοπάτια.
  - ✓ Διαδρομές αρχαιολογικού τουρισμού (επίκεντρα: Βέροια-Νάουσα, Δίον-Πέλλα-Βεργίνα κ.λπ.).
  - ✓ Διαδρομές γαστριμαργικού τουρισμού και "μακεδονικής διατροφής".
  - ✓ Συνδυασμένες διαδρομές οικοτουρισμού-τουρισμού φύσης (Όλυμπος, δυτικό τμήμα της Κεντρικής Μακεδονίας σε ενιαίο σύστημα με περιοχές της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, Βέρμιο-Βόρας, Βόλβη-Κορώνεια-Βερτίσκου) και χιονοδρομικού τουρισμού (Καϊμακτσαλάν).
  - ✓ Δίκτυο ιαματικού τουρισμού.

  Στο πλαίσιο της δημιουργίας τέτοιων διαδρομών θα απαιτηθούν φυσικές υποδομές ανάλογα με την περίπτωση (π.χ. επισκευή μονοπατιών ή συντήρηση οδικών τμημάτων σε κακή κατάσταση), προβολή και δημιουργία επικοινωνιακού υλικού, αναζήτηση χορηγών, δημιουργία αντιγράφων εκθεμάτων, καθορισμός κανόνων ποιότητας και διαδικασία πιστοποίησης ξενοδοχείων, εστιατορίων κ.λπ. σχεδιασμός προγραμμάτων για τουρίστες κ.λπ.
- **Προώθηση (μέσω αναπτυξιακού νόμου και άλλων μηχανισμών) ξενοδοχείων 4 και 5, τα οποία έχουν χαμηλή συμμετοχή (σε σύγκριση με άλλες περιοχές της χώρας) στην τουριστική προσφορά.**
- **Εκπόνηση σχεδίων branding-place marketing** (προτεραιότητες: Θεσσαλονίκη, Χαλκιδική, δίκτυα αρχαιολογικού τουρισμού για το σύνολο της περιφέρειας).
- **Ανάπτυξη της οργανωμένης τουριστικής κατοικίας.** Η επιδίωξη αυτή περιλαμβάνει αφενός τη θεσμική διευκόλυνση σύγχρονου τύπου επενδύσεων όπως τα ΣΤΚ, και αφετέρου την εξυγίανση υφιστάμενων άναρχων συγκεντρώσεων παραθεριστικής κατοικίας (Χαλκιδική Πιερία) και τον περιορισμό της μελλοντικής διεύρυνσης αυτού του φαινομένου.
- **Προώθηση τουρισμού city break στη Θεσσαλονίκη.** Απαιτείται ειδικό πρόγραμμα για το κέντρο της πόλης και ορισμένες περικεντρικές περιοχές που παρουσιάζουν φαινόμενα υποβάθμισης αλλά έχουν και σημαντικές δυνατότητες ως τουριστικοί πόροι (π.χ. παλιά πόλη), αξιοποίηση του αεροδρομίου Μακεδονία, καθώς και "οικοδόμηση" πάνω στην ήδη υπάρχουσα ροή τουριστών από Βαλκανικές χώρες και τη Ρωσία. Βασικές συνιστώσες του μοντέλου αυτού ο συνεδριακός τουρισμός και οι δραστηριότητες που συνδέονται με την υπό αναδιάρθρωση ΔΕΘ.
- **Προώθηση της Θεσσαλονίκης ως προορισμού ιατρικού τουρισμού** (σημειώνεται η ύπαρξη ιατρικής σχολής στο ΑΠΘ και μεγάλων νοσοκομείων).
- **Δημιουργία περιφερειακού "Μηχανισμού Πιστοποίησης Ποιότητας"**.
- **Οι τουριστικές επιχειρήσεις ακολουθούν ειδικές κατευθύνσεις που**

προσδιορίζονται κατά Αναπτυξιακή Χωρική Ενότητα.

Ως προς **τις κατευθύνσεις περιβαλλοντικής πολιτικής που δίνει το νέο ΠΧΠ,** οι όροι και περιορισμοί του Άρθρου 5 του ΕΠΧΣΑΑΤ για την προστασία της βιοποικιλότητας στην ΠΚΜ εξειδικεύονται ως παρακάτω:

- **Για τις Ανεπτυγμένες και Αναπτυσσόμενες Περιοχές τύπου Α1 και Α2** ορίζεται, ότι θα πρέπει "εκτός των προστατευόμενων ζωνών, ανοικτών περιοχών στις οποίες η αστική ανάπτυξη και άλλες δραστηριότητες είναι περιορισμένες ή, όπου είναι απαραίτητο, απαγορευμένες", οι σχετικοί περιορισμοί και απαγορεύσεις θα πρέπει να οριοθετηθούν κατά την τροποποίηση του υποκείμενου σχεδιασμού (ως το 2020) και αφορούν παράκτιες περιοχές: α) Γύρω από τις εκβολές ποταμών και ρεμάτων, β) Καλαμιώνες και μικρούς υγροβιότοπους, γ) Περιοχές εκτεταμένων καλλιεργειών Ελιάς (άνω των 50 στρ.) στην Χαλκιδική και δ) Περιοχές θινών, αλσυλλίων ή άλλων δασικών σχηματισμών.
- **Στις τουριστικές περιοχές Α1, Α2 και Β1** απαγορεύεται η χάραξη και διάνοιξη νέων οδών κατά μήκος της ακτογραμμής ή παράλληλα αυτής σε μια ζώνη τουλάχιστον 1.500 μέτρων από το όριο του Αιγιαλού.
- **Για τις Ορεινές περιοχές (ε):** Η βελτίωση της προσβασιμότητας προϋποθέτει την λήψη μέτρων και τεχνικών χαρακτηριστικών που θα προλαμβάνουν τον κατακερματισμό των δασικών οικοσυστημάτων. Συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την αποτροπή γραμμικής ανάπτυξης χρήσεων περί των οδών.
- **Για τις Προστατευόμενες Περιοχές (ζ)** θα πρέπει να διασφαλίζεται πέρα των όρων και περιορισμών περί της δόμησης που ορίζονται από το ΕΠΧΣΣΑ Τουρισμού ΚΥΑ 67659/9.12.2013, ότι:
  - ✓ Βάση έκθεσης Οικολογικής Αξιολόγησης η χωροθέτηση κατασκευών, έργων άλλα και η εν γένει λειτουργία του χώρου δεν διαταράσσει την κατάσταση οικοτόπων προτεραιότητας του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ή τις θέσεις φωλεασμού ή τα ενδιαιτήματα προστατευόμενων ειδών πανίδας.
  - ✓ Η εγκατάσταση κτισμάτων ή η διάνοιξη οδών, πεζοδρόμων ή μονοπατιών δεν κατακερματίζει οικοτόπους υψηλής οικολογικής σημασίας.
  - ✓ Η εγκατάσταση υποδομών και κατασκευών, όπως και η χάραξη οδών θα πρέπει να οδεύει στους κατά τεκμήριο λιγότερο αξιόλογους οικοτόπους της κάθε περιοχής.
  - ✓ Στις περιπτώσεις χωροθέτησης εντός περιοχών NATURA 2000 που δεν έχουν φορέα διαχείρισης, διατηρείται η υποχρέωση συλλογής ειδικού τέλους υπέρ Φορέων Διαχείρισης που προβλέπει το ΕΠΧΣΑΑΤ.

Χάρτης 1: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας

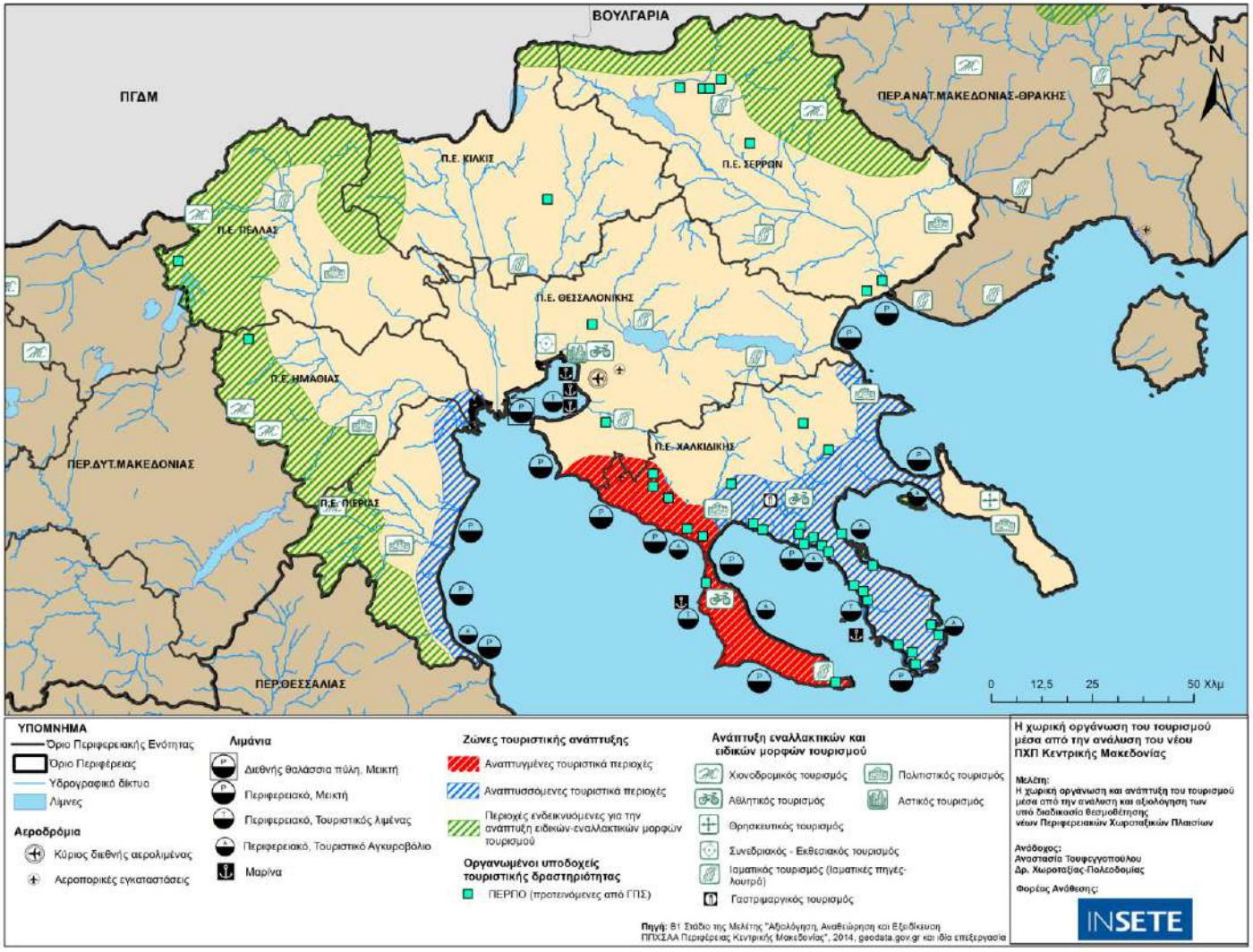

1.2.2. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Στάδιο Β1)[15]

Οι **στρατηγικές κατευθύνσεις που προτείνει το νέο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) για την ανάδειξη της θέσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (ΠΙΝ) στο διεθνές και ευρωπαϊκό χωρικό σύστημα** είναι οι ακόλουθες:

1. Δραστικός περιορισμός της μεμονωμένης προβολής της κάθε ΠΕ και του κάθε νησιού, και η αντικατάστασή της με την συνολική προβολή του νησιωτικού συμπλέγματος.

2. Τουριστική ανάπτυξη της ΠΙΝ ως τμήμα του Ν.Α. χώρου της Μεσογειακής λεκάνης:

- Στον άξονα της Βαλκανικής / Mezzogiorno, της θαλάσσιας λεκάνης Αδριατικής – Ιόνιου - της Μακροπεριφέρειας Αδριατικής - Ιονίου, με εξειδίκευση στις ειδικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού – σκάφη αναψυχής και κρουαζιερόπλοια.
- Στον πολιτιστικό τουρισμό της Μεσογείου – Αδριατικής και ιδιαίτερα, όπως αναφέρεται στο ισχύον ΠΠΧΣΑΑ, *"με την τόνωση των παραδοσιακών σχέσεων των Ιονίων με τη Β. Ιταλία και την καλλιέργεια νέων σχέσεων με τη Ν. Ιταλία (Απούλια, Λέτσε) για τουριστικούς σκοπούς".* Επιπλέον, οι τουριστικές υπηρεσίες θα πρέπει να αναπροσανατολιστούν στα νέα δεδομένα προέλευσης των επισκεπτών, καθώς έχει καταγραφεί το ιδιαίτερο ενδιαφέρον των επισκεπτών που προέρχονται από τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης, αλλά και κυρίως από αυτές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, για τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία, καθώς και τα ορθόδοξα προσκυνήματα. Συνεπώς, η ανάδειξη των μεσαιωνικών μνημείων της ΠΙΝ και των αντίστοιχων μουσειακών εκθέσεων, αποκτά κατά την προσεχή προγραμματική περίοδο ιδιαίτερη βαρύτητα, και στον τομέα αυτό προτείνεται να δοθεί η προσήκουσα έμφαση.

3. Ανάπτυξη συνεργασιών με νησιωτικές Περιφέρειες και ανάλογης πολιτιστικής σημασίας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, σύμφωνα με τα υλοποιούμενα ή και τα μελλοντικά κοινοτικά προγράμματα διαπεριφερειακών και διακρατικών συνεργασιών.

4. Η ΠΙΝ ανήκει σε μια ευρεία ναυτιλιακή και θαλάσσια περιφέρεια της Ευρώπης - την ADRIO-IONIO που αποτελεί μια μακροπεριφέρεια της ΕΕ. Ένας εκ των τεσσάρων πυλώνων της στρατηγικής της ADRIO-IONIO Region είναι ο βιώσιμος τουρισμός.

5. Συνεργασία της ΠΙΝ με άλλες νησιωτικές περιφέρειες (έμφαση στον τουρισμό κρουαζιέρας, σκαφών αναψυχής, καταδύσεων αναψυχής, ιστιοπλοΐας και αλιευτικού τουρισμού).

Όσον αφορά τις **στρατηγικές κατευθύνσεις για την ανάδειξη του ρόλου της περιφέρειας σε εθνικό επίπεδο και σε σύγκριση με τις άλλες Περιφέρειες σε άμεση συνάφεια με τον τουρισμό** προτείνονται:

1. Ο ρόλος της περιφέρειας παραμένει επίκαιρος όπως, είχε καθοριστεί στο ισχύον ΠΠΧΣΑΑ ως "ισχυρός πόλος τουριστικής ανάπτυξης".

2. Ανάδειξη της ΠΙΝ ως νησιωτικής τουριστικής περιφέρειας.

[15] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Ιονίων Νήσων", 2014.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, **το προτεινόμενο πρότυπο χωρικής ανάπτυξης, δύναται να συνοψιστεί στο δίπτυχο : "Πράσινα νησιά – Γαλάζια ανάπτυξη".** Πρόκειται για δύο νέες εθνικές και κοινοτικές πολιτικές με χωρική διάσταση – "πράσινη" και "γαλάζια ανάπτυξη".

Στη συνέχεια, το επίκεντρο του ενδιαφέροντος εστιάζεται στους **"Τουριστικούς Πόλους"**, δηλαδή στις σημειακές και γραμμικές τουριστικές αναπτύξεις στην ΠΙΝ. Ειδικότερα, **οι τουριστικοί πόλοι ιεραρχούνται σε Εθνικής και Περιφερειακής εμβέλειας** ως εξής:

- **Τουριστικοί πόλοι εθνικής εμβέλειας*:*** η πόλη της Κέρκυρας, η Παλαιοκαστρίτσα, το Αχίλειο και οι δύο γραμμικές αναπτύξεις Μπενίτσες – Πέραμα και Κέρκυρα – Ύψος στην Κέρκυρα, ο Γάιος στους Παξούς, η πόλη της Λευκάδας, το Νυδρί και η γραμμική ανάπτυξη Νικιάνα – Βλυχό στη Λευκάδα, το Αργοστόλι και το Φισκάρδο στην Κεφαλονιά, το Βαθύ στην Ιθάκη και ο κόλπος του Λαγανά στη Ζάκυνθο.
- **Τουριστικοί πόλοι περιφερειακής εμβέλειας*:*** η Κασσιόπη και ο Κάβος στην Κέρκυρα, η Σκάλα και η γραμμική ανάπτυξη Πεσσάδα - Λουρδάτα στην Κεφαλονιά, η Βασιλική και ο Αγ. Νικήτας στη Λευκάδα, η περιοχή του Πλάνου – Τσιλιβή και η γραμμική ανάπτυξη Αργάσι – Βασιλικός στη Ζάκυνθο.

Τα προτεινόμενα μέτρα συνίστανται στη μη περαιτέρω ανάπτυξη των πόλων, καθώς και των γραμμικών παράκτιων τουριστικών αναπτύξεων, με παράλληλη εξυγίανση και αναβάθμισή τους, την οριοθέτησή τους σε χωρικούς υποδοχείς, όπως εξάλλου αναφέρεται στο ΕΠΧΣΑΑΤ του 2013, όπως επίσης στην ανάπτυξη της ενδοχώρας όλων των νησιών, όπου ιδιαίτερα εκεί προτείνεται να αναπτυχθούν οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Η κατεύθυνση αυτή προκύπτει και από το ΕΠΧΣΑΑΤ το οποίο προτείνει πολιτικές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων (άρθρο 1 του Ν. 4179/2013) και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων (άρθρο 8 του Ν. 4002/2011) έναντι της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων σε όλες τις κατηγορίες του εθνικού χώρου συμπεριλαμβανομένου και του νησιωτικού χώρου, όπως η ΠΙΝ.

Μια χωρική πολιτική αυτού του τύπου, επιτρέπει τη δυνατότητα ανάπτυξης της ενδοχώρας όλων των νησιών, όπου ιδιαίτερα εκεί προτείνεται να αναπτυχθούν οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού σε φθίνοντες ή εγκαταλειμμένους οικισμούς, οι οποίοι θα μετεξελιχθούν σε πόλους οικοπολιτιστικής ανάπτυξης περιφερειακής σημασίας σε συνδυασμό με τα μικρά κατοικημένα νησιά (Διαπόντια νησιά, Παξοί, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη), και τα ακατοίκητα (όπως οι Εχινάδες, οι Στροφάδες, κ.λπ.), όπου προτείνεται η ανάπτυξη οικολογικού τουρισμού με θαλάσσιες περιηγήσεις και ειδικά στα ακατακοίτητα με ημερήσια μόνον διαμονή για ήπια αναψυχή.

Πέραν των τουριστικών πόλων, ειδικά στην ΠΙΝ σημαντικής σημασίας είναι και οι **Πόλοι Έλξης Τουριστικής Κίνησης**, οι οποίοι αν και οι ίδιοι δεν είναι πόλοι ανάπτυξης, προκαλούν τοπική ανάπτυξη στην άμεσα ευρύτερη περιοχή τους, δυνάμενοι να χαρακτηριστούν **ως εθνικής σημασίας.**

- **Στην Κέρκυρα το Αχίλλειο και το Ποντικονήσι.**
- **Στην Λευκάδα οι παραλίες Κάθισμα και Πόρτο Κατσίκι.**
- **Στην Κεφαλονιά, η παραλία του Μύρτου, η Ι.Μ. του Αγ. Γερασίμου και ο Εθνικός Δρυμός Αίνου.**
- **Στη Ζάκυνθο η παραλία με το ναυάγιο και το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Λαγανά.**

Υπό αυτήν την έννοια, τέτοιοι πόλοι, αλλά περιφερειακής σημασίας, προτείνονται επίσης να προσδιοριστούν οι εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, οι οποίοι θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο των εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως και τα προτεινόμενα καταδυτικά πάρκα κ.λπ.

Επιπρόσθετα, το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης συντίθεται και από τις κατευθύνσεις που δίνονται ανά **Ευρύτερη Χωρική Ενότητα**, οι οποίες αφορούν στις παραγωγικές δραστηριότητες των τριών παραγωγικών τομέων στο χερσαίο και το θαλάσσιο χώρο. Εν προκειμένω, η ανάλυση δίνει έμφαση στην ανάπτυξη του τουρισμού και της παραθεριστικής κατοικίας.

Α. Χερσαίες Χωρικές Ενότητες γ΄ γενούς τομέα: Χωρικές Ενότητες Τουρισμού
Το ισχύον ΠΠΧΣΑΑ είχε προσδιορίσει κατευθύνσεις μόνον για τον τουρισμό στον χερσαίο χώρο από τις οποίες ορισμένες έχουν υλοποιηθεί εν μέρει και είναι επίκαιρες και διατηρούνται στο αναθεωρούμενο. Αυτές είναι:

- **Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση των τουριστικών περιοχών, όπως αναπλάσεις των παραλιακών τουριστικών οικισμών, εξυγίανση των ακτών στις περιβαλλοντικά επιβαρημένες περιοχές, έργα προστασίας και ανάδειξης του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος, έργα ήπιων μορφών τουρισμού και επενδύσεις ΟΠΑΑΧ και Leader.**
- **Βιώσιμη ανάπτυξη του παράκτιου τουρισμού με προστασία του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος και των τοπίων της φύσης**

Κατευθύνσεις που δεν υλοποιήθηκαν κυρίως διότι δεν εκπονήθηκαν ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ και οι οποίες είναι επίκαιρες και διατηρούνται στο αναθεωρούμενο, προσαρμοζόμενες στο ΕΠΧΣΑΑΤ είναι:

- **Καθορισμός ζωνών τουρισμού παραθεριστικής κατοικίας.**
- **Πρόβλεψη οργανωμένης τουριστικής ανάπτυξης με ΠΟΑΠΔ σε όλα τα νησιά, εξαιρουμένων των κατοικημένων και ακατοίκητων Μικρών Νησιών και των βραχονησίδων.**

Όσο δε αφορά την κατεύθυνση του ισχύοντος για την ένταξη των τουριστικά κορεσμένων περιοχών σε καθεστώς Ζωνών Ελέγχου Τουριστικής Ανάπτυξης, η οποία δεν υλοποιήθηκε, η παρούσα μελέτη, σε εξειδίκευση του ΕΠΧΣΑΑΤ τις εντάσσει στις Χωρικές Ενότητες μαζικού τουρισμού όπου ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ για τις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές.
Έτσι, λοιπόν, **στον χερσαίο χώρο προτείνονται τρία είδη Χωρικών Ενοτήτων Τουρισμού:**

- **Οι Χωρικές Ενότητες του Παραθαλάσσιου Μαζικού Τουρισμού, που περιλαμβάνουν τις ήδη ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, οι οποίες προτείνονται να διατηρηθούν και να εξυγιανθούν και ταυτίζονται με τις ανεπτυγμένες (Α1) περιοχές του ΕΠΧΣΑΑΤ του 2013.**
- **Οι Χωρικές Ενότητες Ήπιου Τουρισμού και Ειδικών - Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού του οποίου η ανάπτυξη προτείνεται.**
- **Οι Χωρικές Ενότητες Μικρών Ακατοίκητων Νησιών που περιλαμβάνονται μόνον στη δεύτερη υπο-ομάδα της ομάδας ΙΙΙ των νησιών, η οποία περιλαμβάνει τα ακατοίκητα νησιά.**

Οι παραλιακές ζώνες ανά ΠΕ που προτείνονται ως Χωρικές Ενότητες Ανάπτυξης Παραθαλάσσιου Μαζικού Τουρισμού είναι οι εξής :

ΠΕ Κέρκυρας:

- Κοντόκαλι – Γουβιά – Λίμνη μέχρι την Κασσιόπη – Ημερολιά
- Αχαράβη – Ρόδα – Αστρακερή – Σιδάρι
- Άγιος Στέφανος Αυλιωτών μέχρι την Παλαιοκαστρίτσα
- Άγιος Γεώργιος Αργυράδων
- Κάβος – λιμένας Λευκίμης – Μώλος –Περιβόλι
- Μωραϊτικα – Μεσογγή – Άγιος Ιωάννης Περιστερών – Μπενίτσες - Πέραμα

ΠΕ Λευκάδας:

- Βασιλική - Πόντη
- Σύβοτα – Μικρός Γιαλός
- Βλυχό – Νυδρί – Νικιάνα –Καριώτες

ΠΕ Κεφαλονιάς:

- Η νοτιοανατολική παράκτια ζώνη της χερσονήσου Παλικής
- Η παράκτια ζώνη από το αεροδρόμιο μέχρι τα Λουρδάτα
- Η παράκτια ζώνη Κάτω Κατελειός – Ρατζακλί – Σκάλα – Λεύκες – Πόρος
- Η περιοχή Σάμη - Καραβόμυλος

ΠΕ Ζακύνθου:

- Ακρωτήρι – Τσιλιβί – Πλάνος – Τραγάκι – &ροσιά – Αμμούδι – Αλικανάς – Αλυκές
- Κέρι – Άγιος Σώστης – Λαγανάς – Καλαμάκι
- Γέρακας – Βασιλικός – Ξηροκάστελο – Αργάσι

Στις ως άνω προτεινόμενες Χωρικές Ενότητες παραθαλάσσιου μαζικού τουρισμού, έχουν εφαρμογή οι σχετικές κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, για τις περιοχές Α1, με εξαίρεση το σημείο θ, σε συνδυασμό με τις ειδικότερες κατευθύνσεις για τα νησιά των ομάδων Ι και ΙΙ και για τις ειδικές κατηγορίες χώρου (προστατευόμενες περιοχές, εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, αρχαιολογικοί χώροι κ.λπ.).

Όσον αφορά τις **ΠΟΤΑ** προτείνεται στο νησιωτικό χώρο της ΠΙΝ η συνολική τους έκταση να μην υπερβαίνει την ελάχιστη δυνατή που ορίζεται από τον Ν. 4179/2013

(άρθρο 4), δηλαδή τα 800 στρ. και ως ανάδραση προς τον υπερκείμενο σχεδιασμό προτείνεται να απαγορευτεί η δημιουργία ΠΟΤΑ στην ΠΙΝ.

Όσον αφορά τα **Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα (ΣΤΚ)** προτείνεται η μέγιστη έκταση του οικοπέδου να μην υπερβαίνει τα 200 στρ. στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές και τα 150 στρ. για τις περιοχές εντός των παραδοσιακών, φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών που δεν είναι γεωλογικά ακατάλληλοι, οι οποίοι εντάσσονται σε οικοτουριστικές διαδρομές και αποτελούν ήδη δομημένες περιοχές με αναξιοποίητο οικιστικό απόθεμα, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί τουριστικά με σημαντικά χαμηλότερο κόστος.

Οι προτεινόμενες **Χωρικές Ενότητες Ήπιου και Ειδικών – Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού** *στις ΠΕ Κέρκυρας, ΠΕ Λευκάδας, ΠΕ Κεφαλονιάς, ΠΕ Ζακύνθου*, είναι αυτές που περιλαμβάνουν τις ακόλουθες περιοχές:

- Τις παραλιακές περιοχές εκτός των Χωρικών Ενοτήτων του παραθαλάσσιου μαζικού τουρισμού.
- Την ενδοχώρα, εκτός των Χωρικών Ενοτήτων κτηνοτροφίας και των Χωρικών Ενοτήτων του δευτερογενούς τομέα.
- Τα μικρά κατοικημένα νησιά (Ερρείκουσα, Οθωνοί, Μαθράκι, Παξοί, Αντίπαξοι, Μεγανήσι, Κάλαμος και Καστός).

Στην ΠΕ Ιθάκης:

- Το νησί της Ιθάκης.

Στις προτεινόμενες Χωρικές Ενότητες Ήπιου και Ειδικών - Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού προτείνεται η ανάπτυξη ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και συγκεκριμένα, γήπεδα γκολφ, πολιτισμικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, τουρισμός υπαίθρου, γεωτουρισμός, καθώς και άλλες ειδικές – εναλλακτικές μορφές τουρισμού, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται από το ΕΠΧΣΑΑΤ. Επιπλέον σε αυτές τις Χωρικές Ενότητες προτείνεται από την παρούσα μελέτη να έχουν εφαρμογή οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ για:

- Τις περιοχές με στοιχείο Β1, διότι κατά το μεγαλύτερο τμήμα τους, οι χωρικές αυτές ενότητες περιλαμβάνονται στις περιοχές Β1, παρόλο που από τον χάρτη του ΕΠΧΣΑΑΤ φαίνεται τα παράκτια τμήματά τους να εμπίπτουν σε περιοχές Α1 ή Α2.
- Τα νησιά των ομάδων Ι και ΙΙ.
- Τις ειδικές κατηγορίες χώρου (προστατευόμενες περιοχές, εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, αρχαιολογικοί χώροι, κ.λπ.).

Γενικά, σε αυτές τις Χωρικές Ενότητες προτείνεται επιπλέον των ανωτέρω, η ανάπτυξη παραθεριστικής κατοικίας και οι οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, με τους περιορισμούς που προαναφέρθηκαν για τις ΠΟΤΑ και τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα στις Χωρικές Ενότητες παραθαλάσσιου μαζικού τουρισμού. Οι περιορισμοί αυτοί τίθενται, βάσει του νέου ΠΧΠ, διότι οι επενδύσεις αυτής της κλίμακας θεωρούνται από την παρούσα μελέτη πολύ μεγάλες για τον

νησιωτικό χώρο και τυχόν υλοποίησή τους θα επιφέρουν σημαντικές και μη αναστρέψιμες αλλοιώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στο τοπίο της ΠΙΝ, ενώ ταυτόχρονα λόγω της μεγάλης τους έκτασης θα δεσμεύσουν εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την ανάπτυξη των λοιπών δραστηριοτήτων (γεωργία, κτηνοτροφία, μεταποίηση κ.λπ.).

Στις περιοχές αλληλεπικάλυψης των Χωρικών Ενοτήτων Ήπιου και Ειδικών - Εναλλακτικών μορφών τουρισμού με τις Χωρικές Ενότητες του Πρωτογενούς Τομέα προτείνονται αγροτουριστικά καταλύματα (π.χ. επισκέψιμες φάρμες και αγροκτήματα) που μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν στο προτεινόμενο αγροδιατροφικό πρότυπο ανάπτυξης και τουριστικά καταλύματα ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Οι υπόλοιπες χερσαίες μορφές εναλλακτικού τουρισμού διασυνδέονται ή/και περιλαμβάνονται στον οικοπολιτιστικό τουρισμό στις περιοχές με οικολογικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον, με πρόβλεψη μικρών υποδομών που εξυπηρετούν την κάθε μορφή, όπως μικροί ξενώνες εντός οικισμών, μικρά μουσεία, μικροί χώροι πολιτισμού για την οργάνωση πολιτιστικών γεγονότων και φεστιβάλ για την επτανησιακή τέχνη και τον πολιτισμό.

Τέλος, **τα Μικρά Ακατοίκητα Νησιά** που εμπίπτουν στη δεύτερη υπο-ομάδα της ομάδας ΙΙΙ των νησιών του ΕΠΧΣΑΑΤ, συνιστούν μια ξεχωριστή Χωρική Ενότητα. Με βάση τα κριτήρια που θέτει το ΕΠΧΣΑΑΤ στην εν λόγω Χωρική Ενότητα εμπίπτουν οι εξής νησίδες της ΠΙΝ:

- *ΠΕ Κέρκυρας:* Δίαπλο, Πτυχία.
- *ΠΕ Λευκάδας:* Σπάρτη, Κύθρος.
- *ΠΕ Ιθάκης:* Αρκούδι, Άτοκος, Λαμπρινός, &ρακονέρα, Καρλονήσι, Προβάτι, Ποντικός, Πεταλάς, Βρωμόνας, Μάκρη, Οξειά.

Στα νησιά αυτής της Χωρικής Ενότητας προτείνεται ό,τι προτείνει το ΕΠΧΣΑΑΤ, δηλαδή αποκλειστικά τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων πρότυπου χαρακτήρα, που συνδέονται υποχρεωτικά με τη δημιουργία και προβολή πρότυπων εγκαταστάσεων και δράσεων οικολογικού και πολιτιστικού χαρακτήρα με ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών εφόσον παρουσιάζουν συμβατότητα με τυχόν υφιστάμενα ειδικά καθεστώτα, με εξαίρεση τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα ήπιας ανάπτυξης τα οποία προτείνεται να απαγορευτούν.

Τα υπόλοιπα μικρά νησιά και βραχονησίδες που δεν αναφέρονται ανωτέρω δεν περιλαμβάνονται στις Χωρικές Ενότητες παραγωγικών δραστηριοτήτων, διότι προτείνεται η απόλυτη προστασία τους.

Με δεδομένο ότι στην ΠΙΝ η βασική χρήση που κυριαρχεί στον παράκτιο εξωαστικό χώρο είναι ο τουρισμός – αναψυχή, σε συνδυασμό με την παραθεριστική κατοικία, πρόταση της μελέτης για τις Χωρικές Ενότητες Μαζικού Τουρισμού και Ήπιου και Ειδικών – Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού είναι:

- Ο περιορισμός ή και η κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης οποιασδήποτε

χρήσης κτιρίου (α΄ και β΄ κατοικίας, τουρισμός και αναψυχή, μεταποίηση, κ.λπ.).

- Η απαγόρευση της χωροθέτησης οργανωμένων υποδοχέων μεταποιητικών δραστηριοτήτων στις Χωρικές Ενότητες Μαζικού Τουρισμού και στον παράκτιο χώρο, πλην του υποδοχέα των μονάδων seveso της Κέρκυρας που απαιτείται η χωροθέτησή του στον χερσαίο παράκτιο χώρο και των προβλεπόμενων υποδοχέων στα μικρά αστικά κέντρα. Η τυχόν επιτρεπόμενη σημειακή χωροθέτηση της βιομηχανίας δεν πρέπει να θίγει το περιβάλλον και το τοπίο ως τουριστικούς πόρους. Αντίθετα κρίνεται επιθυμητή η συνύπαρξη του τουρισμού με μονάδες της παραδοσιακής βιοτεχνίας – χειροτεχνίας, καθώς και με μονάδες συσκευασίας και τυποποίησης τοπικών προϊόντων ονομασίας προέλευσης με εκθετήρια - πωλητήρια.
- Η δόμηση με μικρής κλίμακας κτίρια, όπως αυτά θα προσδιοριστούν από τον υποκείμενο σχεδιασμό, προσαρμοσμένα στη μικρή κλίμακα του νησιωτικού χώρου και του τοπίου, χωρίς να μειώνεται ο εκάστοτε ισχύων Συντελεστής Δόμησης.
- Η πολεοδόμηση όλων των περιοχών παραθεριστικής κατοικίας που έχουν αναπτυχθεί με τις εκτός σχεδίου διατάξεις (χαρακτηριστική περιοχή από Κέρκυρα μέχρι ΄Υψος, όπου σε συνδυασμό με την παρόδια δόμηση φαίνεται ως μία πόλη), εκτός των περιοχών αραιής δόμησης, όπου δεν έχουν χρησιμοποιηθεί οι παρεκκλίσεις και η παραθεριστική κατοικία εντάσσεται στο τοπίο (χαρακτηριστική περιοχή από ΄Υψο μέχρι Κασσιόπη στην Κέρκυρα).
- Η δημιουργία εγκαταστάσεων γκολφ στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων Κέρκυρας και Ζακύνθου και στις ΠΕ Λευκάδας και Κεφαλονιάς, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ και εφόσον εξασφαλισθούν οι απαιτούμενοι υδάτινοι πόροι από ΕΕΛ ή από μονάδες αφαλάτωσης ή άλλον παρόμοιο τρόπο εξαιρουμένων σε κάθε περίπτωση της χρήσης υδάτων από τα δίκτυα ύδρευσης – άρδευσης και της άντλησης υδάτων από την υπόγεια υδροφορία.

Τέλος, για τις περιοχές του ΕΠΧΣΑΑΤ με στοιχεία (Η) "Προστατευόμενοι και Εγκαταλελειμμένοι Οικισμοί", (Θ) "Αρχαιολογικοί Χώροι Μνημεία και Ιστορικοί Τόποι" και (Ι) "Περιοχές Ιδιαίτερου Χαρακτήρα", το νέο ΠΧΠ υιοθετεί τις κατευθύνσεις με τους περιορισμούς που αναφέρθηκαν για τις ΠΟΤΑ και τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα.

Β. Θαλάσσιες Χωρικές Ενότητες γ΄ γενούς τομέα: Χωρικές Ενότητες Τουρισμού

Σύμφωνα με το νέο ΠΧΠ, βασικός στόχος των προτάσεων είναι η διατήρηση και η προβολή της παράκτιας και θαλάσσιας περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στις παράκτιες και νησιωτικές περιφέρειες, καθώς και στον βυθό, που καταδεικνύει την ανάδειξη της κοινής ταυτότητας της θαλάσσιας λεκάνης. Ο προτεινόμενος θαλάσσιος τουρισμός αφορά σε πολλούς τομείς δυνάμενους να αναπτυχθούν, ήτοι ο τουρισμός κρουαζιέρας, ο τουρισμός σκαφών αναψυχής, ο αλιευτικός τουρισμός και ο τουρισμός καταδύσεων αναψυχής.

Αναλυτικά:

Τουρισμός καταδύσεων αναψυχής - Καταδυτικά πάρκα – Φυσικά Μουσεία θαλάσσιων οικοσυστημάτων και ενάλιων αρχαιοτήτων
Πρόκειται για προστατευόμενους υποθαλάσσιους τουριστικούς προορισμούς, οι οποίοι κατ΄ ελάχιστο περιλαμβάνουν τις θαλάσσιες ζώνες Natura και ειδικότερα τις περιοχές των λιβαδιών Ποσειδωνείας, όπως και τις ζώνες ενάλων αρχαιοτήτων και οι οποίοι στο πλαίσιο της θαλάσσιας χωροταξίας δύνανται να οριοθετηθούν από τον υποκείμενο σχεδιασμό (Ν.3409/2005).

Στον τομέα του καταδυτικού τουρισμού προτείνεται η δημιουργία καταδυτικών πάρκων με τη μορφή των ΠΟΑΚΠ (Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Καταδυτικών Πάρκων) σε όλες τις ΠΕ μετά από ειδική μελέτη χωροθέτησης. Πιο συγκεκριμένα προτείνεται ένα καταδυτικό πάρκο σε κάθε μεγάλο νησί και επιπλέον ένα σε κάθε ένα από τα ακόλουθα μικρά νησιά Διαπόντια νησιά, Παξοί, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη (συνολικά 10 καταδυτικά πάρκα – ΠΟΑΚΠ).

Για την εξυπηρέτηση των προορισμών αυτών θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλες λιμενικές υποδομές και σε αντίθετη περίπτωση προτείνονται μικρά τουριστικά καταφύγια. Στο βαθμό δε που οι προορισμοί αυτοί βρίσκονται σε απόσταση από την ακτή, οι λιμενικές υποδομές πρέπει να είναι πλωτές και να επιτρέπουν την κάθοδο των επισκεπτών.

Γ. Θαλάσσιες Χωρικές Ενότητες γ΄ γενούς τομέα: Ζώνες ναυσιπλοΐας αναψυχής

Ο τουρισμός των σκαφών αναψυχής
Από το ΕΠΧΣΑΑΤ ολόκληρη η περιφέρεια Ιονίων Νήσων μαζί με τον Πατραϊκό και Κορινθιακό Κόλπο συνιστούν μία ενιαία ζώνη ναυσιπλοΐας αναψυχής (ΖΝΑ 9), εντός της οποίας χωροθετούνται οι λιμένες αναψυχής από το ΕΠΧΣΑΑΤ και προτείνονται επιπλέον λιμενικές υποδομές από την παρούσα μελέτη, στο πλαίσιο της πύκνωσης των τουριστικών καταφυγίων / αγκυροβολίων και Μαρινών σύμφωνα με τα κριτήρια των 15 ν.μ. και 30 ν.μ. αντίστοιχα που θέτει το ΕΠΧΣΑΑΤ.

Ο τουρισμός κρουαζιέρας
Συγκεκριμένα προτείνεται η ανάπτυξη ημερήσιων τουριστικών διαδρομών σε κάθε μεγάλο νησί με αφετηρία τα λιμάνια της κρουαζιέρας, οι οποίες θα συνδέουν τους σημαντικότερους φυσικούς και πολιτιστικούς πόλους της ΠΙΝ, καθιστώντας τους επισκέψιμους από τους τουρίστες των κρουαζιερόπλοιων.

Επίσης, **ως προς τις σημειακές παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας και τις δυνατότητες υποδοχής μεγάλων επενδύσεων προτείνονται τα εξής:**

Υλοποιημένες ΠΕΡΠΟ και ΠΟΑΠΔ δεν υπάρχουν στην περιοχή της ΠΙΝ. Όλες οι περιοχές ΠΟΑΠΔ που θα υλοποιηθούν μελλοντικά θεωρούνται από την παρούσα μελέτη ως περιφερειακής εμβέλειας. Σύμφωνα με το νέο ΠΧΠ, λαμβάνοντας υπόψη τη γενικότερη νομοθεσία των ΠΟΑΠΔ φαίνεται ότι μεγαλύτερη ωριμότητα υλοποίησης από πλευράς θεσμικού πλαισίου έχουν οι εξής περιπτώσεις ΠΟΑΠΔ που

αφορούν άμεσα τον τουρισμό, οι οποίες και προτείνονται για την ΠΙΝ από την παρούσα μελέτη:

- **ΠΟΑΠΔ Καταδυτικών Πάρκων (ΠΟΑΚΠ).**
- **ΠΟΑΠΔ Τουρισμού,** στις οποίες σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 4179/2013 κύρια ή αποκλειστική χρήση είναι η χρήση τουρισμού – αναψυχής και η χωροθέτησή τους προτείνεται να γίνει από τον υποκείμενο σχεδιασμό, εφόσον διαπιστωθούν σχετικές ανάγκες, μόνο στα μεγάλα νησιά. Οι ΠΟΑΠΔ Τουρισμού προτείνονται ανάλογα με το επιχειρηματικό ενδιαφέρον που θα προκύψει κατά την περίοδο σύνταξης των πολεοδομικών σχεδίων.

Ακόμα, στην περίπτωση της ΠΙΝ, λόγω της νησιωτικής υπόστασης και της μικρής κλίμακας του χερσαίου χώρου που αυτή συνεπάγεται, η πρόταση της παρούσας μελέτης είναι ότι ως μεγάλα επενδυτικά σχέδια θα πρέπει να λογίζονται και πολύ μικρότερου ποσού επενδύσεις (κάτω των 50.000.000 ευρώ).

Συνοψίζοντας, οι **βασικές επιλογές / υποθέσεις για τον τομέα του τουρισμού** είναι οι ακόλουθες:

- **Οριοθετούνται από τον υποκείμενο σχεδιασμό οι προσδιοριζόμενες από την παρούσα μελέτη τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές (περιοχές μαζικού τουρισμού) στις οποίες εφαρμόζονται κατά προτεραιότητα πολιτικές εξυγίανσης του τουριστικού προϊόντος.**
- **Σχεδιάζονται και υλοποιούνται δίκτυα οικο-πολιτιστικών διαδρομών που περιλαμβάνουν προστατευόμενες φυσικές περιοχές, μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους, εγκαταλελειμμένους και παραδοσιακούς οικισμούς.**
- **Υλοποιούνται έργα προστασίας και ανάδειξης των στοιχείων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.**
- **Υλοποιούνται έργα και δράσεις ενίσχυσης και περαιτέρω ανάπτυξης του θαλάσσιου τουρισμού κρουαζιέρας και σκαφών αναψυχής.**
- **Δημιουργούνται καταδυτικά πάρκα αναψυχής.**
- **Στο πλαίσιο του αγροδιατροφικού προτύπου ενισχύεται η προώθηση και διάθεση των τοπικών προϊόντων στις τοπικές αγορές, αλλά και στις αγορές της υπόλοιπης χώρας και διεθνώς.**
- **Για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής ενσωματώνονται οι αρχές του βιοκλιματικού σχεδιασμού στον σχεδιασμό του δομημένου και κοινόχρηστου χώρου και ειδικά στις τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές.**
- **Αναπτύσσεται η επιχειρηματική δικτύωση (clusters) των τοπικών τουριστικών επιχειρήσεων με σκοπό τη διαμόρφωση και την προσφορά της τουριστικής εμπειρίας, του τουριστικού προϊόντος και της τουριστικής συμπεριφοράς.**

Χάρτης 2: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Ιονίων Νήσων

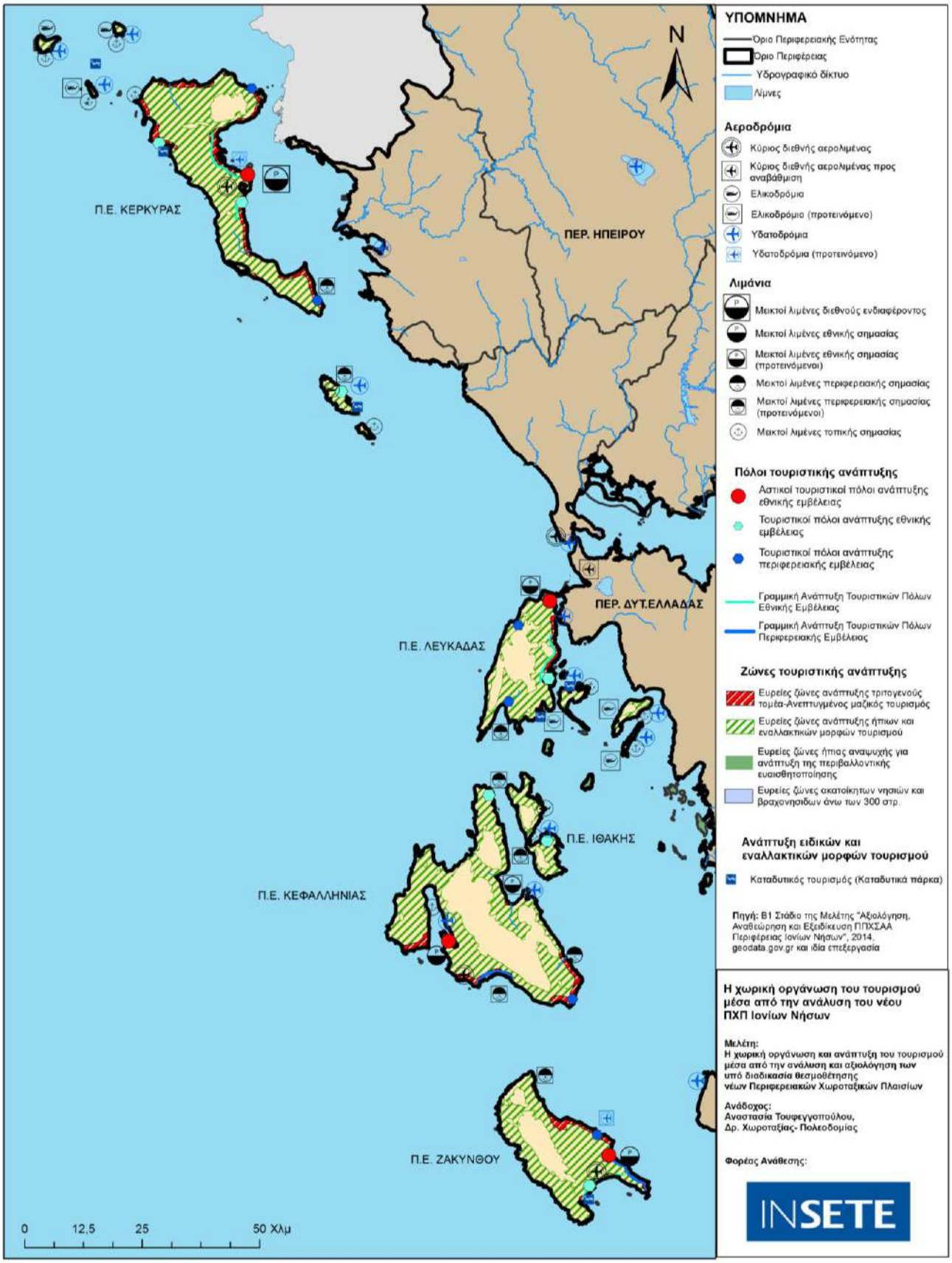

1.2.3. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Κρήτης (Στάδιο Β1)[16]

Οι **στρατηγικές κατευθύνσεις που προτείνει το νέο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) για την ανάδειξη της θέσης της Περιφέρειας Κρήτης (ΠΚ) στο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο** είναι οι ακόλουθες:

- **Θεσμική και χρηματοδοτική υποστήριξη της ερευνητικής - τεχνολογικής δραστηριότητας** με εντονότερο προσανατολισμό, μεταξύ άλλων, προς αυτήν της ανάδειξης των στοιχείων της ιστορίας και του πολιτισμού.
- **Ουσιαστική υποστήριξη της κοινής πολιτικής προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος**.
- **Ολοκλήρωση της υλοποίησης των διευρωπαϊκών υποδομών μεταφορών και εμπλουτισμός του συστήματος με τις απαραίτητες νέες στρατηγικού χαρακτήρα υποδομές**.
- **Αλλαγή του προτύπου κατανάλωσης του χώρου** και **εμπλουτισμό των πόλεων της Κρήτης** με λειτουργίες ευρύτερης εμβέλειας για την αναβάθμισή τους και την εξειδίκευση του ευρωπαϊκού και διαπεριφερειακού ρόλου τους.
- **Προώθηση καινοτομικών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού,** με την στήριξη των εν δράσει πιλοτικών εγχειρημάτων σε επίπεδο Κρήτης, με τα οποία επιδιώκεται η μετάβαση από ένα αδιαφοροποίητο και μονοθεματικό τουρισμό σε έναν ποιοτικό, διαφοροποιημένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικότερο, που απευθύνεται σε κοινό με υψηλότερες απαιτήσεις και με βασικούς στόχους την παροχή ποιοτικού προϊόντος και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Ειδικά, δίνεται έμφαση στους τομείς "ποιοτική αναβάθμιση των υφισταμένων μονάδων", "συνέργεια των ξενοδοχειακών και λοιπών τουριστικών υποδομών του βόρειου άξονα με τις υποδομές φυσικού/πολιτιστικού περιβάλλοντος της ενδοχώρας και της νότιας ακτής", "ανάπτυξη ήπιου τουρισμού στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους", "νέες αναπτύξεις τουριστικού προϊόντος υψηλών προδιαγραφών" και "τουρισμός κρουαζιέρας", τομείς οι οποίοι δεν προωθήθηκαν με επάρκεια την προηγούμενη περίοδο.
- **Παράλληλη ανάπτυξη των δύο συνεργαζομένων τομέων του τουρισμού και της γεωργίας**, με κατάλληλα μέτρα χωροταξικής και περιβαλλοντικής πολιτικής. Δημιουργούνται πλέγματα και ανάπτυξη διασυνδέσεων μεταξύ επιλεγμένων κλάδων (αγροτοδιατροφικό, πολιτιστικοτουριστικό, περιβαλλοντικό και σύμπλεγμα της γνώσης) και οργανώνονται διακρατικές επιχειρηματικές δράσεις για τη σύνδεση της παραγωγής γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων, του ποιοτικού τουρισμού και των αξιών του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Ως προς **το προτεινόμενο πρότυπο χωρικής ανάπτυξης**, **σύμφωνα με το νέο ΠΧΠ γίνεται σαφές ότι δεν απαιτείται ριζική αλλαγή του υφιστάμενου προτύπου αλλά προσαρμογή στις νέες συνθήκες.** Παράδειγμα, στους κατ' εξοχήν κλάδους του τουρισμού, στις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης, η Κρήτη, υπό την

[16] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Κρήτης", 2014.

πίεση του ανταγωνισμού τιμών, χάνει μερίδιο στη συνολική απασχόληση της χώρας, αν και κερδίζει στις διανυκτερεύσεις. Η υστέρηση ερμηνεύεται από το νέο ΠΧΠ ως ένδειξη ότι το μοντέλο του μονοθεματικού και αδιαφοροποίητου τουρισμού στην Κρήτη εξαντλεί βαθμιαία τα περιθώρια υποστήριξης της ανάπτυξης και του επιπέδου ζωής στην περιφέρεια.

Ασφαλώς, παρά την τρέχουσα αρνητική συγκυρία, κρίνεται ότι ο οικονομικός δυναμισμός της περιφέρειας σε αρκετούς κλάδους, όπως είναι τα φημισμένα τοπικά προϊόντα ποιότητας, οι πλούσιοι (υλικοί και άυλοι) πολιτιστικοί της πόροι και οι κλιματολογικές συνθήκες, που επιτρέπουν την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων σε όλους τους τομείς, διατηρούν τις ευνοϊκές αναπτυξιακές προοπτικές μεσο-μακροπρόθεσμα. **Η δραστηριότητα του τουρισμού θεωρείται από την παρούσα μελέτη ότι αποτελεί αναμφίβολα την κύρια δραστηριότητα του τριτογενή τομέα με υπερτοπικό χαρακτήρα, δίχως όμως να αποτελεί και δραστηριότητα με καινοτομικό χαρακτήρα.**

Ως πρότυπο εξέλιξης της τουριστικής δραστηριότητας επιλέγονται οι ήπιες μορφές πολυθεματικού τουρισμού, εναλλακτικού και ποιοτικά αναβαθμισμένου τύπου ή μορφές πολυθεματικού τουρισμού ενταγμένες σε οργανωμένους υποδοχείς. Στην υπεραναπτυγμένη βόρεια ακτή επιδιώκεται η ανάληψη δράσεων αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων, αναβάθμισης του δομημένου χώρου και αποτελεσματικού περιορισμού της ανάπτυξης μορφών μονοθεματικού μαζικού τουρισμού. Η ζήτηση για παραθεριστική κατοικία, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, οδηγείται προς το εσωτερικό, στους πολυπληθείς ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς.

Επίσης, αναφορικά με **τις παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας αξίζει να σημειωθεί ότι στον τομέα του τουρισμού σε εξέλιξη βρίσκεται στρατηγικής σημασίας τουριστική επένδυση σε έκταση ιδιοκτησίας της Μονής Τοπλού/ Ίδρυμα Παναγία η Ακρωτηριανή (Δ. Σητείας), σε περιοχή που ενδείκνυται για πρότυπη τουριστική ανάπτυξη[17].**

Ακόμα, οι **στρατηγικοί στόχοι σε σχέση με τον τουρισμό ανά Ευρύτερη Ανθρωπογεωγραφική Ενότητα** είναι:

Παράκτιος χώρος

Ως **γενικές κατευθύνσεις** προτείνονται:

- Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων αστικοποιημένων ζωνών, στην προοπτική της αειφόρου ανάπτυξης, με προϋπόθεση τον εξειδικευμένο φυσικό χωροταξικό/πολεοδομικό σχεδιασμό τους.
- Σε τυχόν αναθεωρήσεις εγκεκριμένων υποκείμενων σχεδίων, προτείνεται, μεταξύ άλλων, ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης γενικά, αλλά και του

[17] Στις αρχές του 2016 εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικής Επένδυσης (ΕΣΧΑΣΕ) για την επένδυση καθώς και η αντίστοιχη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ). Στη συνέχεια κατατέθηκαν προσφυγές ενώπιον της ανώτατης δικαστικής αρχής από φορείς και κατοίκους της περιοχής κατά της επένδυσης ενώ τον Μάρτιο του 2017 η Ολομέλεια του ΣτΕ ομόφωνα αποφάσισει ότι το έργο νομίμως προτείνεται.

δραστικού περιορισμού των επεκτάσεων και της εκτός σχεδίου δόμησης στις κρίσιμες παράκτιες περιοχές, όπως και της θέσπισης μεγαλύτερων αρτιοτήτων σε ευαίσθητες κατηγορίες χρήσεων (δασικές εκτάσεις, γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, κ.λπ.), για τις χρήσεις κατοικίας, βιοτεχνίας – βιομηχανίας και τουρισμού.

Ορίζονται, δίχως να διαφοροποιούνται ουσιαστικά τα όριά τους από αυτά του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ, ως:

- **Παράκτιες ζώνες αστικής, οικιστικής, τουριστικής ανάπτυξης και παραθεριστικής κατοικίας οι αναπτυγμένες ζώνες:** (1) από Διόνυσο έως Παπαδόκαμπο περί την Σητεία, (2) από Παχιά Άμμο έως Σέλλες περί τον Άγιο Νικόλαο, (3) από Ανώγεια Μιλάτου έως Φόδελε περί το Ηράκλειο - Χερσόνησο, (4) από Μπαλί έως Σέλια περί το Ρέθυμνο - Γεωργιούπολη και (5) από Κόκκινο Χωριό Παραλία έως Κολυμπάρι περί τα Χανιά. **Αντιστοιχούν κυρίως στις αναπτυγμένες και εν μέρει στις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (Α1 και Α2) του ΕΠΧΣΑΑΤ και στα πλαίσια των διατάξεων της ανάδρασης επιδιώκεται η αντιστοίχισή τους με τις αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές (Α1), ενώ αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού η έγκριση νέων αιτημάτων για ανάπτυξη μορφών μονοθεματικού μαζικού τουρισμού.** Απαιτείται αλλαγή του τρόπου μεταχείρισης των συγκεκριμένων κρίσιμων ζωνών, με ανάληψη δράσεων αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων και αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και τις ειδικές ρυθμίσεις, ώστε να επιτευχθεί η εξυγίανση και η περιβαλλοντική / ποιοτική αναβάθμισή τους.
- **Παράκτιες ζώνες ελέγχου οικιστικής/ τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής/ περιβαλλοντικής αναβάθμισης οι αναπτυσσόμενες τουριστικά ζώνες:** (1) από Ασπρόλιθο Γούδουρα έως και Βάτο Μύρτου περί την Ιεράπετρα, (2) από Μάταλα έως Φραγκοκάστελο, στη νότια ακτή των ΠΕ Ηρακλείου, Ρεθύμνου και Χανίων και (3) από Αγία Κυριακή έως και Ανύδρου, ανατολικά της Παλαιόχωρας. **Αντιστοιχούν στις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (Α2) του ΕΠΧΣΑΑΤ και επιδιώκεται η ανάπτυξή τους με ήπιους και ποιοτικούς όρους, κυρίως ως προς τον βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, ώστε να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά με τις τουριστικές δραστηριότητες του βόρειου άξονα.** Λαμβάνονται μέτρα ώστε να αποφευχθεί η επανάληψη των σημερινών κακών πρακτικών του μονοθεματικού μαζικού τουρισμού και επιδιώκεται η παροχή υπηρεσιών υψηλού ποιοτικού επιπέδου. Η ανάπτυξή τους προτείνται να επιδιωχθεί με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, με οριοθέτηση των ζωνών ανάπτυξης της παραθεριστικής κατοικίας και με εξειδικευμένο φυσικό σχεδιασμό, όρους και περιορισμούς στη δόμηση και έλεγχο της καταλληλότητας και συμβατότητας των χρήσεων.
- **Παράκτιες ζώνες ήπιας οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης και προστασίας / ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων** οι ζώνες της ανατολικής και της δυτικής ακτής του νησιού, διότι διαθέτουν προϋποθέσεις ανάδειξης του τοπίου και των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων, καθώς και ανάπτυξης διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος υψηλών προδιαγραφών

καθώς και ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, με παροχή υπηρεσιών που να διαφοροποιείται από το κυρίαρχο μοντέλο μαζικού τουρισμού ως προς τους πόρους που αξιοποιούνται, το βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, καθώς και τη χρονική περίοδο ανάπτυξής τους. **Αντιστοιχούν στις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (Α2) του ΕΠΧΣΑΑΤ και στο πλαίσιο αυτό προωθείται η προστασία και ανάδειξη της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς και η εξυγίανση της υπάρχουσας κατάστασης.** Και σε αυτήν την περίπτωση, η ανάπτυξή τους θα επιδιωχθεί με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και με εξειδικευμένο φυσικό σχεδιασμό, όρους και περιορισμούς στη δόμηση και έλεγχο της καταλληλότητας και συμβατότητας των χρήσεων.

Νησιωτικός χώρος

- Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στην κατοικημένη Νήσο Γαύδο, όπου παράλληλα με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, θα πρέπει να μελετηθούν συνολικά και να προωθηθούν προσεκτικές παρεμβάσεις ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, συνδεδεμένες με εφαρμογές ΑΠΕ προκειμένου να συγκρατηθεί εκεί και να επανέλθει ο πληθυσμός. Προκρίνεται να ενταχθεί σε ειδική διαδρομή του περιπατητικού μονοπατιού Ε4, με θέμα "επισκέψιμοι οικισμοί σε ενιαία πορεία από τη θάλασσα", μαζί με τους οικισμούς της νότιας ακτής των Λευκών Ορέων Παλαιόχωρα, Σούγια, Αγία Ρουμέλη και Χώρα Σφακίων.

Ορεινός χώρος

Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη του ορεινού όγκου προϋποθέτει:

- Προσπάθειες για την συγκράτηση και την καλύτερη ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού στους πολυπληθείς ορεινούς οικισμούς, με αύξηση της ελκυστικότητάς τους και διεύρυνση των δυνατοτήτων συμπληρωματικής απασχόλησης (με πιλοτικές ενέργειες αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης, προϊόντα, χειροτεχνία, αγροτοτουρισμός, χειμερινός τουρισμός, ορεινός, κοινωνικός, κ.λπ.) σε ζώνες με ιδιαίτερα σημαντικούς φυσικούς, πολιτιστικούς και ιστορικούς πόρους.
- Δράσεις για τη διαφύλαξη και την αναβάθμιση του τοπίου και για την επέκταση των δασικών εκτάσεων, με θεσμική προστασία της φυσικής κληρονομιάς.
- Προσεκτικές ενέργειες για δημιουργία κατάλληλων οδικών και λοιπών υποδομών, ώστε να είναι προσπελάσιμος και να λειτουργεί ως χώρος αναψυχής (π.χ. Χιονοδρομικά Κέντρα στα Λευκά Όρη και τον Ψηλορείτη).

Ορίζονται ως **ζώνες οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων / ήπιας και οργανωμένης τουριστικής ανάπτυξης και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους, δίχως να διαφοροποιούνται ουσιαστικά τα όριά τους από αυτά του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ, οι περιοχές**:

- *ΠΕ Λασιθίου*: (1) ανατολικά της Σητείας και δυτικά του Παλαίκαστρου, (2) περί τον Ζίρο, Χανδρά, Άγιο Γεώργιο, (3) περί το Ορεινό, Καβούσι, (4) περί τον Κριτσά και (5) περί τις Μάλες, στις ΝΑ παρυφές της Δίκτης.

- *ΠΕ Ηρακλείου*: (1) στις ΝΑ παρυφές του Ψηλορείτη, από Φανερωμένη έως Κρουσώνα, (2) στα Αστερούσια, από δυτικά από τον Λέντα έως τις Τρεις Εκκλησιές και (3) περί την Άνω Βιάννο, στις ΝΔ παρυφές της Δίκτης.
- *ΠΕ Ρεθύμνης*: (1) από Σπήλι έως Φουρφουρά, στον Κέδρο και στις ΝΔ πλαγιές του Ψηλορείτη, (2) από Μονή Αρκαδίου έως Ανώγεια, στις ΒΔ παρυφές του Ψηλορείτη και (3) στους ημιορεινούς όγκους από Επισκοπή έως Σέλια, με ενσωματωμένο πλήθος κηρυγμένων παραδοσιακών οικισμών.
- *ΠΕ Χανίων*: (1) στις ανατολικές παρυφές των Λευκών Ορέων, από Σφακιά έως και δυτικά του διδύμου Βάμμος – Βρύσες, (2) στις δυτικές παρυφές των Λευκών Ορέων, από Σούγια – Οροπέδιο Ομαλού έως και Μεσκλά και (3) της νήσου Γαύδου.

Εντός του περιγράμματός τους εντάσσονται οι "*περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού*" σύμφωνα με την ορολογία του ΕΠΧΣΑΑΤ. Στις παραπάνω ζώνες προωθείται η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού και των σχετικών με την ανάπτυξη του τομέα πολυδραστηριοτήτων (πολιτιστικός, συνεδριακός, εσωτερικός, ορεινός, διατροφικός, χειμερινός, κοινωνικός, αγροτικός και αθλητικός, κ.λπ.), για επέκταση της τουριστικής περιόδου και για μείωση των εντάσεων που ασκούνται από την σημερινή μορφή ανάπτυξης των δραστηριοτήτων κατά τη θερινή περίοδο και μόνον στον παράκτιο χώρο. Προωθείται ολοκληρωμένη προγραμματική παρέμβαση στο συνολικό χωρικό πλέγμα, με ενοποιητικό στοιχείο το ευρωπαϊκό περιπατητικό μονοπάτι Ε4, πόλο έλξης διεθνούς εμβέλειας και σε αναφορά με τους υπαρκτούς σήμερα εν δυνάμει οικιστικούς πόλους πολυδραστηριοτήτων. Προτείνεται η ένταξη στις περιπατητικές διαδρομές του Ε4, προκειμένου να επωφεληθούν του δικού του brand name, του δικτύου "επισκέψιμοι οικισμοί σε ενιαία πορεία από τη θάλασσα" στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η Γαύδος.

Επιπρόσθετα, ως προς τη χωρική διάρθρωση των **βασικών δικτύων μεταφορικής υποδομής** οι κατευθύνσεις και προτάσεις έχουν ως εξής:

- Ολοκλήρωση του Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης (ΒΟΑΚ) από Καστέλι Κισσάμου έως Σητεία.
- Σύνδεση του αερολιμένα Χανίων με τον ΒΟΑΚ και με το λιμάνι της Σούδας.
- Επίσπευση της υλοποίησης του Νότιου Οδικού Άξονα Κρήτης (ΝΟΑΚ) από Παχειά Άμμο μέχρι Ρέθυμνο.
- Ολοκλήρωση ή εκκίνηση (όσων δεν έχουν ήδη μελετηθεί/κατασκευασθεί) των κύριων εγκάρσιων συνδέσεων μεταξύ ΒΟΑΚ-ΝΟΑΚ: (1) Ηράκλειο – Αγ. Δέκα, (2) Ηράκλειο – Αρκαλοχώρι – Καραβάδος και (3) συνδέσεις του ΒΟΑΚ και του ΝΟΑΚ με το νέο αεροδρόμιο στο Καστέλι, όταν αυτό κατασκευαστεί.
- Υλοποίηση του έργου του νέου αεροδρομίου στο Καστέλι.
- Συλλειτουργία των δύο διεθνών αεροδρομίων Χανίων και Ηρακλείου, προκειμένου να αποφορτιστεί το τελευταίο και να υπάρξει ορθολογικότερη κατανομή των αφίξεων/αναχωρήσεων επισκεπτών σε μεγαλύτερο γεωγραφικό εύρος στο νησί. Προς την ίδια κατεύθυνση προτείνεται να κινηθούν και οι διαδικασίες αναβάθμισης του Α/Δ Σητείας.

- Δημιουργία ελικοδρομίων στις περιοχές: Γαύδος, Αγιά Ρουμέλη, Ινναχώρι Έλους, Ομαλό, Ανώγεια-Νίδα, Οροπέδιο Λασιθίου, Παλαίκαστρο.
- Αξιοποίηση των σημαντικών επενδύσεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στα λιμάνια, τις μαρίνες και τα αλιευτικά καταφύγια της Κρήτης με τη λειτουργική ιεράρχηση του ρόλου τους, την αισθητική τους αναβάθμιση ως πυλών εισόδου της νήσου και την συμπλήρωσή τους με ανάλογες υποδομές.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των λιμανιών Ηρακλείου και Σούδας στην περιοχή της ΝΑ Μεσογείου, καθιέρωσή τους ως αφετηριακά ή βασικά λιμάνια-στάσεις της κρουαζιέρας στην Μεσόγειο και ένταξη των λιμένων Ρεθύμνου και Αγ. Νικολάου στο δίκτυο λιμένων κρουαζιέρας μικρής κλίμακας.

Τέλος, **οι στρατηγικές κατευθύνσεις για τη χωρική διάρθρωση του τουρισμού έχουν ως εξής:**

- Πέρα από τις πολιτικές ενίσχυσης της ποιοτικής αναβάθμισης και της επέκτασης των υφισταμένων τουριστικών μονάδων και εγκαταστάσεων, προτείνεται από το ΠΧΠ να υπάρξουν χωρικές κατευθύνσεις για τις περιοχές απορρόφησης των νέων κλινών από τον αρμόδιο φορέα, που είναι το Υπουργείο Τουρισμού (σύμφωνα με τις προβλέψεις του ρεαλιστικού σεναρίου, μέχρι το 2021 είναι πιθανό να προστεθούν 26.600 νέες κλίνες στην Κρήτη). Ο ενδεικτικός υπολογισμός που έγινε στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, καταδεικνύει ότι καθεμία από τις ΠΕ Ρεθύμνου και Λασιθίου παρουσιάζεται τάση να κατευθυνθεί ένα ποσοστό 28,0% και ένα ποσοστό 22,0% στην καθεμία από τις λοιπές δύο ΠΕ
- Προώθηση προγραμμάτων συμπληρωματικότητας της τουριστικής δραστηριότητας με τον αγροτοδιατροφικό τομέα, η οποία μπορεί να αναδειχθεί βασικός κρίκος της βιωσιμότητας όχι μόνο του γεωργικού τομέα της Κρήτης αλλά και της οικονομίας της συνολικά. Στις προβλεπόμενες "παράκτιες ζώνες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής/περιβαλλοντικής αναβάθμισης" και στις "ζώνες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριοτήτων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους" μπορεί να υπηρετηθεί αποτελεσματικά ο στόχος.

Επιπρόσθετα, **ως προς τον καθορισμό ΠΟΑΠΔ,** από το σε ισχύ ΠΠΧΣΑΑ υποδεικνύονται οι περιοχές στις οποίες θα αναζητηθούν κατά προτεραιότητα οι ΠΟΑΠΔ:

- Ζώνες της βόρειας ακτής, για δραστηριότητες αναβάθμισης και μετατροπής των υφισταμένων ξενοδοχειακών/ τουριστικών μονάδων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα, που από το παρόν Πλαίσιο χαρακτηρίζονται ως παράκτιες ζώνες αστικών δραστηριοτήτων /οικιστικής και τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής/ περιβαλλοντικής αναβάθμισης.
- Ζώνες της νότιας ακτής, για δραστηριότητες ολοκληρωμένων τουριστικών παρεμβάσεων, που από το παρόν Πλαίσιο χαρακτηρίζονται ως παράκτιες ζώνες ελέγχου οικιστικής τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής/ περιβαλλοντικής αναβάθμισης.

- Περιοχές ήπιας τουριστικής ανάπτυξης σε ορεινούς και ημιορεινούς όγκους, που από το παρόν Πλαίσιο χαρακτηρίζονται ως ζώνες οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων/ ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους.
- Περιοχές κατά μήκος του σημερινού (και της προτεινόμενης συμπλήρωσής του προς τη Γαύδο) ευρωπαϊκού μονοπατιού Ε4 (περιοχές με μειονεκτικά χαρακτηριστικά, αλλά μεγάλου ενδιαφέροντος, λόγω των στοιχείων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που ενσωματώνουν), προσδιορίζονται ως ΠΟΑΔΠ δίνοντας έμφαση στην τόνωση των πολυδραστηριοτήτων και της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης.

Το νέο ΠΧΠ υπογραμμίζει ότι ο συγκεκριμένος χαρακτηρισμός δεν είχε καμιά εφαρμογή κατά την προηγούμενη δεκαετία ενώ από το παρόν Πλαίσιο υιοθετείται ο χαρακτηρισμός, ο οποίος όμως πρέπει να συνοδευτεί θεσμικά από συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέτρα και κίνητρα, που μένει να εξειδικευτούν σε εθνικό επίπεδο.

Χάρτης 3: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Κρήτης

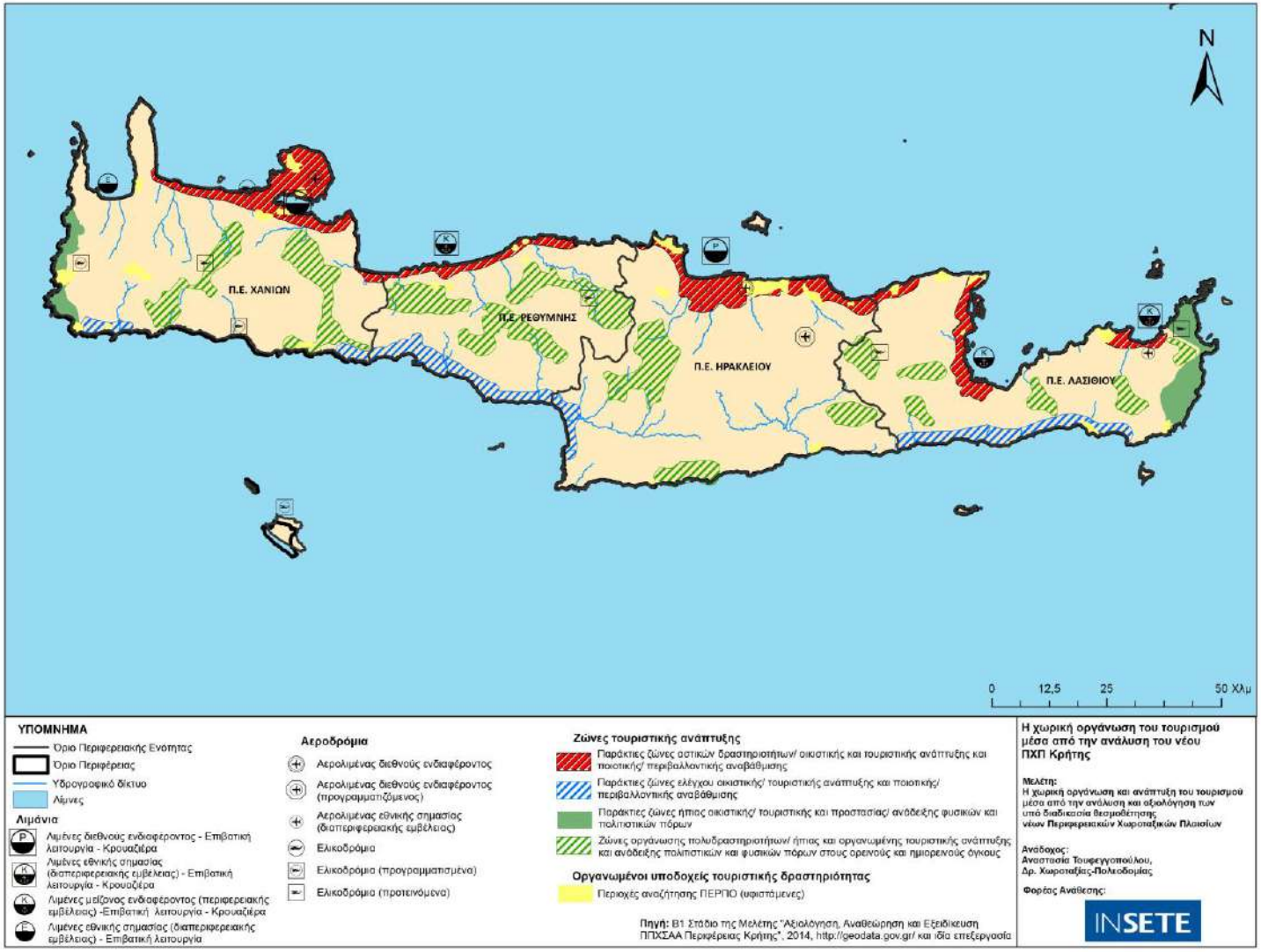

1.2.4. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Πελοποννήσου (Στάδιο Β1)[18]

Βασική πολιτική του προτύπου χωρικής ανάπτυξης είναι ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης και η βαθμιαία αντικατάστασή της από ζώνες και υποδοχείς παραγωγικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας ότι η δημιουργία υποδοχέων είναι ένα εγχείρημα που δεν μπορεί να υλοποιηθεί σύντομα, αν ληφθούν υπόψη οι χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης αλλά και η σημερινή ιδιαίτερα δυσμενής οικονομική συγκυρία, η παρούσα μελέτη προτείνει, για ένα μεταβατικό χρονικό διάστημα κατά το οποίο θα αρχίσει η αναθέρμανση της οικονομίας και θα αρχίσει σταδιακά να αυξάνεται και πάλι η ζήτηση, να παρέχεται η δυνατότητα για χωροθέτηση δραστηριοτήτων σύμφωνα με τη γενική νομοθεσία εκτός σχεδίου στις Περιφερειακές Ενότητες όπου δεν υπάρχουν υποδοχείς.

Οι **κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού και της παραθεριστικής κατοικίας**, έχουν ως εξής:

Τουρισμός

- Γενική κατεύθυνση είναι ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης για εγκαταστάσεις τουρισμού-αναψυχής και για παραθεριστική κατοικία και η ανάπτυξή τους κυρίως σε ειδικές ζώνες που να επιτρέπουν τις χρήσεις αυτές ή/και σε οργανωμένους υποδοχείς.
- Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Πελοπόννησο ακολουθεί τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ (2013).
- Οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ εξειδικεύονται σε επίπεδο Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων.
- Η ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών ακολουθεί τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, με τις παρακάτω επισημάνσεις:
  - ✓ Η περιοχή του Κορινθιακού Κόλπου, η οποία χαρακτηρίζεται από το Ειδικό Πλαίσιο ως περιοχή αναπτυσσόμενη τουριστικά (Α2), προτείνεται να ακολουθήσει τις πολιτικές για τις αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές (Α1), ιδιαίτερα στις ευρύτερες περιοχές των κέντρων Ξυλόκαστρο, Κιάτο και Ζευγολατιό, με στόχο την ενίσχυση της πολιτικής περιορισμού της εκτός σχεδίου δόμησης.
  - ✓ Η περιοχή στον Αργολικό Κόλπο που εντάσσεται στις "αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές" (Α1), θα πρέπει να επεκταθεί και να συμπεριλάβει και τη περιοχή του Τολό, λόγω της μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης που παρατηρείται εκεί.
- Η ανάπτυξη του ορεινού χώρου της Πελοποννήσου ακολουθεί τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου, καθώς και το ειδικό καθεστώς προστασίας βάσει διαταγμάτων που έχουν ή αναμένεται να θεσμοθετηθούν, με τις παρακάτω επιπλέον επισημάνσεις:
  - ✓ Ενισχύεται η υφιστάμενη τουριστική δραστηριότητα στους ορεινούς οικισμούς του Μαινάλου.

[18] Πηγή πληροφοριών είναι το Σχέδιο Υπουργικής Απόφασης της μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Πελοποννήσου/ Β1 Στάδιο", 2015.

- ✓ Προωθείται η αναδυόμενη τουριστική δραστηριότητα στην ορεινή Κορινθία.
- ✓ Δημιουργούνται προϋποθέσεις ανάπτυξης τουριστικής δραστηριότητας στον Πάρνωνα.
- ✓ Προωθείται ο οικοτουρισμός στον Ταΰγετο.
- ✓ Διασύνδεση των παραπάνω περιοχών μεταξύ τους.

- Η ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού ακολουθεί τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου, με τις παρακάτω πρόσθετες επισημάνσεις:
  - ✓ Υλοποιούνται οι χωροθετημένοι τουριστικοί λιμένες/μαρίνες που δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί σε: Ξυλόκαστρο, Λουτράκι, Ερμιόνη, Ναύπλιο, Μονεμβασιά, Καλαμάτα και Πύλο.
  - ✓ Υλοποιούνται τα χωροθετημένα τουριστικά αγκυροβόλια και τουριστικά καταφύγια που δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί σε: Κόκκαλα Μάνης και Σουσάκι Αγ. Θεοδώρων, Νέα Επίδαυρο, Πόρτο Χέλι, Σαλάντι Κρανιδίου, Παραλία Κάντιας Ιρίων, Πλύτρα Ασωπού και Γύθειο.
  - ✓ Προωθούνται οι Νέοι Τουριστικοί Λιμένες που προγραμματίζονται από τη Διεύθυνση Τουριστικών Λιμένων στην ΠΕ Αργολίδας (περιοχή Porto Hydra) και ΠΕ Κορινθίας (Δερβένι).
  - ✓ Προτείνεται, επιπλέον, η διερεύνηση της δημιουργίας τουριστικού λιμένος (μαρίνας) στην Κυπαρισσία και τουριστικών λιμένων (τουριστικά καταφύγια) στο Αστρος, Λεωνίδιο, και άλλες κατάλληλες περιοχές, σε εφαρμογή της κατεύθυνσης του ΕΠΧΣΑΑΤ για πύκνωση του δικτύου τουριστικών λιμένων.
  - ✓ Ενισχύεται η παρουσία της κρουαζιέρας: εκτός από την Καλαμάτα και Πύλο, που αναφέρονται στο Ειδικό Πλαίσιο ως πιθανοί προορισμοί, προτείνονται επιπλέον και οι Λιμένες Ναυπλίου και Γυθείου, όπου ήδη βρίσκονται σε εξέλιξη σημαντικά έργα αναβάθμισης των υποδομών υποδοχής κρουαζιερόπλοιων.

<u>Παραθεριστική κατοικία</u>

- Οι περιοχές όπου καταγράφεται έντονη ανάπτυξη Β’ κατοικίας με βάση τις διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης, προτείνεται να ενταχθούν σε σχέδιο, προκειμένου να οργανωθούν πολεοδομικά, μετά από διερεύνηση σε επίπεδο πολεοδομικού σχεδιασμού.
- Ενεργοποίηση της ιδιωτικής πολεοδόμησης και των οικοδομικών συνεταιρισμών σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4280/2014. Οι περισσότερες περιπτώσεις οικοδομικών συνεταιρισμών και ιδιωτικών πολεοδομήσεων, μικρό μέρος των οποίων έχει υλοποιηθεί, βρίσκονται στην ΠΕ Κορινθίας (κυρίως στη ΔΕ Λουτρακίου-Αγ. Θεοδώρων, και ΔΕ Κορινθίων) και ΠΕ Αργολίδας (κυρίως στη ΔΕ Ερμιονίδας, και ΔΕ Επιδαύρου).

Όσον αφορά τις **κατευθύνσεις που δίνει το νέο ΠΧΠ για τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων** ισχύει:

- Βάσει της μελέτης, το αναδυόμενο νέο τουριστικό πρότυπο, που συνδυάζει τον ποιοτικό με τον μαζικό τουρισμό και με περιοχές τουριστικής κατοικίας, έχει ήδη αρχίσει να υλοποιείται στην ΠΟΤΑ Ρωμανού (ΠΕ Μεσσηνίας), και

προβλεέπται ότι θα εξακολουθήσει να χαρακτηρίζει τις οργανωμένες τουριστικές αναπτύξεις για τα επόμενα χρόνια στην Πελοπόννησο.

- Οι υπόλοιπες περιοχές ΠΟΤΑ που έχουν ήδη θεσμοθετηθεί στην ΠΕ Μεσσηνίας (ΦΕΚ 887/Δ/2001) ολοκληρώνουν τις τουριστικές υποδομές του είδους αυτού στην ΠΕ Μεσσηνίας για το χρονικό ορίζοντα του νέου ΠΧΠ.
- Προωθείται η ανάπτυξη οργανωμένων τουριστικών υποδοχέων και στις άλλες ΠΕ, με προτεραιότητα τις ΠΕ Αργολίδας και ΠΕ Λακωνίας.
- Κατά την υλοποίηση των ΠΟΤΑ, ΕΣΧΑΔΑ κ.λπ. μηχανισμών, ακολουθείται η ισχύουσα ειδική κατά περίπτωση νομοθεσία.
- Για την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης οργανωμένων τουριστικών υποδοχέων χρειάζεται να δοθεί ιδιαίτερη μέριμνα για να βελτιωθούν οι συγκοινωνιακές προσβάσεις και οι λοιπές τεχνικές και περιβαλλοντικές υποδομές.
- Σε κάθε περίπτωση ακολουθούνται οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ του 2013.

Δυνατότητες υποδοχής μεγάλων επενδύσεων:

- Προωθείται η αξιοποίηση περιοχών που συνδυάζουν ιδιαίτερα αναπτυξιακά, περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, τοπιακά, γεωλογικά και λοιπά χαρακτηριστικά, προκειμένου να αναπτυχθούν, μετά από ειδική αναπτυξιακή μελέτη, ως σύνθετοι πόλοι τουρισμού, αναψυχής, αθλητισμού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ενδεικτικά αναφέρονται οι ευρύτερες περιοχές Διώρυγας Ισθμού, φράγματος Φενεού, φράγματος Ασωπού).

Τέλος, καταγράφονται **οι κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού ανά Περιφερειακή Ενότητα.**

ΠΕ Αρκαδίας

- Αξιοποίηση κατευθύνσεων και εργαλείων του ΕΠΧΣΑΑΤ (Οργανωμένος Υποδοχέας Τουριστικών Δραστηριοτήτων, Σύνθετο τουριστικό κατάλυμα, κ.λπ.).
- Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων συνέργειας με τον πρωτογενή τομέα.
- Θαλάσσιος τουρισμός
  - ✓ Διερεύνηση υλοποίησης τουριστικών καταφυγίων σε Άστρος και Λεωνίδιο (πρόβλεψη επαρκούς χερσαίου χώρου για υποστηρικτικές και λοιπές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη βιωσιμότητα της επένδυσης).
  - ✓ Διερεύνηση ανάπτυξης καταδυτικού και υποβρύχιου τουρισμού.
- Περιηγητικός-Ορεινός τουρισμός κατά προτεραιότητα στους ορεινούς όγκους του Μαινάλου και Πάρνωνα. Οριοθέτηση περιπατητικών μονοπατιών σύνδεσης με την ορεινή Κορινθία. Σύνδεση με το μονοπάτι Ε4.
- Προώθηση τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιου / εναλλακτικού τουρισμού στον Πάρνωνα.
- Χιονοδρομικό κέντρο Οστρακίνας Μαινάλου: βελτίωση υποδομών και προσπελάσεων.
- Θρησκευτικός τουρισμός (ενδεικτικά: Ι.Μ. Μαλεβής, στον Πάρνωνα).

- Προώθηση υλοποίησης αστρονομικού σταθμού στον Πάρνωνα (δικτύωση / συμπληρωματική λειτουργία με το αστεροσκοπείο Χελμού, στην ΠΕ Αχαίας – τηλεσκόπιο "Αρίσταρχος").
- Προώθηση λοιπών μορφών εναλλακτικού τουρισμού, ενδεικτικά: αιωροπτερισμός, γεωτουρισμός (π.χ. σπήλαιο Κάψια), κ.λπ.
- Διερεύνηση δημιουργίας πολιτικού αεροδρομίου στην Τρίπολη, στη θέση του στρατιωτικού (υλοποίηση κατεύθυνσης του ΓΠΧΣΑΑ).

ΠΕ Αργολίδας

- Αξιοποίηση κατευθύνσεων και εργαλείων του ΕΠΧΣΑΑΤ.
- Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων συνέργειας με τον πρωτογενή τομέα.
- Θαλάσσιος τουρισμός
  - ✓ Υποδομές κρουαζιέρας σε Ναύπλιο.
  - ✓ Μαρίνες Ναυπλίου, Ερμιόνης, Πόρτο Ύδρα (πρόβλεψη επαρκούς χερσαίου χώρου για υποστηρικτικές και λοιπές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη βιωσιμότητα της επένδυσης).
  - ✓ Τουριστικά καταφύγια (Νέας Επιδαύρου, Ιρίων, Πόρτο Χέλι, Σαλάντι).
  - ✓ Υποδομές καταδυτικού και υποβρύχιου αρχαιολογικού τουρισμού (ενδεικτικά: Τολό, Πόρτο Χέλι, Κοιλάδα, Ν. Επίδαυρος).
- Περιηγητικός-Ορεινός τουρισμός σε όλους τους ορεινούς όγκους της ΠΕ Αργολίδας και κατά προτεραιότητα στους ορεινούς όγκους της δυτικής Αργολίδας (Αρτεμίσιο 1.770μ., Λύρκειο 1.650 μ., Φαρμακάς 1.615μ.). Οριοθέτηση περιπατητικών μονοπατιών σύνδεσης με την ορεινή Κορινθία (Ολίγυρτος 1.935μ.) και την Αρκαδία. Σύνδεση με το μονοπάτι Ε4.
- Θρησκευτικός τουρισμός (ενδεικτικά: Μονή Ταλαντίου, Μονή Αυγού, Μονή Αγνούντος).
- Ενίσχυση επισκεψιμότητας αρχαιολογικού χώρου Επιδαύρου με Μουσείο, Συνεδριακό – Πολιτιστικό Κέντρο, Κέντρο Έρευνας Αρχαίου Ελληνικού Δράματος και διερεύνηση καινοτόμων ιδεών αξιοποίησης του ιδιαίτερου συμβολισμού της περιοχής, π.χ. Ορκωμοσία Νέων Ιατρών αποφοίτων από ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια.
- Προώθηση λοιπών μορφών εναλλακτικού τουρισμού, ενδεικτικά: αιωροπτερισμός, γεωτουρισμός (π.χ. σπήλαιο Φλάγχθη), κ.λπ.
- Διερεύνηση λειτουργίας μικρού αεροδρομίου στο Δήμο Ερμιόνης σε έκταση που έχει ήδη απαλλοτριωθεί για το σκοπό αυτό (κτήμα ΔΕΠΟΣ).
- Υλοποίηση υδατοδρομίων σε παραλιακές περιοχές με επενδυτικό ενδιαφέρον (ενδεικτικά: Ερμιόνη).

ΠΕ Κορινθίας

- Αξιοποίηση κατευθύνσεων και εργαλείων του ΕΠΧΣΑΑΤ.
- Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων συνέργειας με τον πρωτογενή τομέα.
- Θαλάσσιος τουρισμός

  - ✓ Δημιουργία Μαρίνας στην Κόρινθο (υλοποίηση κατεύθυνσης ΓΠΣ Κορίνθου).
  - ✓ Ολοκλήρωση εγκαταστάσεων Μαρίνας Ξυλοκάστρου (πρόβλεψη επαρκούς χερσαίου χώρου για υποστηρικτικές και λοιπές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη βιωσιμότητα της επένδυσης).
  - ✓ Υλοποίηση της θεσμοθετημένης Μαρίνας Λουτρακίου.
  - ✓ Υποδομές καταδυτικού και υποβρύχιου τουρισμού λόγω ιδιαίτερης χλωρίδας και πανίδας και αρχαιολογικών καταλοίπων σε Κορινθιακό και Σαρωνικό Κόλπο (αρχαία λιμάνια σε Λέχαιο, Κεχριές, Σικυώνα, Ξυλόκαστρο, κ.λπ.).
- Περιηγητικός-Ορεινός τουρισμός σε όλους τους ορεινούς όγκους της ΠΕ Κορινθίας και κατά προτεραιότητα στους ορεινούς όγκους της δυτικής Κορινθίας (Φενεός, Τρίκαλα Κορινθίας). Οριοθέτηση περιπατητικών μονοπατιών σύνδεσης με τις ΠΕ Αρκαδίας και ΠΕ Αργολίδας. Συνδέσεις με το μονοπάτι Ε4.
- Αναβάθμιση υποδομών και επέκταση προσφερόμενων υπηρεσιών στους τομείς του ιαματικού και θεραπευτικού τουρισμού (Λουτράκι). Διερεύνηση αξιοποίησης Λουτρών Ωραίας Ελένης.
- Αξιοποίηση περιοχών που συνδυάζουν ιδιαίτερα αναπτυξιακά, περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, τοπιακά, γεωλογικά και λοιπά χαρακτηριστικά, προκειμένου να αναπτυχθούν, μετά από ειδική αναπτυξιακή μελέτη, ως σύνθετοι πόλοι τουρισμού, αναψυχής, αθλητισμού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ενδεικτικά αναφέρονται οι ευρύτερες περιοχές Διώρυγας Ισθμού, φράγματος Φενεού, φράγματος Ασωπού).
- Ενίσχυση επισκεψιμότητας αρχαιολογικού χώρου Αρχαίας Κορίνθου – Ακροκορίνθου και αναβάθμιση της τουριστικής αξιοποίησης της περιοχής.
- Συνεδριακός τουρισμός.
- Θρησκευτικός τουρισμός.
- Προώθηση λοιπών μορφών εναλλακτικού τουρισμού (π.χ. περί τα αστεροσκοπεία Κρυονερίου και Στεφανίου).

ΠΕ Λακωνίας

- Αξιοποίηση κατευθύνσεων και εργαλείων του ΕΠΧΣΑΑΤ.
- Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων συνέργειας με τον πρωτογενή τομέα.
- Θαλάσσιος τουρισμός
  - ✓ Ολοκλήρωση υποδομών κρουαζιέρας σε Γύθειο.
  - ✓ Ολοκλήρωση Μαρίνας Μονεμβασιάς (πρόβλεψη επαρκούς χερσαίου χώρου για υποστηρικτικές και λοιπές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη βιωσιμότητα της επένδυσης).
  - ✓ Υλοποίηση των θεσμοθετημένων Τουριστικών καταφυγίων (Γύθειο, Πλύτρα Ασωπού).
  - ✓ Ολοκλήρωση υποδομών στα θεσμοθετημένα Τουριστικά αγκυροβόλια (Κοκκάλα Μάνης).

  - ✓ Υποδομές καταδυτικού και υποβρύχιου αρχαιολογικού τουρισμού (ενδεικτικά: υποβρύχια πολιτεία Παυλοπέτρι στη Νεάπολη).
- Περιηγητικός-Ορεινός τουρισμός σε όλους τους ορεινούς όγκους της ΠΕ Λακωνίας (Ταΰγετος, Πάρνωνας). Οριοθέτηση περιπατητικών μονοπατιών σύνδεσης με τις ΠΕ Αρκαδίας και ΠΕ Μεσσηνίας. Σύνδεση με το μονοπάτι Ε4.
- Ενίσχυση επισκεψιμότητας αρχαιολογικού χώρου Αρχαίας Σπάρτης με ανέγερση Μουσείου, Συνεδριακού – Πολιτιστικού Κέντρου, υπαίθριο μουσείο ψηφιδωτών.
- Αναβάθμιση χώρων υποδοχής και ευρύτερης περιοχής σπηλαίων Δυρού.
- Θρησκευτικός τουρισμός.
- Προώθηση λοιπών μορφών εναλλακτικού τουρισμού (ενδεικτικά: αιωροπτερισμός, αναρρίχηση, γεωτουρισμός, κ.λπ.).
- Διερεύνηση λειτουργίας μικρού αεροδρομίου επιβατικών πτήσεων στη Σπάρτη, σε πρώην στρατιωτική έκταση.
- Υλοποίηση υδατοδρομίων σε περιοχές με επενδυτικό ενδιαφέρον (ενδεικτικά: Ελαφόνησος, Μονεμβασία).

ΠΕ Μεσσηνίας

- Αξιοποίηση κατευθύνσεων και εργαλείων του ΕΠΧΣΑΑΤ.
- Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων συνέργειας με τον πρωτογενή τομέα.
- Θαλάσσιος τουρισμός
  - ✓ Υποδομές κρουαζιέρας σε Καλαμάτα και Πύλο (δευτερευόντως).
  - ✓ Ολοκλήρωση Μαρίνας Πύλου (πρόβλεψη επαρκούς χερσαίου χώρου για υποστηρικτικές και λοιπές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τη βιωσιμότητα της επένδυσης).
  - ✓ Υποδομές καταδυτικού και υποβρύχιου αρχαιολογικού τουρισμού (στις θαλάσσιες περιοχές της Μεθώνης και αρχαιολογικού χώρου του κόλπου Ναυαρίνου, σύμφωνα με το ΦΕΚ 2489/Β/3.10.2013: "Ίδρυση Ενάλιων Επισκέψιμων Αρχαιολογικών Χώρων …", καθώς και σε άλλες κατάλληλες περιοχές).
- Περιηγητικός-Ορεινός τουρισμός σε όλους τους ορεινούς όγκους της ΠΕ Μεσσηνίας και κατά προτεραιότητα στον ορεινό όγκο της ανατολικής Μεσσηνίας (Ταΰγετος 2.100μ.). Οριοθέτηση περιπατητικών μονοπατιών. Σύνδεση με το μονοπάτι Ε4.
- Θρησκευτικός τουρισμός.
- Ενίσχυση επισκεψιμότητας αρχαιολογικού χώρου Αρχαίας Μεσσήνης.
- Προώθηση λοιπών μορφών εναλλακτικού τουρισμού.
- Αναβάθμιση υποδομών σε Αερολιμένα Καλαμάτας.
- Περαιτέρω επέκταση του Αερολιμένα Καλαμάτας προκειμένου να μπορεί να δεχθεί διαστημικά οχήματα (εξυπηρέτηση ειδικών τουριστικών πτήσεων σε διαστημική τροχιά), εφόσον η Καλαμάτα επιλεγεί για ανάπτυξη της συγκεκριμένης δραστηριότητας.
- Υλοποίηση υδατοδρομίων σε περιοχές με επενδυτικό ενδιαφέρον (ενδεικτικά: Καλαμάτα, Πύλος).

1.3. ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

1.3.1. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Στάδιο Β1)[19]

- **Η πολύπλευρη ανάπτυξη του τουρισμού με τη δημιουργία ποιοτικότερων υποδομών,**
- **η διεύρυνση της τουριστικής αγοράς μέσω της προσέλκυσης επισκεπτών από περισσότερες χώρες προέλευσης – αξιοποίηση νέων αγορών,**
- **η ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού με την αξιοποίηση των μοναδικής αξίας φυσικών πόρων καθώς και του πλούσιου πολιτιστικού, ιστορικού και αξιόλογου κτιριακού αποθέματος και της ύπαρξης ιαματικών πηγών και**
- **η ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού,**

αποτελούν τις πιο βασικές και ειδικές στρατηγικές συνιστώσες της οργάνωσης και ανάπτυξης του τουρισμού στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (ΠΒΑ).

Με δεδομένο τον πρωτεύοντα ρόλο του τουρισμού στην οικονομία της ΠΒΑ, ως υπόθεση εργασίας – στόχο της αναπτυξιακής προοπτικής του τουρισμού, τίθεται από το εν λόγω Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ):
"**Η σταδιακή ανάκαμψη της θέσης της περιφέρειας με την μείωση της υστέρησης του μεριδίου της περιφέρειας στην τουριστική κίνηση της χώρας και η αποκατάσταση ή και υπέρβαση μέχρι το έτος 2028 του μεριδίου της περιφέρειας στα επίπεδα του 2002**: για τον αριθμό των αφίξεων μερίδιο 2,5% και για τον αριθμό των διανυκτερεύσεων μερίδιο 3,5%".

Οι **αναπτυξιακές κατευθύνσεις** του ΠΧΠ οι οποίες επηρεάζουν την χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού και συνδιαμορφώνουν στο σύνολό τους το προτεινόμενο πολύ-πολικό πρότυπο ανάπτυξης της ΠΒΑ, είναι οι εξής:

- **Ισόρροπη ανάπτυξη των παραγωγικών τομέων σε σταθερή, διασφαλισμένη και αειφόρο χωρική βάση.**
- **Σεβασμός στη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά των νησιών.**
- **Αξιοποίηση της θέσης της περιφέρειας ως "σταυροδρόμι" θαλάσσιων μεταφορών.**

Οι κατευθύνσεις αυτές βασίζονται στη διατήρηση της απασχόλησης και αύξηση της παραγόμενης ΑΠΑ από τον τομέα του τουρισμού, με παράλληλη αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του και την οργανική διασύνδεσή του με τους άλλους τομείς της οικονομίας.

Οι **προτεινόμενες παρεμβάσεις αντιμετώπισης των διαρθρωτικών προβλημάτων του τουριστικού τομέα** αφορούν σε:

[19] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου", 2014.

- Βελτίωση της ποιότητας των υφιστάμενων καταλυμάτων και δημιουργία νέων καταλυμάτων υψηλής κατηγορίας κατά προτεραιότητα (4 αστέρων και άνω).
- Επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας σε διάρκεια τουλάχιστον 6 μηνών κατά τη διάρκεια του έτους με την ενθάρρυνση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Δημιουργία υποδομών για την τόνωση εξειδικευμένων μορφών τουρισμού, με έμφαση στον θαλάσσιο τουρισμό (σταθμοί ελλιμενισμού) και τον τουρισμό κρουαζιέρας.
- Αντιμετώπιση των ελλείψεων σε βασικές υποδομές ως προς τις πύλες εισόδου (λιμάνια, αεροδρόμια).
- Επέκταση σε νέες τουριστικές αγορές (τόνωση των νέων αγορών όπως η Τουρκία και η Ρωσία και προσέλκυση και άλλων).
- Διασπορά των τουριστικών υποδομών ώστε να ωφεληθούν όλα τα νησιά και να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Ως προς τη διασπορά τους, οι τουριστικές δραστηριότητες συγκεντρώνονται στους κύριους τουριστικούς προορισμούς της περιφέρειας, και κατά κύριο λόγο στη Σάμο. Ιδιαίτερα το **ανατολικό τμήμα του νησιού έχει αναπτυχθεί τουριστικά με χαρακτήρα ήπιας μορφής μαζικού τουρισμού**, ενώ εντοπίζεται από το ΕΠΧΣΑΑΤ του 2013 ως “ανεπτυγμένη τουριστικά περιοχή", με δυνατότητα αύξησης του ξενοδοχειακού δυναμικού της μόνον σε κατηγορίες άνω των 4 αστέρων. **Δυναμική ανάπτυξη κάποιων μορφών μαζικού τουρισμού εντοπίζεται στη Λέσβο (ακρωτήρι Μυτιλήνης) και στη Λήμνο (κεντρικό τμήμα), ενώ στις λοιπές περιοχές της περιφέρειας υπάρχει δυναμική ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η κατεύθυνση του νέου ΠΧΠ έχει ως σκοπό την ενθάρρυνση δημιουργίας νέων υποδομών υψηλής ποιότητας σε όλα τα νησιά με παράλληλη ανάπτυξη σε συστηματική βάση εναλλακτικών και εξειδικευμένων μορφών τουρισμού**. Το πλήθος και η ποικιλία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της ΠΒΑ ευνοούν την κατεύθυνση αυτή.

Σημαντικό ρόλο στο πρότυπο χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού της ΠΒΑ μπορεί να διαδραματίσει το σημαντικό δίκτυο παραδοσιακών οικισμών που καταγράφεται, κυρίως στη Χίο, τη Λέσβο και τη Λήμνο. **Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις πληθυσμιακά αποψιλωμένων ή εγκαταλελειμμένων οικισμών (κηρυγμένων παραδοσιακών ή μη) το προτεινόμενο ΠΧΠ ενθαρρύνει την επένδυση υπό τη μορφή σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων και άλλων τουριστικών εγκαταστάσεων που θα τους αναζωογονήσουν λειτουργικά,** όπως ορίζονται στο Ν. 4002/2011 (ΦΕΚ 180 Α/ 22.08.2011) και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ.

Συμπληρωματικά, αξίζει να αναφερθεί, **καθώς η ΠΒΑ στερείται “σημειακών” παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας**, ότι το πρότυπο αναθεωρείται σύμφωνα με το νέο ΠΧΠ και περιλαμβάνει κατευθύνσεις χωροθέτησης παραγωγικών δραστηριοτήτων οι οποίες έχουν προοπτικές δυναμικής ανάπτυξης και μπορούν να ωφεληθούν από την χωρική οργάνωσή τους με εργαλεία που παρέχονται από τον Ν. 2508/1997, όπως οι ΠΟΑΠΔ, και τον Ν. 4179/2013 για τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις τάσεις τουριστικής εξειδίκευσης των νησιών, **καταλληλότερος χώρος για την ανάπτυξη οργανωμένων υποδοχέων είναι η Σάμος**, **χωρίς να μπορεί να αποκλειστεί η ανάπτυξη υποδοχέων ήπιας ανάπτυξης και μικρότερης κλίμακας και σε άλλα νησιά της ΠΒΑ**.

Ταυτόχρονα, προωθούνται οι εξής **ειδικές ρυθμίσεις οικιστικής ανάπτυξης,** οι οποίες επηρεάζουν σαφώς την τουριστική οργάνωση και ανάπτυξη της ΠΒΑ:

- Κατά προτεραιότητα **πολεοδόμηση των υφιστάμενων οριοθετημένων παραλιακών οικισμών με τουριστική ανάπτυξη** (υφιστάμενη ή προβλεπόμενη στο παρόν) **ή ζήτηση παραθεριστικής κατοικίας**, στο σύνολό τους ή κατά τμήματα, καθώς αποτελούν εκτεταμένες αραιοδομημένες περιοχές οι οποίες στερούνται οποιασδήποτε μορφής πολεοδομικής οργάνωσης.
- **Υπόδειξη ζωνών ή ευρύτερων περιοχών εγκατάστασης παραθεριστικής κατοικίας είτε σε μορφή οργανωμένων υποδοχέων ή με πρόβλεψη πολεοδόμησης**.
- **Απαγόρευση των παρεκκλίσεων** που δεν καταργήθηκαν αναδρομικά με το ΠΔ του 1985 κατά μήκος των παρόδιων ζωνών και σε δεύτερο στάδιο απαγόρευση της εκτός σχεδίου δόμησης (εφόσον έχουν ρυθμιστεί οι χρήσεις στην εκτός σχεδίου περιοχή με τη χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων (ΒΕΠΕ, ΠΟΤΑ, ΠΟΑΠΔ κ.λπ.) ή ζωνών πολεοδόμησης Β’ κατοικίας και τουριστικών χρήσεων.

Ειδικότερα, ως προς τις **βασικές χωρικές κατευθύνσεις για τον τουρισμό** επισημαίνεται ότι υιοθετούνται οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ:

- **Για τα νότια παράλια της Σάμου και τα αστικά κέντρα του νησιού (Σάμος και Καρλόβασι), που τοποθετούνται στην κατηγορία “Α1 – Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές”.** Απαραίτητη κρίνεται η τροποποίηση της εν ισχύ με το ΠΔ της 11.2.1994 Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) Σάμου στην κατεύθυνση εναρμόνισης με τους Νόμους 4002/2011 και 4179/2013.
- **Για τα παράλια και περιορισμένες περιοχές της ενδοχώρας των λοιπών μεγαλύτερων νησιών της περιφέρειας (Λέσβος, Λήμνος, Χίος, Ικαρία), που χαρακτηρίζονται ως “Α2 – Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές”.**
  Σημειώνεται ότι αναγκαία είναι η τροποποίηση των ΖΟΕ της Χίου στην κατεύθυνση εναρμόνισης με τις ρυθμίσεις των Νόμων 4002/2011 και 4179/2013.
- **Για τα τμήματα των νησιών της Ομάδας Ι (Λήμνος, Λέσβος Σάμος , Χίος, Ικαρία) που εντάσσονται στις υπό στοιχεία (Α) και (Β) κατηγορίες περιοχών.**
- **Για τα υπόλοιπα νησιά που ανήκουν στην Ομάδα ΙΙ.**
- **Για τις περιοχές της περιφέρειας (Οινούσσες, Ψαρά, Αγ. Ευστράτιος, Φούρνοι) με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού-εναλλακτικού τουρισμού (στοιχείο Β1).** Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί ότι, **για τις περιοχές της ενδοχώρας των μεγαλύτερων νησιών της περιφέρειας, προτείνεται βάσει του πρότυπου χωρικής ανάπτυξης του νέου ΠΧΠ και των εξαιρετικών δυνατοτήτων των νησιών του Β. Αιγαίου, η ανάπτυξη ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η κατάταξη των περιοχών αυτών εντάσσεται στην**

κατηγορία Β1 ("Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού-εναλλακτικού τουρισμού") και ισχύουν οι αντίστοιχες κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ.

Σημειώνεται επίσης ότι στα **ακατοίκητα νησιά** της περιφέρειας που κατατάσσονται στην **πρώτη υποομάδα της ΟΜΑΔΑΣ ΙΙΙ** των νησιών σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, **δεν επιτρέπεται κανένα είδος τουριστικής ανάπτυξης**. Παράλληλα όμως με τη ρύθμιση του ΕΠΧΣΑΑΤ για πλήρη αποκλεισμό των νησιών αυτών, σε σχέση με την ανάπτυξη τουριστικών υποδομών, **αναγνωρίζεται μέσω του ΠΧΠ ότι διαθέτουν δυνατότητες για ήπιες δράσεις περιβαλλοντικής έρευνας και εκπαίδευσης, καταδυτικού και αλιευτικού τουρισμού κ.ά.**

Στα **νησιά της δεύτερης υποομάδας** που δεν ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία (π.χ. νησίδες του συμπλέγματος των Φούρνων όπως ο Ανθρωποφάς και ο Αγ. Μηνάς) **επιτρέπεται αποκλειστικά η δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων πρότυπου χαρακτήρα, που συνδέονται υποχρεωτικά με τη δημιουργία και προβολή πρότυπων εγκαταστάσεων και δράσεων οικολογικού και πολιτιστικού χαρακτήρα με ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων ήπιας ανάπτυξης**.

Σε ότι αφορά στην τουριστική ανάπτυξη **σε προστατευόμενους και παραδοσιακούς οικισμούς της περιφέρειας**, κύριος στόχος είναι η διαφύλαξη της αξίας του πόρου και η προστασία του παραδοσιακού χαρακτήρα.

Τέλος, σε ότι αφορά στις **περιοχές** που ανήκουν στο **Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων περιοχών του Νόμου για τη Βιοποικιλότητα**, προωθούνται οι σχετικές στρατηγικές κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ υπό το **σημείο Ζ**.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην ανάγκη ολοκληρωμένου σχεδιασμού επιχειρησιακού επιπέδου για τη βιώσιμη ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, μέσω της ανάδειξης των πολύτιμων όσο και εν πολλοίς ανεκμετάλλευτων πόρων της ΠΒΑ, με παράλληλη δημιουργία οργανωμένου δικτύου θεματικών διαδρομών σε κάθε νησί που να εξυπηρετούν την ανάπτυξη των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Πιο συγκεκριμένα, στο εν λόγω ΠΧΠ προσδιορίζονται αναλυτικά όλες εκείνες οι μορφές τις οποίες η ΠΒΑ δύναται να αναπτύξει (Συνεδριακός – Εκθεσιακός τουρισμός, Αστικός τουρισμός, Θαλάσσιος τουρισμός: Τουρισμός κρουαζιέρας, Τουρισμός με σκάφη αναψυχής, Αλιευτικός τουρισμός και Τουρισμός καταδύσεων αναψυχής, Πολιτισμικός τουρισμός, Ιαματικός και Θεραπευτικός τουρισμός, τουρισμός Υπαίθρου, Γεωτουρισμός, Γαστρονομικός τουρισμός, Αθλητικός τουρισμός, Πεζοπορικός τουρισμός) και ταυτόχρονα πραγματοποιείται και ο χωρικός τους προσδιορισμός στα όρια της ΠΒΑ. Αναλυτική παρουσίαση των παραπάνω έχει προηγηθεί στο Α’ Παραδοτέο της παρούσας μελέτης.

Χάρτης 4: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου

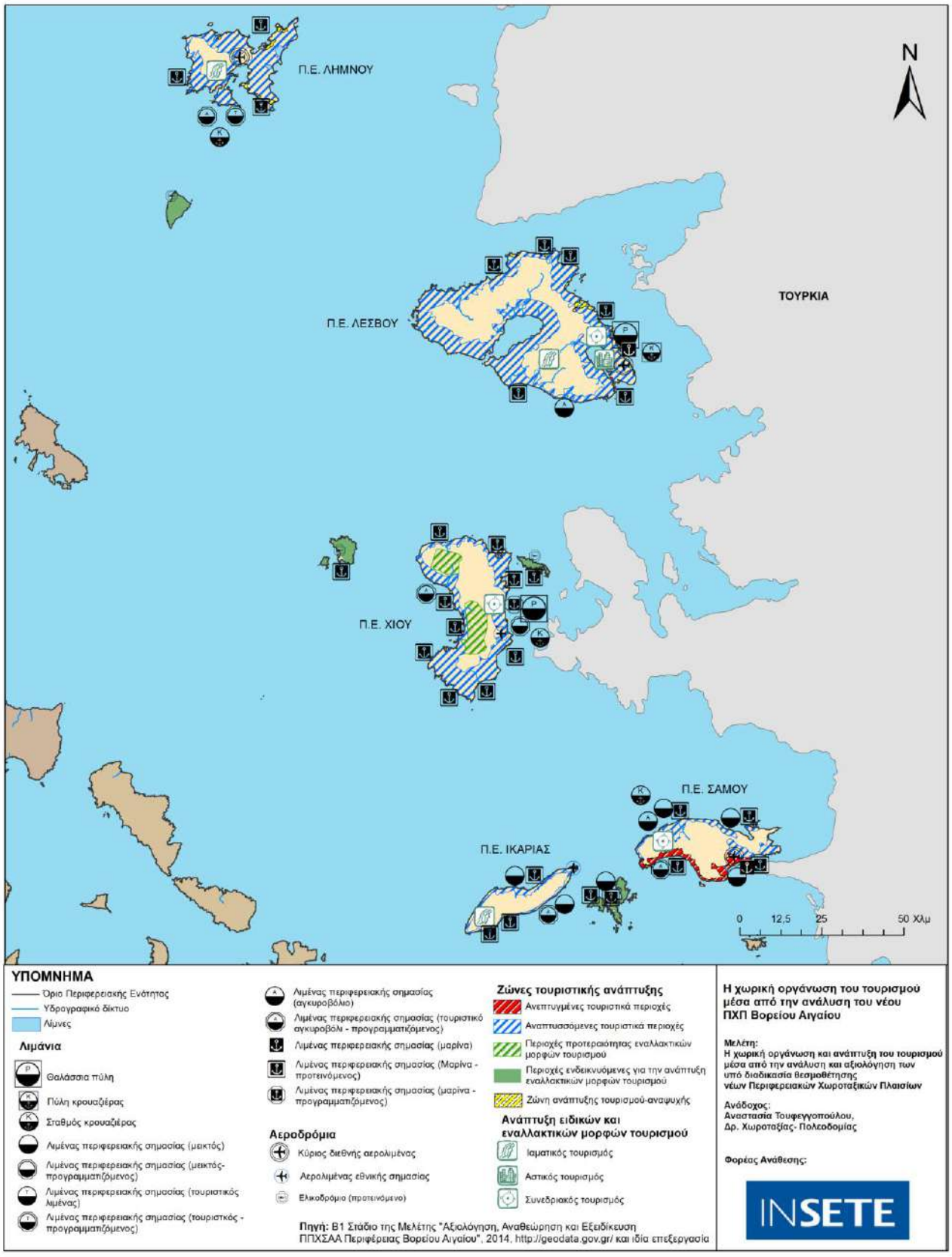

1.3.2. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (Στάδιο Β1)[20]

Ως **βασικές κατευθύνσεις** της χωρικής διάρθρωσης του τουρισμού και της παραθεριστικής κατοικίας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (ΠΑΜΘ) τίθενται:

- **Ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας και η προώθησή του σε διαφοροποιημένες κατηγορίες ζήτησης, αξιοποιώντας τον κλασικό θερινό τουρισμό ως κίνητρο για την ανάπτυξη των ΕΕΜΤ.**
- **Η ανάπτυξη ενός πολυθεματικού τουριστικού δικτύου, μέσω του σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών "προορισμών" με πολλαπλά χαρακτηριστικά που ικανοποιούν αντίστοιχες ομάδες τουριστών και τη διαμόρφωση της ταυτότητας της περιφέρειας ως "συμπλέγματος επιμέρους αξιόλογων προορισμών".**

Η ενιαία τουριστική ταυτότητα προτείνεται να αναπτυχθεί μέσω της προώθησης της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού σε συνδυασμό με το υπόλοιπο ενδογενές δυναμικό, σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε χωρικής ενότητας και να έχει διπλό προσανατολισμό (εξωτερικός και εσωτερικός τουρισμός).

Σκοπός είναι **η στοχευμένη μεγέθυνση του τουριστικού κλάδου**, ταυτόχρονα με τη **μετάβαση από έναν μαζικό, αδιαφοροποίητο και μονοθεματικό σε έναν ποιοτικό και διαφοροποιημένο τουρισμό με την ανάδειξη των ΕΕΜΤ** που ευνοούνται από την ιδιαίτερη φυσιογνωμία κάθε περιοχής.

Μια εκ των σημαντικότερων χωροταξικών προβλέψεων αφορά στη συγκρότηση και ενίσχυση ενός "**Τόξου Υγροβιότοπων και Αρχαιολογικών Χώρων**", που αναπτύσσεται κατά μήκος του παράκτιου χώρου της ΑΜΘ. Η ενότητα αυτή ανταποκρίνεται επιτυχώς στην ικανοποίηση του παραπάνω σκοπού και αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα για το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού, λόγω των σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών της πόρων και της θέσης της σε σχέση με τους τουριστικούς πόλους και τα οικιστικά κέντρα.

Επιπρόσθετα, αναδύεται **η ανάγκη αναβάθμισης της σχέσης της ΠΑΜΘ με πόλεις διεθνούς ακτινοβολίας, π.χ. Κωνσταντινούπολη και η ενίσχυση του εξαγωγικού προσανατολισμού της περιφέρειας προς τον υπόλοιπο εθνικό χώρο και κυρίως προς τη βόρεια Ελλάδα και τη Θεσσαλονίκη στον τομέα του τουρισμού**.

Στο επίπεδο της χωρικής διάρθρωσης, βασικές κατευθύνσεις είναι:

- **Η διαφοροποίηση και εξειδίκευση του τουριστικού προϊόντος, (εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής: μαρίνες, συνεδριακά κέντρα, υδροθεραπευτήρια, κίνητρα και δυνατότητες ΕΕΜΤ).**

[20] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης", 2014.

- **Η διασπορά του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και η ανάπτυξη ΕΕΜΤ, που αποσκοπούν στην άμβλυνση των αιχμών της ζήτησης, στη βελτίωση της μέσης πληρότητας και στην επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας σε περισσότερες περιοχές πέραν της Θάσου - Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης.**
- **Η αξιοποίηση των αξιόλογων φυσικών και ανθρωπογενών πόρων, ιδιαίτερα της ενδοχώρας, για τη στοχευμένη ανάπτυξη τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων.**
- **Η δημιουργία δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που θα αναδεικνύουν και θα αξιοποιούν το σύνολο των φυσικών, ιστορικών και πολιτιστικών πόρων (χώροι υψηλής οικολογικής αξίας, αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι, παραδοσιακοί οικισμοί, παραδοσιακά ήθη και έθιμα) και θα συνδέονται με τη σύγχρονη κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική δραστηριότητα, με έμφαση στην προώθηση τοπικών προϊόντων υψηλών προδιαγραφών.**
- **Η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και υποδομών, αφενός με την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων και αφετέρου με την προώθηση σύγχρονων τουριστικών προϊόντων υψηλής ποιότητας, όπως είναι τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα και οι οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, σε επιλεγμένες θέσεις.**

Οι στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού ανά ανθρωπογεωγραφική ενότητα της ΠΑΜΘ εμφανίζονται ως εξής:

Για τον **παράκτιο χώρο**, ως στρατηγική κατεύθυνση, καθορίζονται οι παρακάτω κατηγορίες περιοχών τουριστικής ανάπτυξης:

- **Αναπτυγμένες τουριστικές περιοχές -** Περιλαμβάνονται οι περιοχές γύρω από την πόλη της Καβάλας (περιοχή ανατολικά της Καβάλας έως τη Ν. Καρβάλη και δυτικά έως την Αγ. Μαρίνα της Ν. Περάμου) καθώς και το σύνολο της παράκτιας ζώνης της Θάσου.
- **Αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές -** Περιλαμβάνεται η υπόλοιπη ακτογραμμή της ΠΑΜΘ με συγκεκριμένες υποζώνες τουριστικής εξειδίκευσης.

Στις δυο παραπάνω κατηγορίες, ισχύουν και εξειδικεύονται οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ. Ενδεικτικά, για την Θάσο δίδεται κατεύθυνση αποτροπής της δημιουργίας συνεχών δομημένων μετώπων κατά μήκος των θαλάσσιων μετώπων του νησιού.

Επιπρόσθετα, οι αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές της ΠΑΜΘ προκρίνεται στρατηγικά να αναπτυχθούν ως ένα δίκτυο προορισμών και όχι ως ένα συνεχόμενο

αδιαφοροποίητο μέτωπο, στη βάση της τουριστικής εξειδίκευσης της κάθε υποζώνης τους[21].

Στον **ορεινό χώρο βασική στρατηγική κατεύθυνση είναι η ανάδειξη της μοναδικής ταυτότητας της περιοχής και η αξιοποίηση των παραγωγικών δυνατοτήτων της στην κατεύθυνση της ήπιας οικοανάπτυξης[22]**. Μέσα από αυτήν τη διαδικασία προκύπτει και η ανάδειξή της ως δικτύου αξιόλογων προορισμών τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων, ο οποίος παρουσιάζει δυνατότητες επέκτασης της τουριστικής περιόδου και διασποράς της τουριστικής δραστηριότητας, με τις εξής προτεραιότητες:

- Προσεκτικός σχεδιασμός και δημιουργία ολοκληρωμένων δικτύων διαβαθμισμένων διαδρομών, οι οποίες θα συνδυάζουν την ανάδειξη του μοναδικού φυσικού πλούτου και των ιδιαίτερων στοιχείων πολιτισμού της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των παραδοσιακών οικισμών και των χώρων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Ανάδειξη οικισμών ως τοπικά κέντρα ανάπτυξης, σε σχέση και με τις τοπικές παραγωγικές δραστηριότητες των περιοχών.
- Ανάδειξη, σήμανση και ψηφιακή χαρτογράφηση βασικών μονοπατιών και διαδρομών (όπως το ίχνος του Ευρωπαϊκού μονοπατιού Ε6 που διατρέχει το σύνολο του ορεινού όγκου της Ροδόπης και αποτελεί τουριστικό πόρο μεγάλης εμβέλειας).
- Εντοπισμός και η αξιοποίηση επιλεγμένων αξιόλογων σημείων θέας με τη διαμόρφωσή τους σε υποσταθμούς χώρων αναψυχής.
- Ανάπτυξη υποδομής σήμανσης και πληροφόρησης, κυρίως σε σχέση με τα δύο Εθνικά Πάρκα αλλά και την ευρύτερη περιοχή, ώστε να παρέχεται κατάλληλη πληροφόρηση για συγκεκριμένες ομάδες και ειδικά σημεία ενδιαφέροντος (περιηγητές, ορειβάτες, κυνηγοί κ.λπ.).
- Δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης καθώς και κέντρων ενημέρωσης, με εισαγωγή νέων - καινοτόμων τεχνικών, σε επιλεγμένους οικισμούς, που αποτελούν τις βασικές διόδους προς τις περιοχές ενδιαφέροντος,

[21] Η υποζώνη Α: ζώνη με δυνατότητες ανάπτυξης κλασσικού θερινού θαλάσσιου τουρισμού, στην οποία προωθούνται ολοκληρωμένες τουριστικές παρεμβάσεις με αναπτυξιακό χαρακτήρα.
Η υποζώνη Β: για τις "Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών" της ΠΑΜΘ σε ενδεχόμενη μελλοντική αναθεώρηση του ΕΠΧΣΑΑΤ προτείνεται η ένταξή τους στις "περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού".
Η υποζώνη Γ: αποτελεί σύνολο περιοχών ανάπτυξης τουρισμού και παραθεριστικής κατοικίας και εξυγίανσης υφιστάμενων συγκεντρώσεων, σε σχέση με τις αποστάσεις από τον αιγιαλό, τη νομιμότητα των υφιστάμενων κτισμάτων και τις υποδομές.
Η υποζώνη Δ: δίδεται κατεύθυνση χαρακτηρισμού της ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και σε ολόκληρο το παραλιακό μέτωπο απαγορεύεται πλήρως η δόμηση.

[22] Υπό αυτό τον όρο εννοείται μία σύνθετη διαδικασία η οποία περιλαμβάνει αγροτική ανάπτυξη βασισμένη σε ειδικά και εναλλακτικά προϊόντα, ορεινή και βιολογική κτηνοτροφία, ήπια και, σε κατάλληλες θέσεις, μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και εναλλακτικό και ορεινό τουρισμό. Μεταξύ αυτών είναι η ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων όπως κέντρου προπονήσεων και βελτίωσης φυσικής κατάστασης και αθλημάτων ορεινού χώρου (στο Φαλακρό και το Παγγαίο), ανάπτυξη του αγροτουρισμού αλλά και της εμπορίας τοπικών προϊόντων, εξ ορθολογισμός και διαδικασίες αποκατάστασης του φυσικού τοπίου στις περιοχές εξόρυξης μαρμάρου (Φαλακρό, Παγγαίο, όρη Λεκάνης).

- Ανάπτυξη υποδομής για την προώθηση της ερευνητικής δραστηριότητας και σύνδεση των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων με την επιτόπια έρευνα. Η δράση αυτή μπορεί να δώσει ώθηση στην προσέλκυση τουρισμού με ανάλογα ενδιαφέροντα και να εισάγει καινοτόμες μεθόδους προσέγγισης και διαχείρισης των περιοχών,
- Αναβάθμιση επιλεγμένων εγκαταλελειμμένων οικισμών ή/και σημαντικών κτιρίων, σε πρότυπους χώρους φιλοξενίας. Γενικότερα, λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση ως προς το φυσικό περιβάλλον, τους οικισμούς και τις μεταφορικές υποδομές στην ορεινή περιοχή δίνεται η κατεύθυνση δημιουργίας τουριστικών καταλυμάτων κατά προτεραιότητα εντός των υφιστάμενων οικισμών, τόσο για λόγους βιωσιμότητας των τουριστικών επενδύσεων, όσο και για την ενίσχυση της βιωσιμότητας των οικισμών.

Επιπρόσθετα, αναγνωρίζονται και **συγκεκριμένες περιοχές στον ορεινό όγκο της ΠΑΜΘ ως διακριτές ενότητες ανάπτυξης ΕΕΜΤ**. Αυτές είναι:

- Η περιοχή του Παγγαίου Όρους, με τους σημαντικούς παραδοσιακούς οικισμούς και την προνομιακή σχέση τόσο με τα αστικά κέντρα Καβάλας και Δράμας, όσο και με την παραλιακή ζώνη.
- Η περιοχή Κάτω Νευροκοπίου, Βώλακα και Γρανίτη σε συνδυασμό με τις δυνατότητες χιονοδρομικού και γενικότερα χειμερινού τουρισμού στην περιοχή του Φαλακρού όρους.
- Το δίκτυο των οικισμών Παγονέρι, Αχλάδια, Μικροκλεισούρα, Πέρασμα, Παπάδες, Ποταμοί, Μικρομηλιά, στη μεθοριακή ζώνη του Νέστου.
- Ο άξονας Σιδηρόνερο - Σκαλωτή - Ελατιά, με αφετηρία τη Δράμα.
- Η περιοχή του Παρανεστίου - Σταυρούπολης ως πύλη προς τον ορεινό όγκο (δάση Φρακτού, Χαϊντού, καταρράκτες Λειβαδίτη, Αγ. Βαρβάρας), τα ρέματα και τα φράγματα του Νέστου, τις ιαματικές Πηγές Θερμιών κ.λπ.
- Η ευρύτερη περιοχή των ορεινών οικισμών της ανατολικής Ροδόπης (Πομακοχώρια) η οποία συνδυάζει το ορεινό φυσικό περιβάλλον με την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και πολιτισμική κληρονομιά.
- Η περιοχή του Παπίκιου Όρους του Δήμου Ιάσμου η οποία συνδυάζει τις ιδιαιτερότητες του οικοσυστήματος με το θρησκευτικό (μοναστηριακό) παρελθόν της περιοχής.
- Η περιοχή Δαδιάς - Σουφλίου - Μικρού Δερείου, στην ορεινή ζώνη της ΠΕ Έβρου.

Η ανάπτυξη ΕΕΜΤ στις ορεινές περιοχές προτείνεται να λάβει υπόψη και να προωθήσει τις διαφορετικές κατηγορίες ζήτησης που αντιστοιχούν σε διαφορετικές απαιτήσεις διαμονής και εξυπηρέτησης. Δίνεται η κατεύθυνση τουριστικής ανάπτυξης ήπιας μορφής κατά προτεραιότητα εντός των υφιστάμενων οικισμών, τόσο για λόγους βιωσιμότητας των τουριστικών επενδύσεων, όσο και για την ενίσχυση της βιωσιμότητας των οικισμών. Προωθείται, επίσης, η παροχή κινήτρων για την κατασκευή ξενώνων και την αποκατάσταση – επανάχρηση υφιστάμενων αξιόλογων κτιρίων, ιδιαίτερα στους παραδοσιακούς και εγκαταλειμμένους οικισμούς.

Όσον αφορά τον **νησιωτικό χώρο** στην ΠΑΜΘ, αυτός αναφέρεται αποκλειστικά στα νησιά της Θάσου και της Σαμοθράκης με την ανάπτυξη του τουρισμού να διαφοροποιείται σε δυο πρότυπα.

Το πρώτο σχετίζεται με την ανάγκη διαφοροποίησης του τουριστικού προτύπου στη Θάσο και αναφέρεται στην οργάνωση των ήδη αναπτυγμένων περιοχών και τον συμβιβασμό μεταξύ διαφορετικών χρήσεων γης, σε συνδυασμό με την ανάγκη διαφύλαξης της φυσιογνωμίας του νησιού ως τοπικής ταυτότητας και τουριστικού πόρου, με τις εξής προτεραιότητες:

- Εξειδίκευση των προβλέψεων του ΕΠΧΣΑΑΤ, σύμφωνα με το οποίο η παραθαλάσσια ζώνη χαρακτηρίζεται στο σύνολό της ως ανεπτυγμένη τουριστικά. Για την εξειδίκευση αυτή δίδεται η κατεύθυνση καθορισμού – από τον υποκείμενο σχεδιασμό – συγκεκριμένων ζωνών ανέγερσης νέων τουριστικών εγκαταστάσεων με κριτήρια την υφιστάμενη ανάπτυξη οικιστικών συγκεντρώσεων, την ύπαρξη και επάρκεια υποδομών, τα χαρακτηριστικά του φυσικού ανάγλυφου και του τοπίου.
- Διαφύλαξη της αγροτικής ενδοχώρας και του χαρακτήρα των παραδοσιακών οικισμών, αποτροπή της δημιουργίας συνεχών δομημένων μετώπων κατά μήκος τόσο των υφιστάμενων οδικών αξόνων όσο και των θαλάσσιων μετώπων και αποτροπή διάνοιξης νέων οδικών αξόνων, ειδικά σε περιοχές με έντονο φυσικό ανάγλυφο κατά μήκος της ακτογραμμής.
- Διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος στον οικοτουρισμό και το θεματικό τουρισμό (αρχαιολογικό – ναυτικό) και συνδυασμό του με δράσεις οικοανάπτυξης, βασισμένης στα τοπικά προϊόντα του πρωτογενή τομέα και στις ορεινές περιοχές του νησιού.

Το δεύτερο αφορά στη Σαμοθράκη και στην επιλογή σταθεροποίησης του προτύπου της οικοανάπτυξης και της μεγέθυνσης του τουριστικού προϊόντος με την προσέλκυσης συγκεκριμένης ομάδας τουριστών. Σε στρατηγικό επίπεδο ως κατεύθυνση δίδεται η διαφύλαξη της φυσιογνωμίας του νησιού και της τοπικής ταυτότητας με την αποκλειστική ανάπτυξη ήπιου/εναλλακτικού χαρακτήρα και εξειδίκευση στον οικοτουρισμό και το θεματικό τουρισμό (αρχαιολογικό – ναυτικό) σύμφωνα και με τις προβλέψεις του ΕΠΧΣΑΑΤ.

Στις υπόλοιπες περιοχές της περιφέρειας, ο τουρισμός υπαίθρου μπορεί να αναπτυχθεί σε συνδυασμό με τον αγροτικό χώρο και τις περιοχές του Εθνικών Πάρκων, οι οποίες και αποτελούν τουριστικούς προορισμούς. Προτεραιότητα αποτελεί η ανάπτυξη του αγροτουρισμού, του οικοτουρισμού, του πολιτιστικού, του οικολογικού, του χειμερινού τουρισμού, καθώς και άλλων μορφών που ευνοούνται σε επιμέρους περιοχές ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Η δράση αυτή **αφορά κυρίως στον ενδιάμεσο αγροτικό χώρο, τις ημιορεινές περιοχές και τις κοιλάδες και τους λοφώδεις σχηματισμούς** της ΠΑΜΘ, όπως οι υπώρειες του Παγγαίου και των ορέων της Λεκάνης, του Ίσμαρου και της Κίρκης.

Ιδιαίτερη θέση στον τουρισμό υπαίθρου κατέχει η περιοχή του Βόρειου Έβρου, με την περιοχή Δαδιάς - Σουφλίου - Μικρού Δερείου να αποτελεί ξεχωριστής σημασίας πόλο

ορεινού τουρισμού, με τον κύκλο του μεταξιού ως θεματική διάσταση στους οικισμούς του Σουφλίου, να αποτελεί παράγοντα ενδυνάμωσης των τουριστικών ροών της περιοχής.

Ακόμα, **στα υφιστάμενα Εθνικά Πάρκα (Εθνικό Πάρκο υγροβιότοπων ΑΜΘ και Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου)[23] επιτρέπονται μορφές τουρισμού φύσης που αντιστοιχούν στις περιοχές αυτές (αγροτουρισμός, αλιευτικός τουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, πεζοπορικός τουρισμός κ.λπ.).** Στις περιφερειακές ζώνες των Πάρκων ιδιαίτερα, ενθαρρύνεται η ανάπτυξη τουρισμού της υπαίθρου, με την οριοθέτηση περιοχών οικοανάπτυξης με επέκταση της σχετικής δυνατότητας και εκτός οικιστικών ενοτήτων. Επιδιώκονται δράσεις ανάδειξης των προστατευόμενων περιοχών που διαθέτουν σχετικούς πόρους (φύση, τοπίο), καθώς και των αρχαιολογικών χώρων και των θρησκευτικών μνημείων, ως πόλων ανάπτυξης τουρισμού ευρύτερης ακτινοβολίας, όπως και η καθιέρωση τοπικών δικτύων και τουριστικών διαδρομών πολυθεματικού χαρακτήρα με έμφαση στην περιηγητική και φυσιολατρική διάσταση.

Συμπληρωματικά, ως προς τις ΕΕΜΤ, καθώς η ΠΑΜΘ, σύμφωνα με το ΠΧΠ, αποτελεί εν δυνάμει ενδοχώρα της Θεσσαλονίκης και ως προς τον τουρισμό, **ο αστικός τουρισμός σε συγκεκριμένες περιόδους, αλλά και ο παραθερισμός, κυρίως στις παράκτιες περιοχές της Καβάλας και της Θάσου, προτείνεται να ενισχυθεί.** Οι ροές αυτές θα μπορούσαν να αυξηθούν με την αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας, με την ένταξη σε αυτό τόσο των ορεινών περιοχών και των οικοτόπων, όσο και με την ανάδειξη ΕΕΜΤ (πολιτιστικός, οικολογικός, συνεδριακός, ευεξίας, κ.λπ.).

Τα μεγάλα αστικά κέντρα της ΠΑΜΘ (Αλεξανδρούπολη, Καβάλα, Δράμα, Ξάνθη, Κομοτηνή) ορίζονται ως κέντρα αστικού τουρισμού με βασικό τους στοιχείο την ανάδειξή τους σε προορισμούς μικρής χρονικής διάρκειας (city break) καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, χωρίς να παραγνωρίζεται η δυνατότητα λειτουργίας τους ως παραθεριστικά κέντρα ή ως προορισμούς αιχμής σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. **Ταυτόχρονα, προωθείται η ανάδειξή τους ως κέντρων - κόμβων ενημέρωσης και διάχυσης προς τους υπόλοιπους τουριστικούς προορισμούς και σύνδεσης με τις υπόλοιπες μορφές τουρισμού τόσο των ορεινών περιοχών όσο και της παραθαλάσσιας ζώνης.**

Παράλληλα, στις ζώνες τουριστικών δραστηριοτήτων, τόσο στην παραλιακή ζώνη όσο και στην ενδοχώρα και τα ορεινά, **προτείνεται η ανάδειξη ενός δικτύου οικισμών οι οποίοι βρίσκονται σε άμεση σχέση με πολιτιστικούς ή περιβαλλοντικούς πόρους της**

[23] Σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑΤ το Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου ορίζεται στο σύνολό του ως αναπτυσσόμενη τουριστική περιοχή ενώ εντάσσεται και σε μία ευρεία ζώνη (που περιλαμβάνει περίπου το 70% της ΠΑΜΘ) η οποία χαρακτηρίζεται ως "…ενδεικνυόμενη για ανάπτυξη ειδικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού". Αντίστοιχα, το Εθνικό Πάρκο ΑΜΘ ορίζεται ως αναπτυσσόμενη τουριστική περιοχή, με την εξαίρεση της ζώνης από τη Λίμνη Ισμαρίδα έως την περιοχή του οικισμού της Αρωγής, η οποία διακρίνεται ως περιοχή με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

ΠΑΜΘ και αποτελούν τους βασικούς σταθμούς ανάπτυξης, ενημέρωσης και διάχυσης της τουριστικής ανάπτυξης στα όρια της περιφέρειας.

Η ανάπτυξη του ιαματικού και θεραπευτικού τουρισμού, όπως και γενικότερα του τουρισμού ευεξίας μπορεί να αποτελέσει άμεσο συμπλήρωμα του θερινού τουρισμού και να λειτουργήσει παράλληλα στην κατεύθυνση της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου.

Ο **αθλητικός τουρισμός** μπορεί, επίσης, να αναδειχθεί σε αξιοποιήσιμο τουριστικό προϊόν με την ενίσχυση των δυνατοτήτων για εξειδικευμένες αθλητικές εκδηλώσεις (αγώνες ταχύπλοων σκαφών, κωπηλατικοί αγώνες, κ.λπ.). Είναι επιθυμητή η ανάπτυξη προπονητικών κέντρων και αντίστοιχης ξενοδοχειακής υποδομής σε ορεινές, παραθαλάσσιες και παραλίμνιες περιοχές, σύμφωνα με τους υφιστάμενους όρους και περιορισμούς και την φυσιογνωμία της εκάστοτε περιοχής.

Η οργάνωση δικτύων και διαδρομών φυσιολατρικού, αρχαιολογικού, θρησκευτικού και ιαματικού τουρισμού με τη δημιουργία – βελτίωση των υποδομών (οδικά δίκτυα, μονοπάτια, σημάνσεις, θέσεις φυσικής αναψυχής, παρατηρητήρια), τη διαχείριση και ανάταξη του φυσικού περιβάλλοντος, την ολοκλήρωση των ανασκαφών, την ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και θρησκευτικών μνημείων, τη βελτίωση και τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων ιαματικού τουρισμού σε συνδυασμό με την ενσωμάτωσή του στις ξενοδοχειακές υποδομές κ.λπ., αποτελούν σημαντικές ειδικές κατευθύνσεις της τουριστικής οργάνωσης και ανάπτυξης της ΠΑΜΘ.

Τέλος, δυνατότητα χωροθέτησης μεγάλων τουριστικών μονάδων εντοπίζεται στις περιοχές της ζώνης δυτικά της Αλεξανδρούπολης έως την παραλία Πετρωτών και της περιαστικής ζώνης στα δυτικά της Καβάλας έως την Αγ. Μαρίνα της Ν. Περάμου. **Η δημιουργία Περιοχών Οργανωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) δεν θεωρείται ότι συνάδει με τον χαρακτήρα και την κλίμακα ανάπτυξης του τουρισμού στην ΠΑΜΘ**[24]. Αντ' αυτού προκρίνεται η Οργανωμένη Ανάπτυξη Παραγωγικών Δραστηριοτήτων μέσω ΠΟΑΠΔ για τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων στις προαναφερθείσες περιοχές.

[24] Η πρόταση για Περιοχή Οργανωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) ήπιας μορφής στο ΣΧΟΟΑΠ Δήμου Σαμοθράκης προτείνεται από το παρόν πλαίσιο να ενταχθεί στο εργαλείο των ΠΟΑΠΔ.

Χάρτης 5: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

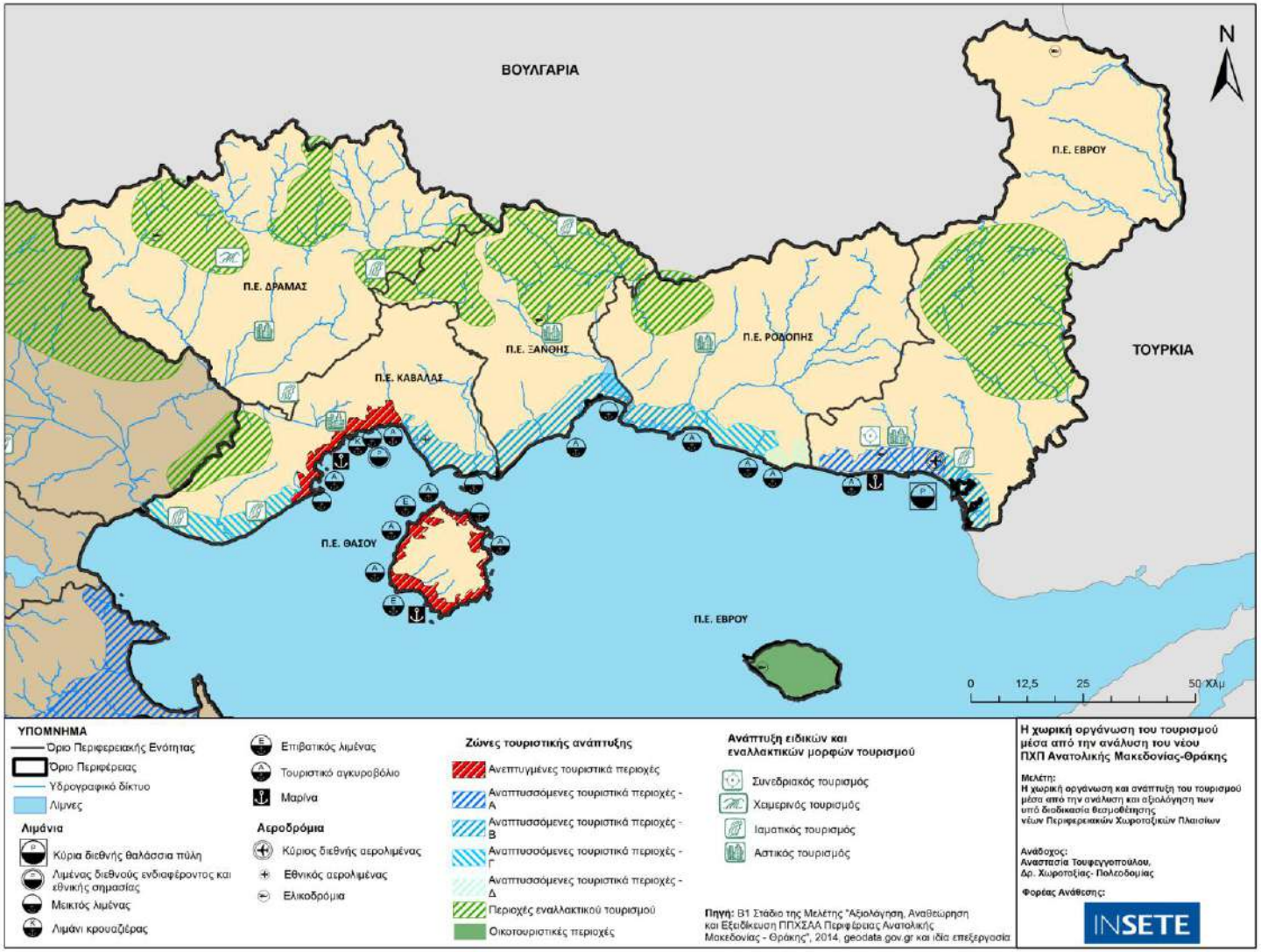

1.3.3. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Στάδιο Β1)[25]

Η βελτίωση της θέσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΠΔΜ) στο διεθνή ανταγωνισμό με την ανάπτυξη μιας δυνατής και εξωστρεφούς τοπικής οικονομίας και την ενίσχυση των ανθεκτικότερων κλάδων της, αποτελεί την μοναδική στρατηγική κατεύθυνση για τη θέση και το ρόλο της περιφέρειας στο Διεθνή, Ευρωπαϊκό και Εθνικό χώρο, η οποία παρουσιάζει ταυτόχρονα και άμεση συνάφεια με την τουριστική της οργάνωση και ανάπτυξη.

Οι πολιτικές για την προώθηση και υλοποίηση της προαναφερθείσας κατεύθυνσης, είναι οι ακόλουθες:

- Διεύρυνση της εμβέλειας του περιφερειακού τουριστικού προϊόντος σε διασυνοριακό και ευρύτερα Ευρωπαϊκό επίπεδο.
  - ✓ Προώθηση δράσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος και ειδικότερα επιλεγμένων ειδικών μορφών τουρισμού, την προβολή της πλούσιας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, την ανάδειξη των σημαντικών πόλων τουριστικού ενδιαφέροντος (όπως τα Χιονοδρομικά Κέντρα, τα ορειβατικά Ευρωπαϊκά μονοπάτια κ.ά.) και την προσέλκυση επισκεπτών από νέες τουριστικές αγορές.
  - ✓ Υποστήριξη δικτύων τουρισμού, της κοινή δράσης επιχειρήσεων και φορέων του τουρισμού και λοιπών συμπληρωματικών δραστηριοτήτων για τη διαμόρφωση και διακίνηση στην τουριστική αγορά νέων ολοκληρωμένων προτάσεων-πακέτων, όπως η δημιουργία τουριστικών διαδρομών με χωρική/θεματική εστίαση.
- Προώθηση ολοκληρωμένων σχεδίων χωρικής ανάπτυξης, συνεργασίας και ολοκλήρωσης στο διασυνοριακό χώρο με προτεραιότητα στους τομείς μεταφορών, ενέργειας, τουρισμού, περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής. Αποτελεί ειδική πολιτική η οποία θα αναβαθμίσει ταυτόχρονα και τον ρόλο της περιφέρειας στον εθνικό χώρο.

Αντιστοίχως, ο **μοναδικός αναπτυξιακός πόλος** σύμφωνα με το Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης της ΠΔΜ, ο οποίος παρουσιάζει άμεση συνάφεια με την τουριστική της ανάπτυξη, ανήκει στην κατηγορία πολυπολικά συμπλέγματα ανάπτυξης και **διαμορφώνεται από τα αστικά κέντρα Καστοριά, Άργος Ορεστικό, Σιάτιστα και Γρεβενά**. Τα τρία από αυτά σχετίζονται άμεσα με τον κλάδο της γουνοποιίας, ενώ όλα σχετίζονται επιπλέον με τον κλάδο του τουρισμού και αρθρώνονται γύρω από την Εγνατία Οδό ή/και τον Κάθετο Άξονα Σιάτιστα - Κρυσταλλοπηγή και μπορούν να συνδεθούν λειτουργικά μεταξύ τους.

[25] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας", 2014.

Για την τουριστική ανάπτυξη της ΠΔΜ ισχύουν και οι ειδικές κατευθύνσεις του ΓΠΣΧΑΑ για τον τουρισμό, όπως έχουν περιγραφεί αναλυτικά στο Α' Παραδοτεό της παρούσας μελέτης.

Συμπληρωματικά, στην ΠΔΜ διακρίνονται **Ευρείες Ζώνες Τουριστικής Ανάπτυξης**, οι οποίες αναπτύσσονται κυρίως σε περιοχές όπου καταγράφεται ιδιαίτερη δυναμική συγκεκριμένων τουριστικών δραστηριοτήτων, αλλά και περαιτέρω προοπτικές ανάπτυξής τους, με αξιόλογους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, στις οποίες υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης ΕΕΜΤ.

Οι ζώνες αυτές αφορούν κυρίως τις περιοχές: *Ευρύτερη περιοχή Χιονοδρομικού Κέντρου Βασιλίτσας, περιοχή ορεινών Γρεβενών - Βενέτικου ποταμού, περιοχή Πρεσπών, περιοχή Χιονοδρομικού Κέντρου Βίγλας- Πισοδερίου, πόλη Φλώρινας, ευρύτερη περιοχή Νυμφαίου, περιοχή Αγίου Παντελεήμονα-λίμνης Βεγορίτιδας, πόλη Καστοριάς, περιοχή Χιονοδρομικού Κέντρου Βιτσίου, περιοχή Νεστορίου, περιοχή Σιάτιστας, περιοχή Βλάστης και περιοχή λίμνης Πολυφύτου, όπως και όλες τις περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και άλλων αξιόλογων οικισμών.*

Βασικές κατευθύνσεις για τις ζώνες αυτές είναι:

- Αναβάθμιση της εικόνας των τουριστικών προορισμών προκειμένου να καταστούν ελκυστικότεροι και ασφαλέστεροι με την ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωρισιμότητας, την αναβάθμιση και την αποκατάσταση του δομημένου χώρου, την οργάνωση του ατύπως διαμορφωμένου οικιστικά εξωαστικού χώρου, κ.ά.
- Προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου.
- Ενίσχυση της σχέσης ανεπτυγμένων τουριστικών κέντρων και υπαίθρου ώστε να εμπλουτιστεί η υφιστάμενη τουριστική προσφορά με νέα τουριστικά προϊόντα και να καταστούν βιώσιμες οι νέες μορφές τουρισμού που θα αναπτυχθούν σε ορεινές ή μη ανεπτυγμένες περιοχές.
- Στους οικισμούς με παραδοσιακό και εν γένει αξιόλογο χαρακτήρα, η χωροθέτηση των τουριστικών μονάδων θα πρέπει να γίνεται κατά το δυνατόν εντός των ορίων των οικισμών με σεβασμό στο ύφος, την ταυτότητα και τη φυσιογνωμία του φυσικού, πολιτιστικού και δομημένου περιβάλλοντος.
- Σε εξειδίκευση του ΕΠΧΣΑΑΤ, είναι δυνατή:
  - ✓ Η εγκατάσταση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας ανάπτυξης στις περιοχές Καστοριά-Φλώρινα-Πρέσπες και στην παραλίμνια περιοχή της λίμνης Πολυφύτου, σε συμφωνία με τα ειδικά καθεστώτα προστασίας που διέπουν τις περιοχές αυτές.
  - ✓ Η προώθηση πολιτικών ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης στις ορεινές περιοχές, εκτός των άλλων, και μέσω σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων ήπιας ανάπτυξης.
  - ✓ Η προώθηση ολοκληρωμένων τουριστικών παρεμβάσεων με αναπτυξιακό χαρακτήρα για τις περιοχές εγκαταστάσεων χιονοδρομικών κέντρων, καθώς και για τους οικισμούς που τα περιβάλλουν, όπως οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, σύνθετα τουριστικά καταλύματα,

ειδικά προγράμματα τουριστικής ανάπτυξης και ανάπτυξη βασικών υποδομών.

- ✓ Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τη μετατροπή κτιρίων σε καταλύματα ή και με νέες μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις.

- Σε όλες τις παραπάνω κατευθύνσεις, προτεραιότητα λαμβάνουν δράσεις και σχέδια τα οποία υλοποιούνται σε υφιστάμενους οικισμούς ή σε πολύ μεγάλη εγγύτητα με αυτούς, καθώς και σχέδια που περιλαμβάνουν επανάχρηση υφιστάμενου αποθέματος (δυνατότητα άρσης των περιορισμών που προκύπτουν από την τυχόν αλλαγή χρήσης και σχετίζονται με ζητήματα όρων δόμησης με σχετική πρόβλεψη στο σύστημα σχεδιασμού της Χώρας), κατά τρόπο ώστε να μην κατασπαταλάται φυσική γη για νέο δομημένο χώρο και να αποκτώνται οικονομίες κλίμακας στις υποδομές.

Συμπληρωματικά των ζωνών τουριστικής ανάπτυξης της ΠΔΜ, προσδιορίζονται επιπλέον **δέκα Ευρύτερες Ανθρωπογεωγραφικές Ενότητες - Ειδικές Χωρικές Ενότητες (ΕΧΕ)**[26], (οι εννέα σχετίζονται με τον ορεινό και τον παραλίμνιο χώρο και η μία παρουσιάζει ειδικότερα ζητήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης) στις οποίες υπονοούνται κατευθύνσεις για την τουριστική οργάνωση και ανάπτυξη της ΠΔΜ.

Η γενική κατεύθυνση χωρικής ανάπτυξης των ενοτήτων του ορεινού και του παραλίμνιου χώρου, **η οποία εξειδικεύεται στην τουριστική οργάνωση και ανάπτυξη των περιοχών αυτών, αναφέρεται στην αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη και προώθηση ήπιων και ειδικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, χιονοδρομικού, πολιτιστικού τουρισμού, κ.ά.) και τη δημιουργία δικτύων μονοπατιών (εθνικών και ευρωπαϊκών) και διαδρομών περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης**.

Οι **ειδικότερες κατευθύνσεις τουριστικής ανάπτυξης που διατρέχουν όλες τις ΕΧΕ,** ομαδοποιούνται ως εξής:

- Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του ενδιαφέροντος φυσικού περιβάλλοντος, των αξιόλογων οικοσυστημάτων και βιοτόπων και του ευαίσθητου περιβάλλοντος των λιμνών[27] και της πλούσιας ορνιθοπανίδας τους και της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς (αξιόλογοι οικισμοί, αρχαιολογικοί χώροι - Αιανής και βυζαντινά μνημεία - Ιερά Μονή Οσίου Νικάνορος) και παράλληλα αξιοποίησή τους στην κατεύθυνση της προώθησης και ανάπτυξης

[26] Ειδική Χωρική Ενότητα Πρεσπών – Πισοδερίου, Ειδική Χωρική Ενότητα Δυτικού Βιτσίου – Κορεστείων, Ειδική Χωρική Ενότητα Κορησού – Ανατολικού Βιτσίου – Νυμφαίου – Λιμνών Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης, Ειδική Χωρική Ενότητα Γράμμου – Όντριας - Βοΐου, Ειδική Χωρική Ενότητα Ανατολικής Πίνδου – Βασιλίτσας, Ειδική Χωρική Ενότητα Βούρινου – Ασκίου, Ειδική Χωρική Ενότητα Δεσκάτης, Ειδική Χωρική Ενότητα Πιερίων – Πολυφύτου, Ειδική Χωρική Ενότητα Λιμνών Βεγορίτιδας – Πετρών, Ειδική Χωρική Ενότητα ζώνης εξόρυξης λιγνίτη Εορδαίας

[27] Ειδικότερα για την περιοχή των λιμνών της ΕΧΕ Λιμνών Βεγορίτιδας – Πετρών κρίνεται σκόπιμη η υιοθέτηση κοινών (με την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας) πολιτικών για την προστασία και ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής Βόρα-Βεγορίτιδας.

ήπιων μορφών τουρισμού και αναψυχής με εθνική και διασυνοριακή εμβέλεια.

- Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη των οικισμών ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας και αξιοποίησή τους στην κατεύθυνση της ανάπτυξης και προώθησης ήπιων μορφών τουρισμού και αναψυχής.
- Αξιοποίηση, αποκατάσταση και αναβίωση των εγκαταλελειμμένων οικισμών που παρουσιάζουν ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον (όπως τα Κορέστεια), με επανάχρηση του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος για την ανάπτυξη παραθεριστικού τουρισμού.
- Προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης εντός των ορίων των οικισμών και παράλληλα επανάχρηση του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματός τους.
- Ενίσχυση της δικτύωσης των οικισμών της ευρύτερης περιοχής και προώθηση της συμπληρωματικής τους λειτουργίας στον κλάδο του τουρισμού.
- Ενδυνάμωση και εκσυγχρονισμός των Χιονοδρομικών Κέντρων: Πισοδερίου, Βιτσίου, Βασιλίτσας (κέντρο τουρισμού εθνικής και διασυνοριακής εμβέλειας) για την περαιτέρω ανάπτυξη χιονοδρομικού τουρισμού και την διεύρυνση της εμβέλειάς τους στον διαπεριφερειακό/διασυνοριακό χώρο. Κρίνεται σκόπιμη η συμπληρωματική λειτουργία τους και ο καταμερισμός των ρόλων ανάμεσα τους με την διαφοροποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών/υποδομών.
- Ανάπτυξη, στήριξη και προβολή του θερμαλιστικού-ιαματικού τουρισμού (Ιαματικά Λουτρά Αγραπιδιάς, Αμμουδάρας, Κιβωτού).
- Διερεύνηση και ενθάρρυνση της δυνατότητας λειτουργίας υδατοδρομίου με σκοπό την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, μέσω της αναβάθμισης των προσφερόμενων μεταφορικών υπηρεσιών (αποκλειστικά για την ΕΧΕ Πιερίων – Πολυφύτου).
- Αξιοποίηση των φραγμάτων στο πλαίσιο ευρύτερων τουριστικών διαδρομών τόσο ενδοπεριφερειακά με βάση το σύστημα Αλιάκμονα-Λίμνης Πολυφύτου-Λίμνη Ιλαρίωνα όσο και διαπεριφερειακά μεταξύ των Περιφερειών Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας (αποκλειστικά για την ΕΧΕ Πιερίων – Πολυφύτου).
- Ανάδειξη και αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς της περιοχής και ανάπτυξη δραστηριοτήτων βιομηχανικού τουρισμού με την αξιοποίηση και επανάχρηση βιομηχανικών μονάδων που έχουν τεθεί ή τίθενται εκτός λειτουργίας (αποκλειστικά για την ΕΧΕ ζώνης εξόρυξης λιγνίτη Εορδαίας).

Επιπλέον, **στον χώρο της ΠΔΜ μπορούν να έχουν εφαρμογή οι κατευθύνσεις των ακόλουθων κατηγοριών περιοχών, όπως ακριβώς αναφέρονται στο ΕΠΧΣΑΑΤ** και έχουν επισημανθεί στο Α' Παραδοτέο της παρούσας μελέτης:

- Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού[28]

[28] Στις περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων οι ακόλουθες ενότητες:

- Πιέρια − Βέρμιο – Καϊμακτσαλάν – Πάικο − Έδεσσα – Βέροια – Νάουσα− Παραλίμνια περιοχή λίμνης Πολυφύτου
- Καστοριά – Φλώρινα – Πρέσπες
- Περιοχή Β. Πίνδου – Ζαγορίου − Τζουμέρκων – Ορεινός χώρος Δυτικής Θεσσαλίας.

- Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού[29]
- Ορεινές περιοχές
- Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών
- Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί
- Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι

Στον χώρο της ΠΔΜ μπορούν να έχουν εφαρμογή, επίσης, οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ των ακόλουθων ΕΕΜΤ:

- Πολιτισμικός τουρισμός
- Χιονοδρομικός τουρισμός - Δραστηριότητες αναψυχής στον ορεινό χώρο
- Τουρισμός υπαίθρου

Αναφορικά με τις **μεγάλες μεμονωμένες μονάδες ανάπτυξης δραστηριοτήτων** - θεωρούνται οι μονάδες με επενδυτικό κόστος άνω των 3.000.000 ευρώ - οι οποίες εντοπίζονται εντός των προαναφερόμενων ζωνών τουριστικής ανάπτυξης και αναφέρονται στα Χιονοδρομικά Κέντρα (Βασιλίτσα, Βίγλα-Πισοδέρι και Βίτσι).

Τέλος, **ως ειδικότερες επιλογές και βασικές υποθέσεις για την αναπτυξιακή φυσιογνωμία και εξέλιξη της ΠΔΜ στον τομέα του τουρισμού**, σύμφωνα με το προτεινόμενο ΠΧΠ, αναφέρονται τα εξής:

- **Για τη συμβολή του τουρισμού στην οικονομία της περιφέρειας είναι απολύτως απαραίτητη η προώθηση ανταγωνιστικού τουριστικού προϊόντος και η αναζήτηση νέων αγορών εκτός του υπό κρίση εσωτερικού τουρισμού. Από χωρική άποψη είναι απαραίτητη η υποστήριξη δικτύων τουρισμού και παράλληλα, η διαμόρφωση ενός πλαισίου ανάδειξης και αξιοποίησης του κτιριακού τουριστικού αποθέματος που δημιουργήθηκε την προηγούμενη περίοδο και το οποίο δεν πρέπει να υποβαθμιστεί γρήγορα λόγω των συνθηκών κρίσης.**
- **Δυνατότητες προσέλκυσης τουρισμού από το εξωτερικό δύναται να βρεθούν σε ΕΕΜΤ, στα χιονοδρομικά κέντρα της ΠΔΜ καθώς και στον αγροτουρισμό υψηλού επιπέδου**.
- Επιπλέον, ιδιαίτερα κρίσιμη χαρακτηρίζεται **η κοινή δράση επιχειρήσεων και φορέων του τουρισμού και του πολιτισμού, αλλά και λοιπών συμπληρωματικών δραστηριοτήτων, για τη διαμόρφωση και διακίνηση στην τουριστική αγορά νέων ολοκληρωμένων προτάσεων-πακέτων με χωρική/θεματική εστίαση**.
- Μια πιθανή μεσοπρόθεσμη προοπτική που πρέπει να εξεταστεί από πλευράς κατάλληλων προϋποθέσεων είναι **η ανάδειξη της περιφέρειας ως περιοχή δεύτερης (ή και πρώτης) κατοικίας συνταξιούχων από τις βόρειες περιοχές της Ευρώπης** (retirement area).
- Βασική επιλογή για την αναπτυξιακή φυσιογνωμία και εξέλιξη της περιφέρειας αποτελεί, τέλος, **η θεώρηση των φυσικών πόρων ως αναπτυξιακή συνιστώσα και προϋπόθεση, η οποία αναδεικνύει το ειδικό βάρος των οικοσυστημάτων στις επιλογές και κατευθύνσεις της χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού**.

[29] Ως πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού στην ΠΔΜ χαρακτηρίζονται οι περιοχές εγκαταστάσεων χιονοδρομικών κέντρων, καθώς και οι οικισμοί που τα περιβάλλουν.

Χάρτης 6: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Δυτικής Μακεδονίας

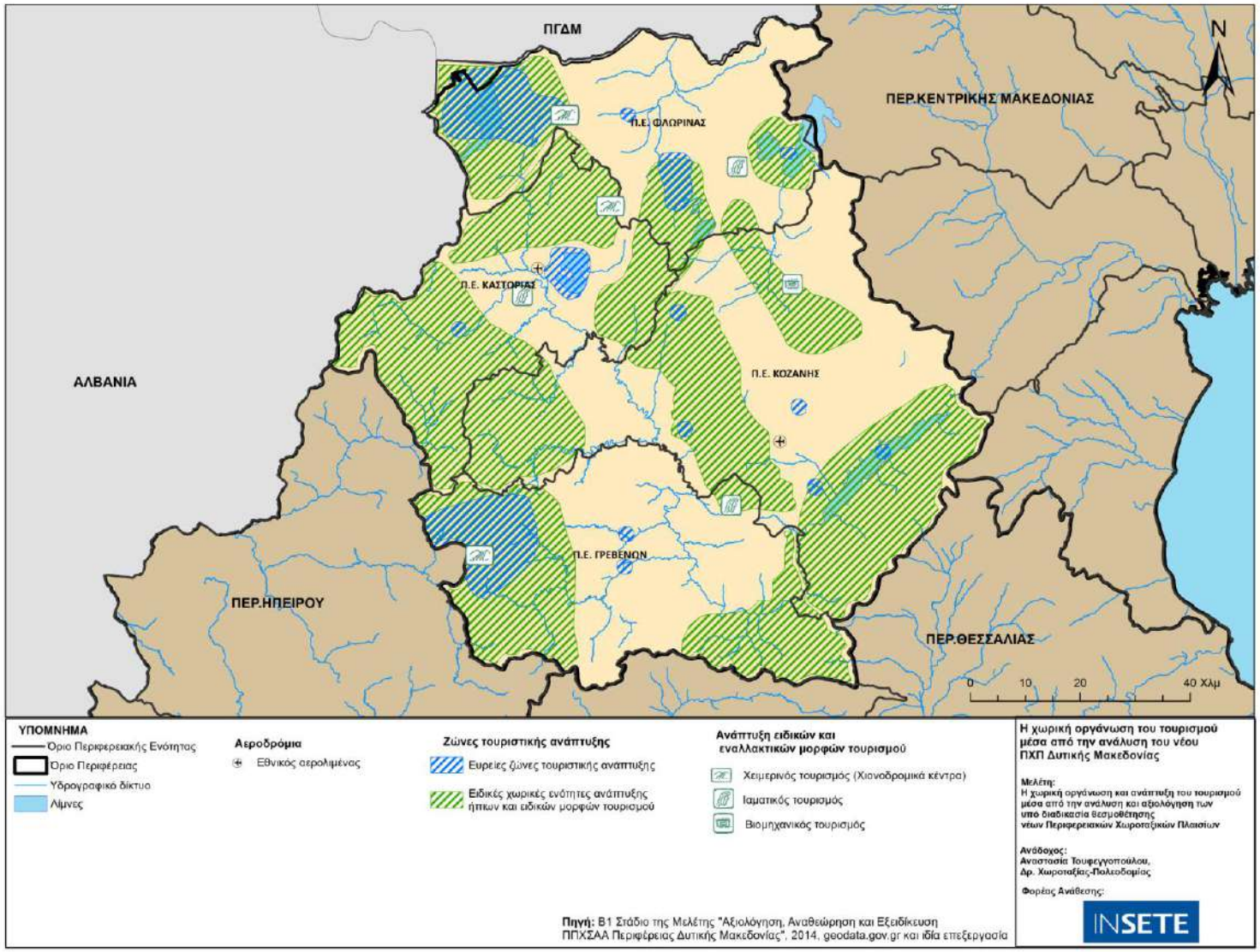

1.3.4. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Θεσσαλίας (Στάδιο Β1)[30]

Βασική προτεραιότητα της Περιφέρειας Θεσσαλίας (ΠΘ) αποτελεί η επιδίωξη διαπεριφερειακών συνεργασιών και σε πεδία που δεν εξαρτώνται καθοριστικά από άμεση φυσική διασύνδεση, δικτυώσεων, και εξειδίκευσης σε τομείς με συγκριτικά πλεονεκτήματα που επιτρέπουν την ανάπτυξη συμπληρωματικών σχέσεων, όπως **η διαπεριφερειακή συνεργασία για την τουριστική αξιοποίηση της Πίνδου και του Ολύμπου**.

Οι **ευρύτερες αναπτυξιακές ζώνες** της ΠΘ (ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές), με ομοιογενή αναπτυξιακά χαρακτηριστικά οι οποίες αναφέρονται στην τουριστική οργάνωση και ανάπτυξη της ΠΘ, είναι:

- Η Ευρύτερη Ζώνη τουρισμού και δεύτερης κατοικίας (3)
- Η Ευρύτερη Ζώνη αναπτυσσόμενου ορεινού τουρισμού (4)

Η **Ευρύτερη Ζώνη τουρισμού και δεύτερης κατοικίας** περιλαμβάνει δύο τμήματα, το νησιώτικο και το ηπειρωτικό, και χαρακτηρίζεται από αυξημένη παρουσία μαζικού τουρισμού και δεύτερης κατοικίας, με προοπτική περαιτέρω ενίσχυσης και με νέες ανταγωνιστικές μορφές. Η ζώνη αυτή αντιστοιχεί στην υπάρχουσα κατάσταση και τις υφιστάμενες τάσεις και (ως επιλογή πολιτικής) διατηρεί και ενισχύει το χαρακτήρα της.

Αντίστοιχα, η **Ευρύτερη Ζώνη αναπτυσσόμενου ορεινού τουρισμού** περιλαμβάνει ορεινές και ημιορεινές περιοχές, περιμετρικά της Θεσσαλίας, με αξιόλογο φυσικό περιβάλλον και ήδη υπαρκτές τάσεις ανάπτυξης ορεινού και συναφών ΕΕΜΤ. Η ζώνη ενισχύει περαιτέρω τον χαρακτήρα της στην τρέχουσα δεκαετία, με υποστήριξη μέσω πολιτικών της διεύρυνσής της. Υπάρχει δυνητική διαπεριφερειακή συνέχεια, προς νότια-νοτιοδυτικά (Ευρυτανία, περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας).

Οι προαναφερθείσες **ευρύτερες αναπτυξιακές ζώνες** προσδιορίζονται χωρικά σε δύο ευρύτερες χωρικές ζώνες που συγκεντρώνουν σημαντικής έκτασης και αξίας φυσικό απόθεμα, με σημαντικούς ιστορικούς και καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς βουνού και θάλασσας.

- Η πρώτη παρακολουθεί το τόξο Όλυμπος-Όσσα-Μαυροβούνι-Πήλιο-Σποράδες στα ανατολικά της περιφέρειας και
- Η δεύτερη στα δυτικά αποτελεί τμήμα της οροσειράς της Πίνδου, περιλαμβάνοντας και τα Μετέωρα, τον Κόζιακα, τις περιοχές των λιμνών Πλαστήρα και Σμοκόβου κ.λπ.

Οι περιοχές που περιλαμβάνονται στις ζώνες αυτές κατατάσσονται σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑΤ σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (κατηγορία Α2) και

[30] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Θεσσαλίας", 2014.

- Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (κατηγορία Β1)

ενώ παράλληλα κατατάσσονται ανάλογα με τη γεωμορφολογία και τα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής και στις ειδικές κατηγορίες του χώρου που ανήκουν, όπως:

- τα Νησιά (κατηγορία Δ1)
- τον Παράκτιο χώρο (κατηγορία Δ2) και
- τις Ορεινές περιοχές (κατηγορία Ε)
- τις περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών (κατηγορία Ζ)
- τις πεδινές και ημιορεινές περιοχές (κατηγορία ΣΤ)
- τις περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα (κατηγορία Ι)

Σε όλες τις παραπάνω περιοχές ισχύουν οι γενικές και ειδικές, ανάλογα με την κατηγορία κατάταξης κάθε περιοχής, κατευθύνσεις που περιλαμβάνει το ΕΠΧΣΑΑΤ.

Ειδικότερα:

- Για τις περιοχές της (Α2) κατηγορίας, όπου η πίεση για ανάπτυξη είναι έντονη, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν συγκεντρωτικοί χωρικά πολεοδομικοί μηχανισμοί (επεκτάσεις, ΠΟΑΠΔ, οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, σύνθετα τουριστικά καταλύματα, κ.λπ.) και παράλληλα τα κάθε μορφής κίνητρα να αποβλέπουν στην αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών και γενικά του τουριστικού προϊόντος.
- Για τις περιοχές της (Β1) κατηγορίας, θα πρέπει να προχωρήσει ο σχεδιασμός στο υποκείμενο επίπεδο που θα καθορίσουν τις χρήσεις γης και τον τρόπο διαχείρισης των φυσικών πόρων. Στόχος η πολυλειτουργικότητα του αγροτικού τομέα, η ανάπτυξη ήπιων (κατά τεκμήριο) μορφών τουρισμού και η προστασία του περιβάλλοντος. Κατά προτεραιότητα θα πρέπει να αντιμετωπισθούν όσες περιοχές προβλέπεται να αποκτήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα μέσω των εκτελούμενων ή προγραμματισμένων έργων (τεχνητές λίμνες, οδικά τουριστικά κυκλώματα), όπως είναι οι περιοχές Συκιάς, Μεσοχώρας, Κόζιακα, Αργιθέας, Μαυροβουνίου κ.λπ.
- Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο χαρακτηρισμός περιοχών του ορεινού χώρου ως περιοχών με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (κατηγορία Β1) δεν σημαίνει τον αποκλεισμό εκ των προτέρων των αγροτικών δραστηριοτήτων που ασκούνται στις περιοχές αυτές και ειδικότερα της κτηνοτροφίας. Πρέπει να είναι σαφές ότι στις περιοχές αυτές που ασκούνται αγροτικές δραστηριότητες είναι αποδεκτές εκείνες οι μορφές τουρισμού που θα συνυπάρξουν με τις εν λόγω δραστηριότητες και δεν θα οδηγήσουν σε συγκρούσεις.
- Για τις περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα (κατηγορία Ι) επιδιώκεται, η οργάνωσή τους σε δίκτυα φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, που θα αναδεικνύουν και αξιοποιούν τον φυσικό πλούτο των περιοχών, το σύνολο των πολλαπλών πολιτιστικών στοιχείων τους (αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι, παραδοσιακοί οικισμοί, ήθη και έθιμα) σε σύνδεση με τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα και την τοπική οικονομική δραστηριότητα με έμφαση στην παραγωγή ποιοτικών τοπικών αγαθών.

Σε κάθε περίπτωση ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις παρακάτω κατευθύνσεις:

- Αξιοποίηση του υπάρχοντος αποθέματος με την πολεοδόμηση των οικισμών καθώς και την προστασία και ανάδειξη διατηρητέων κτιρίων και παραδοσιακών συνόλων μέσω της επαναχρησιμοποίησης τους.
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών θεματικού τουρισμού (συνεδριακού, θρησκευτικού, μαθητικού, τρίτης ηλικίας, ΑΜΕΑ, κ.λπ. – άρθρο 6 του ΕΠΧΣΑΑΤ) που θα έχει ως αποτέλεσμα την διεύρυνση χρονικά την τουριστικής περιόδου και χωρικά της τουριστικής ανάπτυξης. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προβολή και αξιοποίηση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Συντονισμός του σχεδιασμού σε υποκείμενο επίπεδο με βασική αρχή την επιδίωξη της παράλληλης, και ανάλογα με την ιδιαιτερότητα κάθε περιοχής, ανάπτυξης των χρήσεων και της αποφυγής συγκρούσεων μεταξύ τους και με το περιβάλλον. Αυτό σημαίνει: καθορισμό χρήσεων γης συμβατών μεταξύ τους ανά περιοχή, προώθηση οργανωμένων υποδοχέων, δραστικό περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης με αύξηση της αρτιότητας και κατάργηση των παρεκκλίσεων δόμησης για όσες χρήσεις κρίνεται σκόπιμο να περιοριστούν μέσα στους οικιστικούς υποδοχείς (κατοικία, εμπόριο κ.λπ.).
- Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην αυστηρή τήρηση της σχετικής με τις ακτές νομοθεσίας και στην επίσπευση της ολοκλήρωσης των διαδικασιών που σχετίζονται με τον αιγιαλό και την παραλία στην χωρική εξειδίκευση των πάσης φύσεως κινήτρων με στόχο την υποστήριξη του σχεδιασμού καθώς και την επιτάχυνση της σύνταξης Δασικού Κτηματολογίου.

Συγκεκριμένες ενέργειες σχετικές με τον τομέα του τουρισμού, που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον προγραμματισμό, είναι και τα ακόλουθα:

- Αξιοποίηση της κοιλάδας των Τεμπών με βάση ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Αξιοποίηση της περιοχής του Ολύμπου με τη δημιουργία Θεματικού Πάρκου και μελλοντικά Πρότυπου Κέντρου Περιβαλλοντικής Έρευνας.
- Αξιοποίηση των ιαματικών πηγών της περιφέρειας.
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στο όρος Όρθυς.
- Διεύρυνση χρονικά της λειτουργίας του χιονοδρομικού κέντρου του Πηλίου με την ανάπτυξη και άλλων δραστηριοτήτων, όπως ιππασία, ορειβασία, αναρρίχηση κ.λπ.
- Δημιουργία εκπαιδευτικού, προπονητικού χιονοδρομικού κέντρου στον Κίσσαβο (θέση “Κάναλος”).
- Δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων και κέντρου χειμερινών δραστηριοτήτων στη Λίμνη Πλαστήρα.
- Δημιουργία εγκαταστάσεων γκολφ (άρθρο 6 – Ε1 του ΕΠΧΣΑΑΤ).
- Επανασύσταση της Λίμνης Καλλιπεύκης που θα λειτουργήσει ως πόλος τουρισμού – αναψυχής στην ευρύτερη περιοχή.
- Αναθεώρηση – επικαιροποίηση της ΖΟΕ της Λίμνης Πλαστήρα με βάση τα σημερινά δεδομένα.

- Βελτίωση των υποδομών υποδοχής κρουαζιερόπλοιων στο λιμάνι του Βόλου και πρόσβαση στη πόλη.
- Πύκνωση του δικτύου τουριστικών λιμένων με τη δημιουργία Μαρίνας στο Βόλο και καταφυγίων / αγκυροβολίων στην Αλόννησο, τα παράλια της ΠΕ Λάρισας, τα εξωτερικά παράλια του Πηλίου και τον Παγασητικό Κόλπο.
- Δημιουργία καταδυτικού Πάρκου Σποράδων – Παγασητικού (άρθρο 6 – Γ4 του ΕΠΧΣΑΑΤ).

Συμπληρωματικά των παραπάνω, **ως βασικές ανθρωπογεωγραφικές ενότητες της περιφέρειας καθορίζονται ο παράκτιος και ο νησιωτικός της χώρος καθώς και ο ορεινός, με τις αντίστοιχες στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού να παρουσιάζονται ως εξής:**

Παράκτιος και Νησιωτικός χώρος

Ο παράκτιος χώρος της περιφέρειας διακρίνεται στις παρακάτω κύριες χωρικές ενότητες:

- Την περιοχή που περιλαμβάνει το Δέλτα του Πηνειού ποταμού, η οποία χαρακτηρίζεται ως “περιβαλλοντικά ευαίσθητη”, χωρίς να δίνονται συγκεκριμένες κατευθύνσεις τουριστικής ανάπτυξης.
- Τα παράλια της ΠΕ Λάρισας (υπόλοιπο τμήμα), με επίκεντρο την ευρύτερη περιοχή του Αγιόκαμπου, με προτεραιότητα την ολοκλήρωση του σχεδιασμού σε υποκείμενο επίπεδο, τον περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης και εκτόνωση της ζήτησης σε οργανωμένους υποδοχείς.
- Τα “εξωτερικά” – εκτός Παγασητικού Κόλπου παράλια της ΠΕ Μαγνησίας, με στόχο την ανάπτυξη αντίστοιχης ποιότητας τουρισμού και Β’ κατοικίας υψηλών προδιαγραφών (διεθνούς επιπέδου).
- Τα παράλια του Παγασητικού κόλπου, περιοχή με πολύμορφο χαρακτήρα στην οποία, εκτός των άλλων, προβλέπεται να διατηρηθούν και να ενταθούν οι δραστηριότητες τουρισμού /παραθερισμού, μέσω οργανωμένων υποδοχέων Β’ κατοικίας και τουριστικών δραστηριοτήτων, σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων, κ.λπ.
- Τον νησιωτικό χώρο, η οποία αποτελεί πόλο έλξης διεθνούς τουρισμού και Β’ κατοικίας. Η προστασία του περιβάλλοντος και του ιδιαίτερου νησιωτικού τοπίου απαιτεί ολοκληρωμένο και λεπτομερή σχεδιασμό, περιορισμό/κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης και εκτόνωση της ζήτησης σε οργανωμένους υποδοχείς.

Επιπρόσθετα, αναφέρεται **η γενική κατεύθυνση ότι εφόσον προβλέπονται οι χρήσεις τουρισμού – β' κατοικίας στα παράλια της ΠΘ και τα νησιά, θα πρέπει να συνεκτιμάται η δυνατότητα παράλληλης εξυπηρέτησης και σκαφών αναψυχής.** Προκρίνεται η πύκνωση του δικτύου των τουρισιτκών λιμένων της ΠΘ και η διερεύνηση των δυνατοτήτων χωροθέτησης και άλλων σχετικών εγκαταστάσεων σε συνδυασμό με τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις αλιευτικών καταφυγίων, στην Αλόννησο, στα παράλια της ΠΕ Λάρισας στα εξωτερικά παράλια του Πηλίου και στον Παγασητικό Κόλπο.

Ορεινός Χώρος

Βάσει των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν τα επί μέρους τμήματα των ορεινών περιοχών της περιφέρειας, διαμορφώνονται τέσσερις ενότητες, των οποίων τα κύρια χαρακτηριστικά είναι:

- Η ενότητα Όσσας-Μαυροβουνίου-Πηλίου, τα κύρια χαρακτηριστικά της οποίας είναι: η ύπαρξη της παράκτιας ζώνης, που θα πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με τον ορεινό χώρο καθώς και η ύπαρξη της ήδη πολύπλευρα αναπτυγμένης κεντρικής περιοχής του Πηλίου.
- Η ενότητα που περιλαμβάνει το θεσσαλικό τμήμα του Ολύμπου. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να αφορά το σύνολο του ορεινού όγκου με κύριο στόχο την αξιοποίηση του διεθνούς σημασίας “ονόματος” και την πλήρη προστασία.
- Η ενότητα αποτελείται από δύο τμήματα: τα όρη Χάσια και Αντιχάσια στο βορρά και το όρος Όθρυς στο νότο. Ως κύριο χαρακτηριστικό διακρίνουμε τον ημιορεινό χαρακτήρα και τη δυνατότητα ανάπτυξης αγροτικών δραστηριοτήτων, όμως στο βόρειο τμήμα περιλαμβάνονται τα Μετέωρα, τουριστικός πόλος διεθνούς επιπέδου.
- Η ενότητα της Πίνδου. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να λάβει υπόψη:
  - ✓ την ανάγκη να αντιμετωπιστεί το θεσσαλικό τμήμα, σε συνδυασμό με το συνολικό ορεινό όγκο της Πίνδου,
  - ✓ την ύπαρξη περιοχών που ήδη αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς (Περτούλι-Ελάτη, Λίμνη Πλαστήρα) και άλλων που αναμένεται να υποστούν έντονη πίεση στο άμεσο μέλλον (Σμόκοβο και Μεσοχώρα, Συκιά),
  - ✓ τον στόχο του σχεδιασμού που αποβλέπει στην διάσπαση του “φραγμού” που αποτελεί ο ορεινός όγκος και την εξέλιξή του σε πόλο έλξης/επικοινωνίας της περιφέρειας προς τα Δυτικά.

Παράλληλα για την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών, θα πρέπει να επιδιώκεται η δημιουργία τουριστικών κυκλωμάτων, σύμφωνα και με τα πορίσματα που θα προκύψουν από σχετικές μελέτες για τους ορεινούς όγκους της Πίνδου και του Ολύμπου, και η σύνδεσή τους με τα αστικά κέντρα και το βασικό οδικό δίκτυο της περιφέρειας. Κύριος σκοπός των κυκλωμάτων αυτών είναι η ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Ως προς τα **κύρια αστικά κέντρα** της ΠΘ και τις κατευθύνσεις της τουριστικής ανάπτυξης αναφέρονται τα εξής:

- Η Λάρισα προτείνεται, εκτός των άλλων, ως το πολιτιστικό κέντρο της ΠΘ.
- Ο Βόλος προτείνεται ως τουριστικός-πολιτιστικός και συγκοινωνιακός κόμβος της ΠΘ. Στο Λιμάνι του Βόλου δίδεται η κατεύθυνση να γίνουν επενδύσεις σε υποδομές ακτοπλοΐας, φιλοξενίας κρουαζιέρας και θαλάσσιου τουρισμού.
- Η Καρδίτσα καλείται να αναπτύξει ήπιες μορφές τουρισμού εθνικής εμβέλειας (φυσικό περιβάλλον, ορεινά, Λ. Πλαστήρα, Λ. Σμοκόβου).
- Τα Τρίκαλα λόγω της Πίνδου και των Μετεώρων προτείνεται να αναπτύξουν τουρισμό εθνικής και διεθνούς εμβέλειας.

Χάρτης 7: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Θεσσαλίας

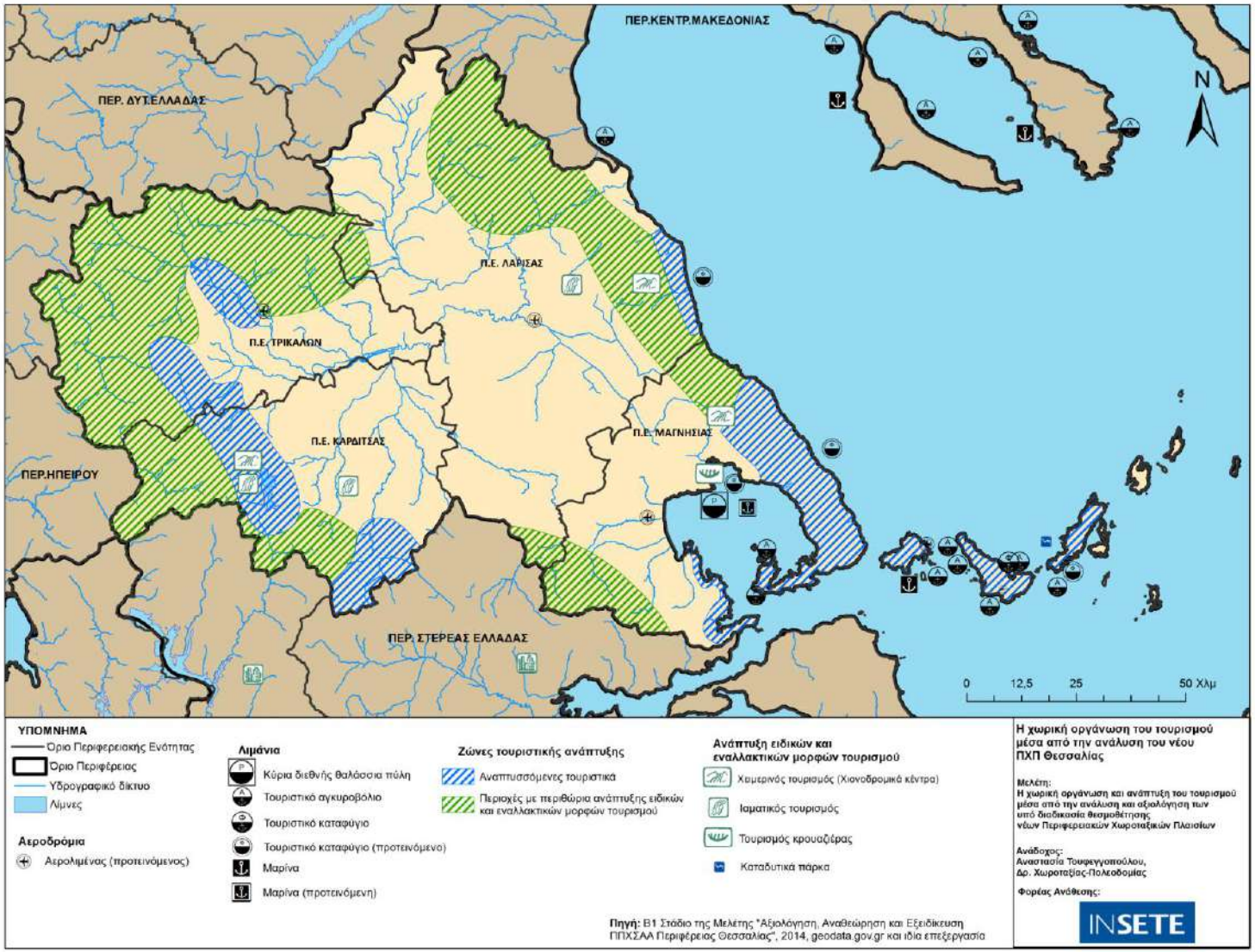

1.3.5. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Ηπείρου (Στάδιο Β1)[31]

Στρατηγικό στόχο χωρικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου (ΠΗ) αποτελεί η ενίσχυση της εξωστρέφειας για το σύνολο των παραγωγικών της δραστηριοτήτων. Στην κατεύθυνση αυτή απαιτείται προσαρμογή των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, οι οποίες έμμεσα ή άμεσα σχετίζονται με την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής:

- Αξιοποίηση της θέσης της περιφέρειας στον άξονα Αδριατικής – Ιονίου με έμφαση στους τομείς του τουρισμού, της ενέργειας και των μεταφορών.
- Ενίσχυση και προβολή του ρόλου των αστικών κέντρων και ιδιαίτερα των Ιωαννίνων ως πόλων εκπαίδευσης, έρευνας, καινοτομίας, εμπορίου, τουρισμού και παροχής υπηρεσιών υγείας. Στόχος η γεωπολιτική και λειτουργική αναβάθμιση των σημαντικών πόλων της περιφέρειας, στο χώρο των Δυτικών Βαλκανίων.
- Ενίσχυση, εκσυγχρονισμός και καθετοποίηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, προβολή και κατοχύρωση των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα της Ηπείρου στα οποία έχει, ή μπορεί σχετικά εύκολα να διαμορφώσει συγκριτικό πλεονέκτημα (κρέας, γαλακτοκομικά, ιχθυοκαλλιέργειες, λάδι, προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ κ.λπ.) και σύνδεσή τους με την τουριστική δραστηριότητα.
- Χωρικά και παραγωγικά στοχευμένη προσέλκυση επενδύσεων ιδιαίτερα στους τομείς βιομηχανίας, μεταφορών και τουρισμού.
- Αξιοποίηση του συνόλου των τουριστικών πόρων της περιφέρειας με στόχο τη συγκρότηση πολυθεματικών τουριστικών δικτύων. Η διαφοροποίηση της ταυτότητας του τουριστικού προϊόντος της Ηπείρου σε σχέση με τον ανταγωνισμό της ευρύτερης περιοχής πρέπει να στηρίζεται στην ποικιλία και την ποιότητα των τουριστικών πόρων και την έντονη εναλλαγή του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος.
- Ενίσχυση της δικτύωσης με τους τουριστικούς προορισμούς των νησιών του Βορείου Ιονίου (Κέρκυρα, Παξοί, Λευκάδα), μέσα από τη διαμόρφωση κυρίως συμπληρωματικού και δευτερευόντως ανταγωνιστικού τουριστικού προϊόντος.
- Ανάδειξη, αξιοποίηση και προστασία φυσικού και πολιτιστικού πλούτου και ενίσχυση προβολής της ιδιαιτερότητάς του.

Πιο συγκεκριμένα, **οι ειδικές χωρικές κατευθύνσεις για τον τουρισμό οι οποίες πηγάζουν το ΕΠΧΣΑΑΤ και διαμορφώνουν το χωρικό πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας, έχουν ένα διττό στόχο την:**

- **αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος και την**
- **χωρική, θεματική και χρονική διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας.**

Οι ειδικότερες κατευθύνσεις εξυπηρέτησης του διττού αυτού στόχου σημειώνονται ως εξής:

- Έλεγχος ανταγωνιστικών χρήσεων (οικιστικοί υποδοχείς παραθεριστικής κατοικίας, εκτός σχεδίου δόμηση κ.λπ.).

[31] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Ηπείρου", 2014.

- Δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης (monitoring), προστασίας προβολής και αποκατάστασης του συνόλου των τουριστικών πόρων της περιφέρειας.
- Συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων, εξασφάλιση της λειτουργικής σύνδεσης των "κόμβων", εξασφάλιση της συμπληρωματικότητας τους, ενίσχυση δράσεων που διευκολύνουν την κινητικότητα των επισκεπτών.
- Βελτίωση τουριστικών υποδομών και μονάδων, αναβάθμιση υφισταμένων, έλεγχος νέων, προσαρμογή στις απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς.
- Βελτίωση δημόσιων υποδομών και υπηρεσιών ιδίως αυτών που αφορούν στους επισκέπτες (κοινωφελή δίκτυα, υγεία, απορρίμματα, ΒΙΚΑ, δημοτικές υπηρεσίες πληροφόρησης κ.λπ). Ένταξη δημόσιων υποδομών, πολιτισμού, αθλητισμού, αναψυχής κ.λπ. στο τουριστικό προϊόν
- Αναβάθμιση της τοπικής ταυτότητας των παρεχομένων υπηρεσιών (πιστοποίηση προϊόντων, τοπικά σύμφωνα ποιότητας, σύνδεση με την πρωτογενή παραγωγή, αυτοτελής προώθηση μέσω του τουριστικού κυκλώματος, προϊόντων ποιότητας).
- Ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού, με έμφαση στον τουρισμό υπαίθρου (ορεινό, αγροτοτουρισμό, φυσιολατρικό, αθλητικό), πολιτισμικό, γαστριμαργικό, αστικό, συνεδριακό, ιατρικό.
- Ενίσχυση δράσεων εξατομίκευσης της προσφοράς στη βάση των ιδιαίτερων απαιτήσεων κάθε επισκέπτη.
- Σύνδεση με την τουριστική δραστηριότητα γειτονικών καταξιωμένων προορισμών (Κέρκυρα, Παξοί, Λευκάδα). Εξασφάλιση αρχικώς συμπληρωματικής και μακροπρόθεσμα και ανταγωνιστικής σχέσης με τους συγκεκριμένους διεθνείς προορισμούς.
- Ενίσχυση των δράσεων διασυνοριακής συνεργασίας και στον τουρισμό με στόχο τη δημιουργία ενιαίας αγοράς (παράκτιος χώρος, πολιτισμικές διαδρομές, yachting κ.λπ.).
- Στοχευμένη, και επιθετική προβολή του τουριστικού προϊόντος, με όρους σύγχρονου marketing (διαμόρφωση ταυτότητας της Ηπείρου ως ενιαίου προορισμού, έμφαση στην ποικιλία και την ποιότητα των πόρων, σταθερά logos).

Αν και ορισμένες από τις παραπάνω κατευθύνσεις έχουν κυρίως επιχειρησιακό – αναπτυξιακό περιεχόμενο και λιγότερο χωροταξικό, το νέο ΠΧΠ εισηγείται τη χωρική οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας θεωρώντας ότι οι παραπάνω κατευθύνσεις (οι οποίες άλλωστε είναι συμβατές και με τους στόχους που θέτει η κεντρική τουριστική πολιτική), θα ακολουθηθούν. Άλλωστε, στο ανταγωνιστικό περιβάλλον που διαμορφώνεται στον τουριστικό τομέα της Μεσογείου, οι παραπάνω κατευθύνσεις αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την ένταξη μιας περιοχής στη διεθνή τουριστική αγορά.

Αναφορικά με τη χωρική οργάνωση της δραστηριότητας στη βάση της αρχής της ολοκληρωμένης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων, επισημαίνονται τα εξής:

- **Ιόνιο Παράκτιο Μέτωπο: Οργανωμένος (μαζικός) τουρισμός:** Το πρότυπο ήλιος-θάλασσα δεν απαιτεί ανατροπή αλλά εμπλουτισμό, με δράσεις που

σκοπεύουν στη χωρική διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας. Η ανάπτυξη υποδομών θαλάσσιου τουρισμού (yachting), η ανάπτυξη αλιευτικού και καταδυτικού τουρισμού αποτελούν στοιχεία εμπλουτισμού και αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος της ΠΗ.

- **Ακτές Αμβρακικού: Ήπιος φυσιολατρικός, εκπαιδευτικός, αλιευτικός, γαστριμαργικός τουρισμός:** Η περιοχή απαιτείται να λειτουργήσει κυρίως ως στοιχείο εμπλουτισμού και αναβάθμισης του προϊόντος των γειτονικών προορισμών (Λευκάδα, ακτές ΠΕ Πρέβεζας), καθώς δεν ενδείκνυται για την ανάπτυξη βαρέων υποδομών (διανυκτέρευση, εστίαση κ.λπ.) παρά μόνο εντός των λιγοστών παράκτιων οικισμών του Αμβρακικού.
- **Ορεινός χώρος – Πίνδος: Τουρισμός υπαίθρου, αγροτοτουρισμός, ορειβατικός, φυσιολατρικός, αθλητικός, πολιτισμικός, εκπαιδευτικός:** Ο ορεινός χώρος της Ηπείρου και ιδιαίτερα το πινδαϊκό τόξο είναι ιδανικό πεδίο για τη συγκρότηση “τοπικών πολυθεματικών δικτύων”. Η βασική επιδίωξη είναι η χωρική και χρονική διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας και η θεματική διεύρυνσή της.
- **Πεδινή και ημιορεινή ενδοχώρα:** Η συγκεκριμένη περιοχή (δήμοι Αρταίων, Ζηρού, Δωδώνης, Σουλίου, Ζίτσας), με την ποιότητα και την πυκνότητα των τουριστικών πόρων που διαθέτει, επιτρέπει, τη διαμόρφωση διαδρόμων σύνδεσης του παρακτίου μετώπου με την Πίνδο. Η σύνδεση των επιμέρους κόμβων, σε μια λογική διευκόλυνσης της συνολικότερης κινητικότητας των επισκεπτών από την (μαζική) ακτή στον (πολυθεματικό) ορεινό χώρο, αποτελεί στόχο του νέου ΠΧΠ.

Ειδικά **σε σχέση με τους διατιθέμενους πόρους που σχετίζονται με τον ιαματικό τουρισμό στην ΠΗ δίδεται η κατεύθυνση ένταξης της συγκεκριμένης μορφής στο τουριστικό προϊόν της περιφέρειας.**

Στο βαθμό που θα εξελίσσεται η επιχειρούμενη ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη της περιφέρειας, **το λιμάνι της Ηγουμενίτσας** θα έχει τη δυνατότητα να αναβαθμίζει το ρόλο του τόσο σε σχέση με την επιβατική κίνηση όσο και ως πύλη κρουαζιέρας. Επίσης, η βελτίωση της σύνδεσης Ηγουμενίτσας - Σαγιάδας θα αναβαθμίσει το ρόλο του **συνοριακού σταθμού** στο **Μαυρομάτι** ενισχύοντας τις τουριστικές ροές μεταξύ Ελλάδας - Αλβανίας και τη διασυνοριακή τους τουριστική συνεργασία. Η προτεινόμενη διάχυση της τουριστικής κίνησης σε όλους τους προορισμούς της ΠΗ, αποτελεί σημαντικό παράγοντα που υπαγορεύει την αντιμετώπιση **του αεροδρομίου των Ιωαννίνων** ως μιας ακόμα “δυνάμει” διεθνούς πύλης της περιφέρειας, σε σχέση με τις ανάγκες της τουριστικής κίνησης της περιφέρειας. Τέλος, **το αεροδρόμιο του Ακτίου** παρ’ ότι εκτός περιφέρειας αποτελεί μια ακόμα πύλη που εξυπηρετεί την τουριστική κίνηση της Ηπείρου ιδιαίτερα στο νότιο τμήμα της.

Επιπλέον στόχος του νέου ΠΧΠ είναι η αξιοποίηση του οικιστικού κεφαλαίου των εγκαταλελειμμένων ή φθινόντων ορεινών οικισμών στους οποίους απαιτείται κατά προτεραιότητα να κατευθυνθεί η ζήτηση για παραθεριστική κατοικία. Άλλωστε το ΕΠΧΣΑΤ, περιλαμβάνει διατάξεις οι οποίες προβλέπουν την αξιοποίηση του οικιστικού κεφαλαίου των ορεινών μειονεκτικών περιοχών. Ο τοπικός σχεδιασμός απαιτείται να

ελαχιστοποιήσει τις οικιστικές αναπτύξεις στον παράκτιο χώρο, ενώ για τις ήδη θεσμοθετημένες απαιτείται ο επαναπροσδιορισμός του χαρακτήρα τους μέσα από αυστηρότερο καθορισμό των επιτρεπόμενων χρήσεων.

Επισημαίνεται, **ως γενική κατεύθυνση ότι το νέο ΠΧΠ υιοθετεί την στρατηγική της ολοκληρωμένης αξιοποίησης των ευαίσθητων φυσικών και πολιτισμικών πόρων αντιμετωπίζοντάς τους κυρίως ως κεφάλαιο και όχι ως εμπόδιο στην ανάπτυξη**.

Αναφορικά με τις **στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού** της ΠΗ υπερθεματίζονται τα εξής:
Η ΠΗ προσφέρεται ως ιδανικό πεδίο συγκρότησης πολυθεματικών τουριστικών δικτύων με την έννοια που περιγράφονται από το ΕΠΧΣΑΑΤ, λόγω της ποικιλίας, της ποιότητας και της πυκνότητας των εν δυνάμει τουριστικών πόρων που διαθέτει. Ωστόσο, σημαντικοί πόροι της ενδοχώρας και των ακτών οι οποίοι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στη χωρική, θεματική (εμπλουτισμός) και χρονική (επιμήκυνση τουριστικής περιόδου) διεύρυνση του τομέα παραμένουν αναξιοποίητοι. ΕΕΜΤ έχουν μεν αναπτυχθεί σε ορισμένες περιοχές, αλλά δεν έχουν συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της τουριστικής ταυτότητας της ΠΗ και ο αγροτουρισμός έχει μικρή ένταση και αποσπασματικό χαρακτήρα, χωρίς ουσιαστική διασύνδεση με τις αγροτικές δραστηριότητες και την αγροτική ζωή.

Σε σχέση με την υφιστάμενη και δυνητική τουριστική ανάπτυξη στην ΠΗ παρατηρούνται τα εξής:
Παραμένουν επίκαιρες ορισμένες προβλέψεις του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ, όπως:

- Ελεγχόμενη και οργανωμένη τουριστική ανάπτυξη ώστε να μην υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα της παράκτιας ζώνης. Το προτεινόμενο καθεστώς κορεσμού της Πάργας εξαιρουμένων αναπτύξεων ποιοτικού τουρισμού (δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων 4 και 5 αστέρων) παραμένει επίκαιρο.
    - ✓ Σύνδεση του παράκτιου τουρισμού με ήπιες μορφές τουρισμού στην ενδοχώρα:
    - ✓ Θαλάσσιος τουρισμός με κέντρο την Πρέβεζα και πεδίο ανάπτυξης τον άξονα Πρέβεζα-Ηγουμενίτσα.
    - ✓ Οικολογικός τουρισμός στα ευαίσθητα οικοσυστήματα (υγρότοποι Ramsar, εθνικοί δρυμοί, αισθητικά δάση),
    - ✓ Άλλες ήπιες μορφές στις λοιπές προστατευόμενες περιοχές (Natura, Corine) και ολοκληρωμένη διαχείρισή τους.
- Προτείνεται η σύνδεση του παράκτιου μετώπου της Ηπείρου με τη Λευκάδα για τη διοχέτευση των διεθνών τουριστικών ροών της τελευταίας στους προορισμούς της περιφέρειας, για ολιγοήμερες επισκέψεις.
- Ολοκληρωμένα συμπλέγματα ΕΕΜΤ (ορεινός, πολιτιστικός, οικολογικός τουρισμός) στις ορεινές περιοχές (περιοχή Ζαγορίου, ευρύτερη περιοχή Κόνιτσας-Μαστοροχωρίων, τα Πωγωνοχώρια, ορεινή περιοχή της Μουργκάνας, Μέτσοβο, τα χωριά των Τζουμέρκων, περιοχή Φιλιατών και τα στενά Καλαμά, περιοχή Παραμυθιάς – όρη Σουλίου, Δωδώνη, κ.λπ.).

- Αγροτουρισμός σε επιλεγμένες περιοχές, με έμφαση όμως στη σωστή εφαρμογή του ώστε ο τουρίστας να αποκομίζει την εμπειρία συμμετοχής στην αγροτική ζωή.
- Αστικός και πολιτιστικός τουρισμός στα Ιωάννινα, Άρτα, Πρέβεζα. Αναβάθμιση του αστικού τοπίου, συντήρηση και ανάδειξη μνημείων και παραδοσιακών οικισμών.
- Έλεγχος των χρήσεων γης για άμβλυνση της σύγκρουσης του τουρισμού με άλλες ασύμβατες δραστηριότητες.
- Αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και συμπλήρωση της τουριστικής υποδομής, κυρίως με επανάχρηση παραδοσιακών κτιρίων.
- Συγκρότηση φορέων ανάπτυξης τουρισμού, προώθηση προγραμμάτων υποστήριξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων του κλάδου, έρευνα αγοράς, διαφήμισης-προβολής, κατάρτιση προσωπικού. Πρόσθετα στις άυλες αυτές δράσεις του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ, προτείνεται να ενθαρρυνθούν επιτυχημένες πρακτικές και πολιτικές για την υιοθέτηση και συγκρότηση Τοπικών Συμφώνων Ποιότητας μεταξύ των εμπλεκόμενων σε τουριστικές δραστηριότητες επιχειρηματιών.

Επιπροσθέτως, δίνονται οι εξής **κατευθύνσεις για την ολοκληρωμένη και βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της ΠΗ:**

- **Εμπλουτισμός του προτύπου τουριστικής ανάπτυξης:** σύνδεση μαζικών προορισμών του παράκτιου χώρου με πόρους της ενδοχώρας, ενίσχυση δράσεων δημιουργίας ολοκληρωμένων πολυθεματικών δικτύων, ανάδειξη στοιχείων της πολιτισμικής κληρονομιάς και ταυτότητας (π.χ. δικτύωση αρχαιολογικών μνημείων -Δωδώνης, Νικόπολης, Κασσιώπης κ.ά.-, δράσεις προβολής του ζώντος πολιτισμού: παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες, τοπική γαστρονομία, λαϊκή παράδοση κ.λπ.), αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της περιφέρειας στον τομέα του θαλάσσιου τουρισμού σύνδεση με την πρωτογενή παραγωγή (κτηνοτροφία, γεωργία, ιχθυοκαλλιέργειες, μεταποίηση αγροτικών προϊόντων).
- **Προώθηση της αναγνωρισιμότητας (brand) της παράκτιας ζώνης του Ιονίου, η οποία διαθέτει τις αναγκαίες προδιαγραφές για τουριστική ανάπτυξη, με αναβάθμιση-αξιοποίηση υφιστάμενων επώνυμων τουριστικών προορισμών (Πάργα, Σύβοτα), καθώς και με την ανάπτυξη-αξιοποίηση του αξιόλογου νοτιότερου παραλιακού μετώπου.** Η τουριστική ανάπτυξη της ζώνης αυτής ενισχύεται από την εύκολη προσπελασιμότητα της περιοχής τόσο από τη Λευκάδα, όσο και απευθείας από το κοντινό αεροδρόμιο του Ακτίου, και εν γένει επωφελείται της εγγύτητας στους διεθνείς τουριστικούς προορισμούς των Ιονίων Νήσων και του καλού επιπέδου διαφύλαξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος ως αναπτυξιακού πόρου για τον τουρισμό.
- **Στη βόρεια δυναμική ζώνη μαζικού τουρισμού,** που εκτείνεται από την Πλαταριά ως την Πάργα και περιλαμβάνει τα Σύβοτα και το παραλιακό τμήμα της Πέρδικας, με αναγνωρίσιμο τουριστικό προϊόν (brand name στο μοντέλο “ήλιος και θάλασσα” με έμφαση όμως σε ποιοτικό τουρισμό, συγκριτικά με άλλους καθιερωμένους προορισμούς λόγω της εξαιρετικής φυσικής

καλλονής), **προτείνεται η προσπάθεια να εστιάσει στην αναβάθμιση της ποιότητας του παρεχόμενου σήμερα τουριστικού προϊόντος και στη διάχυση της τουριστικής κίνησης στην ενδοχώρα.** Σε αυτήν την κατεύθυνση, προστιθέμενη αξία προσδίδει τόσο η Εγνατία Οδός, που έχει ενισχύσει την προσπελασιμότητα του παράκτιου μετώπου της Ηπείρου και την έλξη που ασκούν οι τουριστικοί της πόροι σε εκτεταμένη περιοχή της Βόρειας Ελλάδας (Δυτική και Κεντρική Μακεδονία), όσο και ορισμένες μεμονωμένες αλλά αξιόλογες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και προσπάθειες για εμπλουτισμό των παρεχόμενων τουριστικών δραστηριοτήτων.

- **Στη νότια ζώνη με περιθώρια ανάπτυξης ποιοτικά προσανατολισμένου μαζικού τουρισμού,** που εκτείνεται από τη Λυγιά – Καστροσυκιά ως τον Μύτικα και υποστηρίζεται από την Πρέβεζα και εν δυνάμει τις τουριστικές ροές της Λευκάδας, και διαθέτει αξιοποιήσιμους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους που έχουν διατηρηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό**, προτείνεται η εξαρχής σαφής στόχευση στον ποιοτικό τουρισμό και στη διάχυση της μελλοντικής τουριστικής κίνησης στην ενδοχώρα,** με κεντρικό σημείο αναφοράς τον Αμβρακικό κόλπο στον οποίο προτείνεται η ήπια τουριστική αξιοποίηση και η ανάπτυξη οικοτουριστικών δραστηριοτήτων.
- **Προώθηση της συμπληρωματικής χρήσης του λιμένα Ηγουμενίτσας ως πύλης κρουαζιέρας για προορισμούς και εκτός Ηπείρου** (π.χ. Καλαμπάκα, Δυτική Μακεδονία, νότια Αλβανία).
- **Ανάπτυξη ενός επαρκούς δικτύου τουριστικών μαρίνων – αγκυροβολίων στο παράκτιο Ιόνιο μέτωπο της περιφέρειας.** Ενδεικτικές θέσεις πύκνωσης από το Βορρά προς το νότο είναι: Ηγουμενίτσα, Σύβοτα, Πάργα, Λυγιά, Πρέβεζα.
- **Ανάδειξη-αξιοποίηση των αξιόλογων παραδοσιακών οικισμών.** Ορισμένοι από τους οικισμούς αυτούς, σε συνδυασμό με το αξιόλογο ορεινό φυσικό περιβάλλον, έχουν εξελιχθεί σε πόλους έλξης επισκεπτών και επώνυμους προορισμούς ορεινού τουρισμού και οικοτουρισμού. Η λειτουργία της Εγνατίας Οδού η οποία διευκολύνει την προσβασιμότητα συγκεκριμένων ορεινών περιοχών αναμένεται να ενισχύσει ακόμα περισσότερο την ελκυστικότητα των οικισμών οι οποίοι θα διαθέτουν επιπλέον των άλλων συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων και την ευκολία πρόσβασης.
- **Δικτύωση και προώθηση αναγνωρισιμότητας (brand) της καθιερωμένης ως τουριστικού προορισμού ορεινής ζώνης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού,** την οποία απαρτίζουν η ήδη αναπτυγμένη περιοχή του Μετσόβου (κέντρο ορεινού τουρισμού, επώνυμο τόπο παραγωγής ποιοτικών αγροτικών προϊόντων κ.ά.), τα Ζαγοροχώρια (επώνυμος τουριστικός προορισμός, χωρίς όμως να διαθέτουν οικιστικό κέντρο αντίστοιχο του Μετσόβου) και η νοτιότερη ορεινή ζώνη των Τζουμέρκων (λιγότερο αναπτυγμένη τουριστικά αλλά με σημαντικές δυνατότητες λόγω φυσικού περιβάλλοντος και παραδοσιακών οικισμών).
- **Εντοπίζονται σημαντικά περιθώρια υποστήριξης της τροφοδότησης του τουριστικού κυκλώματος με ποιοτικά και επώνυμα αγροτικά προϊόντα** (βιολογικές καλλιέργειες, πιστοποιημένα παραδοσιακά προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ κ.ο.κ.) **και με αντίστοιχη πιστοποίηση των παρεχομένων υπηρεσιών**

(καταλύματα που προσφέρουν π.χ. “Ηπειρώτικο Πρωινό” ως κατοχυρωμένο και διαπιστευμένο προϊόν). Η ευρύτερη περιοχή του κάμπου της Άρτας, σε άμεση σχέση με τη ζώνη ορεινού τουρισμού των Τζουμέρκων, τη γειτονική ζώνη ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και οικοτουρισμού του Αμβρακικού, αλλά και την τουριστική παράκτια ζώνη του Ιονίου, προτείνεται να προσανατολιστεί στην εξειδίκευση της γεωργικής παραγωγής για την κάλυψη των αναγκών του τουρισμού με υψηλής ποιότητας ντόπια γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα καθώς και προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ.

- **Εντοπίζονται δυνατότητες ανάπτυξης εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων άμεσα συνδεδεμένων με την τοπική ζωή και παραδόσεις,** π.χ. οινικός τουρισμός (2ο Τσίπουρο Fest, δράσεις στα Κεντρικά Τζουμέρκα οινοποιών της ποικιλίας σταφυλιού Ζαμπέλας, κ.ά.).
- **Σημειώνεται επίσης ότι στο Σχέδιο Διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου περιλαμβάνονται ορισμένες εσωτερικές περιοχές υδάτων που πρέπει να προστατευθούν για να συνεχίσουν να αποτελούν οικοτουριστικό πόρο** και αφορούν στις εξής: λίμνη πηγών Αώου, τμήματα ποταμού Καλαμά (από γέφυρα Γιτάνου ως Δέλτα, τα Στενά, περιοχή Θεογέφυρου), Άραχθος (από γέφυρα Δρίκσου-Κράψης ως γέφυρα Τσίμοβου), πηγές Λούρου-Πλατανάκια, ποταμός Αχέροντας.

Χάρτης 8: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Ηπείρου

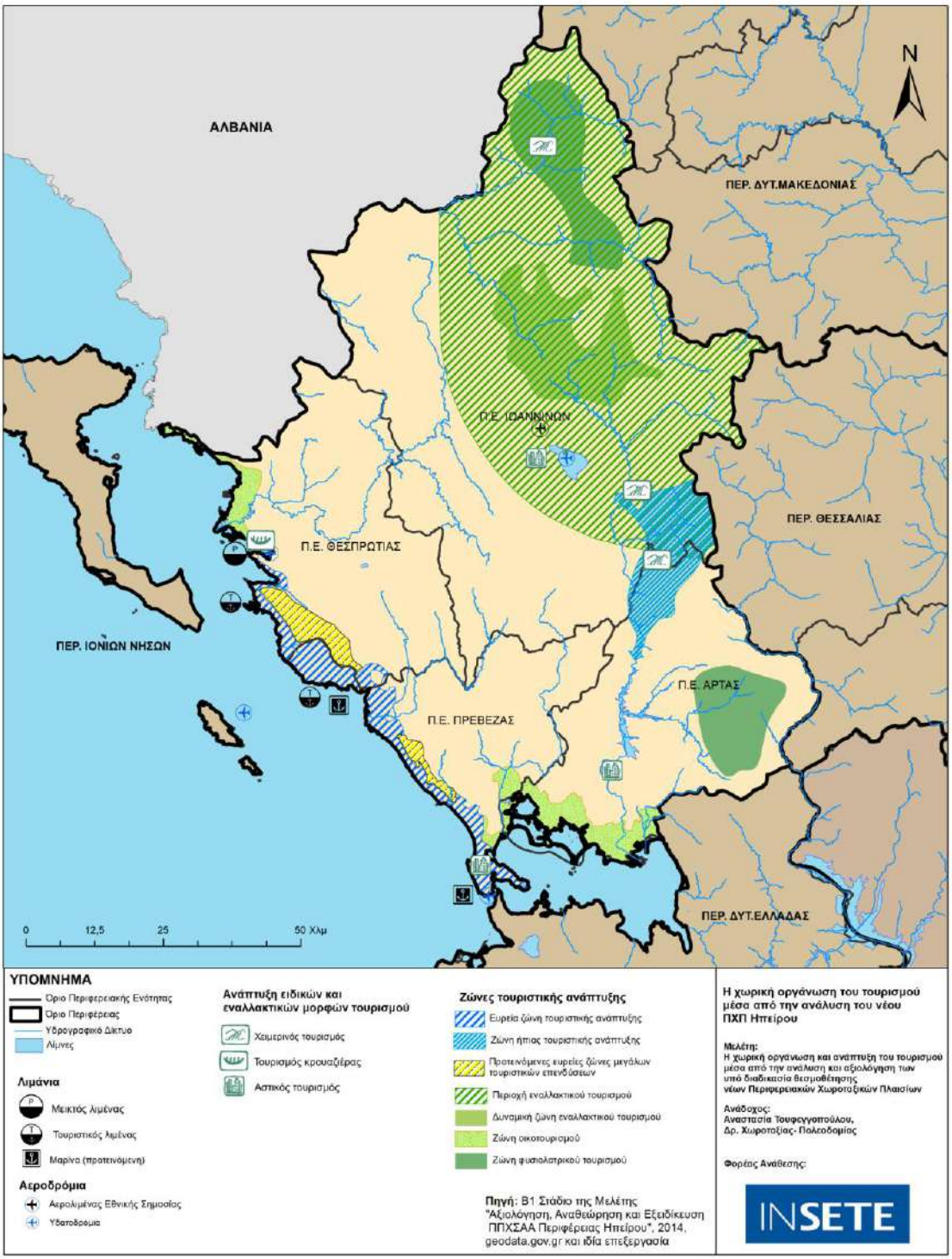

1.3.6. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Στάδιο Β1)[32]

Σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις προοπτικές που εμφανίζει η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (ΠΣΤΕ) σε σχέση με τη θέση και το ρόλο της στο διεθνές και ευρωπαϊκό χωρικό σύστημα, αναδύεται ως **στρατηγικός στόχος του νέου Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ), η ισόρροπη δυναμική ένταξή της ΠΣΤΕ στο χωρικό σύστημα της ΕΕ που θα την εντάσσει, εκτός των άλλων, στα δίκτυα διαχείρισης και τουριστικής ανάδειξης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της ΕΕ.**

Οι επιχειρησιακές αναπτυξιακές κατευθύνσεις υλοποίησης του παραπάνω στόχου, οι οποίες παρουσιάζουν ταυτόχρονα και άμεση συνάφεια με τον τουρισμό, είναι:

- **Ανάδειξη της θέσης της περιφέρειας στα διεθνή χωρικά δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών στο τομέα της προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο παγκόσμιας όσο και ευρωπαϊκής.**
- **Προώθηση ολοκληρωμένων σχεδίων διασύνδεσης μέσω των υποδομών μεταφορών των ιστορικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων και χώρων της ευρύτερης Μεσογείου.**

Η αντίστοιχη **ειδική στρατηγική χωρική κατεύθυνση** είναι:

- **Ανάδειξη των διεθνών πολιτιστικών πόρων της περιφέρειας ως κόμβων διεθνούς πολιτιστικού και τουριστικού προορισμού με επίκεντρο τους Δελφούς και υλική και άϋλη διασύνδεση με άλλους παρόμοιους προορισμούς στη Μεσόγειο.**

Πιο συγκεκριμένα, στο σημείο αυτό αναφέρονται εκείνα τα δομικά χαρακτηριστικά του Προτύπου Χωρικής Ανάπτυξης της ΠΣΤΕ, τα οποία παρουσιάζουν σημαντική συνάφεια με την τουριστική της ανάπτυξη.

Από τις **Ευρύτερες Ενδοπεριφερειακές Χωρικές Ενότητες – Πόλοι Ανάπτυξης Εθνικού Επιπέδου** επισημαίνονται οι εξής:

- Ευρύτερη Χωρική Ενότητα Λαμίας – Άμφισσας – Καρπενησίου,
  Λαμία ως τουριστικός πόλος εθνικής εμβέλειας λόγω της προοπτικής ανάπτυξης των θερμαλιστικών πόρων στην ευρύτερη περιοχή,
  Άμφισσα ως πόλος διεθνούς / εθνικής εμβέλειας τουρισμού - μέρος της ευρείας αστικής ζώνης "Άμφισσα – Ιτέα – Δελφοί" και
  Καρπενήσι ως πόλος διεθνούς / εθνικής εμβέλειας τουρισμού - χιονοδρομικό κέντρο και εξειδικευμένο κέντρο ορεινού τουρισμού.
- Ευρύτερη Ενότητα Λιβαδειάς - πόλος διεθνούς / εθνικής εμβέλειας τουρισμού.
- Ευρύτερη Ενότητα Θήβας - πόλος διεθνούς / εθνικής εμβέλειας τουρισμού.
- Ευρύτερη Ενότητα Χαλκίδας - πόλος εθνικής εμβέλειας τουρισμού.

[32] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας", 2014.

Από τις **Διαπεριφερειακές Συνεργασίες Προτεραιότητας– Πόλοι Ανάπτυξης – Πύλες – Διεθνές / Ευρωπαϊκό Επίπεδο** ξεχωρίζουν οι εξής:

- Ο πόλος της Χαλκίδας ως δευτερεύουσα θαλάσσια πύλη στο διαπεριφερειακό χώρο του Βορείου και Νοτίου Αιγαίου της περιφέρειας.
- Οι πόλοι της Άμφισσας-Ιτέας-Δελφών σε άμεση διασύνδεση με την διεθνή θαλάσσια πύλη της Πάτρας, την πύλη θαλάσσιας κρουαζιέρας της Κυλλήνης και την Ολυμπία, τουριστικός και πολιτιστικός πόλος Διεθνούς Εμβέλειας UNESCO με προοπτική ανάδειξης της Ιτέας σε λιμένα κρουαζιέρας και πολιτιστικής τουριστικής διαδρομής Δελφών/Οσίου Λουκά – Ολυμπίας και πέραν και μέσω αυτών με τους λοιπούς παρόμοιους χώρους της Πελοποννήσου.
- Ο πόλος του Καρπενησίου σε διασύνδεση με την Ιόνια Οδό και την αεροπορική τουριστική πύλη του Ακτίου-Πρέβεζας και την δυνατότητα διαδρομών διεθνούς εμβέλειας μέσω των ορεινών χώρων της Πίνδου και των προεκτάσεων της και του φυσιολατρικού διαδρόμου Ε4.

Από τις **Άλλες Ειδικές Διαπεριφερειακές Συνεργασίες - Άξονες Ανάπτυξης Εθνικού Επιπέδου** απομονώνεται η εξής:

- Διαπεριφερειακή συνεργασία με τις Περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, στο θέμα των θαλάσσιων μεταφορών, επικοινωνιών και προώθησης του αιγαιοπελαγίτικου τουρισμού μέσω του Λιμένα της Κύμης και δευτερευόντως με άλλους περιφερειακούς λιμένες (Μαντούδι-Κάρυστος).

Από τους **Πόλους Ανάπτυξης** αναφέρονται οι εξής:

- Η Χαλκίδα με ειδικό ρόλο διασύνδεσης του νησιωτικού χώρου της Εύβοιας και της Σκύρου και δευτερεύουσας θαλάσσιας πύλης προς Αιγαίο / Ανατολική Μεσόγειο των ΔΕΔ-Μ μέσω του διασυνδεδεμένου συστήματος του εθνικής σημασίας λιμένα της Κύμης και του λιμένα της Χαλκίδας.
- Η Λιβαδειά με εθνικής εμβέλειας τουριστικών πολιτιστικών προορισμών και διαδρομών.
- Η Θήβα με ρόλο ειδικού διεθνούς/εθνικής πόλο λόγω ενσωμάτωσης ειδικών παγκόσμιας εμβέλειας πολιτιστικών πόρων και υποδομών και λιμένα-πύλη σ’ αυτούς και άλλους διεθνούς εμβέλειας πολιτιστικούς πόρους της ΠΣΤΕ ενισχυμένων τουριστικών δυνατοτήτων διεθνούς/ ευρωπαϊκού προορισμού (κρουαζιέρα).
- Το Καρπενήσι με ρόλο ειδικού εθνικού πόλου λόγω του ειδικού χαρακτήρα του ως ορεινού πόλου με φυσικούς πόρους ευρωπαϊκής και εθνικής εμβέλειας και σύνδεσμο της Κεντρικής Ελλάδας με σημαντικές υποδομές - τουριστικές πύλες στον Ιόνιο Διάδρομο.

Από τους **Ειδικούς Πόλους Ανάπτυξης** αναδεικνύονται οι εξής:
Τα συνδεόμενα οικιστικά κέντρα με τους Διεθνούς / Εθνικής / Διαπεριφερειακής εμβέλειας χώρους πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και τους ειδικούς πόρους που εντασσόμενοι σε υλικά (διαδρομές) και άυλα δίκτυα (πόλεων, ανταλλαγών, net κ.λπ) εξασφαλίζουν διαπεριφερειακή λειτουργία στα παραπάνω κέντρα,

προωθούνται ως ειδικοί πόλοι στον Διεθνή και Εθνικό χώρο και αφορούν πέραν των ήδη αναφερθέντων Άμφισσα – Ιτέα – Δελφοί:

- την Αράχωβα διασυνδεδεμένη με το Χιονοδρομικό πόλο του Παρνασσού,
- τα Καμένα Βούρλα, τα Λουτρά Αιδηψού, την Ερέτρια και τη Σκύρο ως πόλους τουρισμού και το Αλιβέρι ως εθνικό ενεργειακό κέντρο.

Η αντιμετώπιση του τομέα στο νέο ΠΧΠ και οι γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις που δίνει εντάσσονται στο παρακάτω περίγραμμα αρχών και θεωρήσεων:

- Ο τουρισμός είναι παράγων οικονομικής ανάπτυξης χωρικά συνδεδεμένος (place based) τόσο με τους πόρους όσο και με τους τόπους (κοινωνίες) και επομένως υπόθεση που διατρέχει όλα τα επίπεδα σχεδιασμού αλλά με έμφαση στο “τοπικό” όπου η χωροθέτηση των πόρων και ο οριζόντιος συντονισμός των δραστηριοτήτων δηλαδή του κοινωνικο-οικονομικού προγραμματισμού.
- Ο τουρισμός επιδιώκεται να διασυνδέεται με το πολιτισμό και τη ποιότητα ζωής των επισκεπτών και ταυτόχρονα να αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων αναπτυσσόμενος σε διασύνδεση με το οικιστικό δίκτυο. Η διασύνδεση της τουριστικής ανάπτυξης αυτού του τύπου ανταποκρίνεται στις σύγχρονες τάσεις τόσο της τουριστικής αγοράς, εξωγενούς και εσωτερικού τουρισμού, όσο και στις ανάγκες της ποιότητας ζωής των κατοίκων και συνδέεται με επενδύσεις στον πολιτισμό, την πολιτιστική κληρονομιά, τη γνώση μέσω της πολιτιστικής αναψυχής, τις τέχνες καλλιτεχνικές και παραδοσιακές, την οικολογία.
- Ο περιφερειακός σχεδιασμός διατυπώνει πολιτικές που ολοκληρώνουν οριζόντια τους παραγωγικούς τομείς, συνδυάζοντας συνεργατικά τις “γενικές” με τις περιφερειακές επιλογές χωρικής ανάπτυξης
- Κατ’ εξοχήν ο σχεδιασμός του τουρισμού πρέπει να ενσωματώνει την κλιματική αλλαγή και τους φυσικούς κινδύνους.
- Οι αρνητικές επιπτώσεις λόγω της οικονομικής κρίσης στον εσωτερικό τουρισμό επιβάλλουν διαφοροποίηση με κατεύθυνση εξωτερικό τουρισμό μέσω επιλεγμένων πόρων-προορισμών διατηρώντας παράλληλα την δυνατότητα και την προοπτική εσωτερικών προορισμών.
- Οι τάσεις μετατόπισης της τουριστικής αγοράς προς μεγαλύτερες ηλικίες διαφοροποιεί τους προορισμούς προς συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας και του χωρικού προτύπου της (πολλαπλοί οικισμοί στη φύση, ιαματικά, πολιτιστικός τουρισμός, εγγύτητα σε μεγάλες μητροπολιτικές υποδομές υγείας και πρόνοιας).
- Η πίεση των μεταφορών λόγω ενεργειακού αποτυπώματος επιβάλλει την διαφοροποίηση των επικοινωνιών υπέρ των θαλάσσιων διασυνδέσεων και του σιδηροδρόμου ιδίως ως προς την ΕΕ όπου και η εκτιμούμενη και για την προσεχή δεκαετία κύρια πηγή του στοχευόμενου εξωτερικού τουρισμού. Η διατήρηση και επέκταση της ικανότητας του θαλάσσιου και σιδηροδρομικού δικτύου για την αυτόνομη ή ενδογενή εξυπηρέτηση της περιφέρειας αποτελεί στόχο του νέου ΠΧΠ.

Όσον αφορά το χωρικό πρότυπο οργάνωσης και ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας, αυτό επιδιώκει τόσο την ισόρροπη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας σε όλη την περιφέρεια όσο και τη διάχυση και μετατόπισή της από τις ακτές στην ενδοχώρα. Η οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας γίνεται σε κομβικά σημεία φυσικών και πολιτιστικών πόρων (που λειτουργούν ως πόλοι έλξης και εγκατάστασης τουριστικών δραστηριοτήτων) σε δικτυακή διασύνδεση (υλική ή άυλη) με την απαραίτητη ενδοχώρα τους. Παράλληλα, οι πόλοι αυτοί, οι οποίοι ιεραρχούνται με βάση τη σπουδαιότητα, την εμβέλειά τους (διεθνή, εθνική και περιφερειακή) και την ελκτικότητά τους ως προς τον εξωτερικό τουρισμό, αποκτούν ειδικότερους τουριστικούς ρόλους, ώστε να αποτελέσουν πυρήνες γύρω από τους οποίους αναπτύσσονται συγκεκριμένες ειδικές και ήπιες μορφές τουρισμού.

Τέλος, **οι γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις σχεδιασμού για την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας στην ΠΣΤΕ έχουν ως εξής:**

- Στις εκτός ευρείας ζώνης παράκτιες περιοχές αναπτύσσονται κατά προτεραιότητα οι χρήσεις σύμφωνα με τον αναπτυξιακό χαρακτήρα της Χωρικής Ενότητας στην οποία ανήκουν. Οι τουριστικές χρήσεις αναπτύσσονται κατά προτεραιότητα με πυρήνες τους αξιόλογους πολυπληθείς οικισμούς της περιφέρειας ή οργανωμένους υποδοχείς, ανεκτής φέρουσας ικανότητας και σε συμβατότητα με άλλες χρήσεις, εντεταγμένους στο πολεοδομικό σχεδιασμό των ΔΕ (μέσω του υποκείμενου σχεδιασμού) ή μεμονωμένα με τους όρους του ΕΠΧΣΑΑΤ.
- Οι εκτός ευρείας ζώνης λοιπές πλην παράκτιων περιοχές κατηγοριοποιούνται στις πεδινές ή ημιορεινές ή ορεινές ή περιοχές του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών του Επιχειρησιακού Προγράμματος και ισχύουν οι κατευθύνσεις του.
- Διαχείριση κατ' οικονομία των νέων τουριστικών αναπτύξεων, στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές με προτεραιότητα στην προώθηση της ανακύκλωσης / εκσυγχρονισμού / απόσυρσης εγκαταστάσεων και επανάχρησης τουριστικής χρήσης γης, ή της αξιοποίησης σχολάζοντος οικιστικού αποθέματος ιδίως σε αξιόλογους -από άποψη αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ή θέσης- οικισμούς.
- Η προώθηση των Οργανωμένων Υποδοχέων Τουριστικών Δραστηριοτήτων (ΟΥΤΔ) προτείνεται α) στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες περιοχές για αναβάθμιση συγκεντρώσεων τουριστικών χρήσεων, τουριστικών καταλυμάτων και ενοικιαζόμενων δωματίων σε περιοχές που οριστικοποιούνται από τον υποκείμενο σχεδιασμό και β) στις περιμέτρους των οικισμών έως απόσταση που δεν τα αποκόπτει από τη λειτουργική διασύνδεση με τους οικισμούς.
- Οι οικισμοί που περιβάλλουν τα χιονοδρομικά κέντρα κατηγοριοποιούνται ως προστατευόμενοι ή ως εγκαταλελειμμένοι οικισμοί πλην των αστικών κέντρων πόλων ανάπτυξης έως και 5ου επιπέδου.
- Στον ορεινό χώρο τα Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα επιτρέπονται εντός των εγκαταλελειμμένων οικισμών και στην περίμετρό τους έως απόσταση που δεν τα αποκόπτει από τη λειτουργική διασύνδεση με τους οικισμούς.

- Αποτρέπεται η ανάπτυξη τουριστικών καταλυμάτων στις απειλούμενες από διάβρωση παράκτια δυναμικές ζώνες και στις απειλούμενες από φυσικές καταστροφές.
- Απαγορεύεται η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων εντός της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας πλην ειδικού τουρισμού συνδεδεμένου με την αγροτική δραστηριότητα του συγκεκριμένου χώρου.
- Απαγορεύονται οι αναπτύξεις σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων εντός των Δασών της ΠΣΤΕ.
- Ανάδειξη και προστασία κυρίαρχων τουριστικών πόρων της περιφέρειας που αφορούν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά και τα Τοπία με ιεράρχηση ως προς την διεθνή τους εμβέλεια ως κόμβων αγκύρωσης της τουριστικής δραστηριότητας και δημιουργία ταυτότητας.
- Βελτίωση προσβασιμότητας τουριστικών πόλων έλξης με το βασικό μεταφορικό δίκτυο ή/και τους μεταφορικούς κόμβους επεκτεινόμενο στο θαλάσσιο δίκτυο και το σιδηροδρομικό.
- Δικτύωση των τουριστικών πόλων τόσο ενδοπεριφερειακά όσο και διαπεριφερειακά. Επίσης, δικτύωση των τουριστικών πόλων διεθνούς εμβέλειας με τους λοιπούς αντίστοιχου επιπέδου στη χώρα.
- Αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών και αύξηση προσφοράς υποδομών πολυτελείας.
- Προωθούνται κυρίως μικρομεσαία μεγέθη καταλυμάτων υψηλής βαθμίδας για μεγαλύτερη διάχυση και προστασία του περιβάλλοντος. Εξαιρούνται ειδικές επενδύσεις συνδεόμενες με ειδικές μορφές και πόρους (ιαματικά, χιονοδρομικά κ.λπ.) και με την αξιοποίηση της Δημόσιας Τουριστικής Περιουσίας.

Αναφορικά με τις ΕΕΜΤ που ενδείκνυνται για την ΠΣΤΕ, επισημαίνεται πως η περιφέρεια έχει αναδείξει νέες δυνατότητες εξειδίκευσης ή έχει προοπτικές ανάδειξης εξειδίκευσης πολλών και διαφορετικών μορφών. Ειδικότερα, έχοντας συντριπτικά συγκριτικά πλεονεκτήματα που συνδέονται με τους πόρους και τις υποδομές της καθώς και την κομβική της θέση που της εξασφαλίζει “κεντρικότητα και αγορές” στον ελληνικό και διεθνή χώρο αναπτύσοσνται στην ΠΣΤΕ:

- **Μορφές τουρισμού με ισχυρή παράδοση:** Πολιτιστικός τουρισμός, Θερμαλιστικός τουρισμός/ Τουρισμός ευεξίας, Προσκυνηματικός/ Θρησκευτικός τουρισμός, Χιονοδρομικός Χειμερινός/ Ορεινός τουρισμός, Παραθεριστικός τουρισμός συνδεόμενος με την Τρίτη ηλικία και τη φροντίδα ηλικιωμένων.
- **Μορφές τουρισμού με ενδιάμεση ανάπτυξη:** Αστικός τουρισμός, Γαστρονομικός τουρισμός, Παραθαλάσσιος τουρισμός (Ήλιος – Θάλασσα), Οικοτουρισμός –Υπαίθρου, Αλιευτικός τουρισμός.
- **Αναδυόμενες μορφές τουρισμού (με σημαντικές μελλοντικές προοπτικές):** Θαλάσσιος Τουρισμός (Κρουαζιέρες, σκάφη αναψυχής), Γεωλογικός Τουρισμός, Αγροτοτουρισμός, Αθλητικός Τουρισμός.

Οι κατευθύνσεις σχεδιασμού του ΠΧΠ της ΠΣΤΕ με χωρικό προσδιορισμό ανά μορφή τουρισμού καταγράφονται αναλυτικά στο Α' Παραδοτέο της παρούσας μελέτης.

Οι πολιτικές και οι κατευθύνσεις για την **τουριστική οργάνωση των Ενοτήτων του Ορεινού Χώρου** που προτείνονται από το ΠΧΠ της ΠΣΤΕ, συνδυάζονται με τη δυνατότητα (του κάθε ορεινού όγκου χωριστά, αλλά και σε συνδυασμό), ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού στα πλαίσια του προγράμματος Leader. Η διαχείριση των ορεινών όγκων πρέπει να έχει εξαιρετικά μακροχρόνια διάσταση. Οι ενότητες που παρουσιάζουν ταυτόχρονα συγκεκριμένες προτάσεις για την τουριστική τους ανάπτυξη είναι:

- Νότια Πίνδος/ Σύμπλεγμα Ευρυτανικών Υψηλών Ορεινών Περιοχών – πρόταση χαρακτηρισμού ως Περιφερειακού Πάρκου με ανάπτυξη ήπιων δραστηριοτήτων αναψυχής και ΕΕΜΤ και ελκυστικής κατοίκησης για κύρια και παραθεριστική κατοικία.
- Παρνασσός/ Καλλίδρομο/ Ελικώνας - περιοχή αστικής αναψυχής, για την υποδοχή και εξυπηρέτηση των κατοίκων της Μητροπολιτικής Αθήνας αλλά και ως εναλλακτικός προορισμός τουρισμού Σαβ/κου.

Συμπληρωματικά, η τουρισιτκή ανάπτυξη **των Ενοτήτων του Παράκτιου Χώρου και των Νησιών** της ΠΣΤΕ σύμφωνα με το ΠΧΠ επιδιώκεται σε διακριτούς πόλους ή/και ζώνες και κατά προτίμηση εντός σχεδιασμένων οικιστικών υποδοχέων. Οι ενότητες που παρουσιάζουν ταυτόχρονα συγκεκριμένες προτάσεις για την τουριστική τους ανάπτυξη είναι:

- Βόρειος Ευβοϊκός Κόλπος, προτείνεται να αποτελέσει μια περιοχή εξειδικευμένου ποιοτικού τουρισμού, κυρίως μέσω της παραθεριστικής κατοικίας σε ιστορικούς παραλιακούς οικισμούς αλλά και των παραδοσιακών τουριστικών πόλων θερμαλιστικού τουρισμού (Λουτρά Αιδηψού, Καμ. Βούρλα, Θερμοπύλες κ.λπ), με έντονα αειφορική διαχείριση του παράκτιου χώρου, ιδίως στα ευαίσθητα οικοσυστήματα Natura και Αταλαντονήσια.
- Βοιωτικές ακτές Κορινθιακού Κόλπου, προτείνεται η διευκόλυνση (σε περιορισμένο όμως βαθμό) της ανάπτυξης παραθεριστικής κατοικίας.
- Φωκιακές ακτές Κορινθιακού Κόλπου, η ανάπτυξη του τουρισμού προτείνεται σημειακά και σε οργανωμένους οικιστικούς θύλακες.
- Νήσος Σκύρος προτείνεται η ενίσχυση της τουριστικής του ανάπτυξης.

Παράλληλα προτείνεται η μετατόπιση της τουριστικής δραστηριότητας από τις ακτές στην ενδοχώρα και ειδικότερα σε αστικά και οικιστικά κέντρα του ευρύτερου παράκτιου χώρου.

Επιπλέον, στον κρίσιμο παράκτιο χώρο (από τη γραμμή αιγιαλού έως τα 100μ.), πρέπει να αποφεύγεται η συνεχής και γραμμική δόμηση με επέκταση των υπαρχόντων θεσμοθετημένων οικιστικών υποδοχέων, τόσο για την προστασία των ακτών, όσο και για τυχόν επιπτώσεις από το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής.

Χάρτης 9: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Στερεάς Ελλάδας

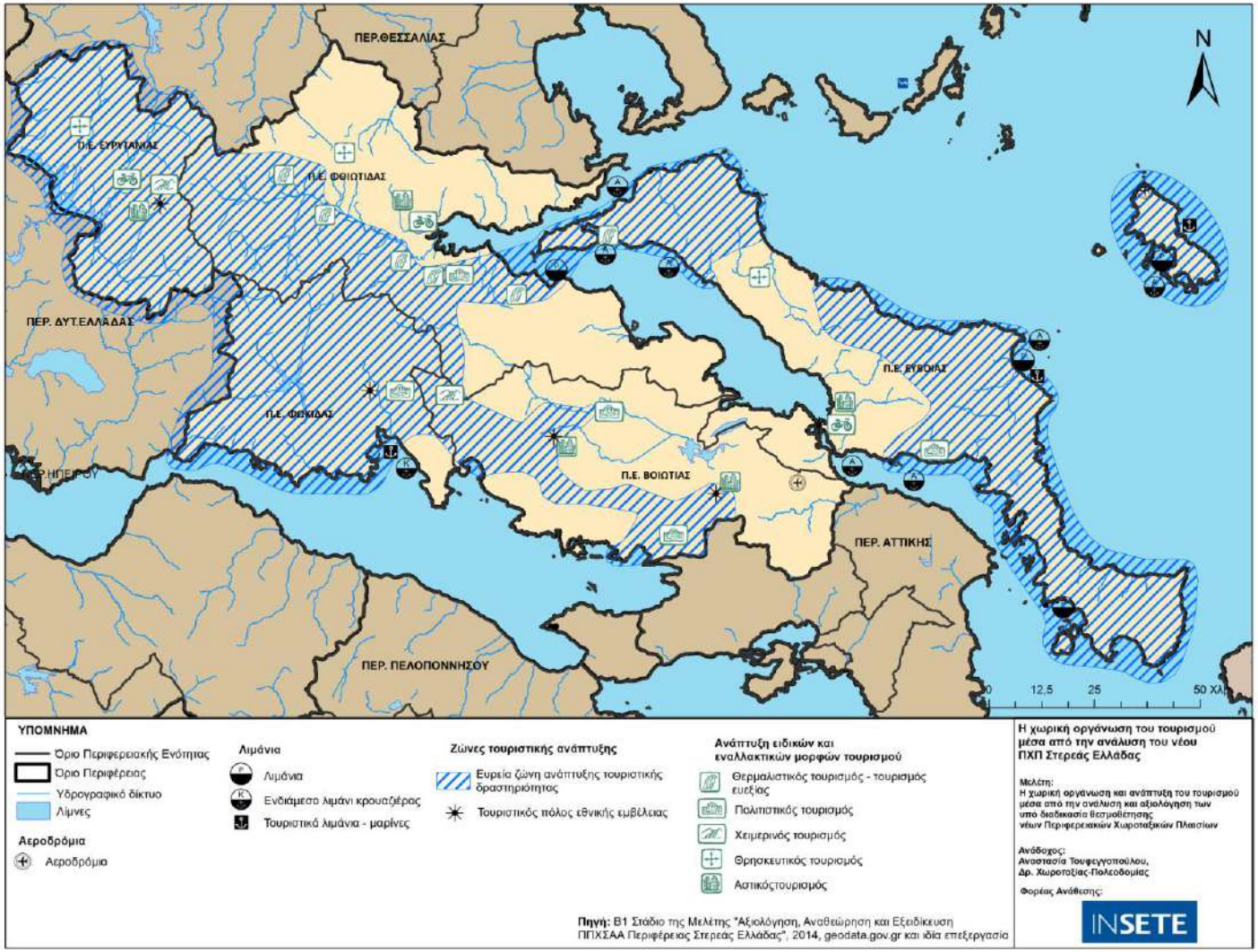

1.3.7. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Στάδιο Β1)[33]

Η στρατηγική κατεύθυνση του νέου ΠΧΠ για την ανάδειξη της θέσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (ΠΔΕ) στο διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό χωρικό σύστημα, η οποία παρουσιάζει ταυτόχρονα και άμεση συνάφεια με τον τουρισμό, είναι: **η αναβάθμιση της ΠΔΕ ως διεθνούς πολιτιστικού προορισμού με διεθνούς αξίας αρχαιολογικό – πολιτιστικό, φυσικό περιβάλλον** (Αρχαία Ολυμπία – Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων – περιοχές Ramsar).

Οι ειδικότερες κατευθύνσεις και οι, κατά προτεραιότητα, συγκεκριμένες προτάσεις και τα μέτρα για να προωθηθεί και να υλοποιηθεί η προαναφερθείσα κατεύθυνση, συνοψίζονται ως εξής:

- Περαιτέρω ανάδειξη και δικτύωση του αρχαιολογικού τριπόλου (Αρχαίας Ολυμπίας – Αρχαίας Ήλιδας – Επικούρειου Απόλλωνα), με προώθηση των έργων ανάδειξης της Αρχαίας Ήλιδας, βελτίωση και αναβάθμιση των οδικών συνδέσεων και λειτουργίας της τουριστικής σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμανιού του Κατακόλου με το μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας. Κατ' επέκταση ανάδειξη και δικτύωση του αρχαιολογικού τριπόλου με τους άλλους διεθνείς τουριστικούς προορισμούς του εθνικού χώρου που βρίσκονται σε γειτονικές περιφέρειες (πολιτιστικό – τουριστικό δίκτυο: Αρχαίας Ολυμπίας – Αρχαίας Ήλιδας – Επικούρειου Απόλλωνα – Παλάτι Νέστωρα - Επιδαύρου – Μυκηνών – Δελφών – Δωδώνης) με παράλληλη δικτύωση και με το ιστορικό/πολιτιστικό τρίπολο Μεσολογγίου – Ναυπάκτου – Θέρμου και τους υπόλοιπους σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της ΠΔΕ.
- Έμφαση στην επέκταση – ποιοτική αναβάθμιση (κυρίως με υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις) των τουριστικών υποδομών και τον εμπλουτισμό με νέες μορφές τουρισμού στις παράκτιες ζώνες που παρουσιάζουν περαιτέρω δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης υπό προϋποθέσεις (ακτές Δ. Κυλλήνης, Δ. Πηνειού, Δ. Ήλιδας μέχρι Κατάκολο, δυτικές ακτές Αιτ/νίας και παράκτιες περιοχές Δ. Ναυπακτίας, τουρισμός κρουαζιέρας στο Κατάκολο), με παράλληλο έλεγχο των συγκρούσεων γης και της διασφάλισης των περιβαλλοντικών πόρων.
- Συστηματική ενίσχυση ήπιων ΕΕΜΤ στην ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα και στις παραλίμνιες ζώνες κυρίως της Αιτ/νίας και σύνδεση και δικτύωση τους με τους παράκτιους τουριστικούς προορισμούς. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ΕΕΜΤ: α) χιονοδρομικός τουρισμός στην ευρύτερη περιοχή Καλαβρύτων και Χελμού (χιονοδρομικό κέντρο, οργάνωση αγώνων Downhill για αναβάτες – νέο ποδηλατικό μονοπάτι), β) θεραπευτικός τουρισμός (ιαματικές πηγές Καϊάφα, Κυλλήνης, Κουνουπελίου και αυτές της ΠΕ Αιτ/νίας), γ) θαλάσσιος, ιστιοπλοϊκός τουρισμός και τουρισμός κρουαζιέρας με σύγχρονες μαρίνες και εξοπλισμένα λιμάνια κρουαζιέρας (Κατάκολο, Πάτρα).

[33] Πηγή πληροφοριών είναι το Β1 Στάδιο της Μελέτης "Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας", 2014.

- Ανάπτυξη του τουρισμού των πόλεων (αστικού τουρισμού), αλλά και του συνεδριακού τουρισμού (Πάτρα, Μεσολόγγι, Ναύπακτος, Αγρίνιο, Πύργος – Αμαλιάδα).
- Ανάδειξη – αξιοποίηση των διεθνούς και εθνικής σημασίας τοπίων της ΠΔΕ ως στοιχείων που θα εμπλουτίσουν τις προοπτικές για την βιώσιμη ανάπτυξή της και θα διευρύνουν την ελκυστικότητά της και την προώθηση ήπιων ποιοτικών μορφών τουρισμού με όρους προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος.
- Έμφαση στη διαφοροποίηση, εξειδίκευση και ανάπτυξη με τη χρήση νέων τεχνολογιών, καινοτομικών προϊόντων και υπηρεσιών και με τη συνέργεια του ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη δημιουργία νησίδων αριστείας στον τομέα του τουρισμού, προστασίας και ανάπτυξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος.

Πιο συγκεκριμένα, **ο τομέας του τουρισμού της ΠΔΕ έχει ως κύρια στρατηγική κατεύθυνση την ποιοτική του αναβάθμιση, τον εμπλουτισμό του με νέες μορφές και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, έτσι ώστε να προκαλέσει τη μετατροπή των συνιστωσών της οικονομικής ύφεσης σε άξονες ευκαιριών.**

Ως προς τον προσδιορισμό των χωρικών τουριστικών ενοτήτων προτείνεται:
Π**ροσδιορίζονται 11 τουριστικές ενότητες, που περιλαμβάνουν 18 συνολικά διακριτές τουριστικές περιοχές** προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως αναπτυξιακές ενότητες τουρισμού. Αυτές είναι:
1. Αμβρακικού, 2. Δυτ. Ακτών Αιτωλοακαρνανίας, 3. Μεσολογγίου Αιτωλικού, 4. Ναυπακτίας, 5. Λιμνών Αιτωλοακαρνανίας, 6. Ακράτας – Αιγίου – Καλαβρύτων-Χελμού, 7. Πατρών – ΔΕ Δύμης και Μόβρης Δ. Δυτ. Αχαΐας – Ορεινής περιοχής Δ. Πατρέων και Ερυμάνθου, 8. Καλογριάς – Κοτυχίου (ΔΕ Λαρισσού Δ. Δυτ. Αχαΐας και ΔΕ Ανδραβίδας Δ. Ανδραβίδας - Κυλλήνης), 9. Ακτές ΔΕ Κάστρου Κυλλήνης και Δ. Πηνειού, 10. Δ. Πύργου - Αρχαίας Ολυμπίας – Δ. Ήλιδας – Αρχαίας Ήλιδας, 11. Ν.Δ. Ηλείας – Καϊάφα.

Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι ούτε μια τουριστική ενότητα ή περιοχή της ΠΔΕ δεν ανήκει στην κατηγορία των “ανεπτυγμένων τουριστικά περιοχών” του ΕΠΧΣΑΑΤ. Είναι σαφές ότι η ΠΔΕ δεν έχει αξιοποιήσει μέχρι σήμερα τις προοπτικές ανάδειξης των τοπικών της πόρων και των αξιόλογων χαρακτηριστικών στον τομέα του τουρισμού και σε σχέση με άλλες Περιφέρεις υστερεί σημαντικά. **Στόχος του νέου ΠΧΠ εκτός από την ανάδειξη της περιφέρειας σε τουριστικό προορισμό (κυρίως εναλλακτικό και ειδικό) είναι και ο προσανατολισμός του προς την ορεινή και πεδινή ενδοχώρα και τη σύνδεσή της με τις παράκτιες περιοχές**.

Οι 18 τουριστικές περιοχές στις οποίες διακρίνονται οι 11 τουριστικές ενότητες είναι:
1. Η παράκτια περιοχή Πύργου - Αρχαίας Ολυμπίας – Δ. Ήλιδας – Αρχαίας Ήλιδας. 2. Η παράκτια περιοχή Δ. Πατρών και ΔΕ Δύμης, Μόβρης Δυτικής Αχαΐας. 3. Οι Ακτές ΔΕ Κάστρου Κυλλήνης και Δ. Πηνειού. 4. Η παράκτια περιοχή Ακράτας – Αιγίου (Δήμου Αιγιαλείας). 5. Η παράκτια περιοχή Ναυπακτίας. 6. Η παράκτια ενότητα των Δυτικών

Ακτών Αιτωλοακαρνανίας. 7. Η παράκτια περιοχή Αμβρακικού. 8. Η παραλίμνια περιοχή Μεσολογγίου – Αιτωλικού. 9. Η παράκτια περιοχή Κοτυχίου – Καλογριάς. 10. Η παράκτια περιοχή Ν.Δ. Ηλείας – Καϊάφα. 11. Η ορεινή περιοχή Καλαβρύτων-Χελμού. 12. Η πεδινή και ορεινή περιοχή Δ. Αιγιαλείας. 13. Η ορεινή και πεδινή ενδοχώρα της Ναυπακτίας (εκτός της παράκτιας περιοχής). 14. Η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Αμβρακικού. 15. Η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας των Λιμνών Αιτωλοακαρνανίας. 16. Η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας των Δήμων Πατρών και Ερυμάνθου. 17. Η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Πύργου – Ήλιδας – Αρχαίας Ολυμπίας. 18. Η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Ζαχάρως, Κρέστενων – Ανδρίτσαινας.

Για τις ανωτέρω περιοχές ισχύουν οι παρακάτω κατευθύνσεις:

Ι. Αναπτυσσόμενες τουριστικά παράκτιες περιοχές

οι οποίες κατατάσσονται σε τρεις επιμέρους ομάδες - υποκατηγορίες, ως εξής:

- **Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με έντονες οικιστικές και τουριστικές πιέσεις και με το περιβάλλον τους παράλληλα να χρειάζεται σχεδιασμένες δράσεις και μέτρα αναβάθμισης και εξυγίανσης.**

Όλες οι περιοχές αυτής της κατηγορίας ανήκουν στις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (Α2) του ΕΠΧΣΑΑΤ και ισχύουν οι γενικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξής τους που περιγράφονται σε αυτό. Ξεχωρίζουν οι κατευθύνσεις:

- ✓ Ο κατά προτεραιότητα ταχύρρυθμος σχεδιασμός των Δήμων ή ΔΕ στα πλαίσια θεσμοθέτησης των τοπικών χωροταξικών σχεδίων, με ειδικότερους όρους και περιορισμούς.
- ✓ Η υποδοχή τουριστικών εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας (5 ή 4 αστέρων).
- ✓ Η προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας, η οποία συμβάλλει και στην μελλοντική προστασία γειτονικών τουριστικών περιοχών αναβαθμισμένης ποιότητας από την άναρχη διάσπαρτη δόμηση και την γειτνίαση με ασύμβατες χρήσεις και δραστηριότητες που υποβαθμίζουν το τοπίο και το περιβάλλον της περιοχής.

- **Παράκτιες αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με χαμηλού βαθμού οικιστικές και περιβαλλοντικές πιέσεις, οι οποίες παρουσιάζουν αναπτυσσόμενη δυναμική στην τουριστική κίνηση, ανωδομή και υποδομή.**

Για τις περιοχές αυτές ισχύουν επίσης οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ για τις αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (Α2). Ξεχωρίζει η κατεύθυνση:

- ✓ **Η επέκταση και ποιοτική αναβάθμιση των υποδομών του θαλάσσιου, ιστιοπλοϊκού και αλιευτικού τουρισμού**, συμπεριλαμβανομένων των υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων.

- **Παράκτιες περιοχές οι οποίες στο σύνολό τους ή στην μεγαλύτερη έκτασή τους χαρακτηρίζονται από θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας αλλά έχουν δυνατότητες ήπιας ανάπτυξης με παράλληλη ανάδειξη των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πόρων τους.**

Στις περιοχές αυτές, λόγω του χαρακτηρισμού των ευρύτερων εκτάσεών τους ως προστατευόμενων περιοχών διεθνούς σημασίας, ισχύουν οι στρατηγικές κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ για τις περιοχές (Ζ) (περιοχές του Εθνικού Συστήματος

Προστατευόμενων Περιοχών) και συγκεκριμένα οι κατευθύνσεις α έως θ και οι όροι και περιορισμοί προστασίας των Π. Δ/γματος διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών.

Επιπλέον, προστίθενται οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

- ✓ **Αναβάθμιση μεταφορικών υποδομών και υπηρεσιών των σταθμών διακίνησης επισκεπτών**.
- ✓ **Δημιουργία τοπικών δικτύων σύνδεσης τουριστικών προορισμών**, με στόχο την αναμενόμενη τουριστική ζήτηση.
- ✓ **Ανάπτυξη τουριστικών διαδρομών μεταφοράς τουριστών και πεζοπορικών διαδρομών** (δυνατότητα ένταξης υδροπλάνων).
- ✓ **Πύκνωση και αναβάθμιση των υποδομών υγείας και συσχετισμός τους με τις κυρίαρχες τουριστικές δραστηριότητες**.

ΙΙ. Στις τουριστικές περιοχές της πεδινής και ορεινής ενδοχώρας διακρίνονται δύο υποκατηγορίες τουριστικών περιοχών:

- **Οι τουριστικές περιοχές που παρουσιάζουν ήδη μια αναπτυσσόμενη δυναμική στον ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό.**

Γι’ αυτές τις περιοχές ισχύουν οι κατευθύνσεις της κατηγορίας (Β1) “Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού” του ΕΠΧΣΑΑΤ με την διευκρίνιση ότι στην ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων και του Χιονοδρομικού Κέντρου ως πόλου εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, ισχύουν οι κατευθύνσεις της κατηγορίας (Β2) “Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού” του ΕΠΧΣΑΑΤ. Σημειώνεται ακόμη ότι στα τμήματα των τουριστικών αυτών περιοχών που ανήκουν στο Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ για τις περιοχές (Ζ) (Περιοχές Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών).

- **Οι υπόλοιπες σχετικά αναξιοποίητες τουριστικά περιοχές της ενδοχώρας.**

Σ΄ αυτές τις περιοχές ισχύουν οι κατευθύνσεις για τις περιοχές (Β1) του ΕΠΧΣΑΑΤ, αλλά στα πλαίσια της ενίσχυσης και αναβάθμισης της τουριστικής τους ζήτησης, ελκυστικότητας και ποιοτικής αναβάθμισης, επισημαίνονται και οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

- ✓ Η κατά προτεραιότητα ένταξη των περιοχών αυτής της κατηγορίας σε ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα ενίσχυσης του εναλλακτικού τουρισμού, στήριξης της επιχειρηματικότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ενίσχυσης της απασχόλησης και της εισαγωγής νέων κλάδων παραγωγής και αναπλάσεων στον ορεινό χώρο.
- ✓ Η ενίσχυση και δικτύωση συγκεκριμένων ΕΕΜΤ που δεν έχουν αξιοποιηθεί σ’ αυτές τις περιοχές: οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, ήπιες δραστηριότητες ορεινού, λιμναίου και ποτάμιου τουρισμού, θεραπευτικός τουρισμός (στις ιαματικές πηγές), πολιτιστικός τουρισμός, θρησκευτικός, προσκυνηματικός τουρισμός (σηματοδότηση θρησκευτικών διαδρομών κ.ά.), αθλητικός τουρισμός και γήπεδα golf (σε πεδινές εκτάσεις της Αιτωλ/νίας, παραλίμνιες, παραποτάμιες). Ανάπτυξη ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας στις ακτές του Ιονίου, σε δικτύωση με Ιόνια Νησιά, Δαλματικές Ακτές, Βενετία.

Γενικές κατευθύνσεις:

- Συμπληρωματικά με το ΕΠΧΣΑΑΤ, για την χωροθέτηση περιοχών τουριστικής χρήσης από τον υποκείμενο σχεδιασμό προτείνεται να λαμβάνονται υπόψη για κάθε περιοχή τα προγραμματικά μεγέθη για κύρια και παραθεριστική κατοικία και οι δυνατότητες δημιουργίας οργανωμένων αναπτύξεων με βάση τις υπάρχουσες και προγραμματιζόμενες τεχνικές και ειδικές (τουριστικές) υποδομές.
- Για την ποιοτική αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, οι παράκτιες τουριστικά αναπτυσσόμενες περιοχές της κατηγορίας (Α2) του ΕΠΧΣΑΑΤ είναι σκόπιμο και αναγκαίο να αντιμετωπίζονται σε συνδυασμό (εταιρική σχέση) με τις όμορες πεδινές και ορεινές περιοχές της ενδοχώρας της κατηγορίας (Β1) και (Β2) του ΕΠΧΣΑΑΤ. Με την εκτόνωση της τουριστικής κίνησης από την παράκτια προς την πεδινή, ημιορεινή και ορεινή ενδοχώρα και από τον (μαζικό) παραθαλάσσιο τουρισμό προς τις (ειδικές) εναλλακτικές μορφές, είναι δυνατόν να επιτευχθεί η συμπλήρωση και ολοκλήρωση του τοπικού τουριστικού προϊόντος.
- Συστηματική ενίσχυση των ΕΕΜΤ ιδιαίτερα στις διεθνούς σημασίας προστατευόμενες περιοχές της ΠΔΕ (“Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού”, “Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου - Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Εύηνου και νήσων Εχινάδων”, Λίμνες Αιτωλ/νίας-Natura).
- Η βελτίωση της προσπελασιμότητας των τουριστικών περιοχών και των πόλων έλξης καθώς και η μείωση της χρονοαπόστασης από τις πύλες εισόδου τουριστών στην χώρα γενικά και στην ΠΔΕ ειδικότερα, αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την ανάπτυξη του τουρισμού κάθε τουριστικής περιοχής της περιφέρειας.
- Τέλος, η δικτύωση τουριστικών μορφών και πόλων έλξης τόσο μέσα στην ΠΔΕ όσο και σε γειτονικές περιφέρειες αποτελεί σημαντικό παράγοντα εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος και προσέλκυσης τουριστών γενικών και ειδικών ενδιαφερόντων.
    - ✓ Δικτύωση πόλων αρχαιολογικού - πολιτιστικού ενδιαφέροντος και άλλων (πολιτιστικές διαδρομές με πόλους τα μεσαιωνικά κάστρα της ΠΔΕ - Ακτίου, Βόνιτσας, Αμφιλοχίας, Οινιάδων Κατοχής, Ναυπάκτου, Αντιρρίου, Ρίου, Γλαρέντζα /Χλεμούτσι - με κάστρα όμορων Περιφερειών).
    - ✓ Δικτύωση παράκτιων κέντρων θαλάσσιου, ιστιοπλοϊκού τουρισμού, τουρισμού κρουαζιέρας (στα Ιόνια νησιά, στις ακτές της Ηπείρου και δυτ. ακτές Μεσσηνίας).
    - ✓ Άλλες δικτυώσεις (πόλων ιαματικού - θεραπευτικού τουρισμού (Κυλλήνη, Καϊάφας) με αντίστοιχους όμορων Περιφερειών (Λουτράκι, Καμένα Βούρλα κ.ά.), - Χιονοδρομικών κέντρων (Καλαβρύτων με Ζήρειας ορεινής Κορινθίας με Παρνασσού), - Εναλλακτικών μορφών τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων, - Αγροτουριστικών καταλυμάτων).

Στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης της περιφέρειας εντοπίζονται και προτείνονται οι ακόλουθες **σημειακές ποιοτικές εγκαταστάσεις**:

- στην περιοχή του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων, όπου προτείνεται επέκταση και αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών για την δραστική αύξηση της τουριστικής περιόδου και κίνησης του χιονοδρομικού κέντρου, με βάση συγκεκριμένη μελέτη (master plan),
- στις ακτές Μύτικα, με μελλοντική ενεργοποίηση της σχεδιαζόμενης χωροθέτησης ΠΟΤΑ στην παράκτια ζώνη,
- στις εγκαταστάσεις της ευρύτερης περιοχής της Λίμνης Καϊάφα και στο Κουνουπέλι (προώθηση του ιαματικού τουρισμού),
- στην περιοχή της Αιγιαλείας (με προώθηση του ειδικού αθλητικού τουρισμού - golf) και
- στη παράκτια περιοχή του Δ. Ήλιδας (με αναβάθμισή της).

Στις θέσεις αυτές είναι αναγκαίο να προστεθούν και οι πιθανές αξιοποιήσεις εκτάσεων του Δημοσίου μέσω του ΤΑΙΠΕΔ και τις σχετικές μελέτες ΕΣΧΑΔΑ με χρήση ‘’τουρισμός – αναψυχή’’.

Ως προς τις ειδικές **κατευθύνσεις που δίδονται για την ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας** στην ΠΔΕ αναφέρονται τα εξής:

- Προτείνεται κατά προτεραιότητα η θεσμοθέτηση-ενεργοποίηση-εφαρμογή των μελετών του υποκείμενου σχεδιασμού, καθώς και διαχειριστικών σχεδίων σε αυτές τις ενότητες, με την πρόβλεψή τους για δραστικό περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης, με αύξηση των ορίων κατάτμησης και αρτιότητας και απαγόρευση χρήσεων γης που δε συνάδουν με την τουριστική χρήση ή/και την προστασία των φυσικών και τοπιακών πόρων.
- Ένταξη τουριστικών εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας (είτε με εκσυγχρονισμό υπαρχόντων είτε με την ένταξη νέων) στις ζώνες με έντονες οικιστικές/τουριστικές πιέσεις[34].
- Δραστικός περιορισμός και αποτροπή της ανάπτυξης παραθεριστικής κατοικίας και ενίσχυση των ΕΕΜΤ με παράλληλη ανάδειξη, προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος στις προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας φυσικού περιβάλλοντος[35].
- Διαμόρφωση, ενεργοποίηση και σταδιακή υλοποίηση ολοκληρωμένων σχεδίων (στο σύνολο της περιφέρειας) ιδιαίτερα στις μειονεκτικές ορεινές περιοχές για την ανάπτυξη της Β΄ κατοικίας μεμονωμένα ή σε οργανωμένη μορφή και προώθηση των ΕΕΜΤ (μέσω κινήτρων και συμμετοχής σε σχετικά κοινοτικά προγράμματα).

[34] Παράκτιες περιοχές των δήμων Πατρέων, Αιγιαλείας (Αίγιο – Ακράτα) στην ΠΕ Αχαϊας, Παράκτιες περιοχές των δήμων Πύργου (εκτός ΔΕ Βώλακος), Ήλιδας, Ανδραβίδας – Κυλλήνης και Πηνειού στην ΠΕ Ηλείας και, Παράκτιες περιοχές του δήμου Ναυπακτίας στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

[35] Παράκτιες περιοχές του Αμβρακικού κόλπου και του δήμου Μεσολογγίου στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, Παράκτιες περιοχές των νότιο-δυτικών ακτών της ΠΕ Ηλείας και της λιμνοθάλασσας του Κοτυχίου (μέχρι Λιμνοθάλασσα Καλογριάς) στις ΠΕ Ηλείας-Αχαϊας.

Χάρτης 10: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας

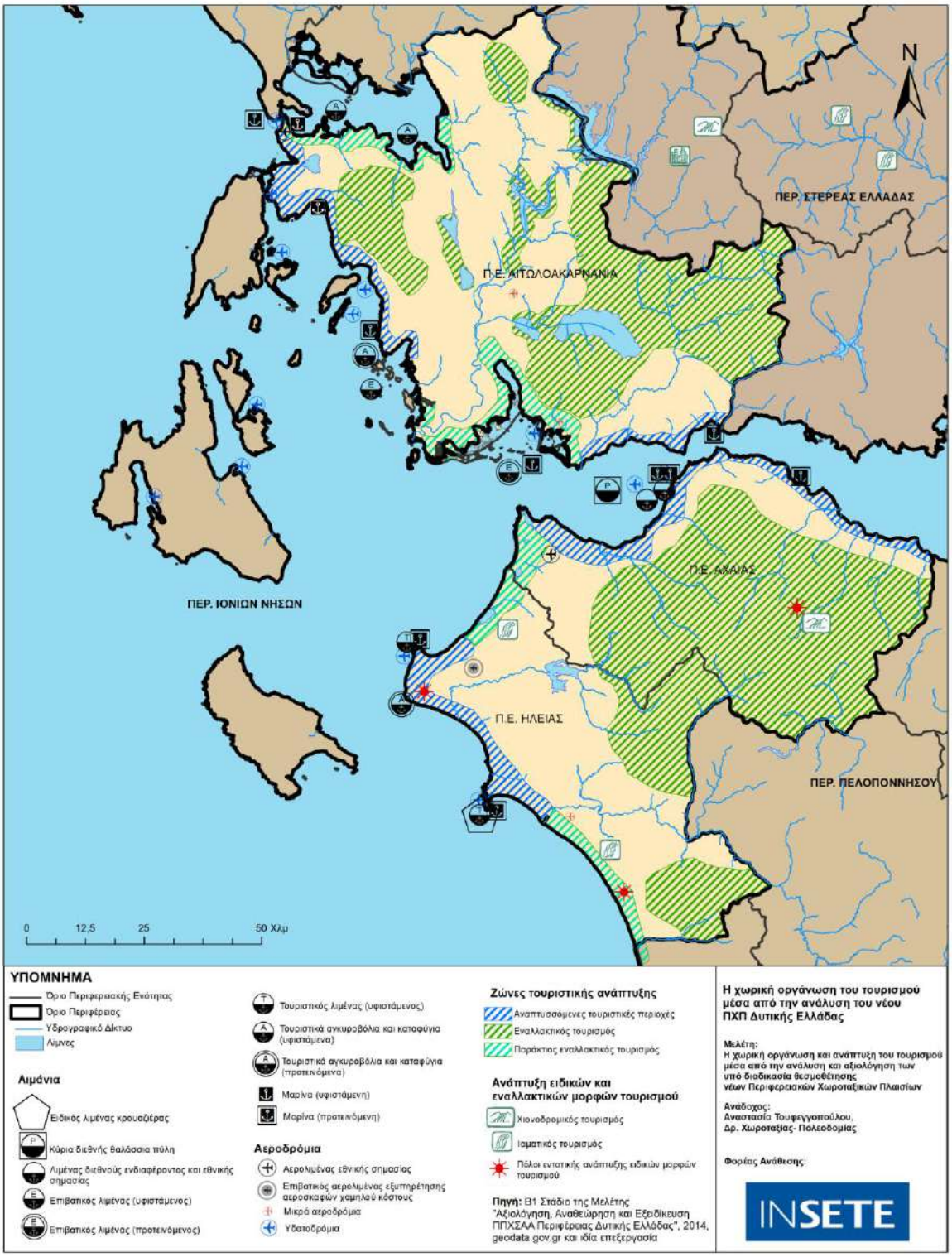

1.4. ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΘΗΝΑΣ – ΑΤΤΙΚΗΣ[36]

Βασική επιδίωξη της στοχοθεσίας του νέου ΡΣΑ αποτελεί η ενδυνάμωση του ρόλου της Αττικής ως πολιτιστικής μητρόπολης, κέντρου παροχής υπηρεσιών υγείας, προορισμού μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων, τουριστικού πόλου διεθνούς ακτινοβολίας με πολυσχιδή ταυτότητα, με έμφαση στον πολιτιστικό και συνεδριακό τουρισμό, καθώς και με δυνατότητες παραθεριστικού τουρισμού σε παράλιες περιοχές της Αττικής και στα πλησίον αυτής νησιά.

Για την **οργάνωση των δραστηριοτήτων του τουρισμού** στην Αττική ισχύουν τα προβλεπόμενα στο ΕΠΧΣΑΑΤ.

Ως βασικοί στόχοι για την ανάπτυξη του τομέα τουρισμού καταγράφονται οι εξής:

- Ενδυνάμωση της ελκυστικότητας της Αθήνας–Αττικής ως ευρωπαϊκού μητροπολιτικού τουριστικού προορισμού με διεθνή και εθνική ακτινοβολία.
- Εδραίωση του ρόλου της Αθήνας–Αττικής ως "Πόλης – Πύλης" σε επίπεδο χώρας για τον τουρισμό και συγκράτηση κατά το δυνατόν της τουριστικής κίνησης με συγκρότηση αναγνωρίσιμης τουριστικής ταυτότητας.
- Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη με στόχους την οικονομική ευημερία, την κοινωνική και ενδοπεριφερειακή συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία.

Η αύξηση της ελκυστικότητας της Αθήνας–Αττικής ως τουριστικού προορισμού με διεθνή ακτινοβολία επιδιώκεται με:

- την ενίσχυση της τουριστικής υποδομής,
- τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος,
- την επέκταση της τουριστικής περιόδου και
- τη δικτύωση των πολιτιστικών πόλων και του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι επιμέρους στόχοι για την ανάπτυξη του τομέα τουρισμού είναι οι εξής:

- Η εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των φυσικών πόρων και περιβαλλοντική αναβάθμιση περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.
- Η ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και η προώθηση του εκσυγχρονισμού και της αναβάθμισης των υφιστάμενων καταλυμάτων, καθώς και της ανάπτυξης νέων με όρους "πράσινης ανάπτυξης".
- Η βελτίωση της απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του τομέα στην Αττική, με την προσαρμογή και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος.
- Η διευκόλυνση της πρόσβασης στους τουριστικούς προορισμούς από το διεθνή και από τον εθνικό χώρο.

[36] Πηγή πληροφοριών είναι ο Ν. 4277/2014: "Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ Α' 156/1-8-2014).

- Η ορθολογική οργάνωση και η ανάπτυξη του τομέα, βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και χαρακτηριστικών των περιοχών, στα πλαίσια των επιμέρους χωρικών ενοτήτων.
- Η αξιοποίηση των ολυμπιακών εγκαταστάσεων.
- Η προώθηση της Αττικής, ως προορισμού συνεδριακού τουρισμού (MICE), και η ενίσχυση της τουριστικής έλξης της Αττικής, ως αυτόνομου προορισμού αστικού τουρισμού σύντομης διάρκειας (city break), με κατάλληλες επενδύσεις και εγκαταστάσεις που θα ενισχύσουν τη θέση της πόλης ως παγκόσμιου πόλου έλξης.
- Η ανάπτυξη στην Αττική ΕΕΜΤ τουρισμού, όπως ο πολιτιστικός, περιηγητικός, συνεδριακός, εκθεσιακός, επιχειρηματικός, θαλάσσιος (σκαφών αναψυχής και κρουαζιέρας), ιατρικός, τουρισμός φύσης, αθλητικός – προπονητικός, τουρισμός μεγάλων γεγονότων (mega events), τουρισμός σπορ αέρος, προσκυνηματικός, αγροτουρισμός, γαστρονομικός, ιαματικός και θεραπευτικός, αναψυχής και διασκέδασης.

Οι προαναφερθείσες ΕΕΜΤ που προωθούνται μέσω του νέου ΡΣΑ και ο χωρικός τους προσδιορισμός καταγράφονται αναλυτικά στο Α’ Παραδοτέο της παρούσας μελέτης.

Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ότι ειδική έμφαση δίνεται στα νησιά της περιφέρειας:

- Η διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας εγκαταστάσεων ελλιμενισμού κρουαζιεροπλοίων και εξυπηρέτησης των επιβατών τους, με σκοπό τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από την ανάπτυξη της κρουαζιέρας στην Αττική, καθώς επίσης και η αντιμετώπιση πιθανών επιπτώσεων στους τόπους προορισμού και επισκέψεων.

Αναλυτικότερα, για την ανάπτυξη της κρουαζιέρας και τη μεγιστοποίηση των ωφελειών που προκύπτουν από αυτή, συνυπολογίζονται στα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού οι απαιτήσεις και επιπτώσεις στους τόπους προορισμού και επισκέψεων. Για το λόγο αυτόν, προτείνεται η δυνατότητα κατάρτισης ειδικών σχεδίων εμπλουτισμού και διαχείρισης προορισμών και η δημιουργία επιπλέον θέσεων ελλιμενισμού για την εξυπηρέτηση της κρουαζιέρας (Λαύριο).

Συγκεκριμένα, οι κατευθύνσεις χωρικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι οι εξής:

- Προωθείται η χωρική διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς, ανάλογα με το χαρακτήρα και τις δυνατότητες κάθε χωροταξικής ενότητας και τις αλληλεξαρτήσεις με τις παρακείμενες Περιφέρειες Πελοποννήσου (Κορινθία, Αργολίδα) και Στερεάς Ελλάδας (Βοιωτία, Εύβοια, Φωκίδα), Κυκλάδων (Β–ΒΔ Κυκλάδες), με χωρική κατανομή των ανάλογων μέτρων τουριστικής πολιτικής για την ανάπτυξή της.
- Ο κατεξοχήν τρόπος ανάπτυξης του τουρισμού είναι ο αστικός τουρισμός.

- Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός της υφιστάμενης τουριστικής υποδομής, καθώς και η δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων.
- Ειδικά για το κέντρο της Αθήνας, η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της υποβάθμισης του ιστορικού κέντρου της, πρόκειται να συμβάλει στην ανάδειξή του ως πυρήνα city break τουρισμού. Γι΄ αυτό, οι όποιες πολιτικές και παρεμβάσεις στο κέντρο της Αθήνας οφείλουν να λαμβάνουν ως σημαντική συνιστώσα του σχεδιασμού την πολιτική για ανάδειξη του κέντρου ως τουριστικού πόλου.
- Ο σχεδιασμός και η ανάδειξη ειδικών διαδρομών περιπάτου και επισκέψεων που αναδεικνύουν τα ιστορικά χαρακτηριστικά σε συνδυασμό με τα ενδιαφέροντα της σύγχρονης πόλης.
- Η δημιουργία και η ανάδειξη διαδρομών και δικτύων περιοχών που συγκεντρώνουν στοιχεία φυσικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Κυριότερες τέτοιες περιοχές είναι ο Μαραθώνας, το Τατόι, η Μακρόνησος, το Σούνιο, η ευρύτερη περιοχή της Λαυρεωτικής, η Ελευσίνα και το νησιωτικό σύμπλεγμα της Αττικής.
- Η επανάχρηση του υφιστάμενου κτηριακού αποθέματος οποιασδήποτε χρήσης, για τη μετατροπή του σε τουριστικά καταλύματα.
- Η κατασκευή νέων καταλυμάτων επιτρέπεται εντός των θεσμοθετημένων ζωνών του υποκείμενου σχεδιασμού ή σε οργανωμένες τουριστικές αναπτύξεις μεγάλης κλίμακας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην επόμενη περίπτωση.
- Η χωροθέτηση των τουριστικών υποδομών μεγάλης κλίμακας γίνεται κατά προτεραιότητα εντός των θεσμοθετημένων ζωνών του υποκείμενου σχεδιασμού, όπου επιτρέπεται η χρήση ή με βάση τις διατάξεις για τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 1 του Ν. 4179/2013.
- Η εξυπηρέτηση των θεματικών πάρκων επιτυγχάνεται κατά προτεραιότητα από μέσα σταθερής τροχιάς και σε συνέργεια με αναπτυξιακούς πόλους και χώρους πρασίνου, αστικού και περιαστικού.

Η ελκυστικότητα της Αθήνας ως παγκόσμιου τουριστικού προορισμού επιδιώκεται και μέσω παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και τη δικτύωση της περιφέρειας, όπως:

- Αναπλάσεις σε περιοχές ολόκληρου του πολεοδομικού συγκροτήματος και κατά προτεραιότητα των ιστορικών κέντρων και του παράκτιου μετώπου.
- Σύνδεση του θαλάσσιου μετώπου με τον οικιστικό ιστό και απόδοσή του στους κατοίκους και τους επισκέπτες.
- Αναπλάσεις των πυλών − εισόδων της περιφέρειας, όπως τα λιμάνια, οι εθνικές οδοί και οι τερματικοί σταθμοί του δικτύου σιδηροδρόμων και υπεραστικών λεωφορείων.

- Προστασία, ανάδειξη και συνδυασμένη προβολή των πόρων του ευρύτερου περιαστικού χώρου.
- Βελτίωση της εικόνας των δημόσιων χώρων και της εικόνας των κτηρίων.
- Δικτύωση με μέσα σταθερής τροχιάς των προορισμών του αστικού τουρισμού και των μεγάλων πόλων τουριστικής έλξης στον εξωαστικό χώρο.
- Διευκόλυνση της πρόσβασης στους τουριστικούς προορισμούς από τις βασικές διεθνείς και εθνικές πύλες εισόδου. Διαμόρφωση προϋποθέσεων για τη διακίνηση μεγαλύτερου ποσοστού επισκεπτών με ήπιους τρόπους μετακίνησης.
- Η διαμόρφωση του συγκοινωνιακού και κυκλοφοριακού σχεδιασμού με τρόπο που να εξυπηρετεί και τις ανάγκες της τουριστικής δραστηριότητας. Προκειμένου η Αττική να καταστεί ελκυστικός προορισμός city break και κρουαζιέρας και λόγω των συγκεκριμένων απαιτήσεων των ως άνω μορφών τουρισμού, προβλέπεται η κατάρτιση ειδικού σχεδίου με κατευθύνσεις κυκλοφοριακής οργάνωσης και πολεοδομικών παρεμβάσεων προς ενσωμάτωση στον υποκείμενο σχεδιασμό.

Κατευθύνσεις πολιτικής και εργαλεία ανά κατηγορία τουριστικών περιοχών:

- **Πόλοι σημειακής ανάπτυξης τουριστικής υποδομής και αναψυχής** που περιλαμβάνουν πυρήνες τουριστικής υποδομής και άλλων συμβατών με την ακτή χρήσεων υπερτοπικής αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού που είναι δυνατόν να χωροθετούνται και σε περιοχές της επόμενης κατηγορίας.
  - ✓ Εκσυγχρονισμός και βελτίωση των υποδομών των υφιστάμενων μαρινών, με έλεγχο των τάσεων εντατικοποίησης της χρήσης μετά από εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας της περιοχής.
  - ✓ Προστασία των υφιστάμενων μικρών αλιευτικών καταφυγίων από τουριστικές πιέσεις και εξειδικευμένη χωροθέτηση νέων, με την προϋπόθεση ότι εξυπηρετούν αποκλειστικά επαγγελματική αλιευτική δραστηριότητα.
  - ✓ Οργάνωση των περιοχών συγκέντρωσης ξενοδοχειακών μονάδων με πολεοδομικά εργαλεία και έλεγχο των τάσεων εντατικοποίησης της χρήσης, μετά από εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας του περιβάλλοντος αστικού ή φυσικού χώρου. Προσανατολισμός της ανάπτυξης νέων μονάδων μόνο σε οργανωμένες ζώνες προς πολεοδόμηση, που υποδεικνύονται από προεδρικά διατάγματα εξειδίκευσης του νέου ΡΣΑ ή τον υποκείμενο σχεδιασμό.
  - ✓ Διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς, ιδίως στις ξενοδοχειακές μονάδες και τις ακτές κολύμβησης του ΕΟΤ. Ανακαίνισή τους με απομάκρυνση πρόσθετων χρήσεων και κατασκευών που αλλοιώνουν το χαρακτήρα και υποβαθμίζουν την ποιότητα της παράκτιας τουριστικής υποδομής.

- ✓ Επανάχρηση μνημείων βιομηχανικής αρχαιολογίας με στόχο την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και ταυτότητας του παράκτιου χώρου ως χωρικού κεφαλαίου της Αττικής και ένταξής του στο τουριστικό προϊόν.
- ✓ Θαλάσσια διασύνδεση των παράκτιων ιστορικών, πολιτισμικών και αρχαιολογικών μνημείων, καθώς και των σύγχρονων λιμενικών υποδομών.
- ✓ Διευκόλυνση της πρόσβασης του κοινού και τη διασφάλιση του κοινόχρηστου χαρακτήρα της ζώνης αιγιαλού και παραλίας.

- **Ζώνες ήπιας αναψυχής τουρισμού και παραθερισμού** που περιλαμβάνουν περιοχές κύριας και παραθεριστικής κατοικίας, με περιβάλλουσες ζώνες αστικού πρασίνου, ακτές κολύμβησης, αστικές παράκτιες ζώνες με τάσεις αποβιομηχάνισης ή ζώνες απελευθερούμενες από λιμενικές δραστηριότητες.
  - ✓ Διεύρυνση και ενίσχυση του δημόσιου, κοινόχρηστου χαρακτήρα της κρίσιμης παράκτιας ζώνης για όσο το δυνατόν περισσότερες και πολυπληθέστερες ομάδες χρηστών.
  - ✓ Ανάπτυξη τμημάτων της ως πόλων ήπιας αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού με ανάπλαση, αναβάθμιση, συμπλήρωση, εξυγίανση των ήδη υπαρχουσών δραστηριοτήτων, χωρίς αλλοίωση του φυσικού χαρακτήρα του παράκτιου δημόσιου χώρου και χωρίς προσθήκη νέων εγκαταστάσεων στις ήδη διαμορφωμένες.
  - ✓ Αύξηση της προσπελασιμότητας, βελτίωση ή εξασφάλιση κάθετων προσβάσεων σύνδεσης με τον αστικό ιστό και πριμοδότηση μετακινήσεων με θαλάσσια μαζική συγκοινωνία, όπου αυτό είναι εφικτό. Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση με την οργάνωση προσελεύσεων με δημόσια συγκοινωνία, αποθάρρυνση της χρήσης του αυτοκινήτου ΙΧ με πρόβλεψη χώρων στάθμευσης σε απόσταση από την ακτή και ειδική τιμολογιακή πολιτική.
  - ✓ Εξασφάλιση της συνέχειας της ζώνης του Θαλάσσιου Μετώπου και αποτροπή της επέκτασης της οικιστικής χρήσης με φυσικά εμπόδια και διαμορφώσεις και κατάλληλη θεσμοθέτηση μέσω των Πολεοδομικών Μελετών. Μετατροπή των οδικών αξόνων ταχείας διέλευσης, οι οποίοι αναπτύσσονται μεταξύ ακτής και αστικού ιστού, σε Αστικές Λεωφόρους, με μέτρα διευκόλυνσης των διαβάσεων των πεζών, όπως πράσινο κύμα για τη διάβαση πεζών, διαπλάτυνση στη νησίδα για στάση ποδηλάτων, διαμορφώσεις και μέτρα για τη μείωση της ταχύτητας των οχημάτων. Επιλεκτική κατασκευή έργων ανισόπεδων πεζοδιαβάσεων, μόνο όταν δεν είναι εφικτή η ανωτέρω αντιμετώπιση.
  - ✓ Ανάλογη λειτουργική μετατροπή σε πεζόδρομο ή οδό ήπιας κυκλοφορίας των παράλληλων με την ακτή οδών με κατά προτεραιότητα διάνοιξη εξωτερικών, περιμετρικών του σχεδίου,

δρόμων, ή λήψη άλλων μέτρων που θα αποφορτίσουν την οδική χρήση της παραλιακής οδού.

- ✓ Περιορισμό της πολεοδόμησης σε επίπεδο “οικιστικού συνεχούς” με την παρεμβολή ευρέων ζωνών πρασίνου και τη διασύνδεσή τους με το δίκτυο πρασίνου του αστικού ιστού της εκάστοτε ενδοχώρας. Παράλληλος έλεγχος της ανάπτυξης στην περιβάλλουσα ζώνη με προστασία του φυσικού τοπίου και απαγόρευση πολεοδόμησης περιοχών μεγάλων κλίσεων. Προώθηση οργανωμένων μορφών πολεοδόμησης στις εκτάσεις των οποίων δεν έχει ακόμα εγκριθεί η ΠΜΕ με αποτροπή της κατάτμησης.
- ✓ Απομάκρυνση ασύμβατων με την ακτή και τον κοινόχρηστο χαρακτήρα της δραστηριοτήτων και αποσυμφόρησή της από εντατικές - αποκλειστικές χρήσεις. Μετεγκατάσταση των νομίμως υφιστάμενων εξ αυτών στο εσωτερικό της έκτασης, με πολεοδομικά εργαλεία, για να αποδεσμεύεται η έκταση εγγύτερα στην ακτή.
- ✓ Οργάνωση των τουριστικών υποδομών, όπως μαρινών και ξενοδοχείων, με λήψη μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας και αναβάθμισης για το θαλάσσιο περιβάλλον και τον προσκείμενο αστικό ιστό.
- ✓ Εφαρμογή ήπιων τεχνικών για τα λιμενικά έργα, σε συνάρτηση με τη θαλάσσια δυναμική.
- ✓ Εξασφάλιση υψηλής ποιότητας και αισθητικής αστικού περιβάλλοντος και τοπίου, με έλεγχο των κατασκευών και της ηχορύπανσης στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο, τήρηση ειδικών προδιαγραφών για τη φύτευση, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων νεότερης αρχιτεκτονικής.
- ✓ Επανάχρηση μνημείων βιομηχανικής αρχαιολογίας, με στόχο την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και ταυτότητας ως χωρικού κεφαλαίου της Αττικής.

Οι παραπάνω κατευθύνσεις για την χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού **προκύπτουν έμμεσα και από τις αντίστοιχες κατευθύνσεις οργάνωσης των Χωρικών Ενοτήτων της Αττικής** του νέου ΡΣΑ. Ταυτόχρονα, μέσω του **Οικιστικού Δικτύου Πολεοδομικών Κέντρων μητροπολιτικής, ευρείας και τοπικής εμβέλειας αλλά και των Αναπτυξιακών Αξόνων και Πόλων** που καταγράφονται στο νέο ΡΣΑ, υπονοούνται συγκεκριμένες κατευθύνσεις και επιδιώξεις για την τουριστική οργάνωση και ανάπτυξη της περιφέρειας Αττικής. Όλες οι παραπάνω κατευθύνσεις καταγράφονται αναλυτικά στο Α’ Παραδοτέο της παρούσας μελέτης.

Ως προς τις **στρατηγικές κατευθύνσεις για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και τη διαχείριση του παράκτιου χώρου της Αττικής αναδεικνύεται η αρχή ότι αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της περιφέρειας και ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός του**

πρόκειται να μεγιστοποιήσει τα οφέλη, οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά, που προκύπτουν από την αξιοποίησή του.

Οι **ειδικότεροι στόχοι και κατευθύνσεις πολιτικής για τον παράκτιο χώρο και την τουριστική του ανάπτυξη, ανά υποπεριοχή ή ζώνη**, είναι οι εξής:

- Για τους **Πόλους σημειακής ανάπτυξης τουριστικής υποδομής και αναψυχής** και τις **Ζώνες ήπιας αναψυχής στον αστικό ιστό και περιοχές παραθερισμού,** ισχύουν οι κατευθύνσεις τουριστικής ανάπτυξης, όπως αποδελτιώθηκαν παραπάνω, στις αντίστοιχες κατηγορίες τουριστικών περιοχών.
- **Ζώνες προστασίας και ανάδειξης φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος**
  - ✓ Προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση των παράκτιων οικοσυστημάτων στη θάλασσα και στη ξηρά, και εξασφάλιση της απαιτούμενης ισορροπίας σε μακροπρόθεσμη προοπτική βιώσιμης ανάπτυξης.
- **Δημόσια Ακίνητα:**
  - ✓ Προώθηση προγραμμάτων αξιοποίησης με τη μορφή ΟΥΤΔ.
  - ✓ Ανάπλαση, εξυγίανση, αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και συμπλήρωση υφιστάμενων τουριστικών εγκαταστάσεων και υποδομών με στόχο την προσέλκυση τουρισμού υψηλού επιπέδου και τη δημιουργία θυλάκων τουριστικής καινοτομίας και πρότυπης αναψυχής σε συνδυασμό με κατοικία.,
  - ✓ Προώθηση νέων μορφών θεματικού τουρισμού με συνδυασμό υποδομών, εγκαταστάσεων και δράσεων τουρισμού, αναψυχής, αθλητισμού και πολιτισμού και εξασφάλιση κατασκευών και εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας και αισθητικής με ένταξη στον περιβάλλοντα χώρο και το τοπίο και με ειδική μέριμνα για την ανάδειξη, προβολή και διατήρηση του υπάρχοντος φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου.

Χάρτης 11: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΡΣΑ Αθήνας – Αττικής

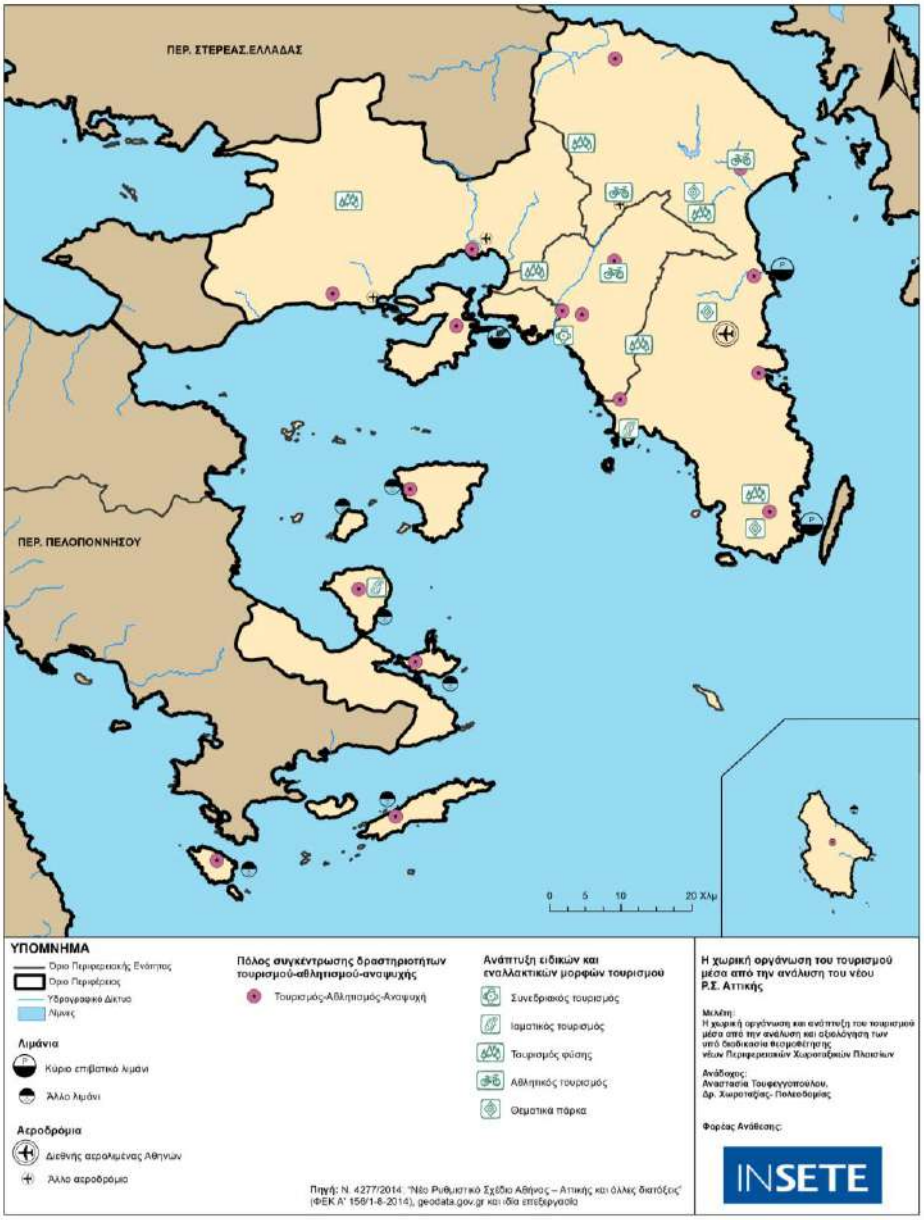

2. ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΣΑ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Αρχικά, **το πρώτο και πρωτεύουσας σημασίας σημείο κριτικής που κρίθηκε σκόπιμο να αξιολογηθεί είναι το ζήτημα του προτύπου χωρικής οργάνωσης της τουριστικής δραστηριότητας που προωθείται από τα νέα ΠΧΠ,** το οποίο είναι κατ' ουσία η παρουσίαση του επιλεγέντος σεναρίου χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού ανά περιφέρεια. Συνήθως, στο επίκεντρο αυτού του κριτηρίου βρίσκεται το μοντέλο ανάπτυξης και χωροθέτησης του τουρισμού που επιλέγεται καθώς και οι στρατηγικές κατευθύνσεις τόσο σε επίπεδο χωροταξικό όσο και σε επίπεδο αναπτυξιακό.

Πίνακας 2.1: Πρότυπο χωρικής οργάνωσης του τουρισμού - Περιφέρειες με κύριους τουριστικούς προορισμούς

Πρότυπο χωρικής οργάνωσης του τουρισμού		**Ζωνοποίηση**	**Σημειακή χωροθέτηση**	**Πόλοι**	**Στρατηγική**	Εξυγίανση υφιστάμενου χωρικού προτύπου	Ποιοτική αναβάθμιση	Εμπλουτισμός και διεύρυνση τουριστικού προϊόντος	Απεξάρτηση από τη διεθνή συγκυρία	Επικέντρωση στην υψηλής ποιότητας ζήτηση	Άμβλυνση εποχικότητας	Σύνδεση με τον πολιτισμό και τους περιβαλλοντικούς πόρους	Ανάπτυξη ΕΕΜΤ	Προώθηση οργανωμένων υποδοχέων ή/και ΣΤΚ έναντι της σημειακής χωροθέτησης	Περιορισμός ή/ και κατάργηση εκτός σχεδίου δόμησης	Αποτροπή κινδύνων από την κλιματική αλλαγή	**Η ανάπτυξη του τουρισμού ακολουθεί τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ - Προτάσεις ανάδρασης**
Περιφέρειες	**Με κύριους τουριστικούς προορισμούς**																
		Κ. Μακεδονία	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Ιόνιοι Νήσοι	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Κρήτη	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Πελοπόννησος	✓	✓					✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Αττική		✓	✓	✓		✓	✓				✓	✓	✓			✓

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 2.2: Πρότυπο χωρικής οργάνωσης του τουρισμού – Λοιπές Περιφέρειες

Πρότυπο χωρικής οργάνωσης του τουρισμού ανά περιφέρεια			**Ζωνοποίηση**	**Σημειακή χωροθέτηση**	**Πόλοι**	**Στρατηγική**	Εξυγίανση υφιστάμενου χωρικού προτύπου	Ποιοτική αναβάθμιση	Εμπλουτισμός και διεύρυνση τουριστικού προϊόντος	Απεξάρτηση από τη διεθνή συγκυρία	Επικέντρωση στην υψηλής ποιότητας ζήτηση	Άμβλυνση εποχικότητας	Σύνδεση με τον πολιτισμό και τους περιβαλλοντικούς πόρους	Ανάπτυξη ΕΕΜΤ	Προώθηση οργανωμένων υποδοχέων ή/και ΣΤΚ έναντι της σημειακής χωροθέτησης	Περιορισμός ή/ και κατάργηση εκτός σχεδίου δόμησης	Αποτροπή κινδύνων από την κλιματική αλλαγή	**Η ανάπτυξη του τουρισμού ακολουθεί τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ - Προτάσεις ανάδρασης**
Περιφέρειες	**Λοιπές**	**Β. Αιγαίο**	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
		Α. Μακεδονία - Θράκη	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
		Δ. Μακεδονία	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
		Θεσσαλία	✓	✓				✓	✓				✓	✓	✓	✓		✓
		Ήπειρος	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
		Στερεά Ελλάδα	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Δ. Ελλάδα	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Βάσει της συγκριτικής και συνθετικής ανάλυσης των ΠΧΠ που προηγήθηκε διαπιστώνεται ότι η πλειοψηφία των ΠΧΠ προτείνει συγκεκριμένες ζώνες ανάπτυξης του τουρισμού, οι οποίες συνήθως διακρίνονται, σύμφωνα και με το ΕΠΧΣΑΑΤ σε: Αναπτυγμένες Τουριστικά, Αναπτυσσόμενες Τουριστικά και Περιοχές ενδεικνυόμενες για την ανάπτυξη ειδικών - εναλλακτικών μορφών τουρισμού (Κεντρική Μακεδονία, Βόρειο Αιγαίο, Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, Θεσσαλία).

Από την αξιολόγηση αυτή προκύπτει, επίσης, ότι το 100% των νέων ΠΧΠ (εκτός του νέου ΡΣΑ) επιλέγει για την οριοθέτηση των κύριων περιοχών οργάνωσης και ανάπτυξης του τουρισμού το σύστημα της ζωνοποίησης, το οποίο περιέχει το πλεονέκτημα της σαφήνειας και υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποδειχθεί αποτελεσματικό. Αντιθέτως, μόνο το 58% των περιφερειών (Ιόνιοι Νήσοι, Αττική, Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα) προτείνει συγκεκριμένους πόλους τουριστικής ανάπτυξης με ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενίσχυσή τους.

Επίσης, οι κατευθύνσεις για: *"ποιοτική αναβάθμιση"*, *"εμπλουτισμός και διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος"*, *"σύνδεση με τον πολιτισμό και τους περιβαλλοντικούς πόρους", "ανάπτυξη ΕΕΜΤ", "προώθηση οργανωμένων υποδοχέων ή/και ΣΤΚ έναντι της σημειακής χωροθέτησης"* καθώς και "περιορισμός ή/ και κατάργηση εκτός σχεδίου δόμησης" βρίσκονται στο επίκεντρο της πρότασης χωρικής οργάνωσης του τουρισμού στο σύνολο των περιφερειών.

Άξιο σχολιασμού αποτελεί και η διαπίστωση πως λίγες είναι οι περιφέρειες (Κεντρική Μακεδονία, Ιόνιοι Νήσοι, Κρήτη, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα) που δίνουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις για την αποτροπή κινδύνων στον τουρισμό από την κλιματική αλλαγή, αν και αποτελεί βασική κατεύθυνση των προδιαγραφών εκπόνησής τους. Ειδικότερα, οι σχετικές προδιαγραφές αναφέρουν ως κατεύθυνση την "*προσαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων τους, στις νεώτερες ανάγκες και δεδομένα, δίδοντας έμφαση ιδίως στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της κλιματικής αλλαγής*"*.*,

Ειδικότερα, το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού ανά περιφέρεια έχει ως εξής:

<u>Π. Κεντρικής Μακεδονίας</u>
Επιλέγεται η οριοθέτηση των κύριων περιοχών του τουρισμού μέσω ενός συστήματος zoning. Συμπληρωματικά προσδιορίζονται, επίσης, θέσεις για ειδικές μορφές τουρισμού και ειδικές τουριστικές υποδομές. Η Ευρύτερη Αναπτυξιακή Ζώνη του τουρισμού περιλαμβάνει τρεις κύριες ζώνες: α) Η σημαντικότερη είναι στη Χαλκιδική (που επιμερίζεται σε Αναπτυγμένο Τουριστικά και Αναπτυσσόμενο Τουριστικά τμήμα), β) Η δεύτερη κατά σειρά σημασίας είναι η παραλιακή ζώνη της Πιερίας (Αναπτυσσόμενη Τουριστικά) και γ) Η τρίτη τοποθετείται στην κατηγορία "*Περιοχές ενδεικνυόμενες για την ανάπτυξη ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού*" που αποτελείται από δύο τμήματα (μερικώς υπάρχουσα ασθενή υποζώνη προς ενίσχυση στο βορειοδυτικό ορεινό τμήμα της περιφέρειας, με μια επίσης ασθενή και

μικρότερης έκτασης ομόλογη στο βορειοανατολικό τμήμα). Στις δύο πρώτες η στρατηγική συνίσταται στην εξυγίανση του χωρικού προτύπου, την ποιοτική αναβάθμιση και τη διεύρυνση προς συμπληρωματικές μορφές (συμπεριλαμβανόμενης της σύγχρονου τύπου οργανωμένης τουριστικής κατοικίας, σε αντιδιαστολή προς τη συμβατική διάσπαρτη εκτός σχεδίου παραθεριστική κατοικία). Στην τρίτη στόχος είναι η ποσοτική ενίσχυση, με παράλληλη διαφοροποίηση και σε άλλες μορφές συμβατές με τα ειδικά χαρακτηριστικά του ορεινού χώρου και ενίσχυση της απασχόλησης στον τουρισμό και συγγενείς δραστηριότητες.

Π. Ιονίων Νήσων

Και στο συγκεκριμένο Πλαίσιο επιλέγεται η ζωνοποίηση σε συνδυασμό ωστόσο με τους "*τουριστικούς πόλους ανάπτυξης*", δηλαδή τις σημειακές και γραμμικές τουριστικές αναπτύξεις, εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας και τους "*πόλους έλξης τουριστικής κίνησης*" εθνικής και περιφερειακής σημασίας. Το προτεινόμενο πρότυπο ανάπτυξης του τουρισμού στην ΠΙΝ συνίσταται: α) Στη διατήρηση και εξυγίανση του μαζικού παραθαλάσσιου τουρισμού στις ήδη ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, β) Στη μετεξέλιξη του μαζικού τουρισμού στις παράκτιες περιοχές σε βιώσιμο παράκτιο τουρισμό, γ) Στην ανάπτυξη ήπιου, ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην υπόλοιπη περιοχή με αξιοποίηση των παραδοσιακών οικισμών, και δ) Στην ανάπτυξη του τουρισμού σκαφών αναψυχής, κρουαζιέρας και καταδύσεων αναψυχής στο θαλάσσιο χώρο.

Π. Κρήτης

Ως πρότυπο εξέλιξης της τουριστικής δραστηριότητας επιλέγονται οι ήπιες μορφές πολυθεματικού τουρισμού, εναλλακτικού και ποιοτικά αναβαθμισμένου τύπου ή μορφές πολυθεματικού τουρισμού ενταγμένες σε οργανωμένους υποδοχείς. Στην υπεραναπτυγμένη βόρεια ακτή επιδιώκεται η ανάληψη δράσεων αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων, αναβάθμισης του δομημένου χώρου και αποτελεσματικού περιορισμού της ανάπτυξης μορφών μονοθεματικού μαζικού τουρισμού. Η ζήτηση για παραθεριστική κατοικία, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, οδηγείται προς το εσωτερικό, στους πολυπληθείς ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς. Και στο παρόν πλαίσιο ακολουθείται το σύστημα zoning.

Π. Πελοποννήσου

Γενική κατεύθυνση είναι ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης για εγκαταστάσεις τουρισμού-αναψυχής και για παραθεριστική κατοικία και η ανάπτυξή τους κυρίως σε ειδικές ζώνες που να επιτρέπουν τις χρήσεις αυτές ή/και σε οργανωμένους υποδοχείς. Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Πελοπόννησο ακολουθεί τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ (2013), με συγκεκριμένες προτάσεις για τροποποίηση (π.χ. η περιοχή του Κορινθιακού Κόλπου, η οποία χαρακτηρίζεται από το Ειδικό Πλαίσιο ως περιοχή αναπτυσσόμενη τουριστικά (Α2), προτείνεται να ακολουθήσει τις πολιτικές για τις αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές (Α1)). Και στο παρόν πλαίσιο ακολουθείται το σύστημα zoning.

Π. Βορείου Αιγαίου

Η ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού σε σταθερή, διασφαλισμένη και αειφόρο χωρική βάση αποτελεί τη βασικότερη στρατηγική κατεύθυνση του συγκεκριμένου Πλαισίου, με ειδικότερες συνιστώσες οργάνωσης του τομέα την πολύπλευρη ανάπτυξή του με τη δημιουργία ποιοτικότερων υποδομών, την αξιοποίηση νέων αγορών και την ανάπτυξη ΕΕΜΤ που σχετίζονται με το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά της ΠΒΑ.

Π. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Ως βασική κατεύθυνση του εν λόγω ΠΧΠ καταγράφεται η δημιουργία μίας ενιαίας τουριστικής ταυτότητας μέσα από την προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού σε συνδυασμό με το υπόλοιπο ενδογενές δυναμικό της περιφέρειας και σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτισμικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε χωρικής ενότητας. Στόχος είναι η μεγέθυνση του τουριστικού κλάδου ταυτόχρονα με τη μετάβαση από έναν μαζικό, αδιαφοροποίητο και μονοθεματικό τουρισμό σε έναν ποιοτικό και διαφοροποιημένο τουρισμό με την ανάδειξη των ΕΕΜΤ του που ευνοούνται από την ιδιαίτερη φυσιογνωμία κάθε περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό η προώθηση του κλασικού τουρισμού συνεπάγεται την αναβάθμισή του σε ένα προϊόν με ποιοτικά χαρακτηριστικά και την ένταξή του σε ένα πολυκεντρικό και πολυθεματικό δίκτυο.

Π. Δυτικής Μακεδονίας

Βασική επιλογή για την αναπτυξιακή φυσιογνωμία και εξέλιξη της ΠΔΜ αποτελεί η θεώρηση των φυσικών πόρων ως αναπτυξιακή συνιστώσα και προϋπόθεση, η οποία αναδεικνύει το ειδικό βάρος των οικοσυστημάτων στις επιλογές και κατευθύνσεις της χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού. Βασική επιδίωξη αποτελεί η βιώσιμη ένταξη των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος σε διαδικασίες αναπαραγωγής με τον ταυτόχρονο έλεγχο ανασχετικών παραγόντων.

Π. Θεσσαλίας

Αντίστοιχα και με άλλες περιφέρειες, η ΠΘ επιλέγει για την οργάνωση και ανάπτυξη του τουριστικού της τομέα, το σύστημα ζωνοποίησης, οριοθετώντας δυο (2) Ευρύτερες Αναπτυξιακές Ζώνες (Ζώνη τουρισμού και δεύτερης κατοικίας και Ζώνη αναπτυσσόμενου ορεινού τουρισμού), οι οποίες προσδιορίζονται χωρικά σε περιοχές που συγκεντρώνουν σημαντικής έκτασης και αξίας φυσικό απόθεμα και σημαντικούς ιστορικούς και καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς βουνού και θάλασσας. Οι περιοχές που περιλαμβάνονται στις ζώνες αυτές κατατάσσονται σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑΤ σε δύο (2) βασικές κατηγορίες: Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές (κατηγορία Α2) και Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (κατηγορία Β1), στις οποίες ισχύουν οι γενικές και ειδικές, ανάλογα με την κατηγορία κατάταξης κάθε περιοχής, κατευθύνσεις που περιλαμβάνει το ΕΠΧΣΑΑΤ.

Π. Ηπείρου

Ο χρονικός, χωρικός, θεματικός και ποιοτικός εμπλουτισμός του τουρισμού της ΠΗ εμπεριέχει τη σύνδεση μαζικών προορισμών του παράκτιου χώρου με πόρους της ενδοχώρας - σε μια λογική διευκόλυνσης της συνολικότερης κινητικότητας των

επισκεπτών από την (μαζική) ακτή στον (πολυθεματικό) ορεινό χώρο - ενίσχυση δράσεων δημιουργίας ολοκληρωμένων πολυθεματικών δικτύων, ανάδειξη στοιχείων της πολιτισμικής κληρονομιάς και ταυτότητας, αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της περιφέρειας στον τομέα του θαλάσσιου τουρισμού και σύνδεση με την πρωτογενή παραγωγή.

Π. Στερεάς Ελλάδας

Το πρότυπο που υιοθετείται για την ανάπτυξη του τουρισμού στην ΠΣΤΕ επιδιώκει τόσο την ισόρροπη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας σε όλη την περιφέρεια όσο και τη διάχυση και μετατόπισή της από τις ακτές στην ενδοχώρα. Η οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας γίνεται σε κομβικά σημεία φυσικών και πολιτιστικών πόρων (που λειτουργούν ως πόλοι έλξης και εγκατάστασης τουριστικών δραστηριοτήτων) σε δικτυακή διασύνδεση (υλική ή άυλη) με την απαραίτητη ενδοχώρα τους. Παράλληλα, οι πόλοι αυτοί, οι οποίοι ιεραρχούνται με βάση τη σπουδαιότητα, την εμβέλειά τους και την ελκτικότητά τους ως προς τον εξωτερικό τουρισμό, αποκτούν ειδικότερους τουριστικούς ρόλους, ώστε να αποτελέσουν πυρήνες γύρω από τους οποίους αναπτύσσονται συγκεκριμένες ειδικές και ήπιες μορφές τουρισμού.

Π. Δυτικής Ελλάδας

Εκτός από την ανάδειξη της ΠΔΕ ως διεθνούς πολιτιστικού προορισμού με διεθνούς αξίας αρχαιολογικό – πολιτιστικό, φυσικό περιβάλλον (Αρχαία Ολυμπία – Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων), η βασικότερη επιδίωξη του χωρικού προτύπου οργάνωσης και ανάπτυξης του τουρισμού της αποτελεί και ο προσανατολισμός του προς την ορεινή και πεδινή ενδοχώρα και τη σύνδεσή του με τις παράκτιες περιοχές. Για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού προσδιορίζονται, βάσει του ΠΧΠ, έντεκα (11) τουριστικές ενότητες, που περιλαμβάνουν δεκαοκτώ (18) συνολικά διακριτές τουριστικές περιοχές προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως αναπτυξιακές ενότητες τουρισμού, ομαδοποιημένες σε δυο (2) βασικές κατηγορίες περιοχών (1. Αναπτυσσόμενες τουριστικά παράκτιες περιοχές και 2. Τουριστικές περιοχές της πεδινής και ορεινής ενδοχώρας).

Π. Αττικής

Σε αντίθεση με την πλειοψηφία των ΠΧΠ, για τα οποία έχει ήδη επισημανθεί το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης του τουρισμού, σημειώνεται πως στην περίπτωση του ΡΣΑ συγκροτείται και ενισχύεται πλέγμα αναπτυξιακών αξόνων και πόλων με στρατηγικό χαρακτήρα που εκτείνεται σε όλες τις χωρικές διοικητικές ενότητες της Αττικής και το οποίο αποτελεί το βασικό σκελετό για τη χωρική διάρθρωση των οικονομικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων της περιφέρειας και ακολούθως και του τομέα του τουρισμού. Βάσει αυτού, ενδυναμώνεται ο ρόλος της Αττικής και αναδεικνύεται σε πολιτιστική μητρόπολη, σε τουριστικό πόλο διεθνούς ακτινοβολίας με πολυσχιδή ταυτότητα, με έμφαση στον πολιτιστικό και συνεδριακό τουρισμό, καθώς και με δυνατότητες παραθεριστικού τουρισμού σε παράλιες περιοχές της περιφέρειας και στα πλησίον αυτής νησιά, καθώς και σε κέντρο παροχής υπηρεσιών υγείας (ιατρικός τουρισμός) και σε προορισμό μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων.

2.2. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι κοινωνικές αλλαγές και εξελίξεις στον τρόπο διεξαγωγής των ταξιδιών στις χώρες αποστολής (νέα κοινωνικά και καταναλωτικά πρότυπα, αύξηση του ελεύθερου χρόνου και του αριθμού των ετήσιων ταξιδιών, στροφή στην παραδοσιακή ζωή και στο περιβάλλον της υπαίθρου, αλλαγές στα κίνητρα κ.λπ.) σε συνδυασμό με τις αλλαγές στα οργανωτικά χαρακτηριστικά του τουριστικού τομέα και στις επιλογές των τουριστών (αλματώδης επέκταση της χρήσης του διαδικτύου, βελτίωση των υποδομών και υπηρεσιών, αυξημένη ευαισθησία για την προστασία του περιβάλλοντος κ.λπ.) αλλά και η αμφισβήτηση του οφέλους των τουριστικών περιοχών από το μαζικό τουρισμό αποτέλεσαν τους βασικότερους παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού[37]. Επιπλέον, η αναγκαιότητα για αντιμετώπιση του προβλήματος της εποχικότητας, για γεωγραφική ανακατανομή της τουριστικής κίνησης και ανάδειξη νέων περιοχών, η ανάγκη να συνεκτιμάται πλέον ο παράγοντας "περιβάλλον" κ.λπ. από την πλευρά της πολιτικής και του σχεδιασμού συνέβαλαν προσθετικά στην ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού[38].

Για όλους τους προαναφερθέντες λόγους, τα ΠΧΠ εκ του περιεχομένου τους δεν θα μπορούσαν να αποκλείσουν αναφορές - κατευθύνσεις για τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ειδικότερα, ανά περιφέρεια προτείνεται:

[37] **Πηγή:** Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., Γκρίμπα, Ε. (2011). *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού-Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.

[38] **Πηγή:** Τουφεγγοπούλου, Α. (2014) *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού και Αναδυόμενοι Τουριστικοί Προορισμοί. Ο ρόλος του σχεδιασμού στη χωρική τους διάρθρωση και οι προϋποθέσεις ανάπτυξής τους* (Διδακτορική διατριβή, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο). Διαθέσιμο στο: http://dspace.lib.ntua.gr/handle/123456789/40052?show=full

Πίνακας 3.1: Κατευθύνσεις για τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού - Περιφέρειες με κύριους τουριστικούς προορισμούς

ΕΕΜΤ με κυρίαρχο κίνητρο	Περιφέρειες				
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς				
	Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική
Φύση/ Ύπαιθρο	Χιονοδρομικός, Φύσης, Οικοτουρισμός, Αγροτουρισμός, Γεωτουρισμός	Οικοτουρισμός, Τουρισμός Υπαίθρου, Γεωτουρισμός		Χιονοδρομικός, Γεωτουρισμός	Φύσης, Ορεινός Αγροτουρισμός
Πολιτισμό/ Θρησκεία	Πολιτιστικός, Θρησκευτικός, Γαστριμαργικός	Πολιτιστικός, Θρησκευτικός		Πολιτιστικός, Θρησκευτικός.	Πολιτιστικός
Επαγγελματικούς λόγους	Συνεδριακός, Εκθεσιακός			Συνεδριακός	Συνεδριακός
Θάλασσα	Θαλάσσιος, Καταδυτικός	Θαλάσσιος, Κρουαζιέρας, Καταδυτικός, Ναυταθλητισμός		Θαλάσσιος, Κρουαζιέρας Καταδυτικός	Θαλάσσιος
Υγεία/ ποιότητα ζωής	Θερμαλιστικός, Ευεξίας			Ιαματικός, Θεραπευτικός	Ιαματικός, Ιατρικός
Θεματικό κίνητρο		Γκολφ			Γκολφ, Αθλητικός, Θεματικά Πάρκα
Πόλη	City break			Αστικός	Αστικός
Αναφορά γενικά σε ΕΕΜΤ			✓		

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 3.2: Κατευθύνσεις για τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού - Λοιπές Περιφέρειες

ΕΕΜΤ με κυρίαρχο κίνητρο	Περιφέρειες						
	Λοιπές						
	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
Φύση/ Ύπαιθρο	Τουρισμός Υπαίθρου, Ορνιθολογικός, Γεωτουρισμός	Χιονοδρομικός - Χειμερινός, Τουρισμός Υπαίθρου, Οικοτουρισμός, Αγροτουρισμός, Ορειβατικός	Χιονοδρομικός, Τουρισμός Υπαίθρου, Φυσιολατρικός, Αγροτουρισμός, Οινοτουρισμός	Χιονοδρομικός - Αθλητικός	Ορεινός, Τουρισμός Υπαίθρου, Φυσιολατρικός, Οικολογικός, Αγροτοτουρισμός	Χιονοδρομικός - Χειμερινός, Τουρισμός Υπαίθρου Φυσιολατρικός, Οικοτουρισμός, Γεωλογικός	Χιονοδρομικός, Οικοτουρισμός, Αγροτουρισμός, Περιπέτειας
Πολιτισμό/ Θρησκεία	Πολιτιστικός, Θρησκευτικός Γαστρονομικός	Πολιτιστικός, Θρησκευτικός, Γαστρονομικός Αρχαιολογικός	Πολιτισμικός, Θρησκευτικός		Πολιτισμικός, Θρησκευτικός, Γαστριμαργικός	Πολιτιστικός, Θρησκευτικός/ Προσκυνηματικός, Γαστρονομικός	Πολιτισμικός, Θρησκευτικός, Γαστρονομικός
Επαγγελματικούς λόγους	Συνεδριακός	Συνεδριακός			Συνεδριακός	Συνεδριακός	Συνεδριακός
Θάλασσα	Κρουαζιέρας, Τουρισμός με σκάφη αναψυχής, Αλιευτικός, Καταδυτικός	Κρουαζιέρας, Τουρισμός με σκάφη αναψυχής		Κρουαζιέρας, Τουρισμός με σκάφη αναψυχής, Καταδυτικός	Κρουαζιέρας, Τουρισμός με σκάφη αναψυχής, Αλιευτικός	Θαλάσσιος, Κρουαζιέρας. Τουρισμός με σκάφη αναψυχής	Θαλάσσιος, Τουρισμός με σκάφη αναψυχής, Αλιευτικός
Υγεία/ ποιότητα ζωής	Ιαματικός, Θεραπευτικός	Ιαματικός, Τουρισμός Ευεξίας, Ιατρικός	Θερμαλιστικός, Ιαματικός	Ιαματικός	Ιαματικός, Ιατρικός	Θερμαλιστικός, Ιαματικός	
Θεματικό κίνητρο	Αθλητικός	Αθλητικός	Βιομηχανικός	Γκολφ, Αθλητικός	Αθλητικός	Αθλητικός	Αθλητικός
Πόλη	Αστικός	Αστικός, City break			Αστικός	Αστικός	Αστικός
Αναφορά γενικά σε ΕΕΜΤ							

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Συμπερασματικά, ως προς το δεύτερο κριτήριο παρατηρούνται τα εξής:

- Το σύνολο των ΠΧΠ αναφέρεται στις ΕΕΜΤ και μάλιστα στην συντριπτική τους πλειοψηφία (11 στα 12 εξεταζόμενα σχέδια, ήτοι 92% περίπου) και σε συγκεκριμένες εναλλακτικές μορφές, προωθώντας αντίστοιχες κατευθύνσεις ανάπτυξης (π.χ. ΡΣΑ Αθήνας – Αττικής, ΠΧΠ Δυτικής Μακεδονίας κ.λπ.).
- Όπως ήταν αναμενόμενο, οι νησιωτικές και παράκτιες περιφέρειες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στον θαλάσσιο τουρισμό (κρουαζιέρας, σκαφών αναψυχής, καταδυτικό κ.λπ.). Ωστόσο, δεδομένου ότι οι δραστηριότητες αυτές και οι συνοδευτικές τους εγκαταστάσεις αναπτύσσονται στον θαλάσσιο και παράκτιο χώρο, το γεγονός αυτό καθίσταται αντιληπτό ότι μπορεί να επιφέρει περαιτέρω ένταση σε ήδη επιβαρυμένους τόπους- προορισμούς. Άλλωστε, πρόκειται, για μια ομάδα προϊόντων, η οποία σχετίζεται άμεσα με τον τουρισμό διακοπών και τον οργανωμένο μαζικό τουρισμό. Από την άλλη πλευρά το είδος αυτό του τουρισμού συμβάλλει στην ανάδειξη νέων προορισμών αλλά και στον εμπλουτισμό και στην ανανέωση του τουριστικού προϊόντος των ήδη δημοφιλών προορισμών. Επίσης, δύναται να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της λιγότερο ανεπτυγμένης νησιωτικής χώρας (δεδομένου ότι πολλοί προορισμοί των σκαφών αναψυχής στην Ελλάδα είναι σε απομακρυσμένες περιοχές).
- Ο τουρισμός με κυρίαρχο κίνητρο την επαφή/ γνωριμία με το φυσικό ή/ και πολιτιστικό περιβάλλον είναι αυτός που απαντάται στο σύνολο των περιπτώσεων, με τον τουρισμό υπαίθρου και τον πολιτιστικό και θρησκευτικό τουρισμό να ξεχωρίζουν.
- Στην ίδια κατεύθυνση, ο συνεδριακός τουρισμός και γενικότερα η ομάδα των προϊόντων η οποία δραστηριοποιείται έχοντας ως κεντρικό κίνητρο τα ταξίδια για επαγγελματικούς λόγους, τα οποία συνδέονται άρρηκτα και με τον αστικό τουρισμό, αποτελεί μια κοινή προτεραιότητα ανάπτυξης των εξεταζόμενων ΠΧΠ. Ως ηχηρή παράλειψη επισημαίνεται η μη αναφορά στις συγκεκριμένες μορφές τουρισμού από το ΠΧΠ Θεσσαλίας και Κρήτης (λόγω κλίμακας αστικών κέντρων, πανεπιστημιακών και πολυτεχνικών σχολών κ.λπ.).
- Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ως ειδική κατεύθυνση ότι μόνο τα ΠΧΠ Ιονίων Νήσων και Ηπείρου προτείνουν στον τομέα του καταδυτικού τουρισμού τη δημιουργία καταδυτικών πάρκων με τη μορφή των ΠΟΑΚΠ (Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Καταδυτικών Πάρκων). Ενδεικτικά αναφέρεται το ΠΧΠ Ιονίων Νήσων στο οποίο προτείνεται ένα καταδυτικό πάρκο σε κάθε μεγάλο νησί και επιπλέον ένα σε κάθε ένα από τα ακόλουθα μικρά νησιά Διαπόντια νησιά, Παξοί, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη (συνολικά 10 καταδυτικά πάρκα – ΠΟΑΚΠ).
- Ακόμα, οι κατευθύνσεις που δίνονται αφορούν κυρίως στον τόπο ανάπτυξης της κάθε μορφής σε συνδυασμό σε ορισμένες περιπτώσεις με τις ειδικές υποδομές που απαιτούνται και όχι ειδικότερες κατευθύνσεις/ μέτρα σχετικά με την χωρική ανάπτυξη και οργάνωσή τους, ενώ για τους όρους και προϋποθέσεις συνήθως γίνεται παραπομπή στο ΕΠΧΣΑΑΤ.
- Ένα πρόσθετο σημείο κριτικής αφορά τη σύνδεση αυτών των μορφών αφενός μεταξύ τους και αφετέρου με το κυρίαρχο αναπτυξιακό πρότυπο που

χαρακτηρίζεται κατά το πρώτο σκέλος ικανοποιητική ενώ κατά το δεύτερο εξαιρετικά ελλιπής. Ενώ, λοιπόν, στις περισσότερες περιπτώσεις η ανάπτυξη των ΕΕΜΤ έρχεται να εμπλουτίσει και να διαφοροποιήσει το υφιστάμενο τουριστικό προϊόν στις περιπτώσεις ηπειρωτικών και κυρίως στις περιπτώσεις των Περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας, οι ΕΕΜΤ ενισχύουν ή ακόμα και δημιουργούν τουριστική προσφορά σε περιοχές όπου κυριαρχούν άλλοι παραγωγικοί τομείς, γεγονός που δεν προσεγγίζεται επαρκώς.

- Τέλος, υπογραμμίζεται ότι οι χάρτες που συνοδεύουν τις μελέτες δεν παρουσιάζουν τη χωρική οργάνωση αυτών των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού που επικεντρώνεται η πρόταση του κάθε ΠΧΠ ή σημειακά τους χώρους που μπορούν να αναπτυχθούν αυτές οι μορφές κατά προτεραιότητα, ενώ περιορίζονται στην οριοθέτηση ευρύτερων ζωνών για την ανάπτυξή τους. Εξαίρεση αποτελούν η Κεντρική Μακεδονία και η Στερεά Ελλάδα στις οποίες οι κατευθύνσεις είναι πιο συγκεκριμένες.

2.3. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥΣ ΥΠΟΔΟΧΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ[39]

Όσον αφορά, επιπλέον, τους οργανωμένους υποδοχείς, μεταξύ αυτών και του τουρισμού, η πρόβλεψη του νέου θεσμικού πλαισίου - Ν.4447/2014 - είναι τα ΠΧΠ να περιλαμβάνουν τους εγκεκριμένους οργανωμένους υποδοχείς δραστηριοτήτων, καθώς και τα εγκεκριμένα σχέδια δημόσιων ή ιδιωτικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας και όχι, όπως ίσχυε στο προηγούμενο θεσμικό πλαίσιο για τις Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, όπου ο Ν.2742/99 προέβλεπε τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια να οριοθετούν την περιοχή, όχι ακριβώς το σημείο που θα υλοποιηθούν, αλλά μια ζώνη αναζήτησης αυτών των οργανωμένων υποδοχέων. Αντιστοίχως, και οι προδιαγραφές σύνταξης των εν λόγω ΠΧΠ αναφέρουν την υποχρέωση οι Μελέτες Αξιολόγησης – Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης των Θεσμοθετημένων Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης να περιλαμβάνουν τις περιοχές, υπό μορφή εναλλακτικών δυνατοτήτων, στις οποίες θα αναζητηθεί κατά προτεραιότητα ο καθορισμός Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ). Για το λόγο αυτό, λοιπόν, όλα τα ΠΧΠ περιλαμβάνουν στο εσωτερικό τους κατευθύνσεις για τη χωροθέτηση των Οργανωμένων Υποδοχέων Τουριστικής Δραστηριότητας (ΟΥΤΔ), ωστόσο, μεταξύ του συνόλου των ΟΥΤΔ δίνουν έμφαση στις κατευθύνσεις για ΠΟΑΠΔ Τουρισμού.

[39] Σύμφωνα με το Ν.4179/2013 "Ως «οργανωμένος υποδοχέας τουριστικών δραστηριοτήτων» ορίζεται η περιοχή που αναπτύσσεται βάσει ενιαίου σχεδιασμού, προκειμένου να λειτουργήσει κατά κύρια χρήση ως οργανωμένος χώρος ανάπτυξης δραστηριοτήτων τουρισμού-αναψυχής και άλλων συνοδευτικών του τουρισμού, δραστηριοτήτων. Ως «οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων» νοούνται ιδίως: α) Οι Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) του άρθρου 29 του Ν. 2545/1997 (Α` 254), όπως τροποποιείται με το άρθρο 4 του παρόντος νόμου. β) Οι Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων Τουρισμού (ΠΟΑΠΔ) του άρθρου 10 του Ν. 2742/1999 (Α` 207), στις οποίες η αποκλειστική ή η κύρια χρήση είναι η χρήση τουρισμού-αναψυχής. γ) Οι Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ) του άρθρου 24 του Ν. 2508/1997 (Α` 124), στις οποίες επιτρέπονται χρήσεις τουρισμού-αναψυχής. δ) Τα Δημόσια Ακίνητα, των οποίων ο βασικός χωρικός προορισμός, σύμφωνα με τα οικεία εγκεκριμένα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) του άρθρου 12 του Ν. 3986/2011 (Α` 152) είναι ο τουρισμός - αναψυχή ή η δημιουργία παραθεριστικού - τουριστικού χωριού ή ο συνδυασμός των παραπάνω χρήσεων. ε) Περιοχές, για τις οποίες εκδίδονται Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) του άρθρου 24 του Ν. 3894/2010 (Α` 204) για επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού". Σημειώνεται, ωστόσο, ότι με το Ν. 4280/2014 καταργήθηκε το άρθρο 24 του Ν. 2508/1997 για τις ΠΕΡΠΟ με πρόβλεψη μεταβατικής διάταξης για συνέχιση της διαδικασίας με τις προϊσχύουσες διατάξεις για την πολεοδόμηση ΠΕΡΠΟ, εφόσον κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου έχει χορηγηθεί για την περιοχή η προβλεπόμενη βεβαίωση του άρθρου 24 του Ν. 2508/1997 η οποία ισχύει για 3 έτη από την έκδοσή της (άρθρο 26).

Πίνακας 4: Κατευθύνσεις για οργανωμένους υποδοχείς του τουρισμού ανά περιφέρεια

Οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων	Περιφέρειες											
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς					Λοιπές						
	Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
ΠΟΤΑ	✓	✓							✓	✓	✓	✓
ΠΟΑΠΔ		✓	✓				✓			✓		✓
ΠΕΡΠΟ												
ΕΣΧΑΔΑ												✓
ΕΣΧΑΣΕ												
Αναφορά γενικά σε ΟΥΤΔ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αρχικά, επισημαίνεται ότι αν και σε όλα τα ΠΧΠ υπάρχει η κατεύθυνση της πολιτικής ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων έναντι της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων, καθώς οφείλουν να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, ωστόσο, διαφοροποιείται ο σκοπός υλοποίησης των οργανωμένων υποδοχέων.

Ειδικότερα, ορισμένα (Κρήτης, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας) προτείνουν ΟΥΤΔ σε όλες τις κατηγορίες περιοχών που το ΕΠΧΣΑΑΤ διακρίνει (με εξαίρεση: α) τις βραχονησίδες, τα νησιά με έκταση μικρότερη των 300 στρεμμάτων και τα νησιά που βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 10 ναυτικών μιλίων από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας, β) τους προστατευόμενους οικισμούς (πλην των εγκαταλελειμμένων) και γ) τους αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και ιστορικούς τόπους) ενώ άλλα τους προτείνουν κυρίως ως μηχανισμό εξυγίανσης του υφιστάμενου μοντέλου διάχυτης τουριστικής ανάπτυξης με την παροχή καταλυμάτων υψηλής ποιότητας (όπως το ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας που προτείνει Οργανωμένους

Υποδοχείς μόνο στην παράκτια ενότητα της Χαλκιδικής και στην παράκτια ενότητα Πιερίας σε περιοχές με μη κορεσμένη φέρουσα ικανότητα, δηλαδή όταν κρίνεται αναγκαίος ο άμεσος δραστικός περιορισμός της διάχυτης ανάπτυξης τουριστικών χρήσεων, με ριζική μείωση των δυνατοτήτων εκτός σχεδίου δόμησης) ή/και άλλα ως έμμεση προστασία του αγροτικού χώρου και της γης υψηλής παραγωγικότητας, όπως το ΠΧΠ Δυτικής Μακεδονίας και το ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου.

Συγκεκριμένα σχετικά με το ΠΧΠ Ιονίων Νήσων, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το ίδιο το ΠΧΠ ενέχει μια αναντιστοιχία στις κατευθύνσεις που περιλαμβάνει για τους ΟΥΤΔ. Από τη μια πλευρά προβλέπει την οργανωμένη τουριστική ανάπτυξη με ΠΟΑΠΔ σε όλα τα νησιά, εξαιρουμένων όμως των κατοικημένων και ακατοίκητων Μικρών Νησιών και των βραχονησίδων, ενώ προτείνει ως ανάδραση προς τον υπερκείμενο σχεδιασμό να απαγορευτεί η δημιουργία ΠΟΤΑ στην ΠΙΝ, με το βασικό επιχείρημα ότι οι περιορισμοί αυτοί τίθενται, διότι οι επενδύσεις αυτής της κλίμακας θεωρούνται από την μελέτη πολύ μεγάλες για τον νησιωτικό χώρο και τυχόν υλοποίησή τους θα επιφέρουν σημαντικές και μη αναστρέψιμες αλλοιώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στο τοπίο της ΠΙΝ, ενώ ταυτόχρονα λόγω της μεγάλης τους έκτασης θα δεσμεύσουν εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την ανάπτυξη των λοιπών δραστηριοτήτων. Από την άλλη πλευρά, για τα Μικρά Ακατοίκητα Νησιά που εμπίπτουν στη δεύτερη υπο-ομάδα της ομάδας ΙΙΙ των νησιών του ΕΠΧΣΑΑΤ προτείνει ό,τι προβλέπει το ΕΠΧΣΑΑΤ, δηλαδή αποκλειστικά τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων πρότυπου χαρακτήρα.

Αντιστοίχως με την περιφέρεια Ιονίων Νήσων και το ΠΧΠ της ΠΑΜΘ υποστηρίζει ότι η δημιουργία Περιοχών Οργανωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) δεν θεωρείται ότι συνάδει με τον χαρακτήρα και την κλίμακα ανάπτυξης του τουρισμού στην συγκεκριμένη περιφέρεια. Συνεπώς, η πρόταση για ΠΟΤΑ ήπιας μορφής στο ΣΧΟΟΑΠ Δήμου Σαμοθράκης προτείνεται από το παρόν Πλαίσιο να ενταχθεί στο εργαλείο των ΠΟΑΠΔ.

Επίσης, στα ΠΧΠ της ΠΘ και της ΠΣΤΕ αναφέρεται πως δυνατότητες χωροθέτησης ΟΥΤΔ υπάρχουν στις περιοχές που καθορίζονται από το ΕΠΧΣΑΑΤ και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του εν λόγω Πλαισίου, χωρίς ειδικότερες διευκρινήσεις/ εξειδικεύσεις.

Ενδιαφέρον έχει, ακόμα, η προσέγγιση του ΠΧΠ Ηπείρου, το οποίο προτείνει ευρύτερες ζώνες αναζήτησης διαφοροποιημένων ΠΟΑΠΔ:

- ΠΟΑΠΔ "*οργανωμένου υποδοχέα τουριστικών δραστηριοτήτων πρότυπου χαρακτήρα*" για τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος του Βόρειου Ιόνιου παράκτιου μετώπου. Η ευρύτερη ζώνη αναζήτησης περιοχών για μεγάλες τουριστικές επενδύσεις εκτείνεται από την Πάργα στην Πέρδικα.
- ΠΟΑΠΔ "*οργανωμένου υποδοχέα τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας ανάπτυξης*" για την εξυγίανση και ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος στο Νότιο Ιόνιο παραλιακό μέτωπο Πρέβεζας-Καστροσυκιάς, ενδεικτικώς σε εγγύτητα σε επιλεγμένα "υποβαθμισμένα" σημεία με έξαρση αυθαίρετης και άναρχης δόμησης. Ως ευρύτερη ζώνη αναζήτησης θέσεων για

τουριστικές επενδύσεις ήπιας ανάπτυξης προτείνεται η περιοχή ανάντη της Ε.Ο. Πρέβεζας – Ηγουμενίτσας στην ευρύτερη περιοχή της Λυγιάς.

- ΠΟΑΠΔ περιοχής οικοανάπτυξης Αμβρακικού.
- ΠΟΑΚΠ "*Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Καταδυτικού Πάρκου*" για τη διενέργεια καταδύσεων αναψυχής, εκπαίδευσης αυτοδυτών και επιστημονικής έρευνας.

Επιπρόσθετα, σημειώνουν ότι ο συγκεκριμένος τύπος οργανωμένου υποδοχέα -ΠΟΑΠΔ- δεν είχε καμία εφαρμογή κατά την προηγούμενη δεκαετία ενώ από το νέα Πλαίσια υιοθετείται ο χαρακτηρισμός, ο οποίος όμως πρέπει να συνοδευτεί θεσμικά από συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέτρα και κίνητρα, που μένει να εξειδικευτούν σε εθνικό επίπεδο.

Ένα ακόμη κρίσιμο συμπέρασμα είναι η σύγχυση που παρατηρείται στα περισσότερα ΠΧΠ τα οποία αντιμετωπίζουν τα Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα ως μορφή οργανωμένης τουριστικής ανάπτυξης.

Τέλος, επισημαίνεται ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η χωροθέτηση των ΟΥΤΔ προτείνεται να γίνει από τον υποκείμενο σχεδιασμό, εφόσον διαπιστωθούν σχετικές ανάγκες.

2.4. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ[40]

Όσον αφορά τις κατευθύνσεις που δίνουν τα νέα ΠΧΠ ανά μέγεθος- κλίμακα τουριστικής επιχείρησης, σημειώνεται ότι εκ του περιεχομένου τους οφείλουν, βάσει προδιαγραφών, να προσδιορίζουν συγκεκριμένα τις "*Σημειακές παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας (όπως ενεργειακά κέντρα, ΠΟΤΑ, ΒΕΠΕ) – Δυνατότητες υποδοχής μεγάλων επενδύσεων*". Ωστόσο, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και δη στον τουρισμό ανήκει στην κατηγορία των πολύ μικρών έως μεσαίων επιχειρήσεων με προβλήματα - ανάγκες και προοπτικές ως προς την χωρική τους οργάνωση σημαντικά διαφοροποιημένες από αυτές των μεγάλων επενδύσεων, κρίθηκε σκόπιμο να αναγνωριστούν και να αξιολογηθούν οι κατευθύνσεις και αν αντιμετωπίζουν αυτό το κρίσιμο ζήτημα για τη βιωσιμότητά τους.

Πίνακας 5: Κατευθύνσεις ανά κλίμακα τουριστικής επιχείρησης ανά περιφέρεια

Κλίμακα τουριστικής επιχείρησης	Περιφέρειες											
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς					Λοιπές						
	Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
Πολύ Μικρή												
Μικρή	✓					✓	✓				✓	✓
Μεσαία	✓										✓	✓
Μεγάλη	✓						✓	✓				
Αναφορά γενικά σε ΟΥΤΔ ως παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

[40] Σύμφωνα με τη Σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής, της 6ης Μαΐου 2003, σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (Επίσημη Εφημερίδα L 124 της 20.05.2003), "*Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους. Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ. Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζομένους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ. Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. ευρώ*". (http://www.imegsevee.gr/arhtrografia/221-orismos)

Αρχικά, λοιπόν, διαπιστώνεται ότι η πλειοψηφία των ΠΧΠ εντοπίζουν στα όρια της περιφέρειάς τους παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας και μεγάλες επενδύσεις, όπως είδαμε σύμφωνα με το προηγούμενο κριτήριο για τους οργανωμένους υποδοχείς, που όμως ο εντοπισμός τους δεν συνοδεύεται απαραιτήτως και από κατάλληλες χωρικές ρυθμίσεις για τη διευκόλυνσή τους. Ακολουθούνται, συνήθως, οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ.

Ένα παράδειγμα είναι αυτό της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με το οποίο ως μεγάλες μεμονωμένες μονάδες ανάπτυξης δραστηριοτήτων θεωρούνται οι μονάδες με επενδυτικό κόστος άνω των 3.000.000 ευρώ - οι οποίες εντοπίζονται εντός των ευρειών ζωνών τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας και αναφέρονται στα Χιονοδρομικά Κέντρα (Βασιλίτσα, Βίγλα-Πισοδέρι και Βίτσι).

Επίσης, διαπιστώνεται από ορισμένα ΠΧΠ να δίνεται η κατεύθυνση για αποφυγή εγκατάστασης μεγάλων τουριστικών επενδύσεων εντός των ορίων τους. Ενδεικτικά αναφέρεται το παράδειγμα του ΠΧΠ Κρήτης βάσει του οποίου "*σχετικά με τις περιοχές εγκατάστασης στην Κρήτη μεγάλων επενδύσεων, του τύπου ΠΟΤΑ ή νέων οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων, για την επιδιωκόμενη αναβάθμιση της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών δίδεται ως κατεύθυνση η αποφυγή εγκατάστασης στην Κρήτη μεγάλων τουριστικών επενδύσεων, μονοθεματικού και αδιαφοροποίητου χαρακτήρα*" αλλά και των Ιονίων Νήσων, στο οποίο αναφέρεται χαρακτηριστικά "*να απαγορευτεί η δημιουργία ΠΟΤΑ στην ΠΙΝ, με το βασικό επιχείρημα ότι οι περιορισμοί αυτοί τίθενται, διότι οι επενδύσεις αυτής της κλίμακας θεωρούνται από την μελέτη πολύ μεγάλες για τον νησιωτικό χώρο και τυχόν υλοποίησή τους θα επιφέρουν σημαντικές και μη αναστρέψιμες αλλοιώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στο τοπίο της ΠΙΝ*".

Ως το μοναδικό ΠΧΠ που δίνει ειδικότερες κατευθύνσεις ανά κατηγορία επιχείρησης/ επένδυσης καταγράφεται το παράδειγμα της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει:

- Μικρές επιχειρήσεις εξυπηρέτησης τοπικών αναγκών ενθαρρύνονται στην προσπάθεια για αντιμετώπιση της κρίσης και αναβάθμιση, με δυνατότητα παραμονής ή εγκατάστασης ή επέκτασης στις εκάστοτε κλαδικά κατάλληλες θεσμοθετημένες χρήσεις γης υπό τους όρους που επιβάλλουν η υπερκείμενη νομοθεσία και ο θεσμοθετημένος υποκείμενος σχεδιασμός.
- Μεσαίες επιχειρήσεις / επενδύσεις που τεχνικά χρειάζονται ειδικές προϋποθέσεις εγκατάστασης και παράγουν σημαντικό αναπτυξιακό αποτέλεσμα στην ευρύτερη περιοχή, ενθαρρύνονται στην προσπάθεια τους για αναδιάρθρωση και αναβάθμιση, με εκσυγχρονισμό της οργανωμένης και με οργάνωση της θεσμοθετημένης χρήσης γης για παραμονή ή εγκατάσταση ή επέκτασή τους.

- Μεγάλες επιχειρήσεις / επενδύσεις εθνικής ή ευρύτερης περιφερειακής εμβέλειας ενθαρρύνονται, με εκσυγχρονισμό της οργανωμένης χρήσης γης για παραμονή ή εγκατάσταση ή επέκταση τους ή με χρήση των οριζόντιων θεσμοθετημένων εργαλείων και υπό τους όρους που επιβάλλει η υπερκείμενη νομοθεσία.

Υπάρχουν, δε, περιπτώσεις που η κλίμακα της επιχείρησης αναφέρεται απλώς ως "ευχολόγιο" και προτροπή, όπως είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου στο οποίο επισημαίνεται ως ένας εκ των βασικότερων αναπτυξιακών στόχων *"η προώθηση της κοινωνικής συνοχής και η καταπολέμηση της φτώχειας"* και ως ξεχωριστή επενδυτική προτεραιότητα του στόχου αυτού *"η διευκόλυνση της διαφοροποίησης, της δημιουργίας νέων μικρών επιχειρήσεων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας",* ενώ άλλες που είτε λιγότερο είτε περισσότερο αναφέρονται στους τρόπους/ εργαλεία που αυτή η κατεύθυνση μπορεί να υλοποιηθεί (π.χ. Δυτικής Ελλάδας: "*για τις σχετικά αναξιοποίητες τουριστικά περιοχές της ενδοχώρας της περιφέρειας προωθείται η στήριξη της επιχειρηματικότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μέσω ευρωπαϊκών ή διεθνών χρηματοδοτικών προγραμμάτων ενίσχυσης*").

Ακόμα, βάσει του ΠΧΠ της ΠΣΤΕ προωθούνται κυρίως μικρομεσαία μεγέθη καταλυμάτων υψηλής βαθμίδας για μεγαλύτερη διάχυση και προστασία του περιβάλλοντος. Εξαιρούνται ειδικές επενδύσεις συνδεόμενες με ειδικές μορφές και πόρους (ιαματικά, χιονοδρομικά κ.λπ.) και με την αξιοποίηση της Δημόσιας Τουριστικής Περιουσίας.

Ασφαλώς και σε αυτό το κριτήριο ισχύει ότι ακολουθούνται από τα ΠΧΠ οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, όπως ότι η μικρή κλίμακα τουριστικών επιχειρήσεων προωθείται σε συγκεκριμένες κατηγορίες χώρου, όπως ο ορεινός.

2.5. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ/ ΚΛΑΔΟΥΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι αφενός ο τουρισμός είναι ένας από τους πιο ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς τομείς της ελληνικής οικονομίας, αφετέρου διαπλέκεται με το σύνολο των συστατικών μερών αυτής (κλάδοι υπηρεσιών, παραγωγικοί κλάδοι) συνεισφέροντας άμεσα ή έμμεσα στην ενίσχυσή τους, το επόμενο κριτήριο κρίθηκε απαραίτητο να συμπεριλάβει αν έχουν ληφθεί υπόψη αυτές οι συσχετίσεις, με ποιους τομείς/ κλάδους συγκεκριμένα αλλά και τι χωρικές ρυθμίσεις περιλαμβάνουν τα νέα ΠΧΠ για την υποστήριξή τους.

Πίνακας 6: Συσχετίσεις της τουριστικής δραστηριότητας με άλλους κλάδους της οικονομίας ανά περιφέρεια

Κλάδοι		Περιφέρειες												
		Με κύριους τουριστικούς προορισμούς					Λοιπές							
		Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
Α-γενής	Αγροτική παραγωγή	✓	✓	✓			✓	✓	✓		✓	✓	
Β-γενής	Μεταποίηση		✓				✓	✓	✓		✓	✓	
	Κατασκευές	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Γ-γενής	Εμπόριο	✓	✓			✓	✓	✓	✓		✓	✓	
	Μεταφορές	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Καμία συσχέτιση												

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αναντίρρητα οι συσχετισμοί στο 100% των ΠΧΠ αφορούν τους κλάδους που έχουν άμεση συνάφεια με τον τουρισμό (μεταφορές και κατασκευές) και ιδίως η έμφαση

δίνεται στις μεταφορές (οδικές, αεροπορικές, ακτοπλοϊκές και σιδηροδρομικές), όπως αναλυτικά αυτές έχουν καταγραφεί στο Α΄ Παραδοτέο της παρούσας μελέτης.

Ως δεύτερη ισχυρή συσχέτιση αναγνωρίζεται αυτή με την αγροτική δραστηριότητα και μάλιστα όσον αφορά πρωτίστως την ανάπτυξη του αγροτουρισμού - σύνδεση της αγροτικής δραστηριότητας με την προώθηση ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού - αγροτουρισμός, στο 83% των ΠΧΠ.

Μάλιστα, η συσχέτιση αγροτικής παραγωγής- μεταποίησης - εμπορίου - τουρισμού χαρακτηριστικά υπογραμμίζεται στο ΠΧΠ Ιονίων Νήσων ως κατεύθυνση: "*Η ανάδειξη της ΠΙΝ δεν πρέπει να προσανατολίζεται μόνον στον τουρισμό. Στο πλαίσιο του αγροδιατροφικού προτύπου - νοούμενου ως ένα αναπτυξιακό πρότυπο διασύνδεσης όλων των παραγωγικών τομέων μεταξύ τους – αγροτική παραγωγή – καθετοποιημένη παραγωγή – προώθηση στην αγορά / τουρισμό - τα αγροτικά προϊόντα που παράγονται στην περιφέρεια και ιδιαίτερα τα προϊόντα που εντάσσονται στο "Καλάθι της Περιφέρειας", προτείνεται να προβληθούν και να έχουν μια σημαντική θέση στο διεθνή και ευρωπαϊκό ανταγωνισμό, επιβάλλοντας ταυτόχρονα την προστασία της παραγωγής τους στο χώρο, ήτοι την προστασία της γεωργικής γης, ως μια βασική χρήση γης, κυρίως της νησιωτικής της ενδοχώρας*". Ακόμα, στο ίδιο ΠΧΠ δίνεται η κατεύθυνση "*στις περιοχές αλληλεπικάλυψης των Χωρικών Ενοτήτων Ήπιου και Ειδικών - Εναλλακτικών μορφών τουρισμού με τις Χωρικές Ενότητες του Πρωτογενούς Τομέα προτείνονται αγροτουριστικά καταλύματα (π.χ. επισκέψιμες φάρμες και αγροκτήματα) που μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν στο προτεινόμενο αγροδιατροφικό πρότυπο ανάπτυξης και τουριστικά καταλύματα ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού*". Αφετέρου, με δεδομένο ότι στην ΠΙΝ η βασική χρήση που κυριαρχεί στον παράκτιο εξωαστικό χώρο είναι ο τουρισμός – αναψυχή, σε συνδυασμό με την παραθεριστική κατοικία, πρόταση της μελέτης για τις Χωρικές Ενότητες Μαζικού Τουρισμού και Ήπιου και Ειδικών – Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού είναι η απαγόρευση της χωροθέτησης οργανωμένων υποδοχέων μεταποιητικών δραστηριοτήτων στις Χωρικές Ενότητες Μαζικού Τουρισμού και στον παράκτιο χώρο. Αντιθέτως, "*κρίνεται επιθυμητή η συνύπαρξη του τουρισμού με μονάδες της παραδοσιακής βιοτεχνίας – χειροτεχνίας, καθώς και με μονάδες συσκευασίας και τυποποίησης τοπικών προϊόντων ονομασίας προέλευσης με εκθετήρια - πωλητήρια*".

Αντίστοιχα και στο ΠΧΠ Κρήτης δίνεται έμφαση στη σύνδεση αγροδιατροφικού τομέα και τουρισμού. Μάλιστα, μία εκ των στρατηγικών κατευθύνσεων για τη χωρική διάρθρωση του τουρισμού έχει ως εξής: "*Προώθηση προγραμμάτων συμπληρωματικότητας της τουριστικής δραστηριότητας με τον αγροτοδιατροφικό τομέα, η οποία μπορεί να αναδειχθεί βασικός κρίκος της βιωσιμότητας όχι μόνο του γεωργικού τομέα της Κρήτης αλλά και της οικονομίας της συνολικά. Στις προβλεπόμενες "παράκτιες ζώνες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής/περιβαλλοντικής αναβάθμισης" και στις "ζώνες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριοτήτων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους" μπορεί να υπηρετηθεί αποτελεσματικά ο στόχος*". Επίσης, στο ίδιο ΠΧΠ προτείνεται για την

ανάπτυξη των δύο συνεργαζομένων τομέων του τουρισμού και της γεωργίας, "*κατάλληλα μέτρα χωροταξικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, ανεξάρτητα από τις εξελίξεις στον ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο και τις ρυθμίσεις στον τομέα των πολιτικών ανταγωνισμού. Δημιουργούνται πλέγματα και ανάπτυξη διασυνδέσεων μεταξύ επιλεγμένων κλάδων (αγροτοδιατροφικό, πολιτιστικοτουριστικό, περιβαλλοντικό και σύμπλεγμα της γνώσης) και οργανώνονται διακρατικές επιχειρηματικές δράσεις για τη σύνδεση της παραγωγής γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων, του ποιοτικού τουρισμού και των αξιών του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος*".

Στην ίδια κατεύθυνση στα ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου, Ηπείρου και Στερεάς Ελλάδας επισημαίνεται η δυνατότητα ολοκλήρωσης του τουριστικού προϊόντος με την αξιοποίηση συνεργειών με τους παραδοσιακούς κλάδους και τις τοπικές δραστηριότητες των αντίστοιχων περιοχών (προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ, υπηρεσίες εστίασης και τοπική γαστρονομία) και την ανάπτυξη διατομεακών/ κλαδικών συνεργασιών για την προσέλκυση τουριστών.

Η ισόρροπη ανάπτυξη της παραγωγικής βάσης της περιφέρειας με έμφαση στην παράλληλη ανάπτυξη και την αλληλοϋποστήριξη του πρωτογενούς τομέα (αλιεία, γεωργία, κτηνοτροφία), του τουρισμού και της παραγωγής «πράσινης» ενέργειας, αναδύεται ως βασική αναπτυξιακή κατεύθυνση που διαμορφώνει το προτεινόμενο χωρικό πρότυπο της ΠΒΑ, κάνοντας ξεχωριστή αναφορά στον τομέα της ενέργειας, αναφορά που απουσιάζει από τα περισσότερα ΠΧΠ.

Επιπλέον, χαρακτηριστικό είναι και το παράδειγμα της ΠΔΜ, στην οποία αναφέρεται ως ειδική κατεύθυνση η διασύνδεση και διάχυση των αποτελεσμάτων του τουρισμού στους λοιπούς τομείς της οικονομίας και κυρίως στον πρωτογενή. Κατεύθυνση η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως γενική και αόριστη, καθώς στερείται αντίστοιχων μέτρων, ειδικών αναπτυξιακών δράσεων ή/ και χωρικών κατευθύνσεων ενίσχυσης και υποστήριξης της συγκεκριμένης κατεύθυνσης.

Άλλες κατευθύνσεις που δίνονται για την ενίσχυση της σύνδεσης της τουριστικής δραστηριότητας με άλλους κλάδους είναι: η προστασία της γεωργικής γης καθώς και η οριοθέτηση κτηνοτροφικών ζωνών σε συγκεκριμένες κατηγορίες χώρου, εντός των οποίων ωστόσο επιτρέπονται υποδομές για τουριστικά καταλύματα εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως αγροτουριστικά καταλύματα, επισκέψιμα αγροκτήματα, κ.λπ. (Ιόνια Νησιά, Βόρειο Αιγαίο, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη).

Τέλος, σε ένα ποσοστό, 17%, (Πελοπόννησος, Θεσσαλία – μια κατεξοχήν αγροτική περιφέρεια) σημειώνονται και περιπτώσεις οι οποίες δεν δίνουν καμία χωρική ή/ και αναπτυξιακή κατεύθυνση ως προς τη σύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με άλλους κλάδους της παραγωγικής διαδικασίας και δη με την αγροτική παραγωγή και μεταποίηση. Η μη αναφορά σε αυτή τη δυνατότητα- προοπτική αποτελεί μια βασική έλλειψη.

2.6. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Το 6ο κατά σειρά κριτήριο αφορά την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών - καινοτομιών στην τουριστική δραστηριότητα. Για παράδειγμα, η εξέλιξη των νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχει εισχωρήσει σε κάθε πτυχή του marketing τουριστικών υπηρεσιών και έχει μεταβάλει ουσιαστικά το ρόλο που έχει κάθε εμπλεκόμενος στη διαδικασία δημιουργίας αξίας στον τουριστικό κλάδο. Συνεπώς, η αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ είναι κρίσιμη στην ανταγωνιστικότητα και την κερδοφορία των τουριστικών επιχειρήσεων. Ο πυρήνας της αλλαγής επικεντρώνεται γύρω από την εύκολη και άμεση πρόσβαση των ανθρώπων στην πληροφορία. Ο σύγχρονος ταξιδιώτης είναι σε θέσει να επιλέγει τουριστικό προορισμό και να αγοράζει υπηρεσίες σε 24ωρη βάση από το σπίτι του. Η μείωση του κόστους του εξοπλισμού με παράλληλη αύξηση των δυνατοτήτων του και η επέκταση της ευρυζωνικότητας και τα ασύρματα δίκτυα δημιούργησαν το θεμέλιο πάνω στο οποίο διαμορφώνονται και λειτουργούν σύνθετες διαδικτυακές εφαρμογές[41]. Η καινοτομία όμως και οι νέες τεχνολογίες στον τουριστικό κλάδο δεν έχουν εφαρμογή μόνο στο πεδίο του marketing αλλά αφορούν και την οργάνωση των επιχειρήσεων στο χώρο, τη θέση τους, τη δικτύωσή τους, την συμπληρωματικότητά τους, την γειτνίασή τους με χώρους έρευνας και καινοτομίας, την πρόσβαση στις αναγκαίες υποδομές κ.λπ. ζητήματα που άπτονται χωροταξικής κατεύθυνσης ή/ και ρύθμισης. Για τους ανωτέρω λόγους έχει ενσωματωθεί και αυτό το κριτήριο στη διαδικασία αξιολόγησης των υπό διαδικασία θεσμοθέτησης Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων, αν και δεν αναφέρεται ρητά στο περιεχόμενό τους τόσο βάσει του θεσμικού πλαισίου από το οποίο εκπορεύονται όσο και βάσει των αντίστοιχων προδιαγραφών.

Πίνακας 7: Κατευθύνσεις για την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και καινοτομιών στον τουρισμό ανά περιφέρεια

Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών - καινοτομιών	Περιφέρειες											
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς					Λοιπές						
	Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
ΝΑΙ	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓
ΟΧΙ						✓		✓	✓			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

[41] **Πηγή:** Αϊβαλής, Κ. (2009). Η Συνεισφορά των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στο Marketing Εναλλακτικών και Ειδικών Μορφών Τουρισμού". Στο Μ. Σωτηριάδης και Ι. Φαρσάρη (Επιμ.), *Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού. Σχεδιασμός Management και Marketing* (σελ.352-372). Αθήνα: INTERBOOKS.

Ο συνθετικός και συγκριτικός πίνακας που προηγήθηκε αποκαλύπτει ότι μόνο το 25% των ΠΧΠ δεν κάνει αναφορά σε νέες τεχνολογίες- καινοτομικές εφαρμογές στον τομέα του τουρισμού.

Ειδικότερα, το ΠΧΠ Ιονίων Νήσων προτείνει ως στρατηγική επιλογή στον νησιωτικό χώρο: "*τα "ποιοτικά" νησιά (η έξυπνη εξειδίκευση στο νησιωτικό χώρο) που αφορούν στην προώθηση των νέων γνώσεων, στην καινοτομία και το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό καθώς επίσης και στην ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Η "έξυπνη εξειδίκευση" αντιστοιχεί στη μετάβαση στην "ποιοτική ανάπτυξη" ("ποιοτικά νησιά") και ειδικότερα σε τομείς όπως: "η ποιοτική γεωργία", "ο ποιοτικός τουρισμός", " η δημιουργική οικονομία", κ.λπ*". Εν προκειμένω στον τουρισμό, η πολιτική της έξυπνης εξειδίκευσης επικεντρώνεται στις οργανωτικές καινοτομίες στις επιχειρήσεις και σε πολιτικές ενίσχυσης της ζήτησης (demand side) για τεχνολογίες και προϊόντα που παράγονται ή μπορεί να παραχθούν από επιχειρήσεις της περιφέρειας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Η δημιουργία και προβολή μιας νέας τουριστικής εικόνας της περιφέρειας και ανά νησί με την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών – των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, ως βασικά στοιχεία που συμβάλλουν στην αύξηση της ελκυστικότητας του τουρισμού.
- Η δημιουργία Παρατηρητηρίου Βιώσιμου Τουρισμού.
- Ο εμπλουτισμός και διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος με αξιοποίηση υποδομών και πόρων που υπάρχουν και με δημιουργία νέων δραστηριοτήτων (π.χ. θαλάσσιος, συνεδριακός, περιπατητικός, πολιτιστικός κ.λπ. τουρισμός)

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι στην ανάπτυξη της καινοτομίας και της έρευνας σε συνάρτηση με την έξυπνη εξειδίκευση προτείνεται να συμπεριληφθούν όλοι οι παραγωγικοί τομείς. Για τον τουρισμό προτείνεται:

- Στον τομέα της συνέργειας τουρισμού και έρευνας / καινοτομίας, το Τμήμα Πληροφορικής του Ιονίου Πανεπιστημίου έχει αναπτύξει καινοτόμες ιδέες για τη δημιουργία επιχειρηματικότητας σε δύο εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς: α) ανάπτυξη του κλάδου ηλεκτρονικού περιεχομένου (e-content) και του δημιουργικού κλάδου, και β) χρήση της πληροφορικής για την προβολή του τουρισμού και την πρόληψη και διαχείριση φυσικών καταστροφών, περιβαλλοντικών κινδύνων, διαχείριση φυσικών πόρων.
- Ψηφιακή οικονομία και πολιτικές, προτείνεται η βελτίωση και επαύξηση της ευρυζωνικής διαθεσιμότητας και της χρήσης του Διαδικτύου στην ΠΙΝ, διότι η διείσδυση των ΤΠΕ εξακολουθεί να είναι περιορισμένη, αν και η περιφέρεια φιλοξενεί ένα τεράστιο αριθμό τουριστών από τις ανεπτυγμένες χώρες κάθε χρόνο. Νέα έργα πρέπει να προστεθούν ήδη αξιοσημείωτα εφαρμογές ηλεκτρονικής κράτησης εισιτηρίων (e-booking), καθώς και την εφαρμογή των μητροπολιτικών οπτικών δικτύων πρόσβασης (MAN).
- Αρχειοθέτηση των ιστορικών αρχείων.
- Ενίσχυση της ποιότητας των τεχνολογιών πληροφορικής στον τουρισμό και περαιτέρω ανάπτυξή τους.

- Συνέργειες τομέων πολιτισμού, τουρισμού, επιχειρηματικότητας και εκπαίδευσης με στόχο επενδύσεις στη νέα τεχνολογία (χρήση των ΤΠΕ για την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας), τη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας του.
- Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης και καινοτομίας στο παραγωγικό σύμπλεγμα γεωργίας – αγροδιατροφή + γαστρονομία + φιλοξενία + τουρισμός – με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.
- Ανάπτυξη Ψηφιακών Εφαρμογών στο Σύγχρονο Πολιτισμό και την καλλιτεχνική δημιουργία, συμβάλλοντας σε δράσεις, όπως:
  - ✓ Οι ηλεκτρονικές ξεναγήσεις (μέσω κινητού τηλεφώνου) σε μουσεία Σύγχρονου Πολιτισμού.
  - ✓ Η δημιουργία και λειτουργία στο διαδίκτυο "εικονικών μουσείων" Σύγχρονου Πολιτισμού.
  - ✓ Η ψηφιοποίηση και διάθεση στο διαδίκτυο παραγωγών Σύγχρονου Πολιτισμού.
  - ✓ Η ενίσχυση ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην παραγωγή και διακίνηση ψηφιακών καλλιτεχνικών δημιουργιών.
  - ✓ Η αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και εξοικονόμηση ενέργειας σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία
  - ✓ Η χρησιμοποίηση της σύγχρονης τέχνης για τη δημιουργία φωτοβολταϊκών πάνελς που θα κοσμούν τα πολιτιστικά κτίρια με δημιουργούς από τον χώρο των εικαστικών τεχνών και του design.
  - ✓ Δράσεις για την προληπτική προστασία αρχαιολογικών χώρων από κινδύνους προερχόμενους από την κλιματική αλλαγή.

Σημειώνεται, ακόμα, ότι υπάρχουν περιπτώσεις ΠΧΠ που ενώ αναγνωρίζεται η έλλειψη καινοτομικού χαρακτήρα στις τουριστικές επιχειρήσεις δεν προβλέπονται επαρκείς κατευθύνσεις ή/ και ρυθμίσεις για την ενίσχυσή του. Για παράδειγμα στο ΠΧΠ Κρήτης η σχετική κατεύθυνση περιορίζεται στην πρόταση για "*θεσμική και χρηματοδοτική υποστήριξη της ερευνητικής - τεχνολογικής δραστηριότητας με εντονότερο προσανατολισμό, μεταξύ άλλων, προς αυτήν της ανάδειξης των στοιχείων της ιστορίας και του πολιτισμού*". Αντίστοιχα στο ΠΧΠ Πελοποννήσου η μοναδική σχετική κατεύθυνση είναι: "*η αναδιάταξη του τρόπου προώθησης του τουριστικού προϊόντος, με τη χρήση σύγχρονων εργαλείων και μηχανισμών και την αξιοποίηση των ΤΠΕ*".

Στην ίδια κατεύθυνση, το προτεινόμενο ΠΧΠ της ΠΑΜΘ για τα μεγάλα αστικά κέντρα της ενδοχώρας αναφέρει ως βασική προτεραιότητα την *"ανάπτυξη υποδομής για την προώθηση της ερευνητικής δραστηριότητας και τη σύνδεση των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της ΠΑΜΘ με την επιτόπια έρευνα και την περιβαλλοντική και τουριστική εκπαίδευση. Η δράση αυτή μπορεί αφενός να δώσει ώθηση στην προσέλκυση τουρισμού με ανάλογα ενδιαφέροντα και αφετέρου να εισάγει καινοτόμες μεθόδους προσέγγισης και διαχείρισης των περιοχών της ΠΑΜΘ"*. Παράλληλα, προωθείται η δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης καθώς και κέντρων τουριστικής ενημέρωσης, με εισαγωγή νέων - καινοτόμων τεχνικών, σε επιλεγμένους οικισμούς της ΠΑΜΘ.

Ιδιαίτερα στοχευμένη χαρακτηρίζεται η έμφαση που δίνεται ως κατεύθυνση στο νέο ΠΧΠ της ΠΔΕ, στη *"διαφοροποίηση, εξειδίκευση και ανάπτυξη με τη χρήση νέων τεχνολογιών, καινοτομικών προϊόντων και υπηρεσιών και με τη συνέργεια του ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη δημιουργία νησίδων αριστείας στον τομέα του τουρισμού"*.

Επίσης, το νέο ΡΣΑ περιλαμβάνει στους ειδικότερους στόχους και κατευθύνσεις πολιτικής για τα δημόσια ακίνητα του παράκτιου χώρου την *"ανάπλαση, εξυγίανση, αναβάθμιση, τον εκσυγχρονισμό και τη συμπλήρωση τουριστικών εγκαταστάσεων και υποδομών που ήδη υπάρχουν, με στόχο την προσέλκυση τουρισμού υψηλού επιπέδου και τη δημιουργία θυλάκων τουριστικής καινοτομίας και πρότυπης αναψυχής, σε συνδυασμό με κατοικία"*.

Ακόμα, στο ΠΧΠ Στερεάς Ελλάδας αναφέρεται "*η αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προβολή και ανάδειξη της μνημειακής και λοιπής πολιτιστικής κληρονομιάς της περιφέρειας*".

Στο ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου καταγράφεται ως προτεραιότητα η "*ανάπτυξη των υπηρεσιών που βασίζονται στις ΤΠΕ*", εντούτοις δεν παρουσιάζει καμία εξειδίκευση στον τομέα του τουρισμού, εν αντιθέσει με τον πρωτογενή τομέα που ενισχύεται η πρόσβαση, η χρήση και η ποιότητα των ΤΠΕ στις αγροτικές περιοχές.

Τέλος, ως γενική παρατήρηση διαπιστώνεται ότι με την έννοια της καινοτομίας - νέων τεχνολογιών στον τουριστικό τομέα ακόμα και μέσα από τα νέα ΠΧΠ δίνεται έμφαση στην καλύτερη διαχείριση και προώθηση της τουριστικής δραστηριότητας και όχι σε ζητήματα χωρικού σχεδιασμού, όπως είναι η θέση των επιχειρήσεων στο χώρο και πως αυτή δύναται να συμβάλλει στη δικτύωσή τους, την συμπληρωματικότητά τους με επιχειρήσεις έρευνας και καινοτομίας, την πρόσβαση στις αναγκαίες υποδομές κ.λπ. Δυστυχώς η απλή αναφορά, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, "*προώθηση καινοτομικών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού*" χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση/ συγκεκριμενοποίηση και χωρική αναφορά ενέχει τον κίνδυνο αυτή η κατεύθυνση να μην λειτουργήσει στην πράξη.

2.7. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Στη συνέχεια, η κριτική προσέγγιση εστιάζεται στο αναπτυξιακό πλαίσιο. Η πλειοψηφία των περιφερειών περιλαμβάνει κατευθύνσεις προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Τα βασικά σημεία που κρίνεται ότι απαιτείται να εξετασθούν συνολικά είναι οι κατευθύνσεις που δίνονται ως προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και το περιεχόμενο αυτών. Για το λόγο αυτό παρατίθεται ο παρακάτω πίνακας που παρουσιάζει ποια ΠΧΠ δίνουν κατευθύνσεις για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, και με τη διαφοροποίηση που προτείνεται επιχειρείται να καταστεί σαφές και το περιεχόμενο των κατευθύνσεων.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι τα Περιφερειακά Πλαίσια, σύμφωνα με τις προδιαγραφές εκπόνησής τους, στην Α΄ Φάση περιλαμβάνουν στο περιεχόμενό τους την καταγραφή πολιτικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων επιπέδου περιφέρειας[42] και ασφαλώς προχωρούν σε αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και προοπτικών ανά θεματική ενότητα, με συνθετική θεώρηση αναπτυξιακών και χωροταξικών δεδομένων. Ωστόσο, οι διατυπώσεις που αφορούν στη σχέση ΠΠΧΣΑΑ και Αναπτυξιακών Σχεδίων είναι εξαιρετικά ασαφείς. Σύμφωνα με το Ν.2742/99, η πρόβλεψη ότι τα ΠΠ "λαμβάνουν υπόψη" το ΠΔΕ και τα αναπτυξιακά προγράμματα είναι ασαφής. Αντιστοίχως, βάσει του νέου Ν.4447/2016 τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια κατά την κατάρτισή τους "λαμβάνουν υπόψη" το περιφερειακό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και άλλα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα, πολιτικές και στρατηγικές που επηρεάζουν τη διάρθρωση και ανάπτυξη του χώρου. Συνεπώς, δεν προκύπτει αν τα ΠΠ οφείλουν να ακολουθούν τις επιλογές των τελευταίων ή μπορούν να τα λάβουν υπόψη αλλά με κριτικό τρόπο και χωρίς υποχρέωση υιοθέτησής τους. Οι επιλογές αυτές έχουν ασφαλώς ουσιαστική ισχύ, στο βαθμό που δεσμεύουν τη χώρα και έχουν εξασφαλισμένη χρηματοδότηση, συνεπώς πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο χωροταξικό σχεδιασμό. Άλλωστε, και για την κατάρτιση του προγράμματος δράσης στο ΠΧΠ της κάθε περιφέρειας λαμβάνονται υπόψη το περιφερειακό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και άλλα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη διάρθρωση και ανάπτυξη του χώρου της περιφέρειας, η "εξάρτηση" επομένως από τον αναπτυξιακό σχεδιασμό είναι δεδομένη.

Ενδιαφέρον όμως έχει η προσέγγιση της αντίθετης πλευράς, δηλαδή, αν τα Περιφερειακά Πλαίσια αναφέρουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις ως προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και κατά πόσο αυτός τις υιοθετεί για να καταστεί σαφές αν επιτυγχάνεται τελικά η επιθυμητή αλληλοτροφοδότηση των δύο πολιτικών στο θέμα της τουριστικής ανάπτυξης και οργάνωσης. Ωστόσο, αυτό είναι ένα θέμα εξαιρετικά σύνθετο που ξεπερνάει τους στόχους της παρούσας μελέτης, σε αυτό το επίπεδο θα

[42] Καταγράφονται: 1. Τυχόν εξειδικευμένες για την οικεία περιφέρεια, Κοινοτικές και Εθνικές τομεακές πολιτικές και τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. 2. Έργα και δράσεις (με δεσμεύσεις που υπερβαίνουν τα 3 εκ. Euro ή ομάδα μικρότερων που δημιουργούν συγκέντρωση έργων) που εντάχθηκαν σε ΠΕΠ, και που επηρεάζουν τις βασικές επιλογές, προτεραιότητες και κατευθύνσεις του Περιφερειακού Πλαισίου.

επιχειρηθεί να απαντηθεί το πρώτο σκέλος της υπόθεσης μέσω του παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 8: Κατευθύνσεις προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό ανά περιφέρεια

Κατευθύνσεις προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό	Περιφέρειες												
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς				Λοιπές								
	Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
ΝΑΙ													
ΟΧΙ													

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Κίνητρα για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων/ αναβάθμιση/ επέκταση	
Κίνητρα για αναβάθμιση/ μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα	
Χρηματοδότηση ειδικών τουριστικών υποδομών	
Προγράμματα συμπληρωματικότητας της τουριστικής δραστηριότητας με άλλους τομείς/ κλάδους της οικονομίας	
Κίνητρα μετεγκατάστασης σε οργανωμένους υποδοχείς τουριστικής δραστηριότητας	
Κίνητρα για την αποκατάσταση – επανάχρηση υφιστάμενων αξιόλογων κτιρίων, ιδιαίτερα στους παραδοσιακούς και εγκαταλειμμένους οικισμούς	
Κίνητρα για τη διαφύλαξη και αξιοποίηση των τοπικών πολιτισμικών παραδόσεων/ πολιτιστικής κληρονομιάς ή/ και την ανάπτυξη της σύγχρονης τέχνης	
Κίνητρα για την άσκηση ήπιων και περιβαλλοντικά φιλικών ασχολιών και παραγωγικών δραστηριοτήτων, όπως η αναψυχή, ο τουρισμός φύσης	
Κίνητρα και μέτρα εκτόνωσης του μαζικού παραθεριστικού και τουριστικού προϊόντος	
Ειδικά κίνητρα, όπως περιορισμού του κόστους (π.χ. μέσω επιδότησης) εναέριων και θαλάσσιων μετακινήσεων	

Προκύπτει ότι το 100% των ΠΧΠ αναφέρονται στα αναπτυξιακά κίνητρα. Ωστόσο, σε κανένα από αυτά δεν γίνεται μία σχετικά αναλυτική πρόταση διαβάθμισης των

κινήτρων. Στην πλειοψηφία των σχεδίων διατυπώνεται η πρόταση για "*κίνητρα για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων/ επέκταση*".

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθούν ορισμένες από τις προτάσεις προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό που δίνουν τα ΠΧΠ:

- Κεντρικής Μακεδονίας, Κρήτης, Αττικής, Βόρειο Αιγαίο, Ανατολικής Μακεδονίας –Θράκης, Θεσσαλίας για χρηματοδότηση ειδικών τουριστικών υποδομών.
- Κρήτης για παροχή ισχυρών κινήτρων για ποιοτική αναβάθμιση και μετατροπή των υφιστάμενων τουριστικών εγκαταστάσεων σε σύνθετα και ολοκληρωμένα καταλύματα, με πρόβλεψη δυνατοτήτων για την επέκτασή τους. Προτείνει, επίσης, τη θεσμοθέτηση ειδικών κινήτρων που θα επιτρέπουν τη σύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με τον αγροτοδιατροφικό τομέα. Ακόμα, προτείνει οι ΠΟΑΠΔ να συνοδευτούν θεσμικά από συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέτρα και κίνητρα, που μένει να εξειδικευτούν σε εθνικό επίπεδο.
- Πελοποννήσου για ενίσχυση του μεριδίου των οργανωμένων υποδοχέων στην ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων, σε συνδυασμό με θέσπιση κινήτρων μετεγκατάστασης.
- Βορείου Αιγαίου, Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου για αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων οικισμών που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τη μετατροπή κτιρίων σε καταλύματα ή και με νέες μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις.
- Δυτικής Μακεδονίας για την προσέλκυση επενδυτών τουριστικών και συναφών δραστηριοτήτων στα υφιστάμενα χιονοδρομικά κέντρα.
- Στερεάς Ελλάδας για την άσκηση ήπιων και περιβαλλοντικά φιλικών ασχολιών και παραγωγικών δραστηριοτήτων εντός των περιοχών οικοανάπτυξης, όπως η αναψυχή και ο τουρισμός φύσης.
- Δυτικής Ελλάδας για την εκτόνωση του μαζικού παραθεριστικού και τουριστικού προϊόντος της παράκτιας περιοχής και την ενίσχυση της προσέλκυσης τουρισμού προς την ορεινή ενδοχώρα.
- Τέλος, το ΠΧΠ Ιονίων Νήσων ως κατεύθυνση προτείνει: "*ως μεγάλα επενδυτικά σχέδια θα πρέπει να λογίζονται και πολύ μικρότερου ποσού επενδύσεις (κάτω των 50.000.000 ευρώ), εφόσον βέβαια προσαρμόζονται στην κλίμακα του χώρου, δεν επιφέρουν μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στο τοπίο, το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους της περιφέρειας και προκαλούν θετικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία*".

Ασφαλώς και σε αυτό το κριτήριο ισχύουν οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ προς τον αναπτυξιακό σχεδιασμό σχετικά με τα κίνητρα για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και κατηγορίες καταλυμάτων ή επέκταση αυτών και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές, για αναβάθμιση/ μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα κ.λπ.

2.8. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ (ΦΕΚ 3155Β/2013) - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΡΑΣΗΣ

Όπως προαναφέρθηκε στα παραπάνω κριτήρια, το σύνολο των ΠΧΠ ακολουθούν τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΕΠΧΣΑΑΤ) - ΦΕΚ 3155Β/2013, καθώς κατά την περίοδο εκπόνησής τους αυτό ήταν σε ισχύ. Άλλωστε όπως και στο Ν.2742/99 έτσι και στο νέο νόμο, τα ΠΧΠ εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων, τις οποίες συντονίζουν, εξειδικεύουν ή/ και συμπληρώνουν. Μάλιστα αναφέρεται ότι αν προκύπτουν ασάφειες ή αντικρουόμενες κατευθύνσεις μεταξύ των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων και των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων ή των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων μεταξύ τους, εκδίδεται, ύστερα από αιτιολογημένη εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας και σύμφωνη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας, σχετική απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και των συναρμόδιων Υπουργών με την οποία καθορίζεται η ισχύουσα κατεύθυνση. Επίσης και οι προδιαγραφές σύνταξής τους όριζαν ρητά ότι τμήμα του Β1 Σταδίου (Β.1.1.δ.3.) αφορά την εξειδίκευση των κατευθύνσεων του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων, όπως και την ανάδραση προς το σχεδιασμό εθνικού επιπέδου βάσει λεπτομερέστερων στοιχείων που θα συλλεχθούν στο περιφερειακό επίπεδο, και λαμβάνοντας υπόψη και τη νεώτερη νομοθεσία (Νόμος για ΑΠΕ, ΚΥΑ για την κατηγοριοποίηση της γεωργικής γης κ.ά.).

Πίνακας 9: Εξειδίκευση- τροποποίηση του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 3155Β/2013) μέσα από τις κατευθύνσεις των νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων - Προτάσεις ανάδρασης ανά περιφέρεια

Προτάσεις ανάδρασης	Περιφέρειες											
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς					Λοιπές						
	Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
ΝΑΙ	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓
Διαφορετική ζωνοποίηση της τουριστικής δραστηριότητας ακολουθώντας την ίδια τυπολογία με το ΕΠΧΣΑΑΤ	✓			✓		✓			✓			
Διαφορετική ζωνοποίηση της τουριστικής δραστηριότητας ακολουθώντας διαφορετική τυπολογία από αυτήν του ΕΠΧΣΑΑΤ		✓	✓			✓		✓		✓	✓	✓
Εξειδικεύσεις - τροποποιήσεις για ειδικές μορφές τουρισμού και ειδικές τουριστικές υποδομές	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓
ΟΧΙ					✓		✓					

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Με βάση τα παραπάνω, ο στόχος αυτού του κριτηρίου είναι να αναδείξει το περιεχόμενο αυτών των κατευθύνσεων εξειδίκευσης και τροποποίησης (ανάδρασης) προς το ΕΠΧΣΑΑΤ. Αυτές, λοιπόν, διαπιστώνεται από τον πίνακα ότι αφορούν προτάσεις:

- Για μια διαφορετική ζωνοποίηση (οριοθέτηση ή/και χαρακτηρισμό των ζωνών) για την ανάπτυξη του τουρισμού με την ίδια ωστόσο ορολογία- τυπολογία με

αυτήν του ΕΠΧΣΑΑΤ (Ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές κ.λπ.). Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις, δηλαδή, αφορούν το άρθρο 6 (Κεντρική Μακεδονία, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Θεσσαλία).

- Για μια διαφορετική ζωνοποίηση για την ανάπτυξη του τουρισμού με διαφορετική ορολογία- τυπολογία με αυτήν του ΕΠΧΣΑΑΤ. Υπογραμμίζεται, ωστόσο, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι προτεινόμενες ζώνες μπορούν να αντιστοιχηθούν με την τυπολογία του ΕΠΧΣΑΑΤ (π.χ. οι παράκτιες ζώνες αστικής, οικιστικής, τουριστικής ανάπτυξης και παραθεριστικής στο ΠΧΠ Κρήτης αντιστοιχούν κυρίως στις Ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές του ΕΠΧΣΑΑΤ).
- Σχετικά με τις Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού προσδιορίζοντας θέσεις για ειδικές μορφές τουρισμού και ειδικές τουριστικές υποδομές σε ορισμένες περιπτώσεις ως νέα επιλογή του Περιφερειακού Πλαισίου. Οι προτεινόμενες εξειδικεύσεις - τροποποιήσεις, δηλαδή, αφορούν κυρίως το άρθρο 7 (Κεντρική Μακεδονία, Ιόνιοι Νήσοι, Κρήτη, Πελοπόννησος, Δυτική Μακεδονία, Βόρειο Αιγαίο, Ήπειρος, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα).

Επίσης, επισημαίνεται μια ανακολουθία στο ΠΧΠ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Ειδικότερα, ενώ προτείνεται οι αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές της ΠΑΜΘ να αναπτυχθούν ως ένα δίκτυο προορισμών και όχι ως ένα συνεχόμενο αδιαφοροποίητο μέτωπο, όπως εμφανίζονται στο ΕΠΧΧΣΑΑΤ, εντούτοις η συγκεκριμένη πρόταση δεν ενσωματώνεται στις προτάσεις ανάδρασης (στο τμήμα του Β1 Σταδίου (Β.1.1.δ.3.) βάσει προδιαγραφών), με αποτέλεσμα το συγκεκριμένο ΠΧΠ να μην περιλαμβάνει καμία πρόταση ανάδρασης ως προς την μελλοντική αναθεώρηση του ΕΠΧΣΑΑΤ.

Επιπλέον, χαρακτηριστικό είναι και το παράδειγμα της ΠΔΜ, καθώς, όπως αναφέρει: "*Ο σχεδιασμός της τουριστικής της ανάπτυξης διαμορφώθηκε έχοντας λάβει υπόψη και εξειδικεύσει τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, με τέτοιο τρόπο ώστε να μην προκύπτουν σε κανένα επίπεδο προϋποθέσεις ανάδρασης για την υιοθέτηση του παρόντος σχεδιασμού και την προώθηση της εφαρμογής του*". Ωστόσο, σε μελλοντική αναθεώρηση του ΕΠΧΣΑΑΤ και ειδικότερα στον Χάρτη Βασικών Κατευθύνσεων Χωρικής Οργάνωσης του Τουρισμού, προτείνεται:

- Να περιληφθούν ως περιοχές Ιαματικού Τουρισμού και τα προτεινόμενα από τον παρόντα σχεδιασμό Θερμαλιστικά-Ιαματικά Κέντρα (Αμμουδάρας, Κιβωτού, Αγραπιδιάς).
- Η αλλαγή ως προς την απεικόνιση των περιοχών χιονοδρομικού τουρισμού (την ακριβή τους θέση δηλ.) διότι η λανθασμένη τοποθέτηση συμβόλων μπορεί να δημιουργήσει παρερμηνεύσεις.

Τέλος, λόγω του διαφορετικού περιεχομένου του Ν. 4277/2014 "*Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής και άλλες διατάξεις*" (ΦΕΚ Α' 156/1-8-2014), δεν προβλεπόταν, βάσει προδιαγραφών, η δυνατότητα εξειδίκευσης- τροποποίησης του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 3155Β/2013) μέσα από τις κατευθύνσεις του νέου ΡΣΑ και για αυτό δεν έχουν συμπεριληφθεί σε αυτό προτάσεις ανάδρασης.

Αναλυτικά το περιεχόμενο των τροποποιήσεων έχει περιγραφεί μέσα από τα κριτήρια που έχουν προηγηθεί (π.χ. περιορισμοί ως προς τους οργανωμένους υποδοχείς) αλλά και πιο αναλυτικά στο Α’ Παραδοτέο της παρούσας μελέτης.

2.9. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΙΣ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ: ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

Τα δύο τελευταία κριτήρια, αν και αποτελούν κατεύθυνση των προδιαγραφών, αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σπουδαιότητα σήμερα εξαιτίας της εντατικοποίησης της αναγκαιότητάς τους. Το πρώτο από αυτά αφορά πολιτικές, με προεξάρχον παράδειγμα αυτό της θαλάσσιας χωροταξίας που στο μεταξύ, τον Ιούλιο 2014, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν νομοθεσία σχετικά με τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στην Ευρώπη (Οδηγία 89/2014) αλλά και πολύ πρόσφατα τέθηκε προς διαβούλευση στη χώρα μας το νομοσχέδιο "*Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός. Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014*". Αν και η Οδηγία 89/2014 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό απαιτούσε από τα κράτη μέλη την ενσωμάτωσή της στο εθνικό τους δίκαιο μέχρι τις 18 Σεπτεμβρίου 2016 και την ολοκλήρωση των εθνικών θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων "το ταχύτερο δυνατό", με καταληκτική ημερομηνία την 31η Μαρτίου 2021, προς το παρόν ο απολογισμός είναι φτωχός.

Εντούτοις, αν και η πρόοδος της Ελλάδας στον τομέα του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού, δεδομένης πλέον της προώθησής του ως επιταγής της ΕΕ αλλά και προϋπόθεσης για τη ρύθμιση και διαχείριση του θαλάσσιου χώρου και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, δεν έχει προχωρήσει με τον βηματισμό που όφειλε, η ενσωμάτωση αυτής της κρίσιμης διάστασης στον χερσαίο χωροταξικό σχεδιασμό, δηλαδή μέσα από τα νέα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια είναι παραπάνω από πολύτιμη και αναγκαία.

Για τους παραπάνω λόγους έχει προστεθεί ως κριτήριο αξιολόγησης το ζήτημα της θαλάσσιας χωροταξίας, καθώς ο παράκτιος και θαλάσσιος τουρισμός είναι ένας εκ των βασικών χρήσεων που οφείλουν τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια να λάβουν υπόψη τους και να διαχειριστούν. Πριν όμως ακολουθήσει η αξιολόγηση σχετικά με το πόσα, ποια και τι είδους κατευθύνσεις περιλαμβάνουν τα ΠΧΠ κρίνεται επιβεβλημένη η αποσαφήνιση της σχέσης των χερσαίων χωροταξικών σχεδίων με τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια, μέσα από το μοναδικό επίσημο κείμενο που σήμερα είναι διαθέσιμο, αυτό του νομοσχεδίου που προαναφέρθηκε.

Ειδικότερα, αν και σε άλλες περιπτώσεις χωρών τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια είναι η συνέχιση των ήδη υφιστάμενων χερσαίων χωροταξικών σχεδίων στη θάλασσα, λόγω της ελληνικής ιδιαιτερότητας να μην υφίσταται η έννοια της διοικητικής περιφέρειας αλλά και εξαιτίας της εγγενούς φύσης της έννοιας της περιφέρειας που αποκτά ριζικά διαφορετική σημασία στην περίπτωση του θαλάσσιου χώρου στην Ελλάδα, σύμφωνα με το σχετικό νομοσχέδιο προβλέπεται να ισχύσει:
"*Τα Θαλάσσια Χωροταξικά Σχέδια αντιστοιχούν σε Περιφερειακό Επίπεδο Σχεδιασμού του άρθρου 2 του Ν. 4269/2014 όπως ισχύει, και αναφέρονται σε θαλάσσιες και παράκτιες χωρικές ενότητες, οι οποίες δεν συνδέονται με τα διοικητικά όρια των Περιφερειών που ισχύουν, σύμφωνα με τις εκάστοτε κείμενες σχετικές διατάξεις, για το χερσαίο χώρο. Οι εν λόγω χωρικές ενότητες που μπορεί να είναι υπο-*

περιφερειακού, περιφερειακού ή διαπεριφερειακού επιπέδου, ταυτίζονται με τις υποδιαιρέσεις του θαλάσσιου χώρου που προβλέπονται στα άρθρα 5 (παρ. 2) και 20 του Ν. 3983/2011, ή/και με άλλες θαλάσσιες και παράκτιες χωρικές ενότητες οι οποίες καθορίζονται, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της παραγράφου 3.1. (παρ. β, εδ. ββ), στην Εθνική Χωρική Στρατηγική για το Θαλάσσιο Χώρο. Σε περίπτωση που η Εθνική Χωρική Στρατηγική για το Θαλάσσιο Χώρο δεν έχει εγκριθεί ή εάν μετά την έγκριση της, σε μεταγενέστερο στάδιο, ανακύπτει η αναγκαιότητα προσδιορισμού των εν λόγω θαλάσσιων και παράκτιων χωρικών ενοτήτων, ο καθορισμός τους γίνεται με Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετά από εισήγηση του Γενικού Γραμματέα Χωρικού Σχεδιασμού & Αστικού Περιβάλλοντος".

Βεβαίως στο επόμενο άρθρο ορίζεται ρητά ότι κατά την κατάρτιση των Θαλάσσιων Χωροταξικών Σχεδίων λαμβάνονται υπόψη "*...οι κατευθύνσεις των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων που προβλέπονται στο άρθρο 6 του Ν. 4269/2014 όπως εκάστοτε ισχύει, εφόσον αυτές αφορούν στον παράκτιο και θαλάσσιο χώρο και ικανοποιούν τις αρχές και τους στόχους του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού σύμφωνα με το άρθρο 5".*

Πίνακας 10: Κατευθύνσεις προς τα Θαλάσσια Χωροταξικά Σχέδια, ανά περιφέρεια

Κατευθύνσεις προς τα Θαλάσσια Χωροταξικά Σχέδια	Περιφέρειες											
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς					Λοιπές						
	Κ. Μακεδονία	Ιόνιοι Νήσοι	Κρήτη	Πελοπόννησος	Αττική	Β. Αιγαίο	Α. Μακεδονία - Θράκη	Δ. Μακεδονία	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Δ. Ελλάδα
ΝΑΙ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Θαλάσσιος χώρος	✓	✓		✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓
Νησιωτικός χώρος						✓						
Παράκτιος χώρος	✓	✓	✓	✓			✓		✓	✓	✓	✓
ΟΔΠΖ	✓				✓							
ΟΧΙ								✓				

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Από την ανάλυση, λοιπόν, των 11 υπό διαδικασία θεσμοθέτησης νέων ΠΧΠ και του νέου ΡΣΑ προκύπτει ότι:

- Τα μοναδικά Περιφερειακά Πλαίσια που δίνουν σαφώς και ευθέως κατευθύνσεις προς τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό είναι αυτά των Ιονίων Νήσων και Βορείου Αιγαίου. Ωστόσο και τα ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας δίνουν κατευθύνσεις για τον θαλάσσιο τουρισμό, αλλά και Ηπείρου (στρατηγική EUSAIR) συνεπώς έμμεσα και αυτές αποτελούν κατευθύνσεις για τον ΘΧΣ.
- Συγκεκριμένα για τον παράκτιο χώρο δίνουν κατευθύνσεις όλα τα ΠΧΠ, ως οφείλουν, εκτός από το ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου, το οποίο δίνει κατευθύνσεις διαχείρισης του νησιωτικού χώρου.
- Κατευθύνσεις όχι για τη θαλάσσια χωροταξία αλλά για το ενδιάμεσο στάδιο σχεδιασμού μεταξύ στεριάς και θάλασσας που το εργαλείο της

Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ) επιχειρεί να καλύψει δίνουν το ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας και το νέο ΡΣΑ.

- Τέλος, προφανώς υπάρχουν ορισμένα ΠΧΠ, τα οποία εκ της φύσης τους δεν έχουν νόημα να αναφερθούν στα ζητήματα της θαλάσσιας χωροταξίας. Αυτό στην περίπτωση της Ελλάδας ουσιαστικά ισχύει μόνο για την περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας.

Πιο συγκεκριμένα, αξίζουν να αναφερθούν οι κατευθύνσεις που δίνει το ΠΧΠ Ιονίων Νήσων που εντάσσει στην πρότασή του αυτό το κρίσιμο ζήτημα, καθώς και προχωρά σε ειδικές αναφορές για τον θαλάσσιο χώρο, ως μια νέα διάσταση στην κατηγοριοποίηση του χώρου.

Η πρόταση, λοιπόν, της μελέτης για τον θαλάσσιο και παράκτιο τουρισμό, συνίσταται στον συνδυασμό της χερσαίας και θαλάσσιας χωροταξίας και στην αειφόρο διαχείριση του εντατικού παράκτιου τουρισμού, ώστε να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές επιπτώσεις στο παράκτιο και στο θαλάσσιο περιβάλλον που αποτελούν τον πλουτοπαραγωγικό πόρο της περιφερειακής οικονομίας και από τον οποίο εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό η εξορθολογισμένη ανέλιξη της ΠΙΝ.

Οι βασικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται και προτείνεται να διατηρηθούν στον θαλάσσιο χώρο σχετικά με τον τουρισμό είναι: ο τουρισμός σκαφών αναψυχής, ο τουρισμός κρουαζιέρας, ο τουρισμός καταδύσεων αναψυχής, ο αλιευτικός τουρισμός. Ωστόσο, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής:

- Ο τουρισμός του παράκτιου χώρου επιβαρύνει το θαλάσσιο περιβάλλον και προκαλεί πιέσεις σε όλες τις υπόλοιπες δραστηριότητες, οι οποίες συρρικνώνονται προς όφελος του τουρισμού και προς τούτο η χερσαία και θαλάσσια χωροταξία σε συνδυασμό πρέπει να προσδιορίσουν και στην συνέχεια να οριοθετήσουν τις διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες με κριτήριο τη μείωση της μεταξύ τους ασυμβατότητας, στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξής τους με παράλληλη προστασία του χερσαίου και θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Επιπρόσθετα, στο ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου επισημαίνεται εύστοχα πως λόγω αφενός της έλλειψης μέχρι σήμερα ολοκληρωμένου θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού στην Ελλάδα και αφετέρου της επιδίωξης χωροθέτησης στο θαλάσσιο χώρο του Βορείου Αιγαίου πλήθους δραστηριοτήτων, όπως ναυτιλίας-θαλάσσιων μεταφορών, αλιείας, τουρισμού, ναυταθλητισμού, υδατοκαλλιέργειας, παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, υποθαλάσσιας εξόρυξης κ.λπ., κρίνεται αναγκαία η εκπόνηση ειδικής χωροταξικής μελέτης για τον θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες της περιφέρειας, με σκοπό το συντονισμό της χωρικής τους οργάνωσης. Στο πλαίσιο αυτό, καθορίζεται Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) στη θαλάσσια περιοχή και τις ακατοίκητες νησίδες της ΠΒΑ. Βάσει αυτού, αναδύεται η ανάγκη για ολοκληρωμένη θεώρηση της θαλάσσιας περιοχής της ΠΒΑ μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού.

2.10. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΙΣ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ: Α) ΣΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΙΣΡΟΗ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ. Β) ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΤΑ ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

Το τελευταίο κριτήριο έχει επιλεγεί να έχει δύο βασικά σκέλη, ένα με χαρακτήρα πρωτίστως κοινωνικό και ένα με χαρακτήρα οικονομικό που βέβαια και τα δύο έχουν προεκτάσεις οικονομικές, κοινωνικές αλλά και χωρικές, και ασφαλώς συνδέονται άρρηκτα με την τουριστική ανάπτυξη.

Αναντίρρητα, βασικό χαρακτηριστικό της κρίσης που ξέσπασε το 2007-2008 είναι ότι αυτή αποτελεί μια πολύμορφη κρίση: κρίση χρηματοπιστωτική, κρίση οικονομική, κοινωνική, θεσμική, πολιτική, πολιτιστική και περιβαλλοντική, η οποία έχει χωρικό και αναπτυξιακό αντίκτυπο στο σύνολο των πόλεων και περιφερειών της Ευρώπης. Στην περίπτωση της ΕΕ ως σύνολο, η 5^{η} περιοδική έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή το 2010 αναφέρει ότι τόσο οι ανεπτυγμένες όσο και οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της ΕΕ επηρεάστηκαν σημαντικά από την οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα τη σχεδόν αμετάβλητη κατάσταση των περιφερειακών ανισοτήτων. Τα περισσότερα προβλήματα παρουσίασαν οι περιφέρειες που ειδικεύονται κυρίως στον παραγωγικό τομέα, με τις μεγαλύτερες αυξήσεις στην ανεργία να σημειώνουν οι περιφέρειες που εξαρτώνται από τον κατασκευαστικό τομέα, ενώ τα λιγότερα προβλήματα παρουσίασαν οι περιφέρειες που ειδικεύονται στον τουρισμό και αυτές με μεγάλα ποσοστά απασχόλησης στο δημόσιο τομέα[43]. Εντούτοις, στην τελευταία έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή[44], διαπιστώνεται ότι η κρίση τελικά ανέστρεψε την επί χρόνια προσπάθεια για μείωση των ανισοτήτων. Οι περιφερειακές ανισότητες διευρύνθηκαν, επειδή όχι μόνον η ίδια η κρίση αλλά και οι πολιτικές αποφάσεις (ιδίως τα μέτρα λιτότητας) είχαν πολύ διαφορετικό αντίκτυπο στις ευρωπαϊκές περιφέρειες.

Στη συγκυρία της κρίσης, ο τουρισμός, ένας από τους πιο δυναμικούς, εξωστρεφείς και ανταγωνιστικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας, με ισχυρές συνέργειες και διασυνδέσεις με το σύνολο των συστατικών μερών αυτής αλλά και ένας βασικός διαμορφωτής του χώρου, καταδεικνύει σε όλους τους εμπλεκόμενους στο τουριστικό σύστημα αφενός την ανθεκτικότητά του και αφετέρου την ευπάθειά του.

[43] **Πηγή:** Ψυχάρης, Γ., Καλλιώρας, Δ. (2013). "Οι χωρικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης: επισκόπηση της βιβλιογραφίας", *Discussion Paper 11*, Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών (ΔΕΟ 24), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

[44] **Πηγή:** European Commission. (2014). *Investment for jobs and growth. Promoting development and good governance in EU regions and cities. Sixth report on economic, social and territorial cohesion.* Διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_en.pdf

Ειδικότερα, ο τουρισμός προβάλλει μέχρι και σήμερα την ανθεκτικότητα του στην οικονομική ύφεση και επακόλουθα τη συνεισφορά του στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, στην προσέλκυση επενδύσεων, στην ανάκαμψη και των άλλων κλάδων της οικονομίας και στην αύξηση της απασχόλησης (το 2008 συμμετέχει με 16,8% στο ΑΕΠ και με 17,3% στην απασχόληση, ενώ το 2015 συμμετέχει με 18,5% στο ΑΕΠ και με 23,1% στην απασχόληση αντίστοιχα, σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων- ΣΕΤΕ). Ωστόσο, η αξιολόγηση αναφορικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά αυτού του τουρισμού καθώς και το άνισο μοντέλο χωρικών κατανομών της δραστηριότητας που έχει ενταθεί τα χρόνια της κρίσης, υπερθεματίζουν ακριβώς την τρωτότητά του. Συγκεκριμένα, οι περιοχές που στηρίζονται στον εσωτερικό τουρισμό, δηλαδή οι περιοχές μακριά από τις ακτές, είναι και αυτές που σημειώνουν την μεγαλύτερη μείωση στην τουριστική ζήτηση την αναφερόμενη περίοδο (σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής- ΕΛΣΤΑΤ, οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών τουριστών στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά 22,6% την περίοδο 2008-2013) ως απόρροια της κρίσης, εν αντιθέσει με τις νησιωτικές και παράκτιες περιοχές που αποτελούν κύρια επιλογή των αλλοδαπών τουριστών.

Επιπρόσθετα, μείζονος σημασίας γεγονός που κατέδειξε περαιτέρω το ευάλωτο του τουρισμού σε περιόδους κρίσεων αποτελεί το προσφυγικό/ μεταναστευτικό πρόβλημα, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου που δέχτηκαν τον μεγαλύτερο όγκο προσφυγικών/ μεταναστευτικών ροών (κυρίως Λέσβος, Σάμος και Χίος), ως ανοχύρωτοι τόποι- προορισμοί. Το συμπέρασμα αυτό αποτυπώνεται και από έρευνα του Εργαστηρίου Τουριστικών Ερευνών και Μελετών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου με αντικείμενο την αποτύπωση των επιδράσεων του προσφυγικού - μεταναστευτικού ζητήματος για το 2015 και το 2016 στις ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις των νησιών που αποτελούν τις κατεξοχήν πύλες των ροών. Τα νησιά στα οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα (Λέσβος, Χίος, Σάμος και Κως), δέχθηκαν ιδιαίτερα μαζικές ροές προσφύγων - μεταναστών που ξεπέρασαν τις 759.000 το 2015 και τις 156.000 το 2016.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα διατύπωσαν μια ιδιαίτερα αρνητική επιρροή του προσφυγικού - μεταναστευτικού ζητήματος στα λειτουργικά αποτελέσματα των επιχειρήσεών τους. Ενδεικτικά, κατά μέσον όρο το 2015 σε σύγκριση με το 2014 οι διανυκτερεύσεις στα ξενοδοχεία των νησιών μειώθηκαν κατά 18,75%, ο αριθμός των επισκεπτών μειώθηκε σε ποσοστό 22,79%, οι τιμές παρουσίασαν πτώση σε ποσοστό 12,45% και η μέση διάρκεια παραμονής μειώθηκε σχεδόν κατά μία ημέρα. Επίσης, η απασχόληση στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις μειώθηκε κατά 5,26%, ενώ το κόστος λειτουργίας τους αυξήθηκε κατά 5,66%. Αντίστοιχα, ιδιαίτερα αρνητικές και ανησυχητικές καταγράφηκαν οι προβλέψεις τους για το κλείσιμο των αποτελεσμάτων τους τη διετία 2016 και 2017. Ειδικότερα, η μεσοσταθμική πτώση στις διανυκτερεύσεις εκτιμάται σε ποσοστό 40,63%, η μείωση στον αριθμό των επισκεπτών σε ποσοστό 42,58% και οι απώλειες στα έσοδα σε ποσοστό 35,16%. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιπτώσεις δεν ήταν ίδιες σε όλα τα νησιά της έρευνας, αλλά διέφεραν ανάλογα με τις προσφυγικές - μεταναστευτικές ροές, την τουριστική

δυναμική κάθε νησιού, αλλά και τα χαρακτηριστικά της τουριστικής του ανάπτυξης (π.χ. βαθμός εξάρτησης από τον μαζικό τουρισμό)[45].

Επίσης, συμπληρωματικά με τα παραπάνω, σύμφωνα με την μελέτη που υλοποίησε η Censuswide για το SETE Intelligence, όσον αφορά στο κατά πόσο το προσφυγικό / μεταναστευτικό ζήτημα έχει επηρεάσει την αντίληψη των ερωτηθέντων σχετικά με τα ταξίδια σε Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Γαλλία, Κροατία και Τουρκία, καταγράφεται μια σαφής επιδείνωση της αντίληψης για την Ελλάδα.

Συμπερασματικά, η ανάγκη τα νέα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια να ενσωματώνουν στο περιεχόμενό τους κατευθύνσεις για τον τουρισμό λαμβάνοντας υπόψη την δεδομένη οικονομική συγκυρία και το μεταναστευτικό/ προσφυγικό ζήτημα κρίνεται παραπάνω από επιτακτική. Ωστόσο, σύμφωνα με την συνθετική και συγκριτική αξιολόγηση που πραγματοποιείται προκύπτουν τα εξής:

- Μόνο το ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου περιλαμβάνει πρόταση για το ζήτημα των μεταναστευτικών προσφυγικών επιπτώσεων στην τουριστική ανάπτυξη.
  Αξίζει να αναφερθεί πως λόγω της διπλής της περιφερειακότητας (παραμεθόριος Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης) σε συνδυασμό με την κατά τεκμήριο ευκολότερη προσπέλαση των θαλάσσιων συνόρων, η ΠΒΑ υφίσταται την πίεση εξ ανατολών του μεταναστευτικού ρεύματος από εμπόλεμες περιοχές και περιοχές σε κατάσταση ανθρωπιστικής κρίσης. Μέσω του συγκεκριμένου ΠΧΠ προτείνεται το ζήτημα αυτό να αντιμετωπιστεί μέσω της ευρωπαϊκής πολιτικής για την μετανάστευση και την μεταφορά πόρων για την οικονομική ενίσχυση των νησιών της ΠΒΑ καθώς και την απόκτηση δομών επιτήρησης της εκτεταμένης θαλάσσιας περιοχής διότι πέραν των συνθηκών ασφάλειας και υγείας που αντιμετωπίζουν τα νησιά, το φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης επιβαρύνει τις υποδομές που αδυνατούν να ανταποκριθούν δαπανώντας πόρους που αφαιρούνται από την αναπτυξιακή διαδικασία.
- Αν και όλα τα ΠΧΠ οφείλουν να προσαρμόσουν τις στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητές τους στα νέα δεδομένα της οικονομικής συγκυρίας, με γνώμονα πάντοτε και τις αρχές της αειφορίας, αυτό αποτυπώνεται ευθέως μόνο στα ΠΧΠ: Κεντρικής Μακεδονίας, Ιονίων Νήσων, Κρήτης, Βορείου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας και Ηπείρου. Ενδεικτικά αναφέρονται:
  - ✓ Ο κεντρικός στρατηγικός στόχος του αναπτυξιακού προτύπου του ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας έχει ως εξής: "*Κατά πρώτον αντιμετώπιση της κρίσης και επανεκκίνηση της ανάπτυξης και κατά δεύτερον εξασφάλιση των όρων για τη μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας με ανασυγκρότηση του παραγωγικού της ιστού, αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της και σταδιακή ανάδειξή της σε αναπτυξιακό πόλο στα πλαίσια του δι-εθνικού και δια-περιφερειακού ανταγωνισμού, με κινητήρες την ανταγωνιστικότητα,*

[45] **Πηγή:** http://www.kathimerini.gr/891759/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/ka8izhsh-toyrismoy-sto-voreio-aigaio

την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία και με τελικό στόχο την επίτευξη της χωρικής και κοινωνικής συνοχής και τη μετάβαση σε μια κοινωνία και οικονομία φιλική στο περιβάλλον".

- ✓ Αρχή του ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας είναι ότι "*πραγματική βιώσιμη ανάπτυξη στην υπάρχουσα διεθνή συγκυρία μπορεί να υπάρξει με συντονισμένες προσπάθειες, δράσεις και αποτελέσματα που θα καταστήσουν σταδιακά την οικονομία και την παραγωγή ανταγωνιστική και ποιοτική, σ' ένα σχεδιασμένο χωρικό περιβάλλον, που να αναδεικνύει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα (φυσικά, πολιτιστικά, παραγωγικά), στις διάφορες χωρικές του ενότητες (από τις μεγαλύτερες ως τις τοπικές), με βάση τις αρχές και κατευθύνσεις της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής*".
- ✓ Ως μία βασική αναπτυξιακή κατεύθυνση του ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου, η οποία συνδιαμορφώνει το προτεινόμενο χωρικό πρότυπο της περιφέρειας αποτελεί η "*προώθηση της κοινωνικής συνοχής και καταπολέμηση της φτώχειας. Στόχος είναι τόσο η καταπολέμηση, όσο και η πρόληψη των φαινομένων της φτώχειας των κατοίκων των νησιών της περιφέρειας, έτσι όπως αυτά τα φαινόμενα εκφράζονται μέσα από την αποδυνάμωση του κοινωνικού ιστού των νησιών, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και της απομόνωσης των μικρών νησιών και των εσωτερικών ζωνών στα μεγαλύτερα νησιά*".
- ✓ Τέλος, το ΠΧΠ της Π. Ηπείρου υπογραμμίζει ότι "*καθώς οι αναπτυξιακοί πόλοι του προτεινόμενου προτύπου του ΠΧΠ για την τουριστική ανάπτυξη της ΠΗ δεν έχουν διαφοροποιηθεί διαχρονικά, απαιτείται αναδιατύπωση του ρόλου τους στη βάση της εξυπηρέτησης των προτεραιοτήτων που θέτει η διεθνής συγκυρία (οικονομική κρίση, γεωπολιτικές αλλαγές)".*

Πίνακας 11: Προσαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων για τον τουρισμό στη δεδομένη οικονομική συγκυρία και το μεταναστευτικό/ προσφυγικό ζήτημα, ανά περιφέρεια

	Περιφέρειες											
	Με κύριους τουριστικούς προορισμούς					**Λοιπές**						
	Κ. Μακεδονία	**Ιόνιοι Νήσοι**	**Κρήτη**	**Πελοπόννησος**	**Αττική**	**Β. Αιγαίο**	**Α. Μακεδονία - Θράκη**	**Δ. Μακεδονία**	**Θεσσαλία**	**Ήπειρος**	**Στερεά Ελλάδα**	**Δ. Ελλάδα**
ΝΑΙ	✓	✓	✓			✓		✓		✓	✓	✓
Οικονομική συγκυρία	✓	✓	✓			✓		✓		✓	✓	✓
Μεταναστευτικό/ προσφυγικό ζήτημα						✓						
ΟΧΙ				✓	✓		✓		✓			

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Μετά την αναλυτική παρουσίαση και κριτική προσέγγιση και αξιολόγηση των κατευθύνσεων, επιλογών και προτεραιοτήτων των έντεκα (11) υπό διαδικασία θεσμοθέτησης Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων καθώς και του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας - Αττικής, το οποίο για λόγους πληρότητας επιλέχθηκε να συμπεριληφθεί στην παρούσα μελέτη, ακολουθούν ορισμένες συμπερασματικές παρατηρήσεις καθώς και ορισμένοι προβληματισμοί ως έναυσμα για περαιτέρω ενεργοποίηση των αρμοδίων φορέων όσον αφορά στην έγκριση των εν λόγω Πλαισίων.

Συνοπτικά, λοιπόν, ως προς το περιεχόμενο των Πλαισίων που αξιολογήθηκαν επισημαίνονται τα εξής:

- Το 100% των νέων ΠΧΠ (εκτός του νέου ΡΣΑ) επιλέγει για την **οριοθέτηση των κύριων περιοχών ανάπτυξης του τουρισμού** το σύστημα της ζωνοποίησης, το οποίο περιέχει το πλεονέκτημα της σαφήνειας και υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποδειχθεί αποτελεσματικό.
- Οι **κατευθύνσεις** για: *"ποιοτική αναβάθμιση", "εμπλουτισμό και διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος", "σύνδεση με τον πολιτισμό και τους περιβαλλοντικούς πόρους", "ανάπτυξη ΕΕΜΤ", "προώθηση οργανωμένων υποδοχέων ή/και ΣΤΚ έναντι της σημειακής χωροθέτησης"* καθώς και "*περιορισμό ή/ και κατάργηση εκτός σχεδίου δόμησης*" βρίσκονται στο επίκεντρο της πρότασης χωρικής οργάνωσης του τουρισμού στο σύνολο των περιφερειών.
- Το σύνολο των ΠΧΠ αναφέρεται στις **ΕΕΜΤ** και μάλιστα στην συντριπτική τους πλειοψηφία σε συγκεκριμένες εναλλακτικές μορφές, προωθώντας αντίστοιχες κατευθύνσεις ανάπτυξης (π.χ. ΡΣΑ Αθήνας – Αττικής, ΠΧΠ Δυτικής Μακεδονίας κ.λπ.). Όπως ήταν αναμενόμενο, οι νησιωτικές και παράκτιες περιφέρειες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στον θαλάσσιο τουρισμό (κρουαζιέρας, σκαφών αναψυχής, καταδυτικό κ.λπ.). Μάλιστα, τα ΠΧΠ Ιονίων Νήσων και Ηπείρου προτείνουν στον τομέα του καταδυτικού τουρισμού τη δημιουργία καταδυτικών πάρκων με τη μορφή των ΠΟΑΚΠ (Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Καταδυτικών Πάρκων). Ο τουρισμός με κυρίαρχο κίνητρο την επαφή/ γνωριμία με το φυσικό ή/ και πολιτιστικό περιβάλλον είναι αυτός που απαντάται στο σύνολο των περιπτώσεων, με τον τουρισμό υπαίθρου και τον πολιτιστικό και θρησκευτικό τουρισμό να ξεχωρίζουν. Στην ίδια κατεύθυνση, ο συνεδριακός τουρισμός και γενικότερα η ομάδα των προϊόντων η οποία δραστηριοποιείται έχοντας ως κεντρικό κίνητρο τα ταξίδια για επαγγελματικούς λόγους, τα οποία συνδέονται άρρηκτα και με τον αστικό τουρισμό, αποτελεί, επίσης, σημαντική προτεραιότητα των εξεταζόμενων ΠΧΠ.
- Οι κατευθύνσεις για τις ΕΕΜΤ αφορούν κυρίως σε αναφορά/ περιγραφή του τόπου που μπορούν αυτές δυνητικά να αναπτυχθούν, σε ορισμένες περιπτώσεις σε συνδυασμό με τις ειδικές υποδομές που απαιτούνται. Συνήθως απουσιάζουν ειδικότερες κατευθύνσεις/ μέτρα σχετικά με τη χωρική ανάπτυξη και οργάνωσή τους, καθώς και τους όρους και

προϋποθέσεις ανάπτυξής τους. Χαρακτηριστική είναι, ακόμα, η ελλιπής σύνδεση αυτών των μορφών τουρισμού με το κυρίαρχο αναπτυξιακό πρότυπο της περιοχής που προτείνεται να αναπτυχθούν. Κυρίως στις περιπτώσεις των Περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας, οι ΕΕΜΤ ενισχύουν ή ακόμα και δημιουργούν τουριστική προσφορά σε περιοχές όπου κυριαρχούν άλλοι παραγωγικοί τομείς, γεγονός που δεν προσεγγίζεται επαρκώς.

- Σε όλα τα ΠΧΠ υπάρχει **η κατεύθυνση της πολιτικής ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων έναντι της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων**, καθώς οφείλουν να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, ωστόσο, διαφοροποιείται ο σκοπός υλοποίησης των οργανωμένων υποδοχέων. Ορισμένα ΠΧΠ προτείνουν ΟΥΤΔ σε όλες τις κατηγορίες περιοχών που το ΕΠΧΣΑΑΤ διακρίνει ενώ άλλα τους προτείνουν κυρίως ως μηχανισμό εξυγίανσης του υφιστάμενου μοντέλου διάχυτης τουριστικής ανάπτυξης σε περιοχές με μη κορεσμένη φέρουσα ικανότητα, δηλαδή όταν κρίνεται αναγκαίος ο άμεσος δραστικός περιορισμός της διάχυτης ανάπτυξης τουριστικών χρήσεων, με ριζική μείωση των δυνατοτήτων εκτός σχεδίου δόμησης.
- Διαπιστώνεται ότι δύο ΠΧΠ (Ιονίων Νήσων και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης) προτείνουν ως ανάδραση προς τον υπερκείμενο σχεδιασμό να απαγορευτεί η δημιουργία ΠΟΤΑ εντός των ορίων τους, με βασικό επιχείρημα ότι οι περιορισμοί αυτοί τίθενται, διότι οι επενδύσεις αυτής της κλίμακας θεωρούνται πολύ μεγάλες για τον συγκεκριμένο χώρο, δεν συνάδουν με τον χαρακτήρα και την κλίμακα ανάπτυξης του τουρισμού στην συγκεκριμένη περιφέρεια, και τυχόν υλοποίησή τους θα επιφέρει σημαντικές και μη αναστρέψιμες αλλοιώσεις στο φυσικό περιβάλλον και στο τοπίο.
- Η πλειοψηφία των ΠΧΠ εντοπίζει στα όρια της περιφέρειάς τους **παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας και μεγάλες επενδύσεις**, που όμως ο εντοπισμός τους δεν συνοδεύεται απαραιτήτως και από κατάλληλες χωρικές ρυθμίσεις για τη διευκόλυνσή τους. Ακολουθούνται, συνήθως, οι κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑΤ, ενώ οι κατευθύνσεις για τις πολύ μικρές ή ΜΜΕ επιχειρήσεις έως και απουσιάζουν (εξαίρεση αποτελεί το ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας).
- Ως προς τους **συσχετισμούς** που λαμβάνονται υπόψη και τις ανάλογες κατευθύνσεις ενίσχυσής τους, αναντίρρητα οι συσχετισμοί στο 100% των ΠΧΠ αφορούν τους κλάδους που έχουν άμεση συνάφεια με τον τουρισμό (μεταφορές και κατασκευές) και ιδίως η έμφαση δίνεται στις αεροπορικές και ακτοπλοϊκές μεταφορές. Ως δεύτερη ισχυρή συσχέτιση αναγνωρίζεται αυτή με την αγροτική δραστηριότητα - σύνδεση της αγροτικής δραστηριότητας με την προώθηση ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού - αγροτουρισμού, στο 83% των ΠΧΠ. Υπερθεματίζεται, επίσης, μέσα από ορισμένα ΠΧΠ, η συσχέτιση αγροτικής παραγωγής - μεταποίησης - εμπορίου - τουρισμού στο πλαίσιο του αγροδιατροφικού προτύπου (ΠΧΠ Ιονίων Νήσων και Κρήτης). Στην ίδια κατεύθυνση στα ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου,

Ηπείρου και Στερεάς Ελλάδας επισημαίνεται η δυνατότητα ολοκλήρωσης του τουριστικού προϊόντος με την αξιοποίηση συνεργειών με τους παραδοσιακούς κλάδους και τις τοπικές δραστηριότητες των αντίστοιχων περιοχών (προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ, υπηρεσίες εστίασης και τοπική γαστρονομία) και την ανάπτυξη διατομεακών/ κλαδικών συνεργασιών για την προσέλκυση τουριστών.

- Μόνο το 25% των ΠΧΠ δεν κάνει αναφορά σε **νέες τεχνολογίες-καινοτομικές εφαρμογές στον τομέα του τουρισμού.** Εντούτοις, ενώ αναγνωρίζεται η έλλειψη καινοτομικού χαρακτήρα στις τουριστικές επιχειρήσεις δεν προβλέπονται επαρκείς κατευθύνσεις ή/ και ρυθμίσεις για την ενίσχυσή του. Διαπιστώνεται ότι με την έννοια της καινοτομίας - νέων τεχνολογιών στον τουριστικό τομέα ακόμα και μέσα από τα νέα ΠΧΠ δίνεται έμφαση στην καλύτερη διαχείριση και προώθηση της τουριστικής δραστηριότητας (κυρίως δηλαδή σε θέματα marketing) και όχι σε ζητήματα που αφορούν την οργάνωση των επιχειρήσεων στο χώρο, τη θέση τους, τη δικτύωσή τους, την συμπληρωματικότητά τους, την γειτνίασή τους με χώρους έρευνας και καινοτομίας, την πρόσβαση στις αναγκαίες υποδομές κ.λπ., ζητήματα, δηλαδή, που άπτονται χωροταξικής κατεύθυνσης ή/ και ρύθμισης. Δυστυχώς, η απλή αναφορά "*προώθηση καινοτομικών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού*" χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση/ συγκεκριμενοποίηση και χωρική αναφορά ενέχει τον κίνδυνο αυτή η κατεύθυνση να μην λειτουργήσει στην πράξη.
- Το σύνολο των νέων ΠΧΠ αναφέρεται σε **αναπτυξιακά κίνητρα**. Ωστόσο, σε κανένα από αυτά δεν γίνεται μία σχετικά αναλυτική πρόταση διαβάθμισης των κινήτρων. Στην πλειοψηφία των Πλαισίων διατυπώνεται η πρόταση για *"κίνητρα για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων/ αναβάθμιση/ επέκταση".*
- Ως προς τις **προτάσεις εξειδίκευσης - τροποποίησης του ΕΠΧΣΑΑΤ μέσα από τις κατευθύνσεις των ΠΧΠ**, αυτές αφορούν προτάσεις: α) Για μια διαφορετική ζωνοποίηση για την ανάπτυξη του τουρισμού με την ίδια ωστόσο ορολογία- τυπολογία με αυτήν του ΕΠΧΣΑΑΤ (Ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές κ.λπ.). β) Για μια διαφορετική ζωνοποίηση για την ανάπτυξη του τουρισμού με διαφορετική ορολογία- τυπολογία με αυτήν του ΕΠΧΣΑΑΤ. Υπογραμμίζεται, ωστόσο, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι προτεινόμενες ζώνες μπορούν να αντιστοιχηθούν με την τυπολογία του ΕΠΧΣΑΑΤ (π.χ. οι παράκτιες ζώνες αστικής, οικιστικής, τουριστικής ανάπτυξης και παραθεριστικής στο ΠΧΠ Κρήτης αντιστοιχούν κυρίως στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές του ΕΠΧΣΑΑΤ κ.λπ.). γ) Για προσδιορισμό θέσεων για ΕΕΜΤ και ειδικές τουριστικές υποδομές ως νέα επιλογή των Περιφερειακών Πλαισίων.
- Τέλος, τα δύο τελευταία κριτήρια, αν και αποτελούν κατεύθυνση των προδιαγραφών, αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σπουδαιότητα σήμερα εξαιτίας της εντατικοποίησης της αναγκαιότητάς τους. Το πρώτο από αυτά αφορά πολιτικές, με προεξάρχον παράδειγμα αυτό της **θαλάσσιας χωροταξίας**. Αν και η πρόοδος της Ελλάδας στον τομέα του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού, δεδομένης πλέον της προώθησής του ως επιταγής

της ΕΕ αλλά και προϋπόθεσης για τη ρύθμιση και διαχείριση του θαλάσσιου χώρου και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, δεν έχει προχωρήσει με τον βηματισμό που όφειλε, η ενσωμάτωση αυτής της κρίσιμης διάστασης στον χερσαίο χωροταξικό σχεδιασμό, δηλαδή μέσα από τα νέα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια είναι παραπάνω από πολύτιμη και αναγκαία. Ωστόσο, από την αξιολόγηση των 11 υπό διαδικασία θεσμοθέτησης νέων ΠΧΠ και του νέου ΡΣΑ προκύπτει ότι: τα μοναδικά Περιφερειακά Πλαίσια που δίνουν σαφώς και ευθέως κατευθύνσεις προς τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό είναι αυτά των Ιονίων Νήσων και Βορείου Αιγαίου. Ωστόσο, και τα ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας δίνουν κατευθύνσεις για τον θαλάσσιο τουρισμό, αλλά και Ηπείρου (στρατηγική EUSAIR) συνεπώς έμμεσα και αυτές αποτελούν κατευθύνσεις για τον ΘΧΣ.

- Η ανάγκη τα νέα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια να ενσωματώνουν στο περιεχόμενό τους κατευθύνσεις για τον τουρισμό λαμβάνοντας υπόψη την δεδομένη **οικονομική συγκυρία και το μεταναστευτικό/ προσφυγικό ζήτημα** κρίνεται παραπάνω από επιτακτική. Ωστόσο, σύμφωνα με την συνθετική και συγκριτική αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε προκύπτουν τα εξής: α) Μόνο το ΠΧΠ Βορείου Αιγαίου περιλαμβάνει πρόταση για το ζήτημα των μεταναστευτικών προσφυγικών επιπτώσεων στην τουριστική ανάπτυξη και β) Αν και όλα τα ΠΧΠ οφείλουν να προσαρμόσουν τις στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητές τους στα νέα δεδομένα της οικονομικής συγκυρίας, με γνώμονα πάντοτε και τις αρχές της αειφορίας, αυτό αποτυπώνεται ευθέως και αποφασιστικά μόνο στα ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας, Βορείου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας και Ηπείρου.

Ανακεφαλαιώνοντας, σαφέστατα θεωρείται θετικό το γεγονός ότι μετά από σχεδόν μια δεκαπενταετία η χώρα φαίνεται ότι θα αποκτήσει σύγχρονα - επικαιροποιημένα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια, και μάλιστα σε αυτήν την συγκυρία: α) της κρίσης, όπου ο τουρισμός έχει αναγνωριστεί από όλους τους άμεσα και έμμεσα ενδιαφερόμενους ότι όχι μόνο έχει αλλά πρέπει να ενισχύσει τον ρόλο και τη δυναμική του ως ο τομέας "κλειδί" για την αναπτυξιακή εξέλιξη και πρόοδο της χώρας αλλά και β) σε αυτήν που διαμορφώνει η έλλειψη Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό και η διαφαινόμενη καθυστέρηση νέου (χρονοβόρες και απαιτητικές διαδικασίες προκήρυξης διαγωνισμού, ανάθεσης, εκπόνησης, έγκρισης). Στην συγκυρία αυτή, η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός σαφούς και ολοκληρωμένου, κατευθυντήριου χωροταξικού πλαισίου για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού είναι μεγαλύτερη από ποτέ.

Τα νέα ΠΧΠ φαίνεται ότι θα αποτελούν και τα μοναδικά χωροταξικά πλαίσια για την οργάνωση και ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας για το κρίσιμο χρονικό διάστημα που θα ακολουθήσει. Τα προτεινόμενα, λοιπόν, ΠΧΠ, σύμφωνα με τα παραπάνω χαρακτηριστικά- αδυναμίες τους στην αντιμετώπιση της χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης της τουριστικής δραστηριότητας, θα μπορούσε να

υποστηριχθεί ότι χαρακτηρίζονται ως προς το περιεχόμενό τους, μεμονωμένα, από σχετική πληρότητα καθώς προτείνουν ένα συγκεκριμένο πρότυπο χωρικής οργάνωσης της δραστηριότητας εντός των ορίων της περιφέρειας την οποία μελετούν. Παρόλ' αυτά, αν αυτά εξεταστούν ως αναπόσπαστα λειτουργικά μέρη του ενιαίου και αδιαίρετου ελληνικού χώρου, και όχι ως μια απλή σύνθεση των διαφορετικών μερών του, χαρακτηρίζονται από ισχυρές αντιφάσεις και αντιθέσεις, γεγονός που επισύρει συνακόλουθα προβληματισμούς ως προς την εφαρμογή και αποτελεσματικότητά τους.

Ειδικότερα, αναντίλεκτα η πλειοψηφία των ΠΧΠ παρουσιάζει ένα σαφές πρότυπο χωρικής οργάνωσης της τουριστικής δραστηριότητας ακολουθώντας αφενός τις επιταγές του Ν. 2742/99 και τις προδιαγραφές σύνταξής τους και αφετέρου το γεγονός ότι κατά τη διαδικασία εκπόνησής τους ήδη υπήρχε θεσμοθετημένο το επικαιροποιημένο ΕΠΧΣΑΑ του Τουρισμού του 2013, το οποίο παρείχε τη βάση επί της οποίας οικοδομήθηκε στη συνέχεια ανά περιφέρεια η χωρική οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας, στον βαθμό λεπτομέρειας που απαιτούνταν. Όμως, η άμεση και αναντίρρητη εναρμόνιση του συνόλου των ΠΧΠ, ακόμα και με ορισμένες τροποποιήσεις, με το ΕΠΧΣΑΑΤ προκαλεί σημαντικές σκέψεις- ανησυχίες σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής τους, από τη στιγμή που το ΕΠΧΣΑΑΤ του 2013 ακυρώθηκε το 2015 από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ 3632/2015), στη συνέχεια ακυρώθηκε και το ΕΠΧΣΑΑΤ του 2009 (ΣτΕ 517/2017) και μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει αντικατάστασή του. Συνεπώς, εύλογα προκύπτει το ερώτημα πώς οι συγκεκριμένες κατευθύνσεις, ακόμα και ρυθμίσεις, στις οποίες στηρίζεται η βασική χωρική διάρθρωση της τουριστικής δραστηριότητας ανά περιφέρεια μπορεί να ισχύουν όταν το κύριο κείμενο από το οποίο εκπορεύονται δεν είναι πλέον σε ισχύ.

Ως προς το δεύτερο σκέλος, οι περιφέρειες ως αναπόσπαστα μέρη του ενιαίου ελληνικού χώρου, διαπιστώθηκε ότι τα έντεκα ΠΧΠ παρουσιάζουν σημαντική ανομοιογένεια στον τρόπο που αντιμετωπίζουν το ζήτημα του τουρισμού, γεγονός που εγείρει σοβαρούς προβληματισμούς ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής τους. Η ανομοιογένεια που καταγράφηκε δεν τεκμηριώνεται λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών- ιδιαιτεροτήτων της κάθε περιφέρειας, που άλλωστε είναι προφανές ότι συμβαίνει, αλλά αναδεικνύει την έλλειψη κοινής μεθοδολογικής προσέγγισης επί της οποίας αυτά θα έπρεπε να εδράζονται. Η έλλειψη αυτή κατάφωρα προκύπτει ότι δεν καλύφθηκε από τις προδιαγραφές σύνταξης των εν λόγω μελετών, καθώς αυτές δίνουν σε αδρές γραμμές το περιεχόμενο που

οφείλουν τα ΠΧΠ να ενσωματώσουν και όχι τον τρόπο - τη μέθοδο που αυτή η ενσωμάτωση θα υλοποιηθεί[46].

Το συμπέρασμα αυτό αποτυπώνεται εύληπτα στον ενιαίο χάρτη που επιχειρήθηκε να δημιουργηθεί, στον οποίο, παρά την προσπάθεια ομογενοποίησης της τυπολογίας των ζωνών - όπου αυτό ήταν εφικτό-, καθίσταται ξεκάθαρη η διαφορετική αντιμετώπιση στην οριοθέτηση και χαρακτηρισμό των ζωνών.

Με την εικόνα αυτή ολοκληρώνεται το παρόν εγχείρημα, επιδιώκοντας να αναδείξει την σπουδαιότητα μιας ενιαίας πολιτικής για τα βασικά ζητήματα της χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης του τουρισμού (που πρέπει να προσαρμόζεται στις περιφερειακές ιδιαιτερότητες, αλλά ταυτοχρόνως να υπακούει σε συγκεκριμένες κοινές αρχές και στρατηγικές επιλογές).

Η θεσμοθέτηση των ανωτέρω ΠΧΠ κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική και κρίσιμη για την πορεία του ελληνικού τουρισμού, λόγω των δυνατοτήτων που προσφέρει ο τουρισμός όχι μόνο στην εθνική οικονομία αλλά και σε περιφερειακή και τοπική κλίμακα. Για τους προαναφερθέντες λόγους, ο σχεδιασμός της τουριστικής δραστηριότητας πρέπει να θέτει ορθούς κανόνες και κατευθύνσεις ώστε να συνεχίσει αυτή να δημιουργεί νέες ευκαιρίες απασχόλησης, οι οποίες θα βελτιώσουν την ευημερία των κατοίκων και συνολικά των τοπικών κοινωνιών, να παρέχει ένα υποστηρικτικό πλαίσιο για την επιχειρηματικότητα, να συμβάλλει στη ζωντάνια και δημιουργικότητα των περιοχών υποδοχής, να προστατεύει και να βελτιώνει το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον, διασφαλίζοντας μακροχρόνια την συνολική ανάπτυξη της χώρας. Για την επίτευξη των ανωτέρω, σημαντική και αναπόφευκτη αξιολογείται πριν από την έγκριση των ΠΧΠ, η προσπάθεια "διόρθωσης" των σημαντικών αποκλίσεων και "απάντησης" στα ερωτήματα και τους προβληματισμούς που έχουν καταγραφεί. Άλλωστε, δεδομένου ότι τα Πλαίσια που έχουν αξιολογηθεί αποτελούν τις προτάσεις των μελετητών και δεν αποτελούν τα τελικά κείμενα μετά τη διαδικασία διαβούλευσης και ασφαλώς τη διαδικασία που ακολουθεί για την έγκρισή τους, κρίνεται ότι υπάρχει το περιθώριο σημαντικής βελτίωσής τους.

Υπερθεματίζεται, τέλος, η ανάγκη, ο χωροταξικός σχεδιασμός για τον τουρισμό σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο να προσεγγίζει τη χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του τομέα στο πλαίσιο του πολυσήμαντου και ολοκληρωμένου σχεδιασμού, με στόχο την αειφορία. Επίσης, για να λειτουργήσει ο τουρισμός στο σύγχρονο

[46] Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των κριτηρίων με τα οποία ορίζεται μια περιοχή π.χ. ως Ανεπτυγμένη, Αναπτυσσόμενη κ.λπ. Το μοναδικό ΠΧΠ που αναφέρθηκε εκτενώς στη μεθοδολογία της πρότασής του πάνω στην οποία στηρίχτηκε η ζωνοποίηση είναι το ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας, σύμφωνα με το οποίο τα κριτήρια ήταν: "*Εισροές για τον προσδιορισμό της ΕΑΖ Τουρισμού είναι η εξειδίκευση της απασχόλησης στον τουρισμό σε επίπεδο ΔΕ, οι κατευθύνσεις του πρόσφατα αναθεωρημένου Ειδικού Πλαισίου ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό, και οι υπάρχουσες τουριστικές ανωδομές και υποδομές με απόλυτους και σχετικούς όρους*". Υπογραμμίζεται ότι το συμπέρασμα αυτό προκύπτει βάσει των πηγών που έχουν χρησιμοποιηθεί, οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά εντός του κειμένου.

ανταγωνιστικό περιβάλλον ως "μια δύναμη για το καλό"[47], οφείλει πέρα από τους κατάλληλους μηχανισμούς παρακολούθησης, διαφάνειας και αξιολόγησής του, να ενσωματώσει ως απαράβατο κανόνα, εχέγγυο της επιτυχούς εφαρμογής του, τον διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών.

[47] Στη Σύνοδο του Παγκόσμιου Συμβουλίου για το Ταξίδι και τον Τουρισμό (World Travel & Tourism Council - WTTC) του 2014 στην Κίνα, συζητήθηκε η μοναδική δύναμη του τουρισμού ως μιας δύναμης για το καλό και ως ενός νέου τρόπου σκέψης σε έναν αβέβαιο και απρόβλεπτο κόσμο. Σε αυτό το νέο πλαίσιο δόθηκε η ερμηνεία ότι ο τουρισμός ως μια δύναμη για το καλό έχει την ικανότητα να προωθεί την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη διατήρηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων για τις μελλοντικές γενιές αλλά και γενικότερες αξίες, όπως την ειρήνη, την ασφάλεια και την κατανόηση- γνώση.
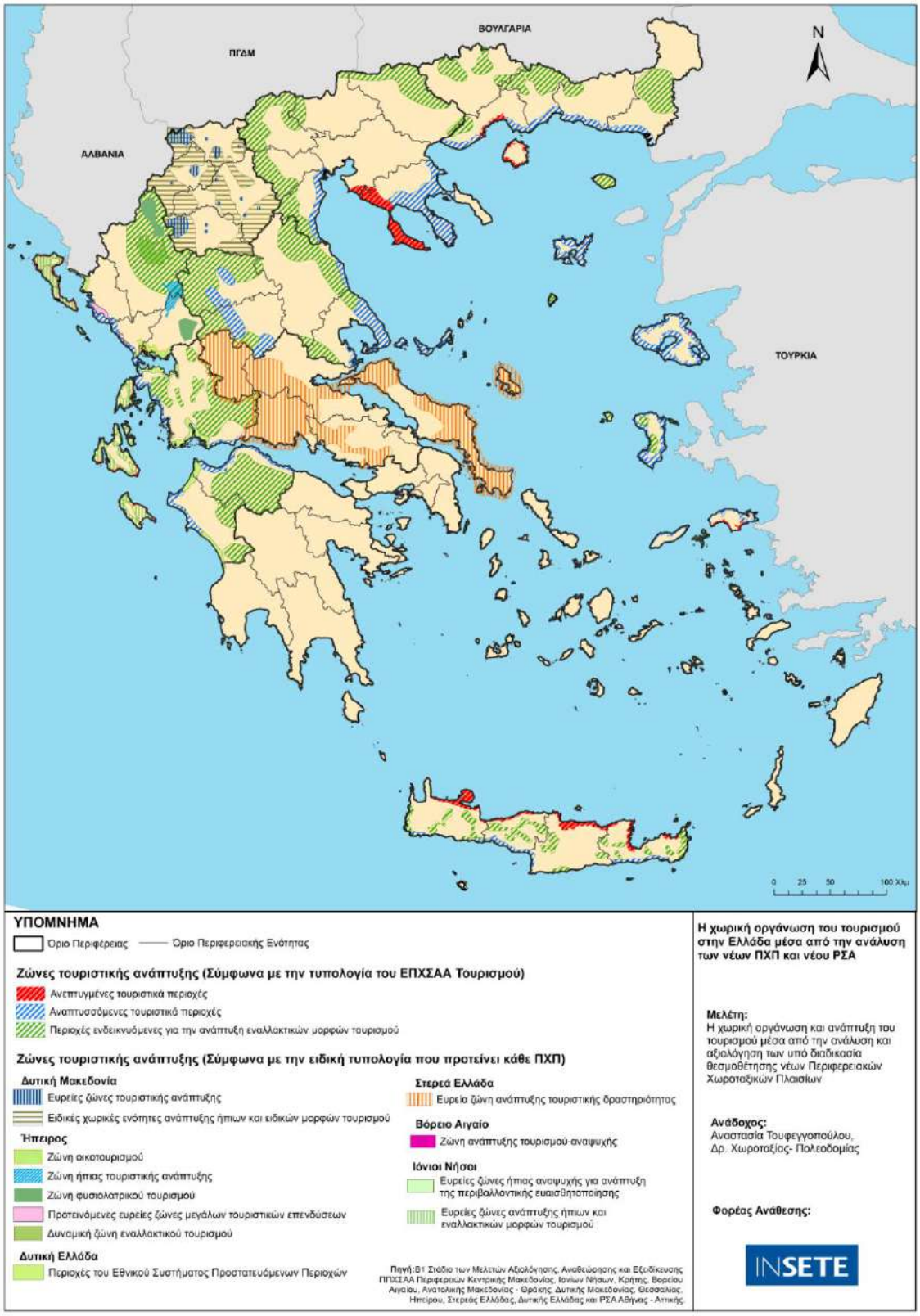
Χάρτης 12: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού στην Ελλάδα μέσα από την ανάλυση των νέων ΠΧΠ και του νέου ΡΣΑ